PER CHRISTIAN JERSILD

VETERINARUL



Colecția GLOBUS / Editura Univers





GLOBUS



Per Christian Jersild

VETERINARUL

Roman în cincizeci și trei de tablouri

În românește de
TEODOR ATANASIU
și
ELENA FLOREA

EDITURA UNIVERS
București
1989

COPERTA COLECȚIEI DE ION STATE
Grafica : Anna-Maria Orban. Ilustrația : Mircea Dumitrescu

DJURDOKTORN
Albert Bonniers Förlag, Stockholm, 1973

ISBN 973-34-0042-4

INTRODUCERE

1

INSTITUTUL MEDICO-CHIRURGICAL Alfred Nobel, sau prescurtat, IMCAN, este cea mai mare instituţie de învăţămînt din Scandinavia pentru pregătirea doctorilor şi cercetătorilor în domeniul medicinei. Iniţial a fost o anexă a uneia dintre cele mai vechi academii militare din Europa, Şcoala de Război de la Karlberg. Ca urmare a pierderii Finlandei, în 1809, aparatul de asistenţă medicală al armatei suedeze căpătase proporţii considerabile pentru acele vremuri, ceea ce a dus la înfiinţarea, în 1810, sub patronajul regelui Carol al XIII-lea, a unei şcoli speciale de chirurgie pentru felceri. Academia de felceri a fost amplasată la Stockholm, una dintre puţinele capitale europene fără o universitate.

În 1901, acest aşezămînt de medicină a devenit civil şi a fost asimilat facultăţilor de medicină. Nu fără să se întîmpine, totuşi, rezistenţă din partea universităţilor din Uppsala şi Lund, motiv pentru care maiestatea sa regală a considerat de cuviinţă să aprobe solicitarea insistentă a Institutului de a lua numele de Institutul Medico-Chirurgical Alfred Nobel. În

acest mod Institutul își atașa numele lui Alfred Nobel — o noțiune care, pe plan internațional, valora la fel de multe carate cît și numele lui Carl von Linné sau al lui Emmanuel Swedenborg.

De atunci încoace în fiecare an la 10 decembrie colegiul profesoral al Institutului decernează premiul Nobel pentru fiziologie și medicină, fapt care constituie în sine baza de granit a poziției Suediei de mare putere în domeniul medicinei.

Situația economică a IMCAN a fost întotdeauna precară. La capitolul venituri se pot contabiliza subvențiile pentru învățămînt și cercetare din resursele sărăcăcioase ale statului. Există și anumite resurse sigure sub forma celor aproape o sută de clădiri de instituții și a unui număr de posturi administrative plătite. Dar IMCAN n-ar fi capabil să supraviețuiască fără mari subvenții din conturi particulare. De aceea se înconjoară de un cerc de oameni de afaceri filantropi, o serie de rude bogate în fața cărora să se încline, cu care să se consulte în tête-à-tête și cărora uneori, în situații extrem de dificile, să le acorde vreun titlu onorific de doctor.

Cu ani în urmă, rudele se numeau mătușa Alice și unchiul Axel Wenner-Gren, unchiul George Eastman, verișoara Astra, cu produse farmaceutice și mătușa prin căsătorie Folksam, societate de asigurări. În ultimii ani, rudele au căpătat o infuzie de sînge tînăr și proaspăt de

la companiile Europharm, Medinvent Internat și Dow-know-How.

În anii '40, IMCAN a fost mutat din centrul Stockholmului în zona de cimitire, triaje, parcuri și facultăți, un teritoriu al nimănui, între municipiul Stockholm și suburbii. Pe un teren de un kilometru pătrat instituțiile sale numeroase și anexele aferente lor sînt răspîndite printre dîmburi bolovănoase mari și rotunde, sfărîmate pe alocuri, și pini răzleți, care au uitat să mai dispară după ce pădurile au fost obligate să se retragă în inima ținutului Uppland.

Punctul central al IMCAN îl constituie un patrulater încadrat de clădiri. În partea de nord este administrația, la est, vestita bibliotecă, la sud Asociația studenților, iar la vest, restaurantul-cantină. În mijlocul patrulaterului acoperit cu gazon se află un bazin cu apă de o jumătate de metru adîncime ; bazinul, cu golfulețe și peninsule neregulate și rotunjite, are forma unei leucocite sau a unui ou prăjit. În mijlocul lui, chiar în inima leucocitei, se ridică o sculptură înaltă, metalică. Este un mobil cu multe tije verticale, ca niște antene. Pe fiecare tijă sînt montate mai multe giruete, care se rotesc în bătaia vîntului. Giruetele seamănă cu niște aeroplane în profil : au vîrful ascuțit, fuselajul zvelt și o coadă ca de rechin. Sînt confecționate din argint placat cu plastic rezistent la intemperii. Pe fiecare aripioară este înscris cîte un nume celebru, precum N. Finsen, I. Pavlov, R. Koch, S. Ramón y Cajal, A. Gul-

lstrand, W. Einthoven, Ch. Sherrington, E. A. Doisy și U.v. Euler. Din ultima vreme se pot recunoaște cercetători de seamă ca B. F. Skinner, Anna Griebe, Richard Studsman, P. Klevsjin, J. J. Bandura și Rollo Ray jr.

Mobilul este un cadou primit din partea Fundației Nobel cu ocazia celei de-a 75-a aniversări a IMCAN. Numărul giruetelor se apropie astăzi de cifra 250. Mai tot timpul zilei ele se mișcă în voia vîntului, gravitației, frecării sau după cum li se năzare. La fiecare oră fixă însă prin mobil se difuzează un cîmp magnetic, astfel încît toate giruetele se aliniază și indică aceeași direcție. Cînd ceasul bate ora douăsprezece, toate săgețile sînt orientate spre nord, la ora trei spre est și la ora șase alcătuiesc un front comun, ca o companie de lăncieri în direcția Asociației studenților, spre sud. În felul acesta mobilul realizează sinteza dintre individuala anarhie universitară și sistemul de mobilizare a tuturor energiilor : giruete, operă de artă, ceas și busolă.

2

CEASUL NOBEL bate acum ora zece seara. Ca și cum cineva, departe, în partea de vest-nord-vest, ar sufla într-un fluier, perceptibil numai de cîini, toate giruetele își îndreaptă boturile de ogari în direcția cifrei 22.

În apa încălzită a bazinului din jurul mobilului înoată carași aurii, ornamentali. Acești

crapi leneşi îmbrăcaţi în paiete şi lamé, sînt singurele animale în captivitate din Institut ţinute în viaţă numai pentru înfăţişarea lor. Astfel, Institutul dispune de o menajerie cu multe mii de cobai, pitpalaci, şobolani, nutrii, iepuri, găini, broaşte, maimuţe, capre, porumbei, rechini, şoareci, porci şi insecte, pentru a enumera doar cîteva. Toate se află acolo, cu excepţia crapilor îmbrăcaţi în haine de sărbătoare, pentru a fi la dispoziţia ştiinţei cu supliciile lor, cu viscerele, secreţiile, moleculele, hormonii, fetusii, celulele şi înrudirea, mai mult sau mai puţin evidentă, cu omul.

Pe măsura mecanizării agriculturii suedeze numărul cailor şi al vacilor s-a diminuat încontinuu ; în schimb, ţara a fost invadată de o armată, tot mai numeroasă, de diferite specii de animale mai mici. În anii '50, în Suedia se sacrificau anual cîteva sute de mii de animale pentru experienţe, în licee, colegii, institute de învăţămînt superior şi spitale. În 1970 numărul lor atinsese cifra de un milion. Astăzi consumul variază în jurul a 2,8 milioane. Dar cifrele nu spun prea mult şi cu cît sînt mai mari, cu atît spun mai puţin. Diferenţa între 150 şi 200 de accidente mortale de circulaţie într-o lună este evident semnificativă. Dar dacă în al doilea război mondial şi-au pierdut viaţa 19,7 sau 20,1 milioane de cetăţeni sovietici, atunci diferenţa respectivă se înscrie între limitele erorilor posibile.

Este seara, tîrziu, în ziua de 13 decembrie. Peluza dreptunghiulară din jurul orologiului

Nobel este jalonată de torțe fixate în cutii de metal. Flăcările fumegă în bătaia vîntului, iar stratul superficial de zăpadă din jurul recipientelor arzînde se topește în cercuri negre de apă. Restaurantul și Casa studenților sînt puternic luminate. Un covor vechi, roșu a fost așternut pe scările Casei studenților, prelungindu-se, prin zloată, pînă la bazinul cu crapi aurii și ceasul Nobel. Cele 243 de giruete de argint ale ceasului se învîrt leneş sub impulsul fumului emanat de torțe și al aburului care se ridică din bazinul încălzit.

Potrivit unei vechi tradiții, în fiecare an, laureații premiului Nobel, desemnați de Institut, iau parte la serbarea studențească a Sfintei Lucia. După cea de-a 75-a aniversare a Institutului și construirea ceasului Nobel, tradiția a luat proporții. Cu puțin înainte de miezul nopții, laureații premiului, împreună cu familiile și alți membri ai suitei, ies din Casa studenților și traversează peluza pînă la bazin.

În mod cu totul neobișnuit în anul acesta a fost desemnat un singur laureat, care urmează să încaseze suma de 965 000 coroane suedeze. Se numește Wang și profesează în SUA. E fără familie. Străbate cu pași mărunți covorul roșu, la braț cu Miss Lucia, aleasa studenților. După doctorul Wang vine rectorul Institutului. În urma rectorului, pășesc cîțiva din laureații din ultimii ani. Apoi, un student înalt purtînd stindardul studențesc. Folosindu-se de un pistol de gravat, Wang își imprimă autograful pe aripioara noii giruete care va fi

imediat montată pe mobil. Mai întîi își scrie numele cu litere latine. Miss Lucia tremură în bătaia vîntului tăios. Apoi Wang își înscrie numele și cu caractere chinezești. Motiv pentru care este răsplătit cu aplauze spontane. Un montor, încălțat cu cizme înalte de pescuit, intră în bazin și înșurubează strîns girueta de argint cu numele lui Wang pe una din tije. Girueta începe imediat să se învîrtă ca o elice. Nu aplaudă nimeni, toți își țin răsuflarea. Rectorul se uită la ceas. Exact în momentul cînd afișajul de la ceasul lui marchează trecerea de la ziua de 13 la 14 decembrie, toate săgețile mobilului se opresc îndreptate spre nord. Doctorul Wang chicotește încîntat și bate din palme. A dat uitării anii lungi și grei petrecuți în laboratorul de la subsol. În schimb, are senzația că și-a realizat parcă marea sa operă chiar în această noapte, prin înscrierea izbutită a autografului pe o tăbliță de metal.

3

DUPĂ CE PROCESIUNEA se întoarce în clădire cu Miss Lucia, vînătă de frig, la doi metri în față, trei persoane părăsesc banchetul și o pornesc cu pași mărunți prin întuneric, fiecare în altă direcție.

Docentul Björn Johansson merge cu umerii ridicați, de parcă s-ar apăra de frig îndreptîndu-se, pe aleea care coboară, spre Departa-

mentul de Fiziologie. Clădirea este cufundată în întuneric în afară de două ferestre de la etajul doi, prin care se revarsă o lumină rece, violacee. Cînd ajunge la ușa de la intrare apasă cu degetul mare de la mîna dreaptă pe un ochi mic de lîngă mînerul ușii. Ochiul citește amprenta digitală a lui Johansson. Acesta o recunoaște și dispozitivul ermetic se deschide cu un clic. Urcă scările în grabă. A întîrziat.

Sus, la etajul doi, își aruncă peste smoking un halat alb și își pune ochelarii negri de protecție. Traversează primul laborator, închide ușa după el și așteaptă, în ecluză, cele zece secunde prescrise, apoi împinge cea de-a doua ușă și pătrunde în laboratorul puternic luminat.

Încăperea este înțesată cu casete mari din sticlă, interconectate, alcătuind un labirint amețitor, pe mai multe planuri perpendiculare. În interiorul labirintului de sticlă puzderie de ace de oțel și beculețe diferit colorate. Pe fundul de placaj al cutiilor de sticlă sînt aplicate benzi colorate care șerpuiesc ca niște marcaje pe o pistă de alergări prin întreg sistemul labirintului : o bandă roșie, una neagră, una verde, alta galbenă și alta albastră. În diferite locuri din labirintul de sticlă se află cinci porumbei. Misiunea lor este de a se deplasa prin labirint cu ajutorul marcajelor colorate. Dar nu fără a fi tulburați în această activitate. Din cînd în cînd se aprinde cîte un bec colorat care schimbă culoarea benzii. În

această situație porumbeii sînt supuși la stres. Prin impulsuri senzoriale scurt-circuitate porumbeii sînt împinși tot mai adînc în interiorul labirintului; acele de metal îi împiedică să revină de unde au pornit.

Din trei în trei ore se colectează excrementele, care se strîng într-un săculeț în formă de balon, legat în jurul cozii. Ele sînt ulterior analizate pentru a se determina concentrația hormonilor de stres. În acest mod este posibil să se măsoare „obiectiv" solicitările la care au fost supuși porumbeii în diferite puncte din interiorul labirintului.

Somnoros, Johansson schimbă mecanic săculeții porumbeilor, ca o mamă nedormită care înlocuiește scutecele pruncului. Îi leagă cu noduri la capete, le atașează cîte o bandă roșie, neagră, verde sau albastră ca să-i diferențieze și apoi îi pune în congelator. În seara asta a întîrziat cu zece minute, dar nu consemnează nimic în graficul laboratorului. Cînd se apropie de cutia de sticlă cu porumbelul galben observă că acesta zace pe o parte, cu ghiarele chircite spre piept, înțepenite.

Fără să facă nici o mișcare, stă și se uită fix la pasărea moartă. Apoi începe să lăcrimeze tăcut, în spatele ochelarilor fumurii. I se întîmplă pentru a patra oară. Acum e obligat să reia experiențele de la zero și să dreseze un alt porumbel. Durează două săptămîni sau, în cel mai bun caz, zece zile. Dacă mai mor și alți porumbei nu mai ajung banii prevăzuți în buget pentru realizarea experiențelor.

Ce-a de-a doua persoană care a părăsit festivitatea, la miezul nopții, este o femeie. Se numește Birgitta Wennström și este asistentă universitară la Departamentul de Biomecanică. Mantoul îi atîrnă lejer pe umeri. Își ridică rochia lungă și calcă cu pași mărunți și repezi, picioarele încălțate cu pantofi aurii încearcă să evite băltoacele. Pătrunde în clădire printr-o ușă din spate, care se deschide cu o cheie obișnuită.

Birgitta Wennström coboară la subsol. Are douăzeci și trei de ani și îi e puțin cam frică. În august a avut loc o spargere ; căutau alcool. Părăsise festivitatea pentru că profesorul coordonator îi dăduse dispoziții să urmărească o experiență pe cord. Într-o cămăruță încălzită și umedă de la subsol se află un incubator cu calotă, din plexiglas. În el se găsește un stativ iar de stativ este fixată o inimă de iepure care pulsează, cu cîte un plămîn atîrnînd de o parte și de alta. Inima e de mărimea unei nuci și zvîcnește energic, pompînd o soluție salină incoloră în loc de sînge. Ici și colo lichidul picură prin suturi într-un vas rotund așezat pe fundul incubatorului. Lîngă incubator este plasat un aparat radioscopic și un electrocardiograf.

Experiența se desfășoară în felul următor : cînd inima bate, i se modifică forma, ce se poate înregistra pe peliculă ; în acest caz, pelicula se expune la raze röntgen. Filmul care rezultă se poate transcrie într-o diagramă EKG prin intermediul unui mic calculator de

același gen cu cel folosit de mai multe decenii la avioanele de luptă. Scopul este efectuarea electrocardiogramei concomitent cu radiografierea pacientului. Se evită, astfel, utilizarea unor electrozi incomozi și se reduce mult durata realizării unei electrocardiograme. De altfel, în cîțiva ani, cu ajutorul altor raze decît cele röntgen, s-ar putea efectua „electrocardiograme de la distanță“. Într-o asemenea situație ar fi suficient ca pacientul să se găsească la cîteva sute de metri de aparatul EKG.

Un preparat cardio-pulmonar de iepure, corect pregătit, trebuie să continue să funcționeze independent cel puțin 48 de ore. Cel de față are abia șase ore. Birgitta Wennström se așază mai bine pe banca de lîngă osciloscop, își scoate pantofii, își freacă unul de altul picioarele înroșite de frig și își aprinde o țigară. Nu pică de somn, dar genele false îi mențin pleoapele încordate. Deodată observă că inima din incubator a încetat să mai bată. Sare de pe bancă și se apropie tiptil, desculță. Inima atîrnă inertă de stativ ca o picătură mare, strălucitoare. Desface rapid clema care închide alimentarea cu adrenalină. Adrenalina se varsă direct în ventricolul stîng. Inima zvîcnește ca și cum ar încerca să se scuture de ceva, dar e numai un tremur anemic. Birgitte mai dă drumul la o doză de adrenalină. Acum însă, inima atîrnă flască și inertă, fără nici cel mai mic semn de viață.

Înjură în surdină dar apăsat : *porcăria naibii*... Există instrucțiuni precise pentru asemenea situații. În camera alăturată sînt vreo duzină de iepuri. Chiar dacă nu e treabă prea ușoară, e în stare să se descurce singură și să extragă inima și plămînii unui iepure. Îmbracă un halat cu nasturii la spate și începe să facă pregătirile : planșeta pentru operație cu bride pentru fixarea iepurelui, scalpele, foarfeci, pense, ace, portace, comprese, copci și ustensile pentru anestezie. Înainte de a-și pune mănușile, deschide una din cuști și apucă strîns două urechi de iepure. Exemplarul pe care-l scoate are blană neagră cu pete albe. Stă atîrnat și complet nemișcat. Din poziția asta, urinează într-un jet subțire, care se scurge pe coapsa ei.

Se uită la animal, se maimuțărește strîmbîndu-și nasul și gura, face bot de iepure. Iepurele nu mai știe ce e cu el. Pupilele mari și negre par că nu o văd. Se apleacă și dă drumul animalului înapoi în ladă.

— *Porcăria dracului*... rostește ea din nou, închide aparatele și-și agață halatul în cui.

Nu știe exact ce represalii o așteaptă. Dar oricum o să fie scandal. O să dea de dracu mai mult ca sigur pentru că n-a făcut ceea ce, pe bună dreptate, profesorul se așteaptă să facă un elev bun și un colaborator ambițios. Ca și cum ar fi dezertat. Și asta e cu atît mai grav, cu cît există deja prea mulți studenți la institut. Își dă seama de acest lucru și se înveselește de-a binelea. Apoi își croiește drum

prin zloată fluierînd, cu poalele rochiei ridicate.

Cea de-a treia persoană care se sustrage festivității se numește Hasse Rubenick; n-a avut o zi bună astăzi. Se îmbătase încă de la prînzul festiv. Și Hasse era de părere că, o dată ce ai început, trebuie să continui. A luat cîteva păhărele de whisky, să uite de după-amiaza care se contura ca foarte cenușie. Apoi un martini sec și mare înainte de masă. Și o tărie la heringi, cu niște bere, să se mai subțieze. Vinul roșu era inclus în prețul supeului de Sf. Lucia, la fel ca și vinul fiert cu condimente, pentru a nu mai aminti de punchul de la cafea, comandă suplimentară. La dans s-a pus masa cu whisky și alte băuturi în foaier și acolo Hasse a mai tras un lichior Drambuie, două romuri și o coca-cola. Înainte de a veni momentul să iasă afară, în zăpadă, și să-l aplaude pe doctorul Wang, Hasse își luă paltonul de la garderobă pentru încă o dușcă, la nevoie, din rezerva la purtător. Acum, beat pe trei sferturi și mahmur, Hasse se află la Farmacologie, încercînd să se destăinuie unui beagle roșcat, cu pieptul alb, pre numele lui Doctor honoris causa.

Cînd a părăsit petrecerea la miezul nopții Hasse n-a pornit-o la fel de drept și hotărît ca Björn Johansson și Birgitta Wennström. Mai întîi s-a abătut pe la Anatomie, unde lucrase un timp ca asistent extrabugetar și, cam pe dibuite, și-a pus amprenta degetului mare

pe celula electronică a dispozitivului ermetic. Amprenta lui fusese însă radiată de mult din memoria aparatului.

Atunci, mișcînd larg din brațe, se îndreptă spre Facultatea de Medicină Legală unde fusese angajat temporar în locul altcuiva, ca portar, într-o vară. Nici prin gînd nu-i trece să se întoarcă la Casa studenților și la balul Luciei. E o tînără acolo, care chiar înainte de unsprezece și jumătate îi spusese *să se ducă în...* Din buzunarul de la piept scoate biletul de intrare la supeul de la miezul nopții și fără prea multă tragere de inimă îl ține în fața telefonului de la intrare. Îl aruncă apoi în bătaia vîntului. Bucățica de hîrtie dispare imediat după colțul clădirii, învîrtindu-se în aer.

Hans Kristian Rubenick, de treizeci si trei de ani și licențiat în medicină, se hotărăște să mai facă o a treia încercare, de data asta la Farmacologie. Acolo n-a fost angajat niciodată, dar a dat, în schimb, examen de trei ori. Se așază în genunchi în fața ușii duble de sticlă și, cu buzele la vreo jumătate de centimetru de închizătoare, dă drumul încet aburilor săi de alcool, punînd apoi rapid degetul mare pe ochiul electronic. Dispozitivul se deschide cu un clic alarmat.

Ajuns în coridorul de la primul etaj încearcă să-și aducă aminte cum sînt dispuse încăperile. Știa că laboratorul pentru cursuri era situat, înainte, la stînga dar că fusese mutat într-o clădire centrală. În momentul în

care pune mîna pe clanța ușii ce dădea, odinioară, în laboratorul pentru cursuri, începe să latre și să mîrîie un cîine. O potaie! își zice el. Chiar, de ce să n-ai o potaie?

Intră și aprinde lumina. Într-un coș, pe podea, e un beagle care dă din coadă. Hasse se apleacă și-l mîngîie pe spate. — *Da, da*... băiat cuminte, *da-da*... îi zice el și-l lasă să-l lingă pe față; e plăcut, de-a dreptul nemaipomenit. Minunat.

Cîinele ăsta nu e un cîine oarecare. Are mai bine de unsprezece ani, a fost botezat Doctor honoris causa și este prezentat cu mîndrie vizitatorilor autohtoni și străini, inclusiv licențiaților în medicină. Pe sucurile sale gastrice și-au susținut doctoratul nu mai puțin de șaptesprezece medici. Doctor honoris causa este o personalitate nu numai la Farmacologie și la IMCAN; de ziua sa de naștere, la 13 ianuarie, cîinele primește ilustrate cu felicitări din țară și străinătate, din Lagos, Princetown și New Delhi. E de bon ton ca cel care și-a luat titlul de doctor la Farmacologie să trimită o felicitare scrisă răsfățatei mascote a facultății.

Dar nici chiar Doctor honoris causa nu este ținut în viață ca răsplată pentru servicii devotate sau de plăcere. În momentul în care cîinele se ridică Hasse observă tuburile de cauciuc implantate, care-i atîrnă sub abdomen. Fiecare tub este închis cu o clemă. Cînd cîinele dă din coadă tuburile fîlfîie ca niște cozi

suplimentare. Dar, spre deosebire de coada obişnuită cele din cauciuc atîrnă trist, deprimant.

— Noi doi, zice Hasse, scărpinînd cîinele sub bot, unde blana s-a ros, ciuruită de injecţii. Am putea face multe împreună...

Dar fundul e mai greu, îi strică echilibrul, îl trage pe spate şi, împotriva voinţei sale, Hasse se aşază pe podea. Cîinele iese din coş şi se aşază lîngă el. Acum stau amîndoi, pleoştiţi şi se holbează la coşul gol. Hasse îşi pune cu grijă braţul pe spinarea lui Doctor h. c.

— Pricepi — îi zice el — pricepi... M-am maturizat ceva mai tîrziu, asta e. Adică unii au o altă traiectorie în viaţă decît alţii. Aşa cum unii pomi cresc mai încet. *Stejar!* exclamă el mîndru şi se loveşte puternic cu pumnul în piept.

Îşi întoarce faţa spre cîine care, atent, îşi îndreaptă botul ascuţit direct spre nasul lui Hasse. Cîinele are gura întredeschisă; limba i se bălăbăne în ritmul respiraţiei.

Hasse simte că stă pe ceva gloduros, care îl jenează. Se pipăie la buzunarul de la spate şi scoate o bucată presată şi fărîmiţată de pain-riche. Rupe o bucăţică şi o bagă în gură. Se apucă să mestece pîinea uscată şi se uită iar la coşul cîinelui ca şi cum cineva i l-ar fi aşezat în faţă fără ca el să fi observat. Sînt beat, reflectează el, frecîndu-se pe frunte cu colţucul zgrunţuros de pîine.

Cîinele începe să scheaune ușor fremătînd pe labele din față. Hasse îl cuprinde din nou cu brațul pe prietenul său patruped.

— Ți-e foame ? îl întreabă el îndreptînd bucata de pîine spre nasul cîinelui.

Dar cîinele nu vrea să înhațe pîinea și-și întoarce botul într-o parte ca și cînd i s-ar fi oferit ceva urît mirositor.

— Ai vrea niște ciolane, bineînțeles... recunoaște Hasse. Oase. Bune, suculente, gustoase... Cu *măduvă*. Să te lingi pe bot!

Se linge abundent pe buze și încearcă să scoată limba, la concurență cu Doctor honoris causa. Cîinele însă se scoală, se bagă sub fereastră și se culcă după un scaun. Scheaună jalnic și rîcîie cu ghearele pe parchetul uzat.

— Treci în coș... îi zice Hasse ; apoi își dă seama că asemenea patrupede trebuie tratate cu o anumită fermitate. Se ridică clătinîndu-se și arată spre coș : La loc !

Dar dinspre locul unde se află cîinele, undeva sub pervaz, ascuns vederii lui Hasse, se aude un sunet ciudat. Ca un plîns cu sughițuri.

— Auzi, Doctore, zise Hasse. Într-o zi, o să vezi, ai să te pomenești cu o felicitare de ziua ta de naștere, cu ștampila oficiului poștal din Sundbyberg. Să știi că-i de la *mine !*

Se lasă jos, în patru labe, și se uită sub pervaz. Doctor honoris causa s-a ridicat pe jumătate. Picioarele i s-au îndoit, abia-l mai țin. Vomită. Are spasme prelungi care pornesc din abdomen spre piept. Tuburile de sub ab-

domen se umplu și se întind în ritmul convulsiilor.

Puțin cîte puțin, ca un tub de neon care se aprinde treptat, în creierul aburit al lui Hasse se deslușește un gînd. Cîinele moare, de mîna mea, sub ochii mei ! În momentul în care cîinele este trezit în toiul nopții și i se oferă ceva de mîncare toate sucurile gastrice și enzimele sînt excitate și încep să secrete în stomacul lui. Dar animalul de față nu mai păstrează nimic din anatomia lui firească. Prin intervenții ingenioase, tractele digestive normale i-au fost amputate, derivate, cuplate în paralel sau obturate. Cîinele a fost practic transformat într-o vacă de lapte care este stimulată de vederea hranei și poate astfel să fie mulsă de sucurile și secrețiile ei gastrice cu ajutorul ugerelor de cauciuc.

Hasse se întinde pe burtă și încearcă să ajungă pînă la cîine, dar acesta, tot retrăgîndu-se, se refugiază în spațiul dintre calorifer și peretele transversal al nișei de sub fereastră. Hans Rubenick bîjbîie după clemele tuburilor. Reușește să apuce animalul de un picior, apoi de coadă. Cîinele îi vomită pe manșetă.

Se ridică în capul oaselor ca ars. Ce idiot sînt ! se gîndește el. Un dobitoc nenorocit și un imbecil ! Gîndește-te ce se întîmplă dacă-i smulg vreun tub — toate mațele îi ies afară !

Se ridică în picioare, bagă coltucul de painriche în buzunarul de la spate și încearcă să adune cîteva resturi căzute pe podea. Se în-

dreaptă apoi spre ușă și stinge lumina. Înainte de a ieși, spune scuzîndu-se :

— Rămîne așa cum ți-am promis... Ține minte : cu ștampila din Sundbyberg 4.

Cînd Hans Kristian Rubenick se reîntoarce la Casa studenților nu se mai aude nici o muzică. Aproape toate torțele s-au stins și au început să înțepenească în pămînt. Tresare cînd, pe neașteptate, ceasul Nobel bate ora două și toate giruetele îi întorc spatele.

4

AU TRECUT CÎTEVA ZILE de la aniversarea Sf. Lucia, sărbătoarea luminii. Este vineri după-amiază și Consiliul profesoral s-a întrunit în sala de ședințe a Institutului, cu mult prea neîncăpătoare pentru întreaga asistență. Ca urmare, nu toți profesorii încap la masa ovală, acoperită cu postav verde, ca de biliard. Imediat lîngă masă stau rectorul, președintele Comitetului pentru probleme de muncă, care în viața civilă este tehnician veterinar, reprezentanți ai uniunilor sindicale (SACO) și ai salariaților cu studii superioare (LO—TCO), delegatul Asociației studenților, precum și aproximativ douăzeci și cinci de cadre didactice din cercul restrîns de profesori ai Institutului.

Îrî acesta intră reprezentanți ai disciplinelor științifice de bază din Institutut, cum ar fi chimia medicală, biomecanica, biologia tumorilor, fiziologia moleculară, radiohistologia și alte

subiecte înrudite. Cercul restrîns este acela care dispune de cele mai bune relații la Ministerul Învățămîntului, la fundații, la UNESCO și, practic, decide decernarea premiului Nobel în medicină și fiziologie. De altfel, nu este deloc întîmplător faptul că premiul revine foarte rar vreunui reprezentant al domeniilor clinice mai „difuze“.

Pe scaune suplimentare, dispuse într-un cerc mai larg în spatele celor așezați imediat lîngă masă stau amestecați profesori nou-numiți și profesori în domenii mai „speciale“, ca de pildă medicina internă, chirurgia, ginecologia și radiologia. Potrivit opiniei declarate a rectorului această plasare a lor, la mică distanță de masă, nu trebuie considerată ca o formă de discriminare; pe de altă parte, nu se poate, totuși, nega că președintele întîmpină o oarecare dificultate în a-i vedea și înscrie la cuvînt pe cei din conglomeratul celui de-al doilea cerc.

Cel de-al treilea cerc îl formează profesorii decedați, care au fost conservați, imortalizați pe pînze, lăcuiți, puși în ramă și agățați pe perete. Portretele sînt expuse pe mai multe nivele, și la fel de numeroase ca pe pereții popotei unui regiment respetcabil cu ofițeri de elită.

Mai există și un al patrulea cerc: cei de pe pervazul ferestrelor. Acolo stau lectorii, conferențiarii, profesorii netitularizați, precum și reprezentanții catedrelor cel mai slab cotate ca de pildă psihiatria infantilă sau higiena muncii.

Avem de-a face cu o adunare obosită. În timpul toamnei ordinea de zi cu problemele curente, obișnuite, a trebuit să fie lăsată de-o parte în favoarea numeroaselor manevre legate de lansarea candidaților la premiul Nobel. Cu acest prilej membrii cercului restrîns intră în dispută, se manipulează reciproc, încheie alianțe subite, se dezbină, se eschivează sau nu participă la vot, fac aluzie la eventuale sancțiuni sau lasă să se întrevadă favoruri concrete. Acest joc este urmărit de cercurile exterioare, de public. De publicul care ar dori nespus să participe și să-și încerce norocul la masa verde de joc dar care nu dispune de jetoanele corespunzătoare. În încheierea întrunirilor de acest gen rectorul împarte tuturor celor prezenți, niște casetuțe cu medalioane. Să fii prezent la o întrunire Nobel este la fel de important ca și cîștigarea campionatului național pe echipe la orientare turistică sau a campionatului districtual pe echipe la tir cu ținte de argilă.

Dar aceasta este însă o întrunire care se desfășoară sub semnul oboselii. Trebuie titularizate posturi neinteresante, făcute publice posturile libere, să se răspundă la adrese și scrisori, să se raționalizeze curățenia și să se răspundă la plîngerea adresată autorităților cetățenești prin care un fost anjagat reclamă că gîndurile i-au fost înregistrate și se află în prezent în arhiva de date pe calculator a bibliotecii Nobel.

Participanții la ședință stau cu genunchii încărcați de mape, broșuri, cataloage, dizertații, studii și alte hîrțoage pe care nimeni, cu excepția eventuală a celui care le prezintă, nu le-a citit dar despre care toți, în ordinea democratică, urmează să-și spună opinia, o opinie personală și avizată, profesională.

La ultimul punct de pe ordinea de zi sînt alte probleme. Una dintre ele, anunțată în prealabil, se intitulează *Ce e de făcut în domeniul medicinei veterinare?* Este o chestiune care a revenit pe agenda ședințelor de mai multe ori în ultimii cincisprezece ani. Totul a început cu un atac din partea unor tineri „radicali" de la Facultatea de medicină veterinară din Uppsala, care, fără argumente prea solide, au afirmat public că o mulțime de studii care provin de la Institutul medico-chirurgical Alfred Nobel ar trebui invalidate. Afirmația era motivată destul de imprecis prin faptul că multe experiențe pe animale erau efectuate de cercetători care nu aveau nici măcar habar despre comportarea animalelor, fie în stare normală sau patologică, sănătoase sau în condiții de boală. Doctorii de la IMCAN erau acuzați că privesc animalele ca pe niște eprubete sau hîrtii de turnesol, un material experimental neutru, fără fiziologie proprie, psihologie sau patologie intrinsecă.

Un atac atît de nesăbuit firește că nu putea fi întîmpinat decît cu o totală tăcere din partea unui consiliu profesoral deplin solidar. Ceea ce s-a întîmplat, de fapt — dar nu fără

eforturile solomonice ale rectorului, care a fost obligat să-i calmeze pe cîțiva colegi mai colerici — colegi care voiau să se revanșeze imediat, să aplice represalii ș.a.; nu oficial, desigur, ci prin alte canale la Consiliul Național al Cercetării sau la fundații. Sau, pentru a cita un biochimist de calibrul Institutului Nobel: „Să-i învățăm minte pe nemernicii ăia de doctori de șobolani! Să nu mai vadă nici măcar un bănuț subsidii de acum înainte".

După puțină vreme, aceeași temă a apărut în foarte prestigioasa revistă *Science*. Articolul informa, de asemenea, că două dintre cele mai reputate institute americane de cercetare, Clinica Mayo și Universitatea Standford, angajaseră veterinari specializați anume pentru a se ocupa atent de întreținerea sănătății și a formei animalelor destinate experiențelor. Numărul respectiv al revistei *Science* a fost citit cu o anumită mirare suspicioasă și apoi pus deoparte.

Patru ani mai tîrziu, revizorii financiari ai IMCAN cerură în mod neașteptat date cu privire la „consumul de animale de experiență în cadrul institutului, defalcat în consumul de animale pentru experiențe propriu-zise și consumul în alte scopuri, ca de exemplu, pierderile". A fost prezentat un raport, bine pieptănat, în care „consumurile involuntare" erau puse, în principal, pe seama deficiențelor preexistente la animalele livrate. În acea perioadă, Institutul se aproviziona încă cu cantități

mari de pisici, iepuri și cîini de la mici producători particulari și fermieri din branșă.

Persoana care tocmai în această după-amiază adusese în discuție chestiunea medico-veterinară nu era nici un scandalagiu cu state vechi în materie și nici un fitecine, ci profesorul de farmacologie, care urma să se pensioneze curînd. De la locul său, din primul cerc, acesta anunțase :

— Doctor honoris causa a murit ieri.

Un murmur străbate auditoriul, un murmur de surpriză și compasiune, iar ici și colo, în rîndul celor mai tineri de pe pervazul ferestrelor, se aude cîte un chicotit înfundat.

— Desigur că această întîmplare izolată, continuă profesorul de farmacologie, nu este decît un exemplu. Nu dovedește absolut nimic. Dar, doamnelor și domnilor, să-l considerăm ca un avertisment că *problema există.*

— Poate că a sosit timpul să facem ceva în privința asta, spune rectorul. În timpul ultimei mele vizite la Haberstein în San Diego mi s-a pus direct această întrebare : *Cînd* are de gînd IMCAN să înființeze o catedră autonomă de *medicină veterinară preventivă ?*

— O catedră ? Să mă pupe-n... răbufnește profesorul de chirurgie toracică.

— Societatea de asigurare Folksam nu e chiar Fundația Ford, adaugă profesorul de cromatografie.

— Dar nu putem trece totuși cu vederea faptul că Institutul înregistrează pierderi financiare considerabile din cauză că animalele pen-

tru experiență la noi nu se bucură de o îngrijire competentă, remarcă profesorul de biomecanică.

— Vrei să insinuezi că furnizăm rezultate experimentale eronate ! constată profesorul de anatomie, cu o asemenea violență încît rectorul începe să bîjbîie după ciocanul de președinte al ședinței, un femur placat cu aur de pe vremea epocii barbare a felcerilor de campanie.

— Nu, replică profesorul de biomecanică. Deocamdată mă refer *numai* la daunele materiale...

— Deocamdată ?! Ce vrei să spui cu „deocamdată" ? întreabă intrigat colericul anatomist. Data viitoare o să propui să ne revizuim toate studiile Institutului ?

Întrebarea rămîne atîrnată undeva în aer, iar după cîteva momente se destramă într-un nor de tăcere care se așterne lent, ca un fum de țigară, peste masa acoperită cu postav verde.

— Permiteți-mi să fac o propunere concretă, reia apoi rectorul. Vreau să propun Colegiului profesoral să instituie un grup de lucru alcătuit din studenți absolvenți, cu grad de asistenți, care să analizeze mai îndeaproape această problemă.

— Protestez în numele Asociației studenților ! vociferează reprezentantul studenților. Resping orice variantă care implică folosirea studenților absolvenți la activități neplătite cu caracter neștiințific și care nu are nici o valoare în ridicarea calificării noastre profesionale !

Rectorul oftează și răsucește ciocanul-femur de președinte pe care este înscrisă dedicația personală a regelui Oscar I : „Corpului de felceri suedezi din partea Protectorului său regal".

— Nu avem, după cum știți, nici un ban... spune rectorul și privește sumbru spre auditoriu.

Șeful administrației, al cărui titlu este director, ridică cu oarecare stînjeneală degetul arătător, îngălbenit de nicotină.

— Da ? spune rectorul uitîndu-se în același timp la ceas.

— Propun să folosim suma alocată de stat pentru FEOFM, spune directorul.

— FEOFM ? întreabă rectorul.

— OFM înseamnă Oficiul Forțelor de Muncă și FE pentru Femei. Dacă e să ne referim la principiul de bază : OFM plătește salariul dacă Institutul oferă loc de muncă unei șomere cu studii superioare care în ultimul an de angajare a atins vîrsta de 49 de ani. Fondurile se acordă pe cîte douăsprezece luni odată.

— Putem, deci, trasa sarcina Direcției administrative să analizeze 'posibilitatea de a aduce aici, pe gratis, o femeie-veterinar ? întreabă rectorul și își aruncă privirea peste auditoriul cufundat într-o tăcere deplină și oarecum sceptic.

Nu răspunde nimeni, ceea ce se traduce prin consimțămîntul celor prezenți.

DIZERTAȚIE

1

E UNA DIN ZILELE obișnuite ale săptămînii, cu puțin înainte de Crăciun. Ceasul nu e încă opt. Evy Beck coboară din autobuzul rapid la stația de lîngă intrarea Institutului Nobel. Cerul e purpuriu și peluzele din jurul clădirilor sînt negre ca asfaltul ud. O ceață densă atîrnă în aer și învăluie într-un nimb hieratic felinarele de pe străzi.

Evy Beck are 52 de ani și este doctor veterinar. A luat-o de jos și a urmat calea cea lungă : la început asistentă de laborator, apoi tehnician și la 44 de ani veterinar. Nu a avut niciodată un post permanent de medic veterinar care să-i permită să promoveze în mod organizat, cum prevăd reglementările. În schimb, a reușit să se descurce mai departe prin alocațiile de stat pentru cercetare, supliniri în posturi vacante, diverse alte ocupații și în ultimele șaisprezece luni pe baza ajutorului de șomaj.

Evy Beck și-a găsit singură și o poreclă, „Coeficienta“. În scrisorile adresate unor persoane apropiate se semnează „Coeficienta“. Azi dimineață, cînd veioza automată s-a aprins la

ora 6 și-a scuturat scăfîrlia și s-a îndemnat singură :

— Hai, sus cu tine, „Coeficiento“. Babetele trebuie să aibă grijă să-și facă timp și pentru aranjatul părului cînd merg în oraș să-și caute de lucru !

Aproape toată viața, de cînd e femeie matură, a fost încadrată în diverși coeficienți : de recalificare, de instruire, de dispensă. Și cînd a primit telefon la sfîrșitul săptămînii trecute și i s-a spus să se prezinte la Institutul Nobel pentru un interviu n-a mai întrebat dacă „e vorba de un serviciu obișnuit ?“ pentru că și de data aceasta era vorba, desigur, de un coeficient. Ieri sosise o scrisoare în care se confirma că de fapt coeficientul se numește FEOFM, unul dintre instrumentele selective ale Oficiului Forțelor de Muncă care viza angajarea femeilor peste 49 de ani în cîmpul muncii.

Urcă aleea lungă și înclinată care duce la centrul administrativ al Institutului. Rămîne pironită locului, uimită în fața unui mobil cu sclipiri argintii care pare să fie o încercare a metalurgiei de a realiza un pom de iarnă peren. Ceasul se face opt și toate podoabele pomului de iarnă se răsucesc dintr-o dată în aceeași direcție.

Evy Beck ocolește de cîteva ori peluza în mijlocul căreia se află bazinul cu peștișori aurii. Ca de obicei a sosit prea devreme. Nu înainte de ora opt și un sfert trebuie să se întîlnească cu directorul Hörrlin pentru o convorbire în vederea angajării. În geanta ei grea

are diplomele, foaia matricolă, studiile publicate, teza de doctorat și patru fotografii de curînd făcute. La ce-i sînt necesare fotografiile nu știe încă. Le-a luat pentru orice eventualitate, să fie sigură.

La ora 8 și 10 intră în clădirea administrației. Ușa exterioară din sticlă nu este încuiată, dar pe cea din interior nu mai poate s-o deschidă. În spațiul dintre cele două uși atîrnă un microfon agățat în tavan. Pe microfon este scris : *Vă rugăm să spuneți numele și pe cine căutați.* Evy Beck se apropie de microfon și spune :

— Sînt Evy Beck și îl caut pe directorul Hörrlin.

— Nu înțeleg, răspunde microfonul cu voce sintetică, puțin nazală.

Era exact la ce se așteptase. În intimitatea ei a obosit să tot audă telefoanele astea de la intrare care scrîșnesc „nu înțeleg, nu înțeleg..." De fapt, greșeala e că ea are vocea destul de groasă pentru o femeie. Cînd își pronunță prenumele „Evy" acesta este înțeles ca feminin, dar în același timp este pronunțat cu o voce care la fonogram poate fi interpretat masculin. Într-o asemenea situație, computerul e obligat să spună „Nu înțeleg". Femininul și masculinul nu pot exista în paralel.

Își strînge puțin pielea gîtului cu degetul arătător și cel mare, în dreptul laringelui și ciripește în falset, pițigăindu-se :

— Sînt Evy Beck și îl caut pe directorul Hörrlin.

— Intră şi orientează-te după săgeata verde, rosteşte rapid microfonul, încît abia reuşeşte să termine toată propoziţia.

În plafon începe să clipească o săgeată verde. Evy urmează direcţia indicată de săgeată şi intră într-un coridor pe partea dreaptă. Săgeata o însoţeşte şi aleargă pe tavan de-a curmezişul în faţa ei, ca steaua care-i călăuzea pe cei trei magi. La un moment dat săgeata se opreşte. Nu mai clipeşte, ci se fixează într-o lumină roşie, continuă. Evy Beck a ajuns în faţa unei uşi pe care scrie 56 03 14—0356 Dir. S. Hörrlin. Se aprinde o lampă fixată în tocul transversal al uşii pe care scrie „Intră". Încăperea este goală. O cameră mică cu un birou, un dulap în perete cu bibliorafturi agăţate vertical, un scaun pentru vizitatori şi un cărucior din metal pe care se găsesc un dictafon, un telefon cu calculator, o plită de gătit şi un monitor tv. Îşi scoate mantoul şi-l pune peste căruciorul metalic, după care se aşază pe scaunul pentru vizitatori cu servieta pe genunchi.

După o aşteptare de aproape zece minute îşi face apariţia un bărbat înalt, subţire, cu părul roşcovan. Are treizeci şi ceva de ani. Îi dă mîna fără s-o privească în ochi. Respiraţia îi miroase a cafea.

— Bun venit la noi, îi spune el şi se prăvăleşte pe spate în scaunul său de la birou; o priveşte, apoi, drept în faţă, dar fără s-o vadă. Ochii i se încrucişează puţin, ca atunci cînd

miroși o floare sau te uiți la o agrafă de hîrtie îndoită.

Evy Beck bîjbîie la cataramele servietei în timp ce directorul Hörrlin se uită cu interes la servieta ei.

— Da, mi-am adus și hîrtiile, spune ea într-o doară.

— Hîrtiile ? întreabă el intrigat și obrajii i se încordează.

— Da, copii după acte, adeverințe...

— Uită-te la biroul meu, îi spune directorul desfăcîndu-și brațele peste tăblia goală a biroului. N-am nici o hîrtie !

Evy Beck se apleacă ușor în față și se uită politicos pe biroul gol. Suprafața acestuia este mată, de culoare verde închis și pare turnată din cauciuc masiv. Nu e absolut nimic pe el : nici un creion, nici un bloc notes, nici o agrafă. În buzunarul de la piept directorul Hörrlin are o cutie mică neagră din plastic, de mărimea și forma unui pachet de țigări. O scoate și o sprijină de bărbie. Cutiuța are pe partea superioară un grătar fin de metal strălucitor ca la un aparat electric de ras.

— Vreți să-mi dați actul de identitate ? întreabă el și întinde mîna liberă peste biroul gol.

Evy Beck îi dă legitimația confecționată din material rigid pe care sînt imprimate o serie de date personale și directorul Hörrlin o introduce cu rapiditate într-o deschizătură la baza aparatului ; nu e un aparat de ras ci un micro-

fon. Suflă de cîteva ori în el, ca și cînd ar încerca o trompetă, și spune :

— Bună PAI ! Prezintă datele profesionale pe ecran.

Sub mantoul lui Evy Beck — pe care-l așezase pe căruciorul de metal — încep să se audă bîzîituri și pocnituri. Jenată, își trage mantoul spre ea. Ecranul de cîțiva centimetri al căruciorului s-a luminat. La început apare numărul ei de identitate, ca persoană, cu litere albe ; numărul apare pe ecran de la coadă la cap. Apoi apare o imagine tremurîndă care se dă peste cap de mai multe ori pînă se oprește. Timp de cîteva secunde se uită amîndoi la o telefotografie înfățișînd-o pe Evy Beck, în urmă cu cinci ani.

Privește țintă ecranul, fascinată. Auzise că multe institute erau conectate direct cu un caculator central de date, dar nu văzuse cum funcționează în realitate.

După fotografie urmează grupa ei de sînge și un sumar cu date despre starea sănătății, apoi greutatea și înălțimea : 89,6 kg și, respectiv, 174 cm. Datele privind starea sănătății se încheie cu o caracterizare a tipului somatic : atletic. Directorul își drege vocea puțin jenat.

Apoi urmează, într-o succesiune rapidă, anii de școală, rezultatele la învățătură, activitatea practică, studiile superioare și datele din cartea de muncă. Titlul tezei de doctorat este prezentat pe ecran în limba engleză. Apoi dispozitivul pare că s-a împotmolit pentru că în-

cepe să clipească intermitent ca un tub de neon defect : Nu e docentă, nu e docentă, nu e docentă.

— Mulțumesc PAI ! spune Hörrlin la microfon.

Se întorc din nou unul spre altul și, ca și înainte, privirea lui Hörrlin pare că alunecă undeva, pierdută printre obiectele neînsuflețite, deși se uită drept la ea.

— Corespund ? întreabă ea ; oricît ar fi de ridicol întrebarea o pune cu același timbru de soprană, exact cum a procedat cînd a vorbit la telefonul de la intrare. Se rușinează și-și drege glasul.

— Sigur, sigur, răspunde el și continuă s-o fixeze cu ochii lui cenușii, fără profunzime.

— Atunci înseamnă că mă angajați ? întrebă ea.

Directorul Hörrlin apucă din nou microfonul și și-l duce lîngă bărbie, ca pe un aparat de ras :

— Evy Beck, cheie de acces tip C.

O plăcuță mată din sticlă se aprinde lîngă plita de gătit de pe cărucioru1 de metal. Hörrlin ridică degetul mare de la mîna dreaptă și îi arată, cu un gest pedagogic exagerat, cum să-și pună și ea degetul mare pe plăcuța din sticlă luminată. Ea o face ezitînd puțin, ca și cum i-ar fi frică să nu se frigă. Sticla însă e rece și se stinge imediat.

— Acum aveți acces la toate intrările marcate cu litera C mare, spune directorul. Nu faceți altceva decît să apăsați cu degetul mare pe ochiul electronic al închizătorii.

Înainte de a-şi ascunde degetul înapoi în spatele servietei, se uită la el în grabă, de parcă ar fi dobîndit subit o semnificaţie nouă şi magică. E un deget scurt şi lat care abia aduce cu un deget de femeie.

Nu e nevoie de prea multă artă pentru a capta privirea directorului ; ochii lui seamănă cu doi butoni plaţi de manşetă. Evy se uită direct spre ei şi întreabă :

— Despre ce fel de muncă e vorba ?

Pentru prima oară directorul pare uşor încurcat — ca şi cum ea ar fi încercat să spună o glumă şi uitase poanta.

— Eu mă ocup numai de discuţia pentru angajare, spune el după o clipă cu o urmă de scuză în glas.

— Aa-haa, zice Evy Beck.

Directorul Hörrlin pare neliniştit pe neaşteptate şi rătăceşte cu mîna pe birou după o agrafă pe care n-o găseşte.

— Să nu mă înţelegeţi greşit, reia el emfatic. Veţi primi instrucţiuni, noţiuni introductive, prezentări, informaţii, veţi face vizite. Avem o politică de cadre foarte progresistă aici la IMCAN !

Se răsuceşte cu scaunul rotativ ca şi cum ar fi căutat materialele în dulapul cu bibliorafturi din spatele său. Se pare că nu a găsit ce căuta şi se roteşte din nou revenind cu faţa la birou.

— Sarcina mea se rezumă *numai* la convorbirea privind angajarea, îi explică el.

După trei minute, Evy stă din nou și se uită țintă la mobilul argintiu din fața clădirii administrației. Am primit de lucru, reflectează ea dînd ușor din cap de parcă nu i-ar veni să creadă. Apoi privește în jos, se uită la servieta ei grea: Începi să te comporți ca o mătușă bătrînă și aiurită, „Coeficiento“! Auzi, să-ți iei la tine fotografii de pașaport cînd cauți de lucru.

2

A DOUA ZI, la ora trei și jumătate după-amiază, Evy Beck e din nou în același loc. Stă și se uită la giruetele mobilului care se mișcă leneș, cu vîrfurile îndreptate aiurea sub jetul de lumină al reflectoarelor. La cîțiva metri deasupra mobilului conurile de lumină ale reflectoarelor se frîng brusc în întunericul de decembrie care s-a așternut ca o pîslă enormă și densă peste întreaga zonă.

Și-a luat din nou servieta cu ea. Acum a pus-o jos, între glezne; servieta o împiedică să se urnească din loc. Simte o neliniște în corp dar servieta, aidoma unui bloc de ciment legat de picioare, o ține pironită ca o frînă. La 15,30 are fixată o întîlnire cu Grupul de lucru al Comisiei pentru problemele de muncă și nu vrea să ajungă înainte — să nu lase impresia că e nerăbdătoare.

Ceasul de la mînă arată 15,33, însă îl pune întotdeauna puțin înainte — să fie mai sigură.

Ridică ochii spre mobil și așteaptă ca acesta să bată. Își simte picioarele zvîcnind și își vîră vîrfurile pantofilor sub servietă.

Ceasul ei a ajuns deja la 15,35 și mobilul nu dă nici un semn de viață. Atunci își dă seama că acesta nu marchează și jumătățile de oră : inima i se ridică pînă în gît și o lovește la baza craniului, poc ! E pe punctul de a se prăbuși peste servietă. Își recapătă, însă, echilibrul și o pornește aproape în goană spre Lindgarden. Acesta este numele unui conac vechi cu acoperișul țuguiat și cu olane vopsite în alb. Pînă în anul 1913 mai era fermă.

Lingarden este sediul propriu al Comisiei pentru problemele de muncă și singura clădire din lemn de pe teritoriul ocupat de IMCAN. Trece în grabă pe lîngă colțul bibliotecii și printre tufele de liliac care înconjoară hardughia strîmbă, dărăpănată și șubredă. Ușa de la intrare e deschisă și Evy intră cu sufletul la gură în vestibul. Pe dinafară clădirea pare gata să se prăbușească la proxima furtună din toamnă, dar în interior a fost restaurată cu ingeniozitate. Pereții vestibulului sînt îmbrăcați într-un tapet rigid care imită pînza de sac, dînd impresia unei construcții durabile, de susținere a întregii clădiri.

Își smulge mantoul și șalul de pe ea și pășește în camera din stînga. Înăuntru, într-o sală spațioasă se află trei bărbați așezați la o masă lungă, care ocupă aproape toată încăperea. Se ridică toți trei, și-i dau mîna, prezentîndu-se :

— Șef de serviciu Hakan Rosenquist, bosul administrației. Bună ziua !

— Tehnician veterinar Edvin Karlsson, președintele Comisiei pentru probleme de muncă. Bun venit !

— Hakvin Hanson, reprezentantul studenților. Bună !

— Bună, răspunde și ea cam cu jumătate de gură prăbușindu-se pe un scaun puțin mai departe de ceilalți.

— Cei trei bărbati stau cu mîinile încrucișate pe masă. Toți trei zîmbesc.

— Această casă se numește Lindgarden, spune președintele Comisiei, dînd din cap încurajator. Aici ești, oricînd, binevenită. Aceasta este casa *noastră*, a angajaților.

Evy Beck se gîndește la iuteală dacă în institut mai există și alte persoane decît „angajați", dar nu pronunță întrebarea.

— Așaaa... rostește șeful serviciului. Ne pare bine că ați putut veni ca să spun așa.

Zîmbește din nou și Evy are senzația că dacă cei trei nu încetează să tot zîmbească o să i se pună un cîrcel la colțurile gurii, din lipsă de antrenament.

— Noi trei constituim, deci, Grupul de lucru al Comisiei pentru probleme de muncă din Institut. Noi facem angajările, aici, la IMCAN.

— Da, dar eu intru în cadrul coeficientului creat prin alocația de stat FEOFM, intervine speriată Evy Beck ca nu cumva să se strecoare sub o etichetă falsă de marfă.

— E o chestiune de pură contabilitate, menţionează şeful de serviciu. Toţi facem parte dintr-un coeficient pe baza cîte unei alocaţii de stat.

— Atunci e în regulă, nu? întreabă ea. Înseamnă că totul e în ordine şi voi lucra aici?!

— Sigur că da, răspunde şeful de serviciu uitîndu-se zîmbind la camarazii săi. Acum eşti, bineînţeles, de-a noastră! subliniază el, clipindu-i cu subînţeles.

Uşurată, se aşază mai comod pe scaun şi-şi apasă cu energie servieta de burtă; burta pe care încearcă încontinuu să şi-o împingă înapoi. Cu mîinile, cu o carte, cu servieta sau încheindu-şi cît mai strîns mantoul. Burta asta compactă şi voluminoasă care a arătat, de fapt, mereu la fel de cînd l-a născut pe Erik. Chipul lui Erik îi apare în faţa ochilor, cu obrazul lui neted şi măsliniu, cu ochii albaştri, mari şi candizi, şi cu o despicătură adîncă în bărbia-i lată. Erik — băiete, reflectează ea, uite că mămica a găsit, în sfîrşit, de lucru...

Tresare, cînd îl vede pe Harvin Hansen, în picioare, în spatele ei. Acesta îi pune o hîrtie imprimată în faţă, pe masă. Hîrtia e împodobită cu emblema Institutului, o cunună de lauri cu medalionul lui Alfred Nobel în centru. Capul lui Nobel este înfipt în tija cu şarpele încolăcit a lui Esculap — ca într-o ţeapă. Evy citeşte ce scrie pe hîrtie:

Program de introducere în muncă pentru Evy Inga-Britt Beck, doctor în medicină veterinară

Ziua I — Recomandări generale. Primire la rector. Vizitarea Institutului.

Ziua a II-a — Instruire cu consilierul şef în probleme de protecţia muncii. Vizită la bibliotecarul şef.

Ziua a III-a — Expozeu cu privire la avantajele sociale. Prînz pentru noii angajaţi. Reglementări referitoare la probleme de securitate.

Ziua a IV-a — Film : istoria Institutului.

Evy pune hîrtia la loc pe masă :

— Şi cînd o să încep munca propriu-zis ? întreabă ea.

— Să munceşti propriu-zis ?! se miră şeful de serviciu, încetînd, în sfîrşit, să mai zîmbească.

Tehnicianul veterinar Karlsson zîmbeşte de astă dată numai cu un colţ de gură şi se suceşte nervos pe scaun. Intervine, însă, Hakvin Hansen :

— Să fii introdusă în muncă *face parte* din munca ta aici. Primele două săptămîni constituie o *pregătire* atent concepută. Un lucru care îţi va folosi de multe ori în viitor.

— Aha, exclamă ea, profund ruşinată.

Preşedintele Comitetului îşi drege glasul şi rosteşte :

— Ne-am luptat mulţi ani pentru asta, să avem o metodă judicioasă de introducere în muncă.

— Ei, nu e cazul să insistăm cu explicațiile, spune șeful de serviciu. Ne-am luptat? De fapt, noi, administrația și personalul, ne-am luptat *împreună* să obținem banii necesari de la Direcția învățămîntului superior.

— Știți, vă rog să mă credeți, dar nu prea sînt obișnuită să mă angajez, încearcă Evy Beck să se explice.

Toți trei rîd dezaprobator, după care șeful de serviciu Rosenquist încearcă să se uite pe furiș la ceas; ridică puțin mîneca hainei ca pentru a îndepărta un fir de păr.

— *Așaaa*, spune Hakvin Hansen lipindu-și palmele una de alta și sprijinindu-și nările în vîrfurile degetelor mijlocii. Ai vreo întrebare?!

— Cred că o să găsești răspuns la toate eventualele tale întrebări după ce vei parcurge programul de introducere, îi explică Karlsson.

Evy Beck se uită la cei trei bărbați. I-au dat în mod clar să înțeleagă că întîlnirea s-a terminat dar ea îndrăznește să-i mai rețină măcar un minut:

— Poate că sînt puțin mai proastă, spune ea, dar n-am prea înțeles, totuși, exact în ce constă munca mea.

Șeful de serviciu se uită acum la ceas fără să se mai ferească și le aruncă apoi o privire rapidă celorlalți doi.

— O întrebare bună, spune el, pipăindu-și bărbia să vadă dacă e rasă cum trebuie. O întrebare bună.

Edvin Karlsson și Hakvin Hansen se uită acum în jos, privindu-și genunchii, ca și cum ar fi adînc absorbiți în citirea unui material important, care trebuie parcurs imediat chiar în cursul respectivei ședințe.

— Poate că întrebarea a fost pusă prea devreme, spune ea, pregătită să bată în retragere.

— Trebuie să se facă o delimitare între *introducere* și *instructaj*, intervine Rosenquist pe un ton prietenos dar pedagogic. Pînă acum am vorbit de introducere, adică de o orientare generală în legătură cu condițiile tale de muncă. În ceea ce privește instructajul, ei bine, acesta este tocmai ce urmează să faci în mod practic...

— Da, și ? întreabă Evy Beck.

— Și asta nu e treaba Grupului de lucru. *Noi* nu sîntem specialiști și, ca atare, *noi* nu putem să ne amestecăm într-o serie de aspecte medico-veterinare care constituie sarcinile tale specifice de muncă.

— Aspecte medico-veterinare ?

— Păi, sigur, fir-ar al dracului, spune șeful de serviciu batjocoritor. Cred că asta pricepi și tu, destul de bine, că dacă au adus una ca tine aici nu poate fi vorba, pentru Dumnezeu, decît de *animale*.

INFORMARE PENTRU CALCULATORUL CENTRAL
SISTEM PAI
CARACTER CONFIDENŢIAL
OBSERVATOR DIRECTOR ADMINISTR S. HÖRRLIN
INST NOBEL
CUVÎNT CHEIE EVY INGA-BRITT BECK FEOFM
ANALIZA MUNCII I
RAPORT VERBAL B A AVUT INTERVIUL PENTRU ANGAJARE INTRODUCEREA S-A DOVEDIT UTILĂ POSIBIL SĂ FIE CAM PREA AMBIŢIOASĂ INTENŢIA DE A LĂSA PE B SĂ-ŞI FORMEZE SINGURĂ O OPINIE REFERITOARE LA SARCINILE DE MUNCĂ SE ANTICIPEAZĂ DIFICULTĂŢI NE REŢINEM DE LA UN PRONOSTIC DIN CAUZA TIMPULUI SCURT DE ANGAJARE
EVALUARE I—5
COMPETENŢĂ 4
ADAPTABILITATE 3
SOLIDARITATE 4
MOTIVAŢIE 5
FĂRĂ CHELTUIELI

3

E DUMINICĂ, 19 decembrie. Evy Beck îi face o vizită tatălui ei la spitalul Roslagstull. Îl găsește stînd într-un scaun pe rotile cu obrazul lipit de rezemătoarea capului. Nu se uită direct la ea; îi aruncă numai ocheade piezișe, din profil. Capul, pleșuv, e numai piele și os iar nasul, lung și ascuțit. E așa de lung încît cu mare greutate buza de sus îi acoperă dinții. Cînd vorbește o face numai din colțul gurii.

— Serviciu, ai? se miră el. Și ce dracu de serviciu??

Se bucură că-i aude vocea pițigăiată, agresivă. Tata a început să se întremeze. Nu mai e nici atît de gălbejit.

Șade în cărucior și bodogănește și-și freacă bărbia de pernuța rezemătoarei, cu ochii ațintiți spre fereastră. Dă din cap a încuviințare, înțelept, ca și cînd ar vorbi despre fiica lui, Evy, de fapt cu altcineva, o persoană invizibilă dar reală, care stă pe pervazul ferestrei.

— Serviciu, auzi?? Cică ar fi găsit de lucru?? rostește el cu profundă suspiciune.

Evy observă că urechile i s-au alungit iar lobii îi atîrnă ca niște tetine fleșcăite de ceară. Urechile prelungi și înguste, care au început să i se ducă înspre spate, sînt un indiciu sigur de bătrînețe la bărbați. În fond, tata a împlinit de curînd 79 de ani. Nodurile degetelor sale învinețite i se profilează ca zimții coroanei unei roți dințate. Stă și-și împreunează no-

durile degetelor mişcîndu-le ritmic, unul într-altul cînd în sus, cînd în jos.

— Tăticule... i se adresează ea cu precauţie fără să îndrăznească însă să-l mîngîie uşor pe mîini. Tăticule, să ştii că arăţi mai bine, crede-mă.

— Vorbeşti prostii ! şuieră el, străpungînd-o cu unul din ochii lui mici şi negri ; nici de data asta nu-şi întoarce faţa către ea. Dimpotrivă, se propteşte cu şoldul şi mai puternic în cărucior ca şi cum ar prefera să-i întoarcă spatele fiicei sale.

— Ai putea, eventual, să primeşti o învoire pentru zilele de Crăciun ? întreabă ea.

Nu-i răspunde. În schimb îi clipeşte cu subînţeles simpatizantului său invizibil de pe pervaz. Îi clipeşte cu şiretenie ca pentru a-i confirma o conspiraţie, cu totul evidentă în momentul acela, care vizează să-l azvîrle afară din spital.

Evy aşază cu grijă, fără să facă zgomot, punga cu struguri pe planşeta de citit fixată la scaun. Ştie că el n-o să manifeste nici un interes pentru struguri atîta timp cît ea e încă acolo. Dar sora i-a povestit că îndată ce iese pe uşă bătrînul îi înfulecă pe toţi şi scuipă sîmburi prin cameră.

— Auzi, ce fel de muncă utilă societăţii ar putea să facă ea... ea care e veterinar ? ! întreabă el în direcţia pervazului ferestrei.

— Ştii tu prea bine, tăticule, răspunde ea calmă. Ţi-am explicat de o mie de ori că ve-

terinarii controlează hrana, fac probe de laborator cu bacterii şi depistează purtătorii de epidemii la animale...

— De o mie de ori? întreabă el. Cum poţi fi atît de sigură că a fost *exact* de o mie de ori?

— De *multe* ori, se corectează ea.

— Deci cineva, nu spunem cine, n-ar mai fi în stare să înţeleagă, nu? Şi ar trebui să i se explice de o mie de ori?!

— Nu de o mie de ori. Însă uneori nu numai o singură dată. Doar ştii că nu mă pricep să explic.

— Deplorabil, remarcă el cu îngăduinţa superioară a cuiva care a acordat un calificativ cu mult prea mare.

Surîde şi speră că el n-o s-o observe. Tăticul ei cel bătrîn e aproape ca în zilele lui bune. Nu mai e balotul mut şi gălbejit pe care l-a văzut zăcînd mereu în pat în ultimele luni. Chiar şi licărirea din ochi i-a revenit. Nu una tocmai răutăcioasă, ci ardoarea intensă a celui în mod cronic persecutat.

— Să dădăceşti animale de casă, cam asta ai putea tu să faci, spune el.

— E vorba de un serviciu la Institutul Medico-Chirurgical Alfred Nobel.

— Institutul Medico-Chirurgical Alfred Nobel, repetă el semnificativ, ridicîndu-şi mîna învineţită spre camaradul său invizibil dinspre fereastră. Ha-ha, exclamă el apoi biruit şi constată că fiica lui e irecuperabilă.

Dar ea ştie că bătrînul a devenit acum curios — ochiul îi mijeşte neliniştit în orbită.

— Aşa-numitul premiu Nobel, spune el. Acolo unde lacheii capitalismului se şterg la fund, unul pe altul, cu bancnote de o mie de coroane..

— Nu pot fi realizate progrese în medicină dacă cineva nu are grijă ca animalele pentru experienţă să trăiască în condiţii igienice, declară ea.

— Şi asta o să faci tu? Să mături rahatul şobolanilor şi să cureţi cuştile?!

— De fapt nici nu ştiu încă. Adică, în mod practic.

— Auzi, nu ştie? spune el şi zîmbeşte din nou spre fereastră. Fata mea se duce şi acceptă un serviciu fără măcar să ştie ce o să facă acolo. Mare eşti Doamne!

Se aude un ciocănit la uşă.

— Da, intră! răcneşte bătrînul cu o vigoare nebănuită, fără să-şi întoarcă faţa de la fereastră.

E Erik. Erik Beck, fiul lui Evy şi nepotul lui Rodion Beck.

— Bună, Evy. Bună, bunicule, salută el, îndreptîndu-se spre ei.

Erik e într-adevăr un tînăr distins. Costum perfect din stofă de păr de cămilă, tuns scurt. Cravata cu un luciu discret. Manşetele cămăşii depăşesc exact cu cinci centimetri mînecile sacoului. La butonul din dreapta are un cesuleţ cu lentilă convexă, de lupă. Erik Beck are douăzeci şi şapte de ani şi este doctor în teh-

nologie. Un metru și optzeci centimetri înălțime, tuns scurt, bine ras, îngrijit și cu o inflexiune plăcută în voce. Evy Beck își iubește fiul și totuși se întreabă : cum am putut *eu*, o broască umflată, să nasc o ființă atît de perfectă ? Cu bunicul se produce o metamorfoză rapidă. Se întoarce, se lasă mai jos în scaun și-și întinde brațele afectuos spre Erik. Obrazul rigid, de moșneag, i s-a destins acum. Ochii îi radiază. Colțurile gurii i s-au ridicat la loc de o parte și de alta a nasului ascuțit și coroiat.

— Băiete ! strigă el. Vino-ncoa, băiete !

Erik se apleacă politicos spre bunicul său care-l bate energic pe umerii puțin vătuiți ai sacoului.

— Arăți bine, îi spune Erik.

— Ei aș ! i-o întoarce bătrînul dezaprobator. Încă n-am răposat.

Erik se întoarce spre mama sa și o bate ușor pe obraz cu palma, grăbit și distrat. E gestul pe care o persoană mai în vîrstă îl face, gîndindu-se la altceva, față de cineva mai tînăr și cu mai puțină experiență.

— Știi, Erik, îi spune ea cu mîndrie. Am găsit de lucru.

— Felicitări, Evy, îi spune el, întinzîndu-i mîna.

I-o ia și i-o ține strîns, cu ambele mîini ; înfățișarea lui îi e străină, vocea îi e și ea străină, maturitatea lui, de asemenea, străină. Trebuie să mai fi rămas ceva — poate senzația pielei ?

Erik tușește slab căutînd un motiv să-și retragă mîna și s-o folosească în alt scop, să și-o ducă la gură.

— Mă bucur, spune el. Realmente mă bucur că alocația FEOFM este folosită în mod inteligent.

Nimeni nu articulase vreun cuvînt despre alocația FEOFM. Dar ea știe că Erik nu poate fi păcălit. Erik știe totul. Erik nu mai are iluzii. Pe Erik nu-l mai uimește nimic. Erik, care e doctor în tehnologie și docent în tehnica finanțelor la Institutul Regal de Tehnologie Economică.

— Inteligent? se miră bătrînul. De unde știi că ea o să facă ceva inteligent?!

Erik se duce lîngă cărucior și-și așază mîna, încă bronzată din concediu, pe țeasta rece a bătrînului. Mușchii încordați ai feței acestuia se destind instantaneu.

— Cum merge ficatul, bunicule? întreabă Erik. L-ai încercat deja?

— Nu. Medicul șef a spus că avea un defect de fabricație. Așa că l-au trimis înapoi.

Rodion Beck începe să-și suflece cămașa de spital, cu mult prea largă pentru el. Apare o burtă zbîrcită și cafenie, cu un buric proeminent. Din dreapta stomacului, de sub coaste, ies două tuburi înfășurate, la bază, în tifon. Tubul din dreapta este marcat cu o săgeată roșie, groasă, cu vîrful îndreptat spre interior. Cel din stînga are o săgeată albastră îndreptată spre exterior.

— Mă mănîncă, spune bătrînul, apucînd tuburile cu mîinile

— Tăticule drag, nu mai pune mîna acolo... îi spune Evy.

Erik nu spune nimic. În schimb, îi mîngîie bătrînului țeasta cu dosul palmei. Bătrînul dă drumul la tuburi și brațele îi alunecă peste burtă, de o parte și de alta a corpului. Rămîne cufundat în scaunul lui pe rotile, cu picioarele rășchirate și cu ochii întredeschiși.

— Sper că nu te grăbești, Erik? întreabă Evy.

Lui Rodion Beck i se împăienjenesc imediat ochii de negura suspiciunii.

— Sigur că se grăbește! Erik nu-și poate irosi timpul ca oricare altul.

— Astăzi, chiar și *eu* mă grăbesc, spune Evy, începînd să se ridice de pe scaun.

— *Tu*?? întreabă tatăl ei și cască, lăsînd să i se vadă limba lucioasă și sfrijită de moșneag — dar se redresează și nu pierde șansa ce i se oferă: *Noi* nu te reținem! În nici un caz cînd ți se întîmplă și ție să te grăbești puțin, o dată!

Evy se îndreaptă spre cărucior și se apleacă spre obrazul tatălui ei. Se oprește însă la timp. Se oprește înainte ca pe acesta să-l apuce un acces de mînie la gîndul că ea pune la cale un complot cu scopul expres de a-l ataca cu un sărut pe obraz. În schimb bate ușor cu mîna pe brațul căruciorului.

— Ai grijă de tine, tăticule, îi spune ea.

Erik se înclină cu repeziciune spre mama sa și îi atinge, iute, abia perceptibil, obrajii cu nasul.

— Sănătate, îi spune el. Și mult noroc la serviciu !

Iese din camera de spital cu mirosul loțiunii de bărbierit a lui Erik în nări : lămîie, apă sărată și un iz de piele ? Înainte de a închide ușa se întoarce și le face cu mîna. Erik îi răspunde cu același gest, îngăduitor. Tata însă nu mai are ochi pentru ea. E preocupat să-l tragă pe Erik de mîneca hainei și să-l așeze alături de el, în cărucior.

4

SÎNT LIBERĂ, zdrăngăne Evy Beck la mașina de scris, folosind numai degetele arătătoare. *O mătușă între două vîrste fără obligații, fără pasiuni sau ambiții... Sănătoasă, urîtă, grasă, liberă și dornică de muncă.*

E în apartamentul ei de două camere, într-un imobil construit cu douăzeci de ani în urmă, de pe strada Roslag. Afară, pe balcon, se înalță un brad de Crăciun, artificial, învelit într-o pungă de plastic. Pentru eventualitatea în care tata, în ciuda așteptărilor, va accepta să ceară învoire de la spital sau Erik nu va pleca în Florida, în vacanța de sărbători, cum face de obicei.

— Liberă ?? rostește ea cu voce tare și x-ează imediat ceea ce scrisese.

În schimb țăcăne la mașină: *La ce se așteaptă cei de la IMCAN de la mine?* Lasă degetele să-i alunece ușor peste taste producînd un sunet ca și cînd ar trece cu ele peste un xilofon. Lîngă mașina de scris se află o sticlă cu vin alb, de Porto. Își umple un pahar pe jumătate și începe să soarbă puțin cîte puțin.

Există un obiectiv precizat? scrie ea, după aceea, în timp ce dulceața vinului îi dispare treptat din gură. *Sau poate că am fost angajată pentru a i se închide gura cuiva?* X-ează peste *pentru a i se închide gura cuiva* și scrie în loc *din motive tactice?* Mai ia o înghițitură de vin și formulează: *Ce resurse o să mi se pună la dispoziție?*

— Ce proastă ești! își spune ea, cu jumătate de gură; să te întrebi de resurse cînd nu știi obiectivul.

Dar dacă situația e de așa natură încît va trebui să te întinzi cît te ține plapuma, reflectează ea. Aduni ceva fonduri la început și abia apoi vezi pentru ce le folosești cu maximum de eficiență?! Înlătură acest gînd și formulează ferm: *Să faci presiuni asupra lor ca să afli exact ce vor!!!* Asupra cui să facă presiuni? se întrebă ea resemnată.

În stînga mașinii de scris are un teanc de reviste de specialitate împrumutate de la biblioteca Facultății de medicină veterinară: *Gazeta veterinarilor, Acta Mammalia, Revista suedeză de medicină veterinară, Science* și *Gazeta vertebratelor*. Le numără și le pune la loc.

Știe că dacă ar începe să le răsfoiască s-ar sufoca în momentul în care ar năpădi-o cel puțin 10 000 de probleme și întrebări și i-ar solicita avid atenția ca ciocurile căscate ale unor pui de păsări, hămesite de foame.

Numărul de probleme-întrebări imaginabile este nelimitat, scrie ea la mașină. Întrucît nu m-au angajat la vreo secție anume, continuă ea să se gîndească, înseamnă că mi se va încredința o sarcină mai generală, care se referă la o arie mai largă a IMCAN. S-ar putea să fie vorba, de exemplu, de animale mici ca purtătoare de epidemii, sau cum să se elimine riscul alergiilor la cei ce vin în contact cu animalele folosite la experiențe. Sau, poate, de selecționarea animalelor nou sosite, în vederea experiențelor ulterioare. Sau chiar de stabilirea unui criteriu standard privind greutatea și dimensiunea acestora. Sau poate e vorba de reproducere — cum să se obțină, în cel mai scurt timp, treizeci de generații de șobolani prin încrucișări selective.

Mai soarbe puțin vin și scrie în continuare : *Intîi o privire generală, de ansamblu, apoi stabilirea priorităților.* I se pare că sună ca o formulare de școală primară. Ridică arătătorul cu intenția de a o șterge cu x-uri... dar nu ! E vorba, totuși, de o chestiune de abecedar. De acele chestiuni, evidente și logice, pe care, de regulă, toți le trec cu vederea, în graba altor probleme. O mulțime de neajunsuri apar nu pentru că au fost scăpate aspectele subtile, ci pentru că au fost neglijate cele evidente.

— Coeficiento, își zise ea și cască fără să se controleze. Hai, e timpul s-o iei din loc și să te duci să te culci. Înainte de a deveni complet insuportabilă.

Bea și restul de vin, stinge lampa de pe birou și-și duce paharul la mașina de spălat vase. Intră, apoi, în baie, face pipi, se spală pe dinți, se duce în dormitor, se dezbracă, potrivește veioza să se aprindă automat la șase și jumătate, se urcă în pat, își pune o pernă sub cap și pe cealaltă o ia în brațe.

Chiar în clipa aceea sună telefonul. O fi tata! se gîndește ea, în primul moment, și smulge receptorul.

— Doctor Beck? întreabă o voce bărbătească cu însuflețire.

— Da, Evy Beck la telefon.

— Sînt Mats Sundell! Sper că nu v-am trezit?

— Oh, nu, deloc, răspunse ea.

— Se întîmplă să fiu profesor de medicină marină. Avem aici o maimuță recalcitrantă.

— La Institutul Nobel?

— Cum?! întreabă el încurcat ca și cum ea l-ar fi întrebat dacă telefonează de la grădina zoologică.

— Înțeleg că profesorul are dificultăți cu o maimuță, spune ea.

— Exact. Numele dumneavoastră e menționat în buletinul „Noutăți la Institut". Scrie că ați început să vă ocupați de probleme medicoveterinare la noi...

— Nu chiar, afirmă ea. Chestiunea e abia în fază de proiect.

— Oh, fir-ar să fie, exclamă el dezamăgit.

— Ce simptome prezintă animalul? întreabă ea. A mîncat, pacientul, astăzi? A băut apă?

— Oh, sigur că da. Refuză, însă, să intre în bazin.

Începe să se lămurească cum stau lucrurile: medicină marină, bazin, o maimuță care n-are chef să... refuză.

— Și trebuie să intre? întrebă ea. Trebuie să intre în bazin, chiar acum?

— Bineînțeles, bătu-o-ar Dumnezeu, doar de asta e aici. De la prînz am tot făcut pregătiri.

Evy se uită la ceasul fixat în centrul discului telefonului: e ora 1,13 noaptea.

— Medicină marină, ați spus? Profesorul Mats Sundell? mai întreabă ea. Trebuie să vin la fața locului.

Profesorul închide telefonul instantaneu, ca în filmele americane. Nici „mulțumesc“, „la revedere“ sau „splendid“.

5

DUPĂ DOUĂZECI DE MINUTE, Evy achită taxiul care a adus-o în fața Institutului de medicină aviatică și marină. Urcă treptele de la intrare, își scutură zăpada de pe cizme și pune degetul mare pe dispozitivul electronic de la ușă. Nici o reacție. Dispozitivul este marcat cu un C strălucitor.

— Ei, să fie al dracului, exclamă ea şi se uită prin jur după o sonerie; nu există nici una. Îşi şterge degetul mare cu batista şi îl mai aplică o dată. Tot fără rezultat. Face cîţiva paşi înapoi pînă la lumina felinarului de pe stradă. Îşi cercetează amănunţit degetul dar acesta arată ca de obicei... Deodată îşi dă seama de greşeală : degetul stîng ! Dacă eşti stîngaci aplici degetul mare de la mîna stîngă. Dispozitivul este programat, însă, pentru degetul mare de la mîna dreaptă.

Deschide uşa şi intră în foaier. Ar fi putut şi ei să trimită pe cineva s-o întîmpine şi s-o conducă. Se duce la avizier şi începe să-l citească : profesor, secretara profesorului, laboratorul profesorului, centrala electrică, delfinariul... *Bazinul de submersiune.*

Se întoace şi o porneşte în direcţia indicată de săgeată, spre bazin.

Merge de-a lungul unor coridoare lungi, pustii şi bine lustruite. Urcă apoi cîteva trepte, pătrunde în alt coridor, coboară alte trepte. Labirintul acesta de coridoare trebuie să fie rezultatul unor construcţii, mai mult sau mai puţin sistematice care s-au adăugat succesiv, în timp. O ia la stînga după un colţ şi se trezeşte în ecluza care precede un cort mare din plastic, gonflabil. Cum trece de uşa batantă o izbeşte un aer greu, umed şi cu miros de clor.

Ajunsă în cortul enorm, Evy Beck se simte ca profetul în abdomenul balenei.. Pereţii abdomenului au culoarea verzuie a hainelor militare şi pulsează uşor în ritmul respiraţiei

ventilatoarelor. În mijlocul cortului se află un bazin rotund, acoperit. Împrejurul bazinului sînt fixate scări și cabluri. Alături de bazin e o mică construcție din blindaj de tanc, care seamănă cu un iglu. Lîngă ele sînt două scaune de regizor. Într-unul stă un bărbat în halat alb iar în celălalt un cimpanzeu în costum de scafandru, care mănîncă banane.

— Bine ați venit, îi spune bărbatul întinzîndu-i o mînă moale, fără să se ridice.

Se duce spre el și-i strînge mîna.

— Evy Beck, se recomandă ea.

Profesorul Sundell are aproximativ aceeași vîrstă ca ea. Un bărbat cu părul ondulat; poartă ochelari cromatici cu rame aurite, ceas de aur și două inele de aur pe mîna stîngă. Cimpanzeul începe să scheaune și-și întinde brațul drept înainte, un braț neobișnuit de lung, cu care o trage de mantou.

— Jocke vrea și el să vă salute, spune profesorul Sundell.

Ia mîna aspră a lui Jocke și deschide gura să se prezinte, dar se abține.

— Jocke, lasă doamna să stea pe scaun, îi spune Sundell.

Maimuța se duce la profesor, i se așază pe genunchi și se uită nemulțumită la Evy care i-a luat scaunul.

După părerea ei, cimpanzeul are aproape trei ani. E echipat într-un costum de scafandru de culoare neagră, confecționat din cauciuc gros. La picioare are labe lungi și negre, pentru înot, de care trage și încearcă să și le

scoată. În jurul gîtului îi atîrnă ochelarii de scafandru și un tub negru extensibil. Ceea ce îi atrage atenția în mod deosebit este scalpul maimuței. În mijlocul craniului, care ca aspect și țesut seamănă cu o nucă de cocos nedecorticată, are înfipt un dop de plastic alb. Dopul are forma unui cub înalt de cinci centimetri.

Evy Beck se apleacă spre cimpanzeu și se uită în dop. Acesta este perforat de o mulțime de găuri rotunde, ovale și hexagonale. În găuri licăresc contacte de alamă. Își dă seama imediat despre ce este vorba : creierul cimpanzeului este împînzit cu electrozi de argint subțiri ca un fir de păr. Prin dop se poate transmite un curent electric slab la diferiții centri ai creierului. Maimuța miroase a cauciuc și profesorul folosește aceeași loțiune de bărbierit ca Erik, lămîie, apă sărată și piele.

— Cred că e vorba de o problemă psihică, spune Sundell, în timp ce-l scarpină pe Jocke sub bărbie.

— Psihică ? întrebă ea. Credeam că psihicul lui e controlat.

— Maimuțele sînt niște diavoli împielițați. Poți să le înfigi o mulțime de sîrme în cap și tot le mai rămîne o părticică de îndărătnicie tăinuită pe undeva, pe sub vreun os.

— Și ce-aș putea să fac în privința asta ?

— Păi, ești *veterinar*, doar.

— Și ce-mi pretinzi ? Să vin pînă aici în toiul nopții, să mă uit în gîtul cimpanzeului și să-i pun un diagnostic ?

— Iartă-mă, spune el. Te rog să mă ierţi. Cer imposibilul.

Profesorul Sundell arată demoralizat şi extenuat, ca şi cum ochelarii auriţi, ceasul de aur şi inelele nu mai au nici o putere asupra lui.

— Nu mă prea pricep la cimpanzei, spune ea. Dar aş putea găsi pe cineva în Stockholm care s-a ocupat de maimuţe. Mîine dimineaţă. Ar mai fi şi posibilitatea ca Jocke să fie internat la Facultatea veterinară din Uppsala şi ţinut sub observaţie.

— Ştii, îmi pare rău că te-am rugat să vii pînă aici, în toiul nopţii.

Îşi aşază mîna pe mîneca mantoului ei. O mînă mică, cu unghii frumoase, pătrate. Ar fi putut să fie mîna unui tînăr dacă venele n-ar fi fost atît de pronunţate şi sinuoase, ca rădăcinile unui copac.

— S-ar putea, totuşi, ca principala problemă să nu fie Jocke, încearcă ea.

Nu-i răspunde. Îşi scoate ochelarii şi-şi masează ochii obosiţi. Jocke îi înşfacă imediat şi-i pune pe nas şi începe să se holbeze iscoditor la Evy Beck.

— Du-te şi te joacă! îi spune Sundell.

Cimpanzeul se dă jos din braţele lui cu ochelarii încă la ochi. O ia din loc în grabă, săltînd pe nodurile labelor, spre scăriţele bazinului. Îşi smulge labele de înot şi le loveşte una de alta, parcă ar aplauda, ca un leu de mare. Se caţără apoi pe cel mai apropiat cablu, sare pe acoperişul bazinului şi dispare.

— Nu, nu Jocke e problema, continuă Sundell, privind-o neputincios cu nişte ochi cenuşii, vizi. Eu nu sînt în apele mele. Şi cînd Jocke simte că sînt prost dispus, devine neliniştit. Nu mai are încredere în mine. Refuză să... Ultima oară cînd am divorţat aveam un delfin care n-a mai vrut să-şi îndeplinească rolul. Sînt nişte creaturi al naibii de sensibile.

Efectul vinului greu de Porto a dispărut aproape de tot. Evy Beck se simte complet trează.

— Ştii, cumva, ce are în vedere Institutul în legătură cu activitatea asta veterinară ? întrebă ea.

— Nu, nu ştiu. N-am participat la şedinţa colegiului profesoral. Nu prea mai am chef să apar pe acolo, în ultima vreme. Probabil că i-a venit cuiva vreo idee.

— Dar tu, ce crezi ?

Nu-i răspunde. În schimb stă şi priveşte cu ochii larg deschişi, încercînd parcă să şi-i scoată din orbite, după ce înainte şi-i frecase pînă îi băgase în fundul capului.

— Din păcate, spune el, am fost frustraţi de raţiunea propriu-zisă a muncii noastre. Lucrez de treizeci de ani cu submarine şi cum să fie scoşi oamenii din ele... şi, pe neaşteptate, Parlamentul hotărăşte să se renunţe la submarine. Ai senzaţia că ţi-a ieşit tot aerul din tine. Şi nu numai atît : se anulează şi subvenţiile. Nu mai valorează nici cît negru sub unghie. În scurt timp o să fii bucuros dacă colegii te mai salută...

Se ridică cu impetuozitate și începe să numere pe degete, unul după altul: Am ridicat din temelii această instituție. Am condus unsprezece doctorate. Am ținut patru cursuri permanente de fiziologie. Și acum?! Numai idioții mai vin la institutul ăsta. Am cincizeci și trei de ani. N-am chef să fiu de pe acum dat la o parte și aruncat la lada de gunoi! Sau să țin prelegeri despre istoria medicinei ca alți profesori sclerozați sau doctori senili.

Evy Beck rămîne cu el pînă la trei și jumătate dimineața. Dar în timp ce profesorul Sundell își descărca inima, Jocke pe de altă parte, tăcut și tenace, deșurubase complet sistemul complicat de reglare automată a presiunii bazinului de submersiune.

6

PE MEDICUL ȘEF de la spitalul Roslagstull îl întîlnise numai o dată înainte, cînd aflase că tatei trebuia să i se scoată ficatul.

— Sînteți veterinar, doar, doamnă Beck, spune medicul șef curățindu-și unghiile cu cuțitul de deschis scrisorile.

— Care e situația reală cu tatăl meu? întreabă ea.

— Puteți să constatați și singură. Vioi ca Lucifer.

Se simte puțin ofensată pentru tatăl ei. Tata e răutăcios, e adevărat, dar nu-i place s-o audă de la alții.

— Așa că acum poate să meargă acasă, spune medicul șef, lovindu-și ușor fruntea cu mînerul cuțitului.

— Acasă ?

— Nu mai poate rămîne să ocupe un loc aici. Îndată ce reglăm aparatul poate să se descurce bine și acasă.

— Nu are un cămin al lui, spune ea. N-a mai avut o locuință stabilă de cînd a murit mama. A tot călătorit și a ținut conferințe. A stat la hotel sau la simpatizanți.

— Ce fel de conferințe ? întreabă medicul șef.

— Tata a activat politic toată viața.

Medicul șef se scarpină la ceafă cu cuțitul și are aerul unui om prost dispus.

— Am considerat ca de la sine înțeles că doamna Beck îl va îngriji pe tatăl ei după ieșirea din spital. Altfel, l-am fi înscris pe lista de așteptare pentru a fi trimis la un sanatoriu. Acum n-are nici măcar un loc pe lista de așteptare.

— Și el ce preferă ? A spus ceva ?

— Păi... nu l-a întrebat nimeni direct și precis. Dar cînd ai o fată, care locuiește singură, dispune de un apartament cu două camere, are pregătire medicală și e deplin sănătoasă...

— Și dacă aș fi fost *fiul* lui ?

Medicul șef nu răspunde. Așteaptă calm ca întrebarea să se evaporeze de la sine ca și cum ar fi fost alcătuită din rotocoale de fum.

— Tata n-o să fie niciodată de acord cu soluția asta ! spune ea.

— Ba da, spune medicul șef. Ba da, doamnă Beck.

— Am un serviciu de care trebuie să mă ocup, îi spune ea și se uită fix la cuțitul pentru scrisori, încercînd să-l determine pe medic să-l lase din mînă ; acesta îl introdusese în butoniera cea mai de sus a halatului și-l făcea să oscileze ca o balanță pentru scrisori.

Medicul șef se întinde după teancul de fișe ale pacienților. Cuțitul alunecă din butonieră și se rostogolește zăngănind pe podea. Îl lasă acolo și începe să cerceteze fișa de la computer.

— În fișa pacientului scrie că nu aveți un serviciu permanent. Evidența populației nu greșește, de regulă.

— La întîi decembrie nu aveam nici un serviciu. Acum am.

Medicul șef scoate un creion gros de grafit, dintr-un etui special, pe care-l ține în buzunarul de la piept și face cîteva însemnări scurte în fișă.

— Acum sîntem cu datele la zi, spune el, după care întreabă ridicînd din sprîncene : Dar încă singură ?

— Da, încă singură, răspunde Evy Beck.

Medicul șef își suge buza de sus în timp ce împăturește fișa. Apoi ia un creion obișnuit și începe să deseneze și să explice pedagogic :

— Un ficat mecanic funcționează la fel ca un rinichi artificial ; el curăță sîngele de acele substanțe pe care în mod normal le reține un ficat sănătos. Pacientul trebuie conectat la el

numai noaptea. În cursul zilei se poate descurca fără el.

— Ce se întîmplă în privința funcției ficatului ca depozitar al zahărului? Și al sîngelui?

— Ei *da*, doamna Beck e veterinar, doar...

Continuă să deseneze, fără să ridice nici creionul nici privirea de pe hîrtie. Desenează pe un plic mare cu antetul ASTRA CAPODOPERE ALE RENAȘTERII, SERIA A III-A.

— Se poate descurca și fără rezervorul de sînge. Iar zahărul din sînge se stabilizează, de regulă, după cîteva luni. Desigur că rezerve de energie nu are. Nu trebuie să urce scările, de pildă. O să primească drageuri care înlocuiesc bila.

— Trebuie supravegheat? întreabă ea.

— Deci, doamna Beck este pregătită să-l ia acasă?

Oftează resemnată:

— Nimeni n-a reușit vreodată să-l facă pe Rodion Beck să stea într-un loc unde n-a vrut și el.

— Ah, înțeleg, spune medicul șef.

— Presupun că va trebui să urmeze și un regim alimentar special?

— Exact, doamnă Beck, va primi de la mine și o carte de bucate anume destinată celor bolnavi de ficat.

Medicul șef scoate o broșură din sertarul biroului și i-o aruncă în față. Cartea se numește: *Șeful bucătar de la Geigy îi invită la masă pe*

bolnavii de ficat. Evy ia cartea și simte că nu mai rezistă; l-a luat în brațe pe bucătarul șef de la Geigy.

— Stabilim, deci, externarea pentru poimîine, spune medicul șef. Vă trimitem acasă un tehnician de la firma „Aga" să instaleze aparatul Auto-Hepar. Prizele trebuie împămîntate. Și vă mai trebuie un filtru la aparatul de televizor, contra paraziților.

— Nu am televizor, spune Evy. Vorbiți dumneavoastră cu tata?

— Nu puteți s-o faceți dumneavoastră? întreabă el, cu aerul unui om copleșit de responsabilități.

— Nu, pentru că se înfurie.

— Să vorbesc cu asistenta socială sau cu instructorul de gimnastică să-l pregătească, deci, pe domnul Beck, spune doctorul șef. E cineva acasă în cursul dimineții să-i deschidă tehnicianului?

— Nu, nu e nimeni acasă dimineața, răspunde ea, reținîndu-și iritarea.

— Cu serviciu stabil și singură, spune el dînd din cap.

— Și ce perspective sînt? întreabă ea.

Se uită îndelung la ea ca și cum ar vrea să-și dea seama cît poate să reziste:

— E o întrebare nelalocul ei, în cazul dumneavoastră. *Ca veterinar.*

— O mai duce o jumătate de an? Sau pînă la Crăciun?

Medicul șef nu-i răspunde ci se apucă din nou să-și sugă buza, ridică mîinile în sus, într-un gest care vorbește de la sine, și le lasă apoi să cadă pe rezemătoarea scaunului.

7

POVEȘTILE AU RĂDĂCINI ADÎNCI. Există o veche și larg răspîndită tradiție cum că o dată pe an, în timpul nopții, animalele capătă darul vorbirii. Visul lui Evy este desigur în culori :

Tîrziu, în noaptea de ajun, temperatura coboară brusc cu cîteva grade, iar ploaia și zloata din zilele precedente se transformă într-un nor tăcut de pene plutitoare. Zăpada cade legănîndu-se peste Institutul Medico-Chirurgical Alfred Nobel, se așterne pe acoperișuri, vătuiește tufele și pomii și se depune în straturi groase pe balustrade și pervazurile ferestrelor. În grajdul din spatele Departamentului de imunologie caii pentru seruri stau în picioare și lovesc paiele cu copitele, în timp ce maimuțele rhesus și cynomolgus moțăie în boxele vițeilor, încolăcite una într-alta. La miezul nopții temperatura scade și mai mult și ninsoarea se oprește ; cînd perdeaua de zăpadă se retrage, își face apariția un cer purpuriu și senin. Steaua de Crăciun își ocupă locul chiar deasupra grajdului.

Iepurii de la Chimie încep să semnalizeze din urechi ca semafoarele. Sînt iepuri de di-

ferite rase: uriașul belgian, albul neozeelandez, berbecul francez, pestrițul englez, angora, argintiul francez, albastrul vienez și multe altele. Își transmit semnale de la unul la altul aidoma unor marinari nerăbdători și iscusiți.

— Noapte pașnică, noapte sfîntă, e mesajul. Să ne strîngem în grajd!

Delfinii de la Institutul de medicină aviatică și marină se învîrt în acvariul lor. Chițăie și comunică între ei ca niște radioamatori neastîmpărați:

— Adam către Balder, Adam către Balder: Un copil s-a născut în noaptea asta. Veniți!

La Farmacologie este multă înghesuială; în nici o altă instituție nu lucrează atîtea animale. Încă din anii '60 cușca pentru pisici devenise neîncăpătoare, încît au fost mutate îndărătul clădirii în trei vagoane de circ dezafectate. Culorile vesele de pe pereții vagoanelor se coșcoviseră de multă vreme dar în noaptea această înghețul readuce la lumină vechile modele — cristalele de gheață se fixează ca pilitura de fier și plămădesc constelații, flori de gheață și stele căzătoare, umbre rotitoare și valuri înspumate.

Pisicile încep să toarcă și să fredoneze contopindu-se rapid într-un cor unduitor de negri din delta fluviului Mississippi.

— Oh Lord Jesus! Oh Lord Jesus... Oh My Holy Lord!

Cîinii din clădirea principală a Departamentului de farmacologie dau semne de neliniște din cauza concertului pisicilor. Un baset cu

două capete începe să latre ca un motor în doi timpi prost reglat. Dar tocmai atunci se ridică în toată măreția sa președintele parlamentului canin, un Saint Bernard splendid. Președintele poartă sub gît un butoiaș care îi aspiră saliva printr-un furtun de plastic introdus direct în canalul salivar. Cu o voce spartă de bas cîinele imens îi spune basetului cu două capete :

— În noaptea asta toate animalele se înfrățesc, în noaptea asta nu se mai face nici o deosebire între pisică și cîine, între lup și oaie !

E ca și cum bagheta vrăjită a lui Walt Disney s-ar fi învîrtit precum suflarea unui spiriduș printre instituțiile IMCAN. Oile din subsolul de la Anatomie sînt trezite, pieptănate și aliniate în șiruri pentru a merge cu pasul lor mărunt și poticnit la troaca din grajdul cailor de ser.

Ghidrinii din acvariile Fiziologiei constată subit că de sub burtă le-au crescut picioare : mici și roșii, tubulare, ca labele de rață. Fluturîndu-și branhiile încep să se cațere alene pe pereții de sticlă.

Șobolanii îmbibați în gudorn de la secția de biologia tumorilor se trezesc echipați cu scufii, pantaloni scurți și cizme verzi de lac. Se ridică pe picioarele dinapoi, se apucă toți de mîini și se desfășoară într-un șir lung dansînd ca niște Moș Crăciuni decupați din hîrtie.

Bagheta vrăjită a lui Disney planează ca o libelulă scînteietoare peste mobilul Nobel și

peste peștii din bazinul cu apă încălzită. Capetele indolente ale acestora se înviorează, buzele li se îngroașă și li se răsfrîng, peste ochi le cresc franjuri lungi, ondulate, iar pupilele li se dilată cît niște hublouri. Femelele își flutură cochet coada și-și încrucișează cu pudoare aripioarele din față peste piept, aidoma unor mici sirene caline.

Porumbeii de la Laboratorul de cercetări în domeniul stresului se opresc brusc din ciugulitul panourilor cu instrumente care clipesc, își apleacă gîturile delicate, se înfoaie în pene și gînguresc :

— Pace, pace vouă !

Veselia clocotește printre zecile de mii de creaturi : șobolani albi, hamsteri aurii din Siria, copoi, babuini, șoareci-NMPT, maimuțe verzi guenon, șopîrle, maimuțe miniaturale saguin. Se strîng în șiruri, grupuri și turme pentru a sparge ușile, porțile și zăvoarele, ca să meargă în cortegiu la grajdul cu steaua sclipitoare de pe acoperiș.

Dar în fiecare încăpere cu animale, în orice pod, subsol sau lădiță cu șoareci există microfoane și aparate de supraveghere vizuală. Toate firele prin care se transmit semnale converg la o stație centrală de supraveghere unde un singur paznic de noapte doarme cu capul pe brațe. Alarmă ! Paznicul — unul dintre cei fără experiență, căci este doar noaptea de Crăciun — întinde somnoros mîna și ridică receptorul automat al stației de comandă :

— Faza întîi : rații suplimentare ! Faza întîi : rații suplimentare ! hîrîie o voce în receptor.

— Mulțumesc, spune paznicul de noapte în receptor, tocmai pentru că nu are experiență.

Așa că apasă pe butonul care declanșează aprovizionarea cu rații suplimentare și în toate cuștile, lăzile, țarcurile și acvariile alimentatoarele automate varsă valuri de boabe de orez, semințe de cînepă, boabe de soya, larve uscate, Grix, biscuiți pentru cîini, raci vii și furaje concentrate. Toate animalele mănîncă, rîgîie și moțăie în noaptea sfîntă. Mobilul Nobel bate ora unu noaptea și giruetele de argint strălucesc în noaptea rece ca gheața. După aceasta se așterne o liniște deplină.

Evy Beck se trezește lac de transpirație. Apoi o cuprinde o mulțumire profundă că totul n-a fost decît un vis.

8

E DEVREME, în dimineața celei de-a treia zi de Crăciun. Evy Beck intră tiptil în camera de zi unde se află masivul pat de spital al tatălui ei. În patul enorm și înalt tata arată ca un pitic scofîlcit ; este un pat care se poate ridica și coborî, rabata sau înclina în orice poziție imaginabilă. Capul lui mic, zace cufundat în perna umflată, ca un buric pe o burtă grasă. Sforăie slab în ritmul ficatului artificial așezat pe noptieră. Respirația lui vlăguită

acoperă însă aproape complet zgomotul aparatului introdus într-o cutie eficient izolată fonic. Ficatul nu e mai mare decît o obișnuită mașină de scris electrică. Ticăie și zumzăie slab în cutia lui ; aproximativ la fiecare patru secunde se aude aspirația pompei.

Evy apasă pe butonul de oprire. Două tuburi negre, extensibile, duc sub plapuma bătrînului. Mai întîi desprinde tuburile din prizele ficatului, marcînd „intrarea" și „ieșirea". Apoi ridică plapuma cu multă precauție și le deconectează de bătrîn. Potrivește așternutul la loc și-și atîrnă tuburile pe umăr. Scoate apoi sertărașul cu cenușă din spatele ficatului artificial. Reziduurile produse de ficat s-au încălzit și s-au strîns ca o pulbere cenușie într-o pungă de hîrtie autoadezivă. Pune o pungă nouă și împinge sertarul la loc.

Se duce în bucătărie, bagă tuburile în mașina de spălat vase și aruncă punga în incinerator. Punga nu e bine închisă și miroase. Un miros care-i aduce aminte de păr pîrlit.

Se așază la masa din bucătărie și scrie : *Tăticule drag...* rupe însă hîrtia și scrie din nou : *Rodion, mîncarea ta fără proteine e în cuptorul cu microunde. Nu e nevoie decît să apeși pe butonul verde (Cuptorul e potrivit). Mă întorc la ora cinci. Dacă e ceva, poți să telefonezi la 9801000. La revedere, Evy. P.S. Nu uita tabletele pentru bilă.*

După un sfert de oră e în fața intrării Institutului Nobel. Aceasta îi amintește de intrarea unui cimitir — cu ziduri de o parte și

de alta, pe care sînt înscrise cu litere de aur numele mecenaților : Fundația Andersson, Fondul Wallenberg, Trustul IKEA, Fundația Erlander pentru Artă și Știință, Produsele farmaceutice Draco, Catedra Volvo, Fondul Pana roșie...

De unde s-o apuc ? se gîndește ea, pune degetul pe dispozitivul electronic și intră în incinta Institutului. E angajată de mai bine de o săptămînă dar nu i s-a repartizat încă un birou în care să lucreze. După Anul Nou, i s-a spus, după Anul Nou o să încercăm serios să vă găsim un spațiu de muncă. Presupun că va fi un birou împreună cu altcineva, dar oricum o cameră cu telefon. Încercase să obțină provizoriu un dulap de haine pentru studenți ; dar n-a fost posibil nici măcar atît. S-a gîndit la un moment dat că ar putea sta la Lindgarden — casa angajaților — dar și asta s-a dovedit imposibil : tehnicianul veterinar Karlsson i-a comunicat că sub nici un motiv Comisia pentru probleme de muncă nu poate pune la dispoziție localul pentru sarcini de muncă *propriu-zise care nu implică și procedura consultărilor.*

Are totuși servieta cu ea. În geanta încăpătoare are creion, hîrtie, sandvișuri și un sul de hîrtie de toaletă, să nu fie obligată să apeleze la cineva. Astăzi — Ziua a Șaptea — nu are nimic deosebit în programul de introducere în muncă, ci numai : Timp pentru studiu individual. Probabil că își va depăși atribuțiile, dar se hotărăște să se ducă să viziteze locu-

rile unde erau ținute animalele. Fiind și vacanța de Crăciun își făcuse socoteala că va putea să lucreze în liniște, fără să o tulbure nimeni.

Încercase să găsească un sistem „funcțional" în acest sens, dar nu reușise să ajungă la ceva mai bun decît să ia instituțiile la rînd, în ordine alfabetică. Nu o satisface. Ar fi mai rațional să înceapă cu marii consumatori, cu acele instituții care dispun de cele mai multe animale pentru experiențe. Dar nu are acces la vreun material statistic. E de presupus că există unul la biroul de achiziții, însă acum acolo e închis.

Facultatea de anatomie este situată într-una din clădirile vechi. O construcție roșie, din cărămidă, cu trei etaje, năpădită de viță, care în această perioadă a anului arată ca o rețea de fire de sîrmă ruginite împînzite peste toată fațada. Clădirea a fost refăcută și extinsă în mai multe etape. Numai partea din față cu intrarea și sala de cursuri a rămas ca în 1941.

Intră în clădire și caută scara care duce la subsol. Coridoarele și scările sînt slab luminate. IMCAN consumă cantități mari de curent și rația de electricitate trebuie folosită în primul rînd pentru alte lucruri decît la iluminatul unor coridoare pustii. Ajunge într-o încăpere circulară cu cupolă, ca un observator astronomic. Sînt peste cincisprezece metri pînă la tavan și ea stă pe un balcon îngust care înconjoară peretele. Se uită în jos și vede un cerc mare segmentat de panouri de ghips ca

niște felii de tort, aidoma curții unei închisori. În fiecare secțiune se află un birou de dimensiuni minime și un scaun. Întregul sistem este acoperit cu plexiglas pentru ca lumina să ajungă în camere de la acoperișul de sticlă al cupolei. Își dă seama că se află de fapt în ceea ce, cu multe decenii în urmă, trebuie să fi fost un amfiteatru de anatomie.

Intră într-un oficiu care pare o toaletă ; în schimb dă de un lift. Aplică, experimentată, degetul mare de la mîna dreaptă pe dispozitivul electronic al liftului și ușile se deschid prin alunecare. Intră în lift și apasă pe butonul marcat cu cifra 3S.

La nivelul inferior al subsolului nu mai e penurie de lumină. Tuburile fluorescente străbat plafonul ca două piste paralele. Aici e frig — cînd respiră scoate aburi ca un automobil care pornește cu motorul rece. Își ridică gulerul mantoului și, tremurînd, își strînge puternic servieta de corp.

Coridorul în care se află are pereții din ciment brut. Urmele scîndurilor nerinduite în care s-a turnat cimentul parcă dau viață pereților. Inspiră aerul rece. Nu miroase a paie, urină de șobolani sau excremente de iepure. Temperatura scăzută e încă un argument că aici nu sînt boxe cu animale. Ca să se convingă deplin, merge încă puțin pe coridor și trece printr-o ușă joasă care seamănă cu o trapă într-un perete etanș de sub puntea unei nave mari.

Dincolo de ușa joasă coridorul se lărgește dînd într-o încăpere spațioasă cu tavanul boltit din rocă masivă de un cenușiu strălucitor. Suprafața camerei este ocupată de stelaje înalte de oțel așezate foarte aproape între ele. În puținele intervale dintre ele zărește niște șine înguste în podeaua de ciment. Fiecare are cîte o roată mare fixată la capăt. Mai văzuse genul ăsta de stelaje mobile de arhivă în adăpostul din subsolul Arhivelor Naționale. Dar adăpostul de față se deosebește cu mult de cazematele Arhivelor Naționale : deasupra podelei de beton plutește o pîclă albă care-i ajunge pînă la genunchi. Cînd o străbate, îndreptîndu-se spre rafturi, pîcla se leagănă într-o mișcare lentă.

Își aruncă privirea într-un spațiu îngust dintre două stelaje. Pîcla se revarsă de-a dreptul din rafturi, care par a fi construite din niște grătare de țevi înghețate. Pe rafturi sînt așezate pachete mari dreptunghiulare învelite în staniol. Aceasta nu mai e bibliotecă, ci morgă-congelator.

Pe raftul cel mai apropiat este agățată o tăbliță pe care scrie : *A—D, Bărbați născuți între anii 1900—1909.* Mai face vreo douăzeci de metri la dreapta și citește : *Y—Z. Femei născute între anii 1970—.* Sînt douăzeci și patru de stelaje în adăpost. Cîți or fi în rafturi : 500 ? 700 ?

Evy Beck se întoarce înapoi la lift, orientîndu-se după tuburile fluorescente din tavan. Nu se simte deosebit de înspăimîntată. Știe foarte

bine unde a fost. Cadavrele congelate din adăpost aparţin donatorilor care prin testament şi-au lăsat corpul pentru a fi folosit în scopuri ştiinţifice. Obiceiul de a-ţi dona corpul pentru scopuri ştiinţifice a început ca un capriciu la modă în California în urmă cu circa cincisprezece ani. Acum s-a răspîndit în toată lumea vestică. Dar IMCAN nu este prea încîntat. Sălile de disecţie au fost reamenajate în birouri încă de la sfîrşitul anilor '60, cînd specializarea în anatomie s-a redus. Practic nu se mai face simţită o nevoie reală de toate aceste corpuri care nu corespund criteriilor cerute pentru efectuarea de transplanturi. Dacă legislaţia nu va fi schimbată, facultatea va fi obligată curînd să închirieze spaţii de depozitare la congelatorul altei instituţii.

S-a săturat de subsol şi urcă înapoi la fostul amfiteatru de anatomie. Dacă mergi pe lîngă perete ajungi la coridorul care duce la laboratoarele de cercetare. Toate camerele sînt goale. Husele de plastic înnegrite de vreme acoperă microscoapele şi stativele cu eprubete. Uşile de sticlă ale dulapurilor de depozitare a utilajelor sînt deschise pentru aerisire, iar în chiuvete zac împrăştiate eprubete folosite, lamele şi mojare cufundate în acid picric de culoare portocalie.

Cînd Evy Beck a terminat să-şi arunce privirile prin laboratoare şi revine pe coridor, zăreşte o făptură îmbrăcată în alb care se îndreaptă spre ea din partea opusă. Este o femeie gravidă cu pîntecul atît de voluminos, în-

cît nasturii halatului alb abia se mai țin în butoniere. Fața îi este pătată ca după un bronz care dispare rapid. Femeia își ține mîinile în jurul pîntecelui. Inelul de logodnă și verigheta nu-i mai încap pe inelar, astfel că a fost obligată să le înghesuie pe degetul mic.

— Mă bucur că întîlnesc un om pe aici, i se adresează Evy Beck. Sărbători fericite.

Femeia arată obosită și își îndreaptă o șuviță din părul blond care-i căzuse pe frunte.

— Bună ziua, îi răspunde ea.

— Căutam locurile unde sînt ținute animalele, îi spune Evy Beck.

Femeia dă din cap, afirmativ, cu gura deschisă.

— M-am dus întîi la subsol. Dar e clar că m-am înșelat.

— Puteți să mergeți cu mine. Tocmai mă duceam sus, în podul cu animale.

— Ești asistentă aici, la laborator ? întreabă Evy Beck.

Femeia încuviințează din nou, își ridică părul de pe frunte și se urnește din loc anevoios, ostenită, tîrîndu-și sandalele cu talpă de lemn. În timp ce se urcă cu ascensorul în pod, Evy Beck observă că gîtul neobișnuit de alb al asistentei este umflat în jurul laringelui.

— Cînd e sorocul ? întreabă Evy Beck veselă.

Asistenta o privește fix ca și cum n-ar fi priceput exact despre ce era vorba. Ochii îi sînt puțin bulbucați. Apoi spune :

— Trebuia să fie cu două zile înainte de Crăciun.

— Și de ce nu l-au provocat ?

— Oh, nu. Mi-au făcut o injecție să-l mai țin pînă după Crăciun. Nu mai e altcineva să dea de mîncare la animale. E rîndul meu, conform programării.

Cînd ajung la pod ies din ascensor. Aici aerul este uscat și fierbinte. Miroase ca la circ. Evy Beck își scoate hîrtie și creion și pune servieta deoparte. Intră amîndouă într-o cameră ticsită, avînd în tavan o lucarnă din sticlă întărită cu sîrmă. De jur împrejur, pe pereți, sînt numai rafturi. Pe ele sînt așezate cuști mici de șobolani confecționate din sîrmă de oțel. Șobolanii — cu pete albe și negre — stau nemișcați cu boturile vîrîte în rumeguș. Cozile lor, ca niște rîme, le sînt încolăcite în rotocoale și cercuri. Deasupra fiecărei cuști este plasată o sticluță din care șobolanii pot suge apă. Drept hrană solidă primesc biscuiți uscați ca de graham înșăilați pe sîrmă. După ce le dă de mîncare, asistenta pulverizează clorofilă peste rafturi cu un spray.

— Nu avem timp să schimbăm cuștile decît o dată pe săptămînă.

Evy Beck notează. Apoi trec prin alte șase încăperi identice cu cuști de șobolani. Cîte un șobolan a mai murit și este scos afară de coadă. Evy Beck vrea să știe cîți șobolani sînt în toată facultatea, dar asistenta nu are idee. Cad de acord că sînt „aproximativ 2000". Asistenta

bănuiește că ar mai putea fi cîte o cușcă-două împrăștiate prin laboratoare.

Cînd să intre în prima încăpere cu cobai, Evy Beck observă pe ușorul ușii o bucată de hîrtie pe care scrie cu litere de tipar cu cariocă de culoare roșie : ATENȚIE ! PERICOL DE CONTAMINARE.

— Cine a scris asta ? întreabă ea.

— Șeful meu, docentul Nagy.

— Știi ce boală e ?

Asistenta scutură din cap că nu.

— Ne-a spus că trebuie să purtăm mănuși de cauciuc cînd intrăm aici.

Ia o pereche de mănuși de cauciuc dintr-un cîrlig prins în ușă.

— A fost o fată care s-a îmbolnăvit de un fel de pneumonie ciudată, spune ea. Vor face cu siguranță o anchetă.

Se uită la Evy Beck și se înseninează la față.

— Ești cumva de la Comisia pentru protecția muncii ?

— Nu, nu sînt. Dar pot să iau legătura cu ei.

După ce au parcurs podul cu animale, în carnetul lui Evy era notat : Circa 2000 șoareci, probabil șoareci japonezi dansatori. Mus Vagneri. 60 șobolani negri. 200 șobolani albi. 500 cobai. 3 iepuri. 2 porci. 36 lilieci.

Pînă la patru și jumătate reușește să mai viziteze încă două din cele 108 instituții ale IMCAN. Cînd să ia autobuzul rapid spre casă află că e întrerupt ; un autobuz derapase pe o porțiune cu gheață și rămăsese blocat de-a

curmezişul benzii de circulaţie pentru autobuze care şerpuieşte ca un apeduct, descriind un cerc larg în direcţia Roslagstull-ului. Aşa că trebuie să meargă pe jos.

Cînd ajunge în faţa intrării, cu sufletul la gură, se uită la ceas : e 17,13. Nu mai are nici un rost să se grăbească, şi aşa nu mai putea să fie acasă înainte de cinci cum îi scrisese tatălui ei. Şi tata reclamă multă punctualitate.

Se strecoară pe tăcute în apartament, îşi scoate pantofii pe rînd şi se îndreaptă în ciorapi spre camera de zi. Uşa e încuiată. Apasă clanţa. Tata s-a încuiat pe dinăuntru.

În bucătărie dă peste o bucată de hîrtie care zace pe jos. Tata are obiceiul să-şi plaseze comunicările în aşa fel încît să te împiedici de ele. *Erik a telefonat şi vrea cupoane de benzină,* scrie pe bilet. Fără nici o semnătură.

INFORMARE PENTRU CALCULATORUL CENTRAL
SISTEM PAI
CARACTER CONFIDENŢIAL
OBSERVATOR DIRECTOR ADMINISTRAT S HÖRRLIN INST NOBEL
CUVÎNT CHEIE EVY INGA-BRITT BECK FEOFM
CONTINUARE ANALIZA MUNCII 2
RAPORT VERBAL B TERMINAT INFORMARE ÎNTRE CRĂCIUN ANUL NOU VIZITAT FACULTATE ANATOMIE NENECESAR RESPECTĂ ORE SERVICIU UN NUMĂR DE ORE SUPLIMENTARE 168 ACCES PASAJE MARCATE ELECTRONIC C POSIBILE DIFICULTĂŢI DE NATURĂ SOCIALĂ ARE GRIJĂ DE TATA BĂTRÎN CU DIALIZĂ PERMANENTĂ ACASĂ N-AU APĂRUT ABSENŢE EXISTĂ RISCUL DE AMBIŢIE EXAGERATĂ ÎN REST OK PRONOSTIC OK
EVALUARE I—5
COMPETENŢĂ 4
ADAPTABILITATE 4
SOLIDARITATE 4
MOTIVAŢIE 5
FĂRĂ CHELTUIELI

9

TATA STĂ LA MASA din bucătărie și face pasiențe. Evy încearcă să coasă nasturi la cojocul de blană — o îndeletnicire aproape zadarnică. Cînd au căzut nasturii vechi au sfîșiat bucăți mari de piele, cît o monedă. Cum să repari o gaură în piele. Oftează și își pipăie burta ca un butoi. Își cumpără întotdeauna îmbrăcămintea cu un număr mai mic, fără vreun motiv plauzibil.

Pe neașteptate, tata își împinge scaunul înapoi, ridică din sprîncene și o săgetează disprețuitor cu o privire piezișă.

— Nu, tăticule, îl asigură ea. N-am șterpelit nici o carte !

Impasibil, se leagănă chibzuind profetic pe scaun, ca și cum n-ar fi auzit cele spuse, mai așteptînd încă o mărturisire completă. Se uită din nou la el încercînd să pară inocentă. Nu-i merge. Încă de mică învățase că atunci cînd tata o privea astfel trebuia să pară vinovată. Cu mulți ani în urmă, cînd el avea păr și fața îi exprima forță, aproape că semăna cu Stalin — fără mustață.

Cojocul îi alunecă din mîini. Se apleacă să-l ridice. La picioarele ei zace asul de caro scînteind ca un rubin furat. Apucă cartea de joc și o pune pe masă

— Era pe jos, îi spune ea.

Tata se uită cu interes la cojocul de blană să descopere din ce mînecă a scos ea cartea, din dreapta sau din stînga ?

— Am întrebat eu de vreo carte? spune el după aceea.

— Cred că trebuie să duc cojocul la un blănar, spune ea, fără nici cea mai mică speranță că o atît de puerilă încercare de a-i abate atenția va avea succes.

Tata nu se sinchisește să mai repete întrebarea „Am întrebat eu de vreo carte?“ E absolut inutil. Oricum, întrebarea răsună în toată bucătăria, scrisă cu volute de neon de un verde aprins care trec peste masă, peste chiuvetă, mașina de gătit, ușile bufetului și se încheie cu un semn de întrebare, înalt de un metru, pe fereastră.

El urmărește însă cu totul altceva — dar ce? Întrebarea nevinovată „Am întrebat eu de vreo carte?“ a fost pusă cu bună știință. Mai mult ca sigur că a stat toată seara și a așteptat prilejul potrivit s-o plaseze. O întrebare nevinovată, la început, ca apoi să urmeze un interogatoriu minuțios pus la cale. Un interogatoriu care să conțină în cea mai mare parte omisiuni și capcane. Tata are tehnica unui psihanalist: stă în expectativă, acționează subtil, îl înviorează pe pacient cu cîte o ironie ușoară, pînă cînd acesta nu se mai poate stăpîni, devine limbut și debitează tot ce-a acumulat în el: interpretări de vise, închipuiri, sentimente de vinovăție și confesiuni dintre cele mai negre.

— Vrei puțin ceai? întreabă ea; dacă te comporți normal, complet relaxat și-i zdrobești planurile cu banalitățile cele mai firești, există șansa infimă ca el să obosească.

— De ce nu ? răspunde el pozitiv.

Se duce la mașina de gătit. Acum e pericol. Cînd tata e cu adevărat în formă, ia în calcul de la început și încercările obișnuite de a i se abate atenția prin banalități. E evident însă că nu are de gînd să se grăbească.

Capacul de la ceainic îi scapă cu zgomot în chiuvetă. O trece un fior prin tot corpul de parcă s-ar fi lovit la ambele coate deodată. Îi vine să urle, atît de tare încît să se prăbușească toată vesela din dulapuri, tacîmurile să se ridice în picioare, iar geamurile triple de la bucătărie să se facă țăndări.

— Tăticule scump, se tînguie ea biruită. Ce *vrei ?!*

— Să beau ceai, spune el și pune asul de caro sus de tot, pe rîndul al patrulea, completînd pasiența.

În următoarele minute, nici unul nu scoate o vorbă. Evy toarnă ceaiul, se așază, soarbe din băutura caldă și încearcă să se gîndească la ceva plăcut, la Erik. Erik, care îi dăduse să se înțeleagă că, mai mult ca sigur, va fi numit profesor în primăvară, cînd îi telefonase ea să-i spună că-i trimisese cupoanele de benzină prin poștă.

Ceasul de mînă al tatălui ei zumzăie pe neașteptate ; e zece. Se uită la el, nici nu s-a atins de ceai.

— Tăticule... îi spune ea cu blîndețe. E timpul să te duci să te culci.

— Nu, răspunde el pe un ton neutru.

Începe să bănuiască ce se pune la cale ; cele nouă nopți pe care le petrecuse la ea decurse-

seră de minune — în privința culcatului la ora zece. E o chestiune strictă ca tata să se culce exact la ora asta. În caz contrar ficatul artificial nu mai are timp să-l dezintoxice în cursul nopții. Dacă e neglijent și nu respectă programul, poate să facă o nouă comă hepatică.

— Tăticule drag... dacă e să ne ținem de program, fii bun și du-te la culcare. Putem să mai stăm de vorbă și după ce te-ai suit în pat.

— Și pe ce chestie să mă las eu conectat la blestemata aia de uzină de purificare? zice el tăios.

Schema e clară: de data asta, tata a ales ficatul artificial pentru ca în jurul lui să-și construiască drama persecuțiilor la care este supus. Cine conspiră pentru a-l suprima astă seară: Firma „Aga“? Spitalul Roslagstull? Sau societatea care livrează curentul electric?

— Tăticule scump... îi spune ea; îi pare atît de rău de el, nemărginit de mult — cu energia, inteligența și fantezia pe care este obligat să le investească în această manie a persecuției ar fi putut să ajungă, în alte condiții, poet sau inventator.

— Dracu știe cine se conectează la cine? întreabă tata; dar întrebarea nu e pentru Evy. Cînd se ambalează toate întrebările sale sînt retorice. Îi ies din gură, se ridică spre tavan, fac un viraj de aterizare și i se strecoară cu abilitate înapoi în creier, prin urechi.

— Pentru ca blestematele alea de aparate să funcționeze au nevoie de oameni potriviți.

Şi ăia de acolo să stea ca nişte paraziţi pe spinarea lor. Bătrîni şi slabi, de preferinţă. Crezi că nu ştiu de ce mi-au făcut două găuri în burtă ? întreabă el, făcînd o digresiune fortuită şi adresîndu-i întrebarea direct.

— Dragule. Ai fi fost mort deja...

— Mort ?

— Iartă-mă că sînt atît de brutală : dar tu nu mai ai ficatul tău propriu.

Tata dă din cap, încuviinţînd şi se strîmbă o vreme absorbit în întregime de monologul său interior.

— Animale de experienţă, rosteşte el apoi sarcastic, lăsînd afirmaţia să se rotească la început liber în aer — pentru ca după aceea s-o dirijeze cu privirea încît aceasta să explodeze chiar în faţa lui Evy, ca o rachetă teleghidată.

— Vrei să pretinzi că am vreo implicaţie în chestia asta ?! întreabă ea furioasă.

— Sigur că da, altfel de ce te-ai sensibiliza atît ?

Renunţă, agaţă cojocul în vestibul şi se duce în camera de zi unde începe să-i pregătească patul pentru culcare. Controlează înclinaţia patului : tuburile care-i intră în burtă trebuie să stea în poziţie orizontală sub nivelul inimii pentru a nu se perturba aspiraţia şi presiunea în circuitul venos al sîngelui.

Cînd se întoarce în bucătărie, îl găseşte pe tata cu cămaşa ridicată mai sus de burtă examinînd cu scîrbă cioturile tuburilor.

— Tăticule, îl imploră ea. Mîine dimineață trebuie să mă scol devreme și să mă duc la serviciu !

— Și eu ? Să zac toată noaptea și să mă las supt de vampirul ăsta de tinichea !

Evy se așază și-și masează fruntea în sus și-n jos, cu vîrful degetelor, netezindu-și ridurile.

— Dacă nu poți fi îngrijit corespunzător acasă, va trebui să mergi înapoi la spital, îi spune ea.

— Perfect. Telefonează după un taxi.

— Mîine, tată, îi spune ea, închizînd ochii. Îi telefonez medicului șef mîine dimineață.

Tata se înseninează la față, își lasă cămașa în jos și și-o bagă în pantaloni.

— Un om minunat, medicul șef. Instruit, eficient. Îl stimez !

— Sigur că da, acceptă ea fără entuziasm. Promiți că te duci să te culci, dacă vorbesc mîine cu el ?

Neașteptat de docil, tata se ridică și se duce în baie. Ea se așază pe patul imens și așteaptă cu tuburile în mînă, repetîndu-și în gînd indicațiile stricte din broșura cu instrucțiuni : „Nu uita să conectezi mai întîi tubul de evacuare la pacient și după aceea la aparatul Auto-Hepar, la priza intrare".

Tata iese din baie cu pantalonii pe vine. Se așază pe pat și așteaptă să fie dezbrăcat. Ea pune tuburile deoparte și-și suflă în mîini să le încălzească — tata se enervează serios dacă-l atinge cu mîinile reci.

Îi scoate cu grijă cămașa, pantalonii, ciorapii și maioul. Ca de obicei vrea să-și tragă maioul cît mai jos, peste părțile intime, cînd îi scoate indispensabilii. Sînt lucruri pe care o fiică nu trebuie să le vadă.

Cînd tata este în așternut, cu plapuma trasă pînă la nas și cuplat la ficatul artificial își scoate brusc mîna de sub plapumă și o apucă strîns de braț.

— Știi, nu-mi mai pasă că ești o mamă nemăritată ! îi spune el cu înflăcărare și capul lui gălbejit și mic, ca de vultur, radiază a împăcare din străfundul pernei.

10

ASTĂZI O SĂ *AFLE*. Primele șase ore ale zilei de lucru și le-á petrecut la Institutul Nobel încercînd să depisteze un telefon, ca să și-l instaleze în camera de care dispune provizoriu diminețile. Administrația și-a dat acordul, dar cînd i-a predat intendentului cererea tip, aprobată de administrație, răspunsul a fost următorul : îndată ce vom primi un aparat. În sala de mese află că nimeni care mai are uzul rațiunii nu se mulțumește cu un asemenea răspuns. Cine are nevoie de telefon o pornește singur la vînătoare după el. Un telefon nefolosit, într-o cameră goală, e o pradă neașteptată. Dar după șase ore de căutări nu găsise încă vreun telefon abandonat. La IMCAN, cum iese cineva din birou, își scoate aparatul din priză și-l închide în sertar.

Dar astăzi, oricum, o să *afle*. Din foaierul Centrului Wenner-Gren se urcă în lift, se orientează spre microfonul acestuia și rostește cu glas pițigăiat, după ce s-a apăsat cu degetele pe gît :

— Sînt Evy Beck și am o întîlnire la ora trei la D.I.S.C.P.

— Very good, ma'am ! răspunde ascensorul într-o americană lăbărțată, închizînd lent ușile duble și începînd să se tîrască spre înălțimile zgîrie-norului. Se oprește cu o zgîlțîitură la ultimul etaj, anunțînd în cea mai pură suedeză oficială :

— Direcția învățămîntului superior — Comisia pentru programe, poftiți !

A mai fost pe aici cu mulți ani în urmă. Dar atunci la ultimul etaj era o sală de recepții. Acum mai bine de douăzeci de ani sărbătorise diploma de tehnician-laborant în sala de banchete a Centrului Venner-Gren, împreună cu încă treizeci și unu de colegi de clasă. Privirea îi rătăcește peste zidurile murdare și deteriorate — clădirile se uzează la fel de repede ca automobilele.

Își lasă mantoul la garderobă și urcă scara în spirală care duce la mansardă. Prin ferestrele imense vede orașul de sus, deși o serie de geamuri au fost înlocuite cu panouri de placaj. Peroanele luminate ale stațiilor de autobuze rapide de la sol seamănă cu poduri lungi și înguste.

După cinci minute se află într-o încăpere mică, întunecoasă, chiar în centrul corpului clă-

dirii. În cameră sînt patru scaune. Pe ele stau Evy Beck, directorul de programe Ulfsson, de la DISCP, Seth Stal, profesor de medicină administrativă și tehnicianul veterinar Edvin Karlsson, reprezentantul celor fără studii superioare de la Institutul Nobel.

Profesorul Stal face o schiță în tuș pe ruloul de celofan al proiectorului de deasupra capului său și explică :

— Fiecare activitate se numește *program*. Nu se poate iniția un program dacă nu există un raport cu privire la *obiectivul* urmărit. În funcție de obiectiv se aprobă *bugetul* pînă la prima *analiză*. La un program de asemenea natură analiza nu trebuie fixată mai tîrziu de cel mult douăsprezece luni. Cînd se face analiza se compară realizările cu obiectivul fixat inițial și obținem astfel *eficiența*. Nimic mai simplu.

Evy Beck notează febril ; e dificil deoarece lumina din tavan e într-atît de redusă, încît trebuie să bîjbîie.

— Nu e nevoie să notați, Dr. Beck, îi spune directorul de programe cu bunăvoință. Totul se găsește în manualul DISCP.

— De fapt, eram tocmai pe punctul de a mă întreba dacă munca mea are vreo legătură cu toate astea, spune ea circumspectă.

Ulfsson și Stal surîd cu bunăvoință.

— Instrumentele administrative sînt tot atît de importante ca uneltele tradiționale, spune Stal. Ce s-ar face tîmplarul fără rindea ?

— Nu trebuie, doctore, decît să vă familiarizați cu aceste noțiuni : P, O, B, A, R și E și nu veți greși niciodată.

— Rețineți numai că există +E și —E, adaugă Stal. Cu toate că —E înseamnă, desigur, că obiectivul nu a fost atins. Și nu ne așteptăm să se întîmple așa ceva. În cazul de față.

Evy Beck răsuflă mai ușurată ; parcă nu e chiar atît de complicat. Și poate că și o mătușă între două vîrste ca ea să fie în stare să-i dea de capăt : P, O, B, A, R și E. Închide ochii și încearcă să alcătuiască un cuvînt cu literele respective să-l memoreze mai ușor : POBARE, PEBARO, ROBAPE...

— Găsiți răspunsuri la toate întrebările în manualul acesta, spune directorul de programe și-i pune pe genunchi o mapă groasă cu pagini detașabile.

— Avem însă zece minute la dispoziție pentru întrebări orale, spune Stal amabil.

Evy Beck se uită cu coada ochiului la Edvin Karlsson. Avînd multă experiență la activul său, acesta doarme și respiră slab, cu un ochi întredeschis dar stins. Se simte ca bătută-n cap. Rar i s-a întîmplat să poată formula o întrebare inteligentă numai după o scurtă inițiere. Mintea ei e înceată, are nevoie să rumege...

— Înțeleg că voi primi conținutul propriu-zis al obiectivului de la altcineva, spunea ea cu precauție, ca o tatonare.

— Corect, confirmă directorul de programe. Noi vă punem la dispoziție numai *cadrul general.*

— De la cine ? întreabă ea.

— Poftim ? ?

— De la cine voi afla obiectivul activității mele ?

— De la părțile interesate, bineînțeles, răspunde profesorul Stal. Obiectivele nu trebuie formulate la întîmplare.

— Exact ! spune și tehnicianul veterinar Karlsson, care s-a trezit degrabă auzind formula-semnal „părțile interesate".

— Și care sînt părțile interesate în acest caz ?

— Dacă ne-am pronunța în această privință ar însemna să vă dirijăm programul, spune Ulfsson.

Mai puțin îngrijorat în privința statutului său neutral, profesorul Stal îi spune :

— Părțile interesate sînt, de exemplu, directorii administrativi ai unităților IMCAN, cercetătorii extrabugetari și serviciul de contabilitate al Institutului Nobel.

— Și cu animalele cum rămîne ? întreabă ea.

Cei trei bărbați au amuțit ; doar ventilatorul proiectorului mai încearcă să țină piept tăcerii care s-a așternut. Se rotește continuu, măcinînd întruna. Un miros înțepător de praf ars se răspîndește în cămăruța întunecată și ticsită. Edvin Karlsson închide un ochi și pe celălalt îl reduce la nivelul luminilor de poziție. Stînjeneala atinge limita suportabilului... în momentul în care Stal începe brusc să rîdă în hohote !

Directorul de programe Ulfsson i se alătură numaidecît, ca un corist întîrziat. Evdin Karlsson clipește de cîteva ori din ochiul întredeschis — apoi îi strînge puternic pe amîndoi și izbucnește în hohote de rîs cu atîta forță încît saliva îi țîșnește din gură ca un jet de arteziană.

Evy Beck nu înțelege de ce le-a venit să rîdă. Ea nu rostise cuvîntul „animalele" ca să facă o glumă. Și cu atît mai puțin ca să fie penibilă. De fapt, nu se gîndise nici un moment că animalele ar trebui considerate „părți interesate". Din cele două duzini de întrebări posibile, asta i-a venit pe buze. Cine știe puține lucruri folosește cu precădere metoda excluderii.

Simte nevoia apăsătoare de a elimina o serie de „părți interesate" mai mult sau mai puțin posibile, încercînd pur și simplu să rezolve ecuația. Sînt deja suficient de multe necunoscute : BAREPO, REPOBA, POREBA...

După ce domnii au rîs pe săturate, atît Ulfsson cît și Karlsson simt nevoia să-și bage cămășile în pantaloni. Stimulat, Stal revine la banda de celofan :

— Dacă ar fi să emit o ipoteză, o schiță de program ar putea arăta cam așa : Obiectivul ar fi reducerea cheltuielilor în general, eventual diminuarea numărului speciilor de animale, ceea ce ar facilita forme mai unitare de întreținere, eradicarea celor mai frecvente boli la animale, recomandări, poate, privind modul în care cele mai costisitoare animale de experiență — de exemplu maimuțele — să fie folosite

la mai multe tipuri de experiențe. O maimuță fără creierul mare ar putea foarte bine fi utilizată la experiențe demonstrative cu substanțe nocive pentru ficat... Ei bine, da, de ce nu ne-am gîndi la o *Zoo-tecă ?!*

— Cum ați spus? întreabă Evy Beck care își ia notițe cu rîvnă.

— Da, e o idee care mi-a venit acum, pe moment... O zootecă centrală ar funcționa ca o bibliotecă. Împrumuți animale și le restitui după efectuarea experienței. Există azi în medicină o concepție păcătoasă referitoare la întrebuințarea unică și nerepetabilă a animalelor de experiență!

„Zoo-tecă????" scrie Evy Beck în blocnotesul ei.

— Seth, Seth...! spune directorul de programe dojenitor.

— Da, da, sigur, spune Stal. Mă entuziasmez mult prea ușor. Și e periculos cînd te ocupi cu probleme administrative de rutină.

Directorul de programe strigă „Lumina" spre întrerupătorul de pe perete și lampa din tavan se aprinde. Domnii se ridică. Rîsul persistă și mocnește în spatele buzelor închise ale lui Edvin Karlsson.

— Mai am o singură întrebare, se roagă Evy.

— Ei? spune profesorul Stal, care abia acum descoperă că i-a ieșit cămașa din pantaloni de atîta rîs.

— Se pare că angajații fac uneori alergii sau se contaminează de la animale.

— Cine nu și-a văzut de treabă și a trăncănit așa ceva ?! întreabă Karlsson neașteptat de pornit.

— Ah, nu, nimeni anume. Dar asemenea aspecte intră în obiectivul muncii mele ?

— Ascultă fetițo, îi spune Karlsson privind-o cu asprime. Vreau să-ți dau un sfat al naibii de înțelept : Nu-ți băga nasul în problemele de care se ocupă Comisia pentru protecția muncii.

11

EVY BECK nu îndrăznește să se ducă acasă. I-a promis tatălui ei că-i va telefona medicului șef de la spitalul Roslagstull. Dar în goana ei febrilă după un aparat de telefon propriu uitase cu desăvîrșire că trebuie să-l sune. Deși ar fi fost o situație și mai proastă dacă s-ar fi dus acasă și i-ar fi spus tatei că medicul șef refuzase categoric să-l reinterneze.

O ia pe potecile înghețate, presărate cu rumeguș, din jurul parcului Bellevue și mai departe spre fosta Școală veterinară. Micul golf Brunn este acoperit de gheață. Dar din cauza capriciilor iernii și a schimbărilor rapide de temperatură gheața nu mai e netedă : brazde de zăpadă cenușie tasate de vînt șerpuiesc printre ochiuri de apă de culoarea tușului ; pe alocuri gheața s-a spart iar sloiurile au alunecat unul sub altul. Ici și colo movilele de gheață sînt împodobite cu tufe de ienupăr sau

crengi de brad ca niște copci de pește părăsite. Mai departe în mijlocul unei porțiuni zgrunțuroase de gheață stă înfipt un băț de schi cu o mănușă roșie în vîrf.

Evy Beck e obișnuită să fie singură. Dar ea n-a căutat niciodată singurătatea. A fost obligată să se adapteze ; așa cum te obișnuiești pe nesimțite cu clima neospitalieră a Suediei. Frigul parcă nu mai pișcă atît de puternic și-ți închipui că ți se face pielea ca de găină din cauza senzațiilor de plăcere.

Uneori îi e teamă că o să vorbească singură, cînd sînt și alte persoane în preajmă și o aud. Cînd e absolut singură, nu e nici o problemă dacă rostește cîteva propoziții cu glas tare. E și o modalitate de a controla dacă mai ai voce — aproape ca o chemare de probă la telefonul roșu. Visase de cîteva ori că a căzut în mare și încerca să strige după ajutor, dar articulațiile minuscule ale laringelui erau ruginite din lipsă de antrenament.

În unele zile era obsedată de cîte o ființă de Erik, de tata, de cineva care scrisese vreo carte ce o impresionase. Cel mai frecvent de Hans-Olof. Cînd l-a întîlnit prima oară, cu douăzeci și nouă de ani în urmă, Hans-Olof Rehnman era veterinar stagiar la Institutul național de medicină veterinară. Ea era asistentă de laborator. O fetișcană durdulie, dar simpatică, de douăzeci și patru de ani. O fetișcană care descoperise că, dacă rîzi mult, oamenii nu mai observă cum arăți... cînd se în-

tîmpla să fii destul de urîtă. Că aveai gambele ca niște popice și sînii ca de matroană.

Rîdea mult cu Hans-Olof Rehnman cînd rămîneau seara tîrziu și făceau disecții pe cocoși de munte de la Polul Nord, aduși cu avionul din regiunea Jämtland. El era căsătorit, însă ea nu avea conștiința deosebit de încărcată că se culcau din cînd în cînd împreună. Era aproape o relație de camaraderie — ca între doi colegi de serviciu care ies în oraş să ia masa de prînz. Și a rămas gravidă. Dar nici prin gînd nu i-a trecut să-i spună ceva lui Hans-Olof. Cu atît mai mult, cu cît nu era un lucru trist, ci dimpotrivă. Nici înainte și nici după aceea nu încercase o bucurie intimă mai mare decît atunci cînd aștepta să-l nască pe Erik.

Iubitul ei a emigrat în 1961 în Australia. Și de atunci nu l-a mai văzut. Dar a rămas partenerul cel mai consecvent în dialogurile ei solitare. Dacă fac asta — ce-o să spună Hasse ? E Hasse de părere că arăt ca o țoapă bătrînă cu rochia asta ? Hasse e foarte vorbăreț. În momentul de față e și cu mult mai tînăr decît Evy, cam între treizeci și cinci și patruzeci de ani. Cu trecerea anilor seamănă din ce în ce mai mult cu fiul lui, Erik. Dar în timp ce Erik a ajuns extrem de ocupat, Hasse îi acordă din ce în ce mai mult timp lui Evy. E aproape mereu în preajmă, ca ascultător, sau comentator — și, la intervale mai lungi, ca un iubit care abia și-a luat zborul, cînd se trezește dintr-un vis cu năduşeli, cu inima palpi-

tînd puternic şi cu cearşaful încolăcit în jurul picioarelor.

„Aş dori să poţi să stai de vorbă cu tata“, îi spune ea.

„Ar fi şi timpul“, rîde Hasse, „să mă duci tîrîndu-mă de mînă acasă, după douăzeci şi şapte de ani !“

„Întotdeauna l-am considerat pe tata ca o personalitate puternică“, îi spune ea.

„Invulnerabil ?“

„Exact. Cine trăieşte într-o lume proprie e, într-un fel, intangibil.“

„Dar acum eşti îngrijorată din cauza lui, nu ? întreabă Hasse, atingîndu-i uşor obrazul cu nasul, ca un fulg de zăpadă.

„Nu mă tem că o să moară, nu asta e problema. Vreau să spun că mi-e clar că o să moară. Sînt pregătită pentru aşa ceva“.

„S-a scrîntit cumva de-a binelea, în ultimul timp ?“

„Nu ştiu. Mi-e frică însă că o să-şi piardă agerimea minţii. Că o să ajungă obtuz, confuz, ca o budincă“.

„Ce vrei să spui, Evy ?“

„Dacă tata îşi pierde agerimea... Ei bine, ce-o să se întîmple cu mine ? Sîntem atît de apropiaţi. Cum e cuţitul cu piatra de ascuţit“.

Hasse dă grav din cap, în sens afirmativ. Hasse e băiat bun — îşi ţine gura dacă nu are nimic de spus. Mai degrabă tace decît să spună platitudini bine intenţionate. Şi cînd e vorba de tata nu e uşor să dai sfaturi.

„Și mai e și serviciul ăsta al meu", continuă ea. „Nu pot să-i dau de cap".

„Nu mai fi atît de ambițioasă, ce naiba", îi spune Hasse. „Evy, trebuie oare să te afirmi întotdeauna? La început asistentă de laborator, apoi tehniciană, pentru ca în cele din urmă să-ți susții teza de doctorat. *Ești* capabilă."

„Eu văd lucrurile altfel."

„Noi nu te vom iubi mai puțin dacă nu vei reuși."

„Care noi?"

„Eu. Erik. Chiar și Rodion, deși în felul lui ciudat."

Se simte mai potolită. Uneori are nevoie să-l audă pe Hasse spunînd că tata depinde de ea. Că tata e îngrozit că ar putea s-o piardă. Deși are șaptezeci și nouă de ani, tata se comportă ca un copil de doi ani. Ar simți un gol enorm să nu mai fie mușcată de obraz sau să nu i se mai smulgă smocuri de păr.

„Iubire?" întreabă ea.

„E cuvîntul nepotrivit?" întreabă Hasse.

„Poate. Îl simți mai mult ca o posibilitate. Pînă acum, ca și cum ai umbla cu cizme prea mari. Nu vreau să-l folosesc în mod inutil. Lucrurile cu adevărat deosebite le ții ascunse cît mai mult timp posibil."

Evy Beck a înconjurat golful și a intrat pe teritoriul vechii Școli veterinare. Clădirile de cărămidă roșie sînt înghesuite iar arhitectura lor e eterogenă. Cele mai vechi au acoperișurile boltite și ferestrele arcuite, fațada cu ornamente; sînt cu siguranță de la sfîrșitul se-

colului trecut. Pavilioanele cele mai noi, cu acoperişurile plate, au fost construite la începutul anilor '70 şi sînt, cu alte cuvinte, nişte barăci din prefabricate. Urmase aici numai cursurile teoretice. Cînd se afundase mai serios în materie şcoala veterinară fusese deja mutată la Uppsala. Teza de doctorat şi-a pregătit-o la filiala facultăţii din localitatea Skara. Nu-şi mai aminteşte aproape nimic din primii doi ani de studii la Stockholm, în afară de înstrăinarea faţă de ceilalţi studenţi, cu mult mai tineri decît ea. De fetele care veneau direct de la liceu şi aveau o singură preocupare: caii.

La ce-o fi folosită în prezent vechea şcoală? Totul pare zăvorît şi baricadat, nimeni n-a curăţat zăpada sau n-a dat cu nisip peste gheaţă. Îşi aminteşte că a citit în ziar că şcoala e folosită ca un fel de magazie. Da, da, îşi aduce aminte bine! Toate vechile grajduri şi şoproanele pentru animale sînt înţesate cu automobile. Sînt depozitate aici peste 7000 de maşini în aşteptarea unor vremuri mai bune. Cu speranţa într-o distribuire mai generoasă de carburanţi.

Cînd ajunge acasă, pe strada Roslag, e trecut de şapte. La bucătărie e lumina aprinsă. Pe masă zace o sticlă goală de vin, răsturnată.

— Tăticule?! strigă ea şi se năpusteşte în apartament.

Ceea ce pierduse din vedere în calculele ei era posibilitatea ca el să-şi facă singur vreun

rău, fiind total împotriva firii sale să-și pună capăt zilelor. Totuși alcoolul și vinul erau tot atît de periculoase pentru o persoană cu ficatul amputat ca leșia sau acidul clorhidric pentru un om normal.

— Tăticule drag !

Cu pantofii uzi, Evy stă în picioare în camera de zi și se uită fix la tatăl ei. Acesta și-a apropiat balansoarul de noptieră și ține în mînă o sticlă de coniac. Pare că n-a observat-o încă. Absorbit de gînduri și cu zîmbetul pe buze stă pe scaun și toarnă coniac în ficatul artificial, acolo unde scrie „intrare". Aparatul soarbe și sfîrîie.

În cele din urmă o observă și fața i se luminează :

— Mă gîndeam că „Tinichea" are nevoie să tragă și el o dușcă ! spune el, ridicînd sticla în semn de salut.

12

A TRECUT O LUNĂ ÎNTREAGĂ. Evy Beck a început să se instaleze. Are acum și camera ei în subsolul Departamentului de farmacologie. A primit-o grație unui cîine renumit care se numea Doctor honoris causa. Cînd cîinele a fost găsit mort într-o dimineață de decembrie, încovrigat între o bancă de laborator și radiator, șeful instituției s-a hotărît să facă demersurile necesare pentru angajarea unui consultant în probleme de medicină veterinară la

Institutul Nobel. Şi-a dat, de asemenea, seama că ar fi mai practic ca persoana respectivă să aibă biroul în propria sa instituţie.

În prima ei lună de serviciu, Evy Beck a reuşit să ajungă la o evaluare estimativă în privinţa numărului de animale de experienţă din IMCAN. N-a fost o treabă uşoară. A mers din instituţie în instituţie şi a numărat; apoi a încercat să găsească cifre cu care să-şi verifice propriile estimări: facturi, registre de casă, documente conţinînd consumul de furaje, cantitatea de reziduuri de origine animală de la uzina centrală de tratare din IMCAN şi aşa mai departe.

Se iviseră multe complicaţii: Ce se înţelege, de exemplu, prin „instituţie"? Pe hîrtie, Institutul Nobel se compune din 108 instituţii independente. Dar în realitate se constată că două-trei instituţii au dispărut cu desăvîrşire — nu mai există decît ca articole de contabilitate a căror justificare contabilul şef încercase să i-o explice cu răbdare; speră ca în cele din urmă să se dovedească suficient de înzestrată să înţeleagă de ce sînt necesare două-trei „instituţii fantomă" pentru ca finanţele IMCAN să aibă destulă „flexibilitate".

Mai apoi dăduse peste clădiri sau părţi de clădiri care nu mai existau. Fuseseră diverse filiale şi sateliţi a căror legătură cu Institutul nu era cîtuşi de puţin uşor de stabilit. În mod evident, unii profesori mai întreprinzători desfăşoară parţial sau în întregime activităţi particulare de cercetare în Institut. Aproape

toate firmele farmaceutice mari posedă sau închiriază spații în eforturile lor de a stabili relații mai intime cu cercetătorii. Ea a întrebat, a citit și a observat. În realitate, în domeniul cercetării are loc o întreagă urzeală de tranzacții, un gen de economie primitivă de troc. Numele unui cercetător de nivelul Institutului Nobel se poate ipoteca pentru o subvenție de cinci milioane de coroane. În acest mod, firma înscrie numele cercetătorului în registrele ei contabile ca membru al „consiliului științific". Și cum banii gheață nu sînt practici, ipoteca se plătește cu aparatura unui laborator, un radio-microscop, un turneu de conferințe în jurul lumii sau cu o unitate completă de cercetare, incluzînd clădirea, echipamentul, cheltuielile de întreținere și asistentele de laborator.

Totuși, Evy Beck nu are nimic de-a face cu toate acestea. Ea încearcă să se mențină pe o poziție de strictă neutralitate.

Dar, dacă vrei să calculezi numărul de animale de experiență din Institutul Nobel, este normal să știi ce animale sînt utilizate pentru IMCAN și care pentru sectorul particular.

Ca primă măsură concretă, Evy a început să-și alcătuiască o cartotecă. Pe fișe mici și rigide de carton scrie de mînă, cu litere de tipar, datele pe care le-a adunat. Are un sistem de așezare a fișelor pe instituții, altul pe specii, al treilea după tipul de experiență și al patrulea în funcție de cele mai frecvente boli de animale. Cînd lucrează cu fișele ei încuie ușa odăiței de la subsol. Nu vrea să fie sur-

prinsă de vreunul din numeroșii specialiști computeriști ai Institutului.

Și odăița a încercat să și-o facă mai agreabilă. Ferestruica-răsuflătoare e încadrată de ambele părți de perdele de un galben-deschis care acoperă cimentul. De tavan atîrnă nu numai lampa, ci și două ghivece glazurate cu ferigi luxuriante. Pe pereți a lipit desene de-ale lui Erik de cînd era mic : acuarele cu flori și excremente de elefant, de la vîrsta de patru ani procesiunea de Sf. Lucia, cînd avea șapte ani, cranii de morți, de la nouă ani, nave cosmice, de la doisprezece ani, precum și prima descoperire de talent la paisprezece ani — agrafa electrostatică de prins hîrtia. Pe pereții odăiței Erik nu depășește niciodată vîrsta de paisprezece ani — desenele pe care le-a făcut mai tîrziu le-a păstrat el însuși.

De fiecare dată cînd pleacă din cămăruță, are grijă să încuie două lucruri în sertar : fișierul demodat și aparatul de telefon pe care l-a cumpărat cu banii ei de la depozitul de materiale excedentare al Societății de telefoane.

În jurul datei de 1 februarie, Evy Beck agață pe partea interioară a ușii o schemă întocmită după un sistem mai vechi, Perth. Nu se pricepe prea bine să facă scheme : liniile sînt tremurate și simbolurile — pătrate, triunghiuri, romburi — sînt înclinate, cum a apucat fiecare. În josul colii a scris cele mai importante probleme, pe domenii :

Selecția — Cum sînt selecționate animalele de experiență pentru Institutut ? Sînt achizi-

ționate în funcție de necesități, sau selecția este controlată total de furnizori ? De ce este aleasă o anumită specie pentru o anumită experiență ? Cîți furnizori există ? Cine face recepția livrărilor ? Cine verifică modul în care furnizorii cresc animalele ? În ce măsură diferitele instituții ale IMCAN se autoaprovizionează, adică își reproduc singure animalele.

Adăpostirea — Se aplică anumite criterii ? Cine livrează cuștile, lăzile, containerele ? Există norme standard în privința curățeniei ? Ventilației ? Temperaturii ? Se cunoaște ceva cu privire la riscul „supraaglomerării" ? Se ține seama de condițiile în care animalele trăiesc în natură ? De schimbările nejustificate din mediul ambiant al animalelor ?

Hrana — E hrana diferită în funcție de specii ? Se respectă regularitatea în nutriție ? Supraalimentare-subalimentare ? Vitamine-minerale ? Compoziția hranei în raport cu ciclurile naturale ? Ce se întîmplă cu hrana care rămîne ?

Condiția fizică — Sînt animalele ținute în stare de pasivitate ? Ce posibilități de mișcare există ? Hrană/Mișcare ? Eventuale forme de stimulare ? Cum este controlată condiția fizică generală a animalelor înainte de experiență ?

Stă vreme îndelungată sprijinindu-se cu spatele de speteaza pupitrului, cu privirea pironită pe schemă. Încearcă să discearnă unele modele și conexiuni, combinații și simplificări. A mîzgălit de nenumărate ori coala mare de

hîrtie care acoperă aproape toată ușa : a scris din nou, a șters, iar a scris. Se pare că nu există o linie clară, directoare, ci numai o serie de drumuri identice și o mulțime de fundături colaterale.

Din cînd în cînd se uită fix la globul luminos al lămpii. Cînd își mută privirea înapoi la schema ei o însoțesc globuri și cercuri colorate, lumini galbene și violete care se revarsă în valuri peste coala de hîrtie. Atunci își dă seama că adevăratele probleme nu au fost încă identificate, că aspectele esențiale abia dacă pot fi bănuite și că punctele colorate de lumină lunecă și dispar mai repede cînd încearcă să le fixeze cu privirea.

Închide ochii și e pe punctul de a-și pierde orice speranță ; crede că e incompetentă și fără inițiativă. Pe scurt, că e foarte înceată, departe de a străluci, puțin lașă și poate că ceva cam naivă. Va avea nevoie, mai mult decît de orice altceva, de *răbdare*. Atunci se simte mai ușurată ; dacă e vreo calitate pe care să fie obligată s-o cultive și pe care să se bazeze atunci nu e vorba nici de genialitate nici de abilitate analitică, ci de așteptare, încăpățînare și perseverență.

13

LA ÎNCEPUTUL LUI FEBRUARIE face o descoperire. Intră, din întîmplare, într-unul din laboratoarele de la Farmacologie, unde o serie

de cobai sînt pe punctul de a fi spintecați după ce fuseseră omorîți într-un borcan cu vată îmbibată în eter. Doi absolvenți fixează cobaii pe planșete, le deschid abdomenul și le scot intestinele și conținutul cutiei toracice.

Evy Beck cere un scalpel cu care face disecții în plămînii cîtorva cobai. Vrea să verifice dacă nu cumva există unele puncte albe-gălbui în plămînii acestora ; mici infiltrații care să indice că animalele respective, extrem de sensibile la infecții, s-au contaminat de tuberculoză. În schimb, descoperă altceva : fibroză pulmonară Davie. Plămînii sînt rigizi și inflexibili, marginile tăieturilor sînt ațoase și uscate. Disecă în total treizeci și unu de cobai. Toți au fibroză Davie, într-o formă mai mult sau mai puțin avansată.

Cobaii hrăniți timp îndelungat cu furaje „prăfuite" contractează cu ușurință această boală pulmonară specială. Verifică cum au fost hrăniți și totul e foarte clar : cu tărîțe de făină. Cînd tărîțele sînt vărsate din containerele automate se ridică un praf persistent. În cuștile deschise influența lui nu e prea mare, dar la Farmacologie cobaii sînt ținuți în cutii de plastic, mai ușor de întreținut și care protejează cobaii sensibili de frig și curent.

Animalele contaminate de fibroza pulmonară Davie nu pot fi vindecate. Pe de altă parte, boala poate fi ușor prevenită dacă s-ar folosi furaje presate, care nu mai scot praf. Săptămîna următoare trece pe la toate instituțiile care, potrivit sistemului ei de fișe, dețin cobai.

Încearcă să stea de vorbă cu șefii instituțiilor sau cel puțin să le înmîneze un material multiplicat cu privire la fibroza pulmonară. Faptul că propune un remediu concret și ieftin face să fie privită cu bunăvoință. Are senzația că nu mai e acceptată cu atîta încetineală. Începe să simtă că se apreciază că face ceva util.

Cea mai bună relație în rîndul corpului medical a stabilit-o cu profesorul Nils Rosén von Rosenstein, șeful Departamentului de farmacologie, în cadrul întrevederilor de sîmbătă. Personal, nu folosește niciodată decît prima parte a numelui, Nils Rosén. Numele l-a moștenit de la un strămoș, o renumită personalitate culturală și medicală de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea. Evy Beck a remarcat că puține profesii academice par a se transmite atît de frecvent din tată în fiu ca cea de medic.

În fiecare sîmbătă la ora opt bea cafeaua cu Nils Rosén în biroul acestuia. Profesorul farmacolog are șaizeci și cinci de ani împliniți și face parte dintre acei tipi mai vîrstnici care n-au înțeles niciodată de ce să nu se lucreze sîmbăta. În schimb, Evy Beck are nevoie de sîmbetele libere pentru curățenie și spălatul unei cantități mari de rufe ale tatălui ei. Dar nu se plînge, ci consideră că e un mare succes să poată dispune singură, o dimineață întreagă, de unul dintre cei mai influenți profesori. Nils Rosén face parte, de asemenea, dintre potentații Institutului Nobel, din acea minoritate care stă în primul rînd din jurul mesei verzi la întrunirile colegiului profesoral.

Rosén este un bărbat de talie înaltă, viguros. Are fața de un roșu intens, cu vinișoare albăstrii pe alocuri, o figură de bătrîn agricultor. O coamă de păr alb îi împodobește capul ca o cunună de lauri de argint în jurul unei cupole lustruite de mahon. În ciuda vîrstei relativ înaintate, ochii îi sînt complet albaștri iar în albul lor nu se vede nici un vas de sînge sau altă impuritate. Deși are o statură impunătoare, se mișcă cu multă suplețe. Cu toată înfățișarea sa proletară, vorbește cea mai distinsă suedeză cultă pe care a auzit-o Evy vreodată. Simte o profundă afinitate cu acest om, o siguranță firească în compania lui.

Sîmbăta nu au loc activități organizate, nu se țin prelegeri, seminare sau examene. Cu excepția unuia sau a doi cercetători, nu e nimeni în toată instituția. Nici chiar cineva care să aibă grijă de animale ; de acestea se ocupă profesorul Rosén, personal.

După cafea, merg împreună să dea de mîncare animalelor.

— Sistemul acesta automat este o adevărată pacoste, spune Nils Rosén. Animalele nu au nevoie numai de hrană și apă, ci să și simtă că cineva se interesează de ele.

Evy îl însoțește și-i dă o mînă de ajutor. Se opresc mai îndelung la cîini. Doctor honoris causa nu era singurul cîine din instituție. Mai sînt aproape o duzină de beagle, cîini de vînătoare, un Saint Bernard, baseți și cîteva corcituri. Cercetătorii de aici studiază îndeosebi probleme legate de sucurile și enzimele gas-

trice. A fost pusă la punct o tehnică operatorie foarte avansată, iar cîinii sînt minuțios îngrijiți și trăiesc de regulă la fel de mult ca cei din societate.

Pentru a li se asigura libertatea de mișcare, cîinii sînt ținuți în cuști mari pentru maimuțe, plasate în spatele clădirii. Vara, personalul îi mai scoate afară, de zgardă, cînd se duce cineva să aducă corespondența, se deplasează după vreo hîrtie sau pur și simplu face o scurtă pauză, în timpul prînzului și se plimbă.

— Ai ceva de spus? o întreabă Rosén de fiecare dată cînd părăsesc rezervația.

Evy Beck nu are însă nici o remarcă de făcut. La nici o instituție științifică nu a văzut cîini atît de bine îngrijiți.

Și celelalte animale de la Farmacologie sînt bine întreținute, dar nici unei alte specii nu i se acordă interesul de care se bucură cîinii. Indiscutabil acesta e grupul social numărul unu. Din motive de spațiu multe pisici sînt adăpostite în trei vagoane de circ. Dar situația e cu mult mai bună decît s-ar crede. Vagoanele au instalații de încălzire electrică, de apă și canalizare. Cînd e foarte frig, țevile de apă și de evacuare pot îngheța, desigur, dar aceasta se întîmplă extrem de rar. Vagoanele de circ constituie astfel mai mult o problemă de estetică decît de igienă.

Celelalte animale de la Farmacologie, iepurii, cobaii și șoarecii, sînt adăpostite într-una din aripile clădirii. Și aici domnește ordinea și condițiile igienice sînt acceptabile.

— Stau cam înghesuite aici, a remarcat Evy de multe ori. Animalele suferă mai mult din cauza lipsei de spaţiu decît se crede.

— Dă-mi 300.000 de coroane! îi spune Rosén cu amărăciune.

Joacă un fel de scenetă în fiecare sîmbătă. Evy Beck bombăne despre înghesuială, dar Nils Rosén nu are bani să se extindă mai mult. Administraţia centrală e indiferentă, nereceptivă. La alte instituţii, de exemplu la bacteriologie, situaţia e şi mai proastă.

Dar în sîmbăta asta Evy Beck are o propunere concretă pe care o formulează cînd se reîntorc în biroul profesorului, după rondul la animale :

— Dacă s-ar putea reduce perioada de şedere a animalelor, s-ar diminua aglomeraţia care e acum, îi spune ea.

— Spune-mi şi cum, Evy ?

— Animalele care ar urma să fie utilizate în cîteva zile ar trebui separate de cele care sînt menţinute o perioadă mult mai îndelungată. Ar trebui create două compartimente, unul pentru perioade scurte şi altul pentru perioade mai lungi.

— Dar vrem să le ţinem şi la noi un timp. Ştii că animalele nu se simt bine cînd sînt transportate, spune Rosén.

Acesta este argumentul obişnuit. Însă Evy nu crede că atare aspect are un rol atît de important dacă microclimatul se menţine constant. Animalele mici au o percepţie limitată în privinţa macroclimatului.

— I-am putea determina pe furnizori să folosească cuştile de la Farmacologie, spune ea, pentru ca animalele să fie deja obişnuite cu ele, înainte de a sosi aici. Schimbarea cuştilor reprezintă o perturbare a mediului lor apropiat cu mult mai mare decît dacă sînt transportate dintr-o clădire în alta.

Nils Rosén dă din cap aprobator. Nu o contrazice niciodată. Ori înţelege imediat, ori, dacă nu, pune întrebări. Nimic nu trebuie să rămînă nelămurit. Îi invidiază fineţea intelectuală. Singurul lucru pe care este tentată să-l critice sînt exagerările lui în privinţa îngrijirii cîinilor. Cîinii de la Farmacologie ar putea foarte bine să renunţe la unele avantaje în favoarea animalelor mici. Dar Nils Rosen nu manifestă nici un interes personal pentru animalele mici şi asta i-a spus-o pe faţă.

— Animalele care stau mai mult timp aici ar trebui, în principiu, să aibă condiţii la fel de bune cu ale cîinilor.

— Dacă ar fi posibil, da, aşa ar trebui, însă cu condiţia să reuşim să realizăm prima parte a propunerii tale. Să creăm o secţie cu o perioadă de rotaţie foarte scurtă.

— De la cine achiziţionaţi animalele? întreabă ea.

Se duce în biroul secretarei să aducă facturile. Una din măsurile luate de Rosén este ca toţi cei ce întreprind cercetări pe animale să semneze un angajament special prin care să promită în mod solemn că nu vor efectua experienţe chinuitoare pentru animale. Nici un

colaborator mai tînăr nu are voie să lucreze singur cu animalele fără să fi făcut un stagiu pe lîngă cei mai vîrstnici. O altă cerință sine qua non pentru aceiași tineri colaboratori este să fi absolvit cursurile de administrare a anesteziilor locale și generale. În situația în care experiențele dureroase nu pot fi evitate, acestea pot fi întreprinse numai cu acordul șefului instituției.

Se întoarce cu un teanc de facturi.

— Livrările mari trebuie efectuate prin administrația centrală, spune el. Nu mai e ca în vremurile de demult, cînd îți procurai pisici furate și cîini vagabonzi... Principalul furnizor de animale mici al IMCAN este firma Findus Pharm-Farm. O cunoști ?

Evy Beck îl cunoaște bine pe acest furnizor care a acaparat mai bine de 80% din piața țărilor nordice.

— Dacă nu ai nimic împotrivă, am să vorbesc cu agentul comercial al firmei, care răspunde de districtul Stockholm, îi spune ea.

14

ERIK ARE AUTORIZAȚIE să circule cu mașina și în centrul orașului. Vine să o ia de la intrarea principală a Institutului. Erik este atît de descurcăreț ! Îi telefonează și o întreabă dacă pot lua prînzul împreună, dacă e nevoie s-o ducă cu mașina undeva sau dacă i-ar face plăcere să se uite la el cînd joacă squash. A

trecut de mult timp vremea cînd venea s-o vadă și stătea numai cu ea.

— Îți mulțumesc pentru bonurile de benzină, îi spune el cînd se urcă în mașină. Ce face bunicul ?

— Ai putea să treci să-l mai vezi, uneori, îi spune ea.

— Am fost puțin pe la el, joi.

— În cursul zilei ?

Tata n-a scos o vorbă. E clar că preferă să-l vadă pe Erik în ascuns.

— V-ați simțit bine împreună ?

— Bineînțeles, spune Erik. Două ore am tot meșterit la ficatul lui artificial.

Nu-i place că tata umblă tot timpul și scormonește în Auto-Hepar. Pe Erik însă poți să te bazezi. Se pare că mecanismele îl iubesc pe Erik, după cum păsărelele îl adorau pe Sf. Francisc.

— Și despre ce ați vorbit ? întreabă ea invidioasă.

— De una, de alta. Bunicul știe să asculte.

— Da, articulează ea, vrînd de fapt să spună „nu".

Trec de Roslagstull și o cotesc pe Valhallavägen. Erik conduce bine ; vorbește, dar nu-și ridică nici o clipă ochii de pe șosea.

— Constat cu surprindere că tu și bunicul aveți atît de multe puncte comune, îi spune ea. Vreau să spun că tocmai el, un vechi comunist îndîrjit, și...

— Și ? întreabă el rînjind.

— Și tu, spune ea.

— Cum adică? întreabă Erik. Cu ce mă deosebesc eu de bunicul?

Își face reproșuri. Asemenea discuții cu Erik nu se termină bine, de obicei. Nu-i face plăcere să fie ironizată de propriul ei fiu.

— Vrei să spui că eu nu cred în nimic? continuă el. Spre deosebire de bunicul?

Erik are calități care o și sperie și o și atrag. Îi place că e lucid și eficient. Și e bine iarăși că nu a fost niciodată neglijent. Dar e atît de *clinic*.

— Cu societatea e la fel ca și cu celelalte sisteme administrative, îi spune Erik cînd trec pe lîngă Stadion. Toate sistemele administrative pot fi dirijate, cu condiția să ai acces la cheile potrivite, să ai instrumentele adecvate.

— Deci nu e decît o problemă pur tehnică?

— Socio-tehnică.

— I-ai spus și bunicului chestia asta?

— Cum să nu! Avem opinii chiar foarte apropiate. Sigur că e furios pe mine că nu cred în lupta de clasă ca unic criteriu de explicare a fenomenelor. Dar, în rest, sîntem complet de acord. Bunicul reprezintă marxismul *științific*.

— Și tu...? întreabă ea uitîndu-se la el; cît de puține știm despre copiii noștri.

— Eu reprezint știința socio-tehnică.

— Și nu e nici un risc ca sentimentele să explodeze? întreabă ea.

— Nu, cînd discutăm teorii sociologice. Și nu pricep ce rost au sentimentele în contextul

ăsta. Îndată ce se ajunge să se discute modul în care funcționează societatea, se așteaptă o explozie de sentimente. De ce ?

— Politica a făcut întotdeauna ca sentimentele să se înfierbînte, spune ea.

— Exact. De aceea nu-mi place cuvîntul politică. Să vorbim mai bine de tehnologie socială.

Au ajuns la celălalt capăt al lui Valhallavägen unde se află clădirea Radioului. Pe terenul alăturat se ridică noul zgîrie-nori al Conferinței sindicatelor.

— E turnul Kaknäs ? întreabă Erik aplecîndu-se peste volan și uitîndu-se în sus la turnul de televiziune din ciment cenușiu, cu colțuri și cu ferestre portocalii sus de tot. E adevărat că înainte vreme era un restaurant acolo sus ?

— Sînt mulți ani de atunci, îi spune ea. Ar fi drăguț din partea ta dacă ai trece pe la noi într-o seară. Am putea sta și noi de vorbă puțin, toți trei.

Erik oprește mașina și-i pune mîna înmănușată pe genunchi.

— I-am spus lui Rodion că ar putea folosi un ton mai prietenos față de tine.

Îl privește uimită. Pînă acum Erik i se păruse complet orb la modul în care tatăl ei își descărca nervii.

— Și ce-a spus ? întrebă ea neliniștită.

— Că nu te pricepe.

— Mulțumesc și la revedere, îi spune ea coborînd.

— Ai grijă de tine, Evy ! îi spune Erik cu gîndurile pe jumătate aiurea și cu receptorul telefonului mobil în drum spre ureche.

Evy Beck intră în holul turnului Kaknäs care seamănă cu un cavou sau cu intrarea mausoleului Lenin-Brejnev din Moscova pe care-l vizitase acum doi ani. Cîștigase călătoria la jocul de Bingo organizat de Oficiul național de rambursare a impozitelor.

Chiar în holul de la intrare este o plăcuță foarte discretă pe care scrie : Findus-Nestlé International. Nu există nici un telefon la ușă. Întreprinderile prospere își permit luxul să folosească recepționere în carne și oase la intrare. Evy Beck se așază într-unul din fotoliile adînci din foaier destinate vizitatorilor. Foaierul e în semiobscuritate, singura sursă de lumină constituind-o acvariile care înconjoară holul pe trei laturi. În acvarii nu înoată crapi aurii sau submarine cu periscoape, ci produsele proprii ale întreprinderii : cod arctic, ton și heringi îngrășați. Din penumbră își face brusc apariția o recepționeră, așa cum apare o fotografie în baia de developare.

— Bine ați venit, Dr. Beck, i se adresează ea, întinzîndu-i o tăviță de argint de mărimea unei cărți de joc ; pe tăviță se află un pahar de coniac cu suc de avocado.

Recepționera are o voce foarte slabă și nazală — vocea pe care Evy Beck își amintește că o aveau blondele prostuțe din filmele anilor '50. O încearcă puțin invidia. Trebuie să fie practic să ai o voce pițigăiată de la natură.

Şi trebuie că este plăcut și fortifiant pentru încrederea în sine să scapi să te mai prefaci la telefoanele de la recepţie.

Îndată ce a terminat de băut sucul a şi apărut recepţionera cu tăviţa şi-i înşfacă paharul.

— Directorul Pedersen o poate primi acum pe doamna Dr. Beck, îi spune ea și o conduce pe Evy Beck la lift.

Paharul gol și tăvița au dispărut subit — cum s-o fi întîmplat ? Pe Evy Beck o încearcă senzația bizară că se află la un congres de arta scamatoriei. Ușile din sticlă mată ale ascensorului se deschid în lături prin alunecare și recepționera o conduce de braț înăuntru. În mijlocul cabinei se află un fotoliu pentru vizitatori, pe care Evy se așază ; recepționera se așază și ea cu dezinvoltură pe brațul fotoliului. Cabina ascensorului este în întregime din sticlă. Pe dinafară este înconjurată de apă. Are senzația că înaintează printr-un turn cu apă. După primele etaje, își fac apariția cîțiva delfini jucăuși care înoată în spirală pe lîngă cabina în urcare.

Liftul se opreşte foarte lin. E pentru prima oară cînd merge cu un lift cu o amortizare hidraulică. Recepționera o ia de mînă și, după ce parcurg un coridor scurt, ies pe terasa turnului Kaknäs, unde odinioară era restaurantul. Directorul Pedersen o aşteaptă în spatele unui pilon — îi iese brusc în față și îi sărută mîna. Evy Beck se întoarce să-i mulțumească recepționerei — dispăruse deja !

— Îmi face o deosebită plăcere, o salută directorul Pedersen ; e danez după accent și vorbește un gen de „scandinavă“.

Își retrage mîna dreaptă și ca să fie mai sigură o bagă în buzunarul jachetei.

— Da, a telefonat profesorul Rosén von Rosenstein... spune directorul Pedersen conducînd-o spre ferestrele imense din tavan pînă în podea de unde poate să privească Stockholmul care se desfășoară acolo jos, în zloată și rafalele vîntului tăios.

Închide ochii și încearcă să-și închipuie că se află pe pămînt, dar nu reușește să-și suprime fiorul din spate. Face cîțiva pași grăbiți înapoi și se ciocnește tot de ceva din sticlă — încă un acvariu ?

— E vorba de livrările pentru Departamentul de farmacologie, debitează ea la repezeală. Ați putea să luați în considerare folosirea cuștilor noastre ?

— Am avut întotdeauna cele mai bune relații cu Institutul Nobel, spune Pedersen. Sîntem realmente foarte încîntați că Institutul are acum un expert propriu în medicină veterinară. Veterinarii noștri au încercat să mai dea o mînă de ajutor într-o problemă sau alta — cînd au reușit să meargă acolo. Dar în perspectivă un Institut de asemenea proporții *trebuie* să aibă specialiști proprii. E foarte important.

Deschide ochii din nou și se uită la directorul Pedersen pentru a nu mai fi obligată să mai privească în jos. A uitat cum arată !

E același bărbat? Ca și recepționera, Pedersen îți lasă impresia că e maleabil, fluid, proiectat într-o mișcare lentă. Vîrsta îi oscilează între treizeci și cinci și cincizeci de ani, înălțimea între 1,70 și 1,85. Își scoate rapid mîna din buzunar și și-o duce la nas. Ba da, e *real*: mîna îi miroase puternic a lămîie, apă de mare și piele.

— Toți avem problemele noastre, într-o măsură mai mare sau mai mică, spune Pedersen și zîmbește; cînd deschide gura se apleacă puțin în față încît dinții sidefați se transformă în niște reflectoare.

— Puteți întrebuința, deci, cuștile de la Farmacologie? întreabă ea din nou, încercînd să-l privească țintă în ochi — dar aceștia îi alunecă în lături ca atunci cînd încerci să te uiți direct la un fir de praf care ți-a intrat în propriul ochi.

— Cuștile de la Farmacologie? întreabă într-o amestecătură de daneză cu suedeză, o limbă teribil de flexibilă și elastică. E ca și cum cineva ar fi trecut peste replicile lui cu apă și glaspapir pentru a nivela toate literele și a rămas un terci acustic păstos.

Pipăie cu mîinile acvariul de care se sprijină cu spatele. După care se uită peste umăr: nu e nici un acvariu ci o ladă de sticlă dreptunghiulară, cu un cobai împăiat în ea. Nu e un cobai obișnuit, blana e ceva mai deasă ca a unui purceluș și e mare cît un iepure.

Directorul Pedersen trece pe lîngă ea și se oprește lîngă lada de sticlă.

— Acesta e răspunsul, Dr. Beck. Sînt noile noastre containere.

Se întoarce și se holbează prostește la lada de sticlă luminată. Dintr-odată nu mai e sigură dacă cobaiul gigant din acvariu este într-adevăr împăiat sau e viu. Cobaiul o privește fix, fără să clipească, cum au obiceiul rozătoarele speriate.

— În această situație vechile noastre cuști v-ar produce greutăți, nu ? întreabă ea.

— Dimpotrivă, ar fi rațional să folosim aceleași containere.

— Ceea ce ar însemna să trecem la containerele *dumneavoastră ?*

— În acest caz, Findus este gata să vă pună la dispoziție noul nostru sistem de rafturi, adaptat în mod special pentru containere, spune Pedersen, punîndu-și ușor palma uscată peste pumnul transpirat al lui Evy, care degajă aburi deasupra cutiei de sticlă.

— Pe gratis ? întrebă ea.

Nu răspunde „bineînțeles", ci se mulțumește să dea din cap ușor, afirmativ, în timp ce o bate de trei ori cu palma pe mînă.

— Dar asta înseamnă, în același timp, că Farmacologia va fi obligată să cumpere pe viitor toate animalele de experiență numai de la Findus, afirmă ea.

— Cîtuși de puțin, răspunde Pedersen. Am să vă fac o confidență. Firma de pisici Felix trece și ea la aceleași containere.

Evy are o întrebare pe vîrful limbii : Firma Findus a cumpărat și firma Felix ? Dar preferă

să și-o înghită. Oricum, n-ar fi potrivită în acel loc. Sau la fel de nepotrivită ca și Evy însăși, reflectează ea.

— Dr. Beck, spune Pedersen și o privește grav; obrazul lui ca de cauciuc capătă pentru moment trăsăturile venerabile și aspre ale portretului lui Abraham Lincoln cioplit în piatră. Să vă spun ceva, Dr. Beck, dumneavoastră care sînteți o femeie inteligentă: de fapt este vorba de cu totul altceva decît de cuști și containere. Sîntem preocupați de problema centrală și anume de modul în care va arăta în viitor tot sectorul animalelor de experiență.

Directorul o conduce prin încăperea înconjurată de sticlă; ici și colo, fără vreo simetrie evidentă, sînt expuse containere de sticlă așezate pe socluri îmbrăcate cu pluș. Întregul aranjament este făcut cu multă artă. Iluminatul se realizează prin reflectoare ascunse plasate în diferite locuri și chiar din interiorul acvariilor. Îți dă o senzație de surdină și soliditate, ca și cum ai umbla pe vîrfuri, în tăcere, să te uiți la bijuteriile coroanei dintr-o vitrină de sticlă blindată.

Se opresc în fața unui container de sticlă cu un iepure împăiat. Ca și cobaiul, acesta are blana foarte rară și, practic, numai urechile lungi și ciulite îl deosebesc de cobaiul gigant. Perpendicular față de containerul în care se află iepurele, se găsește un alt animal, la fel de mare și cu aceeași blană de culoare albă-cenușie. După urechile care-i atîrnă îți dai seama că este un baset.

— Concomitent cu trecerea la containere, introducem și o îmbunătățire foarte importantă, spune Pedersen. Lansăm și noul nostru sortiment de animale cu garanție genetică.

Evy Beck se apleacă spre containerul în care se află iepurele și se uită la unele detalii. Într-un colț zace o eprubetă sfărîmată — dă impresia de mare neîngrijire.

— Pare neglijent, boem, nu? întreabă directorul vesel. Credeți, Dr. Beck, că eprubeta a ajuns acolo din întîmplare?!

Înțelege că nu poate fi vorba de o întîmplare, dar, pentru a-i face plăcere, răspunde:

— Da, așa am crezut.

— Eprubeta e acolo pentru că animalul nu-și părăsește niciodată containerul.

— Niciodată?!

— Nu, niciodată. Din momentul în care este conceput și pînă este consumat, animalul rămîne în *același* container steril. Acesta nu trebuie deschis *niciodată*.

— Și cum i se dă mîncare sau apă?

— Hrana și apa sintetică se depun de la început în container și-i ajung toată viața.

— Și excrementele?

Folosind stiloul său Parker de aur, directorul îi arată:

— Ele cad pe acest grătar unde sînt prelucrate în hrană și apă sintetică.

— Oricum, nu pricep ce caută eprubeta aceea spartă în container, spune Evy Beck.

Directorul Pedersen ridică stiloul și degetele în sus schițînd un gest pedagogic în aer.

— Acest iepure, de exemplu, provine dintr-un strămoș unic. De fapt, toți iepurii noștri provin din același strămoș și aceasta reprezintă *garanția genetică.* Oul nefecundat al strămoșului canin se introduce într-o eprubetă cu o picătură dintr-o substanță care stimulează reproducerea. După aceea începe dezvoltarea embrionului și containerul se sigilează. În eprubetă există tot ce-i trebuie unui fetus de iepure. Cînd s--a dezvoltat suficient, acesta sparge eprubeta și iese în container. Iepurele crește și se dezvoltă astfel în condiții strict sterile și *fără să fie atins vreodată de mîna omului.*

— Numai atunci cînd este folosit la experiențe, spune Evy Beck.

— Exact, Dr. Beck. În plus, dacă este nevoie ca iepurele să fie anesteziat înainte de a fi scos din container, există condiții excelente și în acest scop.

Directorul Pedersen îi arată un întrerupător sigilat cu plumb, fixat în soclul containerului de sticlă, lîngă care scrie „Halotane — I, II, III, IV." Întrerupătorul poate fi răsucit în patru poziții diferite în funcție de concentrația narcozei. Faza a IV-a înseamnă că iepurele e anesteziat mortal fără să fi fost atins vreodată de mîna omului.

— Dar asta presupune că fiecare animal poate fi folosit numai o dată și apoi este sacrificat.

— Nu este nici o problemă, afirmă Pedersen. Dacă e necesară repetarea experienței se

recurge la un alt iepure. Toţi sînt gemeni, proveniţi din acelaşi ou. Înţelegeţi acum în ce constă Garanţia Genetică Findus?

Se simte puţin rău. Probabil că din cauza ameţelii care mai persistă sau pentru că turnul Kaknäs, de 123 de metri, se clatină cîţiva centimetri în bătaia puternică a vîntului de februarie.

Directorul Pedersen îi prezintă restul colecţiei. Toate animalele au blana rară albinos şi aceeaşi greutate, însă semnele distinctive se menţin: urechi lungi, urechi clăpăuge, coadă lungă fără păr, coadă bearcă, coadă încovrigată, limba care atîrnă, nas cîrn, coarne drepte. Cîteva animale au pene în locul blănii rare. Punctul culminant al expoziţiei îl constituie un cal miniatural perfect, un cal alb arab pur sînge.

Încearcă să se retragă în direcţia lifturilor. Dar, din senin, directorul Pedersen a făcut să apară un stilou de aur şi o servietă diplomat plină cu broşuri şi materiale documentare. Îi înmînează ceremonios cadourile-reclamă, reţinîndu-i îndelung mîna, ridicîndu-i-o şi coborînd-o ca şi cum i-ar remite medalia premiului Nobel.

— Mulţumesc, mulţumesc. Am să vorbesc cu profesorul Rosén, spune ea.

— Transmiteţi-i salutările mele, salutările mele, spune Pedersen.

Uşile ascensorului alunecă într-o parte şi alta parcă le-ar fi atins cineva cu o baghetă magică. În cabină recepţionera de la intrare

stă pe brațul fotoliului și zîmbește în semn de bun venit.

— Dr. Beck, îi spune Pedersen din ușa liftului. Firma Findus Pharm-Farm ar fi încîntată dacă ar putea să vă considere în viitor ca achizitor-șef pentru *toate* instituțiile IMCAN. Aceasta ar facilita mult lucrurile.

— Nu am cîtuși de puțin asemenea atribuții, îi răspunde ea cu severitate.

Directorul Pedersen zîmbește dezaprobator, parcă l-ar fi auzit în momentul acela pe comandantul șef al armatei afirmînd cu falsă modestie că nu are nici o putere asupra armatei pe care o conduce. Apoi îi apucă mîna, pe care ea uitase din nou să și-o ascundă la loc sigur, i-o duce la buze și-i depune un sărut exact în centrul unghiei de la degetul mic — ceea ce, cu alte cuvinte, trebuie să însemne „parter", pentru că liftul o duce instantaneu acolo.

15

DE CÎND SE ȘTIE, a detestat duminicile lungi și leneșe. N-a putut niciodată să se destindă și să se bucure de timpul ei liber. Ori era neliniștită că trebuie să se scoale și să se ducă la serviciu luni dimineața, ori se simțea complet distrusă, știind că nu are de lucru și nici la ce serviciu să se ducă la începutul săptămînii.

În perioadele îndelungi cît n-a avut de lucru, duminicile au fost tot interminabile, ca o gumă de mestecat pentru șapte zile.

În iarna asta, însă, i se întîmplă să-și dorească o duminică lungă, monotonă și petrecută în singurătate. Duminicile sînt cele mai dificile. Ele îi dau posibilitatea tatălui ei să-și pună la cale intrigile după toate regulile artei : la început să facă numai aluzii, apoi să se avînte cu maximă viteză pe o linie secundară pentru a-i abate atenția, după care să întoarcă scena cu 90°, astfel încît tot ce s-a spus pînă atunci să capete un alt înțeles ; în cele din urmă nu mai rămîne decît ca jocul să fie dezvoltat, intriga lui fiind la fel de insolubilă și interminabilă ca și călătoria lui Isus pe muntele Golgota.

Dar, la începutul lui martie, remarcă surprinsă și bucuroasă că tatăl ei nu-i mai acordă rolul principal în dramele lui paranoice. Continuă să fie unul din personaje, dar nu în centrul scenei, ca fecioara Maria. În schimb a fost mutată la marginea altarului ca Maria Magdalen sau ca Maria, soția lui Cleopa.

Exact ca și în alte dimineți, duminica începe cu scularea la ora 6,30. Tatăl ei trebuie decuplat de la ficatul artificial. La 7,15 e obligatoriu să mănînce, ca nu cumva să i se deregleze metabolismul. Tuburile trebuie curățate și ficatul golit. Odată pe săptămînă — duminica — mai e necesar ca aparatul să fie și reglat. Timp de o oră se introduce în el sînge sintetic într-o anume compoziție : în acest mod

se poate vedea dacă aparatul funcționează normal, dacă merge prea repede sau prea încet. Ficatul este ceasornicul organismului și are un rol hotărîtor în menținerea ritmului pe durata a douăzeci și patru de ore.

Apoi urmează cîteva ceasuri de relativă liniște, timp în care tatăl ei purică ziarul de duminică iar Evy se apucă de rufele pe care n-a reușit să le spele sîmbătă. La ora 11 se transmite programul religios la radio, pe care tatăl ei trebuie să-l asculte întotdeauna. Fără slujba de dimineață nu poate să se monteze. Cum stă cu radioul pe genunchi, parcă e un acumulator vechi de automobil conectat direct și pe neașteptate la rețeaua de înaltă tensiune. Dacă serviciul religios este bun, îl ține preocupat pînă spre seară. Dacă e prost, atunci Evy îi ia locul și devine ținta preocupărilor lui imediat după prînz.

În duminica asta Evy e în bucătărie și pune cearșafurile în ordine, cu urechile ciulite spre camera tatălui ei. Cînd e prost dispus, pune radioul foarte încet și ea abia dacă mai distinge psalmii. Dar astăzi este relativ binevoitor ; spre sfîrșitul slujbei pune aparatul chiar tare ceea ce o face să înceapă să creadă că s-ar putea să fie o duminică într-adevăr suportabilă.

Pe drept cuvînt. Imediat după ora 12, tatăl ei apare spumegînd de furie în bucătărie :

— Blestematul ăsta de episcop, zbiară el. Să nu-ți vină să crezi dar prostul de teolog a încălcat *patru* din argumentele cu privire la

existența lui Dumnezeu într-o predică de 22 de minute și 40 de secunde !

— Spune-mi și mie, îl încurajează ea.

Tata ia un scaun de bucătărie, îl răsucește și se așază cu burta lipită de spetează. Cu o mînă încearcă să înfigă scaunul cît mai adînc în podea, în timp ce pe cealaltă o trece pe deasupra capului cu două degete ridicate ca un cercetaș sau un papă indignat.

— La început blestematul calcă în străchini și afirmă că nu are nici o importanță dacă lumea a fost concepută sau nu după un plan prestabilit, pentru că Dumnezeu există oricum. Asta e o încălcare a argumentului *fizioteologic* cu privire la existența lui Dumnezeu. După care se afirmă cu toată candoarea din amvonul radioului să audă toată națiunea suedeză : Domnul Dumnezeu nu e nici cauză nici efect, Domnul Dumnezeu este Tatăl Atotputernic din Cer... Argumentul *cosmologic*, o gafă cît el de mare. După trei minute și jumătae o ia din nou : episcopul vorbește despre viața de apoi, despre eternitatea sufletului uman...

O privește întrebător, coborîndu-și lent pumnul drept în palma deschisă a mîinii stîngi, ca un licitator pe punctul de a adjudeca licitația.

— Spune tu tată, îl roagă Evy.

Îngăduitor, îi satisface dorința :

— Argumentul *antropologic* ne spune că sufletul uman e finit, în timp ce Ființa Creatoare e infinită !

Apoi, cînd să arunce al patrulea argument, se pare că și-a pierdut firul. Se caută prin

vestă, prin buzunarele pantalonilor... și în cele din urmă scoate o bucată de hîrtie pe care a avut-o băgată la verighetă. Ridică hîrtia la un metru distanță și citește mijindu-și ochii :

— Argumentul *ontologic*. Preotul a afirmat...

De data asta se pare că și-a pierdut complet șirul ; își închide ochii de argus și începe să și-i rotească scormonind în străfundurile creierului. Situația devine critică.

— Episcopul o să țină slujbele de dimineață toată săptămîna viitoare, îi spune Evy.

— Ce spui ? ! izbucnește tata deranjat uitîndu-se la ea pieziș.

— Am spus că același preot o să țină slujba și mîine dimineață.

Tata închide încet gura care-i rămăsese deschisă și se înseninează la față :

— Atunci mai e unul care stă la pîndă !

Pleacă din bucătărie și se duce la el în cameră, ca să-și noteze că trebuie să-și aducă aminte să asculte programele religioase de dimineața.

Evy se apucă să pregătească masa de prînz : cartofi noi și heringi în sos de mărar, pentru ea, pîine acidulată și omletă-CIBA, pentru tatăl ei.

Interesul tatălui ei pentru creștinism nu e ceva nou. A fost întotdeauna un adversar înfocat al religiei ; multe din ciclurile sale de conferințe ținute prin țară aveau titluri ca : „Opinia lui Marx despre creștinism“, „Așa-numitul socialism la primii creștini“, „Legea și

biserica ortodoxă“ și altele de același gen. Combătuse religia cu înverșunare. Cînd Evy era mică, tata îi purica manualele de istoria religiei și creștinism. Cărțile le mai păstrează încă într-o ladă, în pod. Sînt cărți în care fiecare a doua propoziție a fost decupată, încît o pagină arată ca un pieptene de hîrtie.

Acum nu mai îndrăznește să pună la îndoială interesul lui pentru religie. Dar înainte, cînd locuiau împreună, se întîmpla să-l roage să-i explice, să-i spună ce crede despre marxiștii care erau credincioși. Ei personal îi fusese întotdeauna greu să înțeleagă contradicția. Marxismul își propune să construiască o societate mai bună pe pămînt, în timp ce obiectivul creștinismului este ca omenirea să ajungă în cer. Creștinismul este periculos numai dacă sabotează o societate mai dreaptă. Altfel este un element complementar. Pe cîtă vreme marxismul nu e nicidecum o religie.

Dar în imaginația tatălui ei creștinismul este încă totuna cu Sf. Sinod, cu Vaticanul sau cu militarismul clerului suedez din timpul războaielor finlandeze din anii '40. Odată cu trecerea timpului s-a fixat din ce în ce mai mult pe „critica datelor“ după propria-i expresie. Cu asiduitatea unui contabil adună inadvertențele dintre Noul și Vechiul Testament, caută citate din Isus de natură să arunce o lumină îndoielnică asupra afirmației „Împărăția mea nu e pe lumea asta“ iar acum, în ultimii ani, depistează și combate abaterile de la dovezile privind existența lui Dumnezeu. Argumentele

formulate de părinții bisericii și filosofii creștini. Lui Evy îi convine că tatăl ei se lasă prins în mreje de ceva care nu duce la conflicte între ei. Dar totodată îi e milă de el.

După prînz e vremea ca tatăl ei să-și facă plimbarea de duminică. De obicei parcurg cîteva străzi în direcția bisericii Sf. Ștefan unde tatăl ei se odihnește puțin și face aprecieri despre epigonii arhitecturii bisericești suedeze. Cînd e polei, ca azi, Evy vrea neapărat să-l țină de braț. Însă el se înfurie, vociferează și agită bastonul. Evy trebuie să meargă la trei metri în față, în diagonală, „să știe el de unde s-o ia". Ea se preface că merge și stă de vorbă cu „Hasse al ei" — îi e mai lesne să țină pasul astfel. Dacă Hans Olof îi reține atenția, atunci nu se mai întoarce în mod inutil să vadă dacă tata merge după ea.

16

B. F. SKINNER, bătrînul laureat al premiului Nobel, a avut o influență hotărîtoare asupra Departamentului de psihologie clinică. Și e foarte firesc. Faptul că premiul Nobel în medicină și fiziologie se acordase unui profesor de *psihologie* de la Universitatea Harvard constituia o abatere senzațională de la tradiție. O tradiție care timp de șaptezeci de ani rezervase premiul pentru medici sau, mai precis, pentru medicii „de eprubetă".

Cercetările lui Skinner aveau două surse: Mama Rusia și Tata America. Sursa maternă

era reprezentată de gigantul Ivan Pavlov, cel cu cîinii, care fusese profesor la Academia de medicină militară din Petersburg între anii 1890—1913. Pe linie paternă erau behavioriştii americani care stîrniseră multă vîlvă în jurul anului 1930.

Ideile lui B. F. Skinner sînt expuse pe larg în lucrarea sa *Walden Two*, a cărei teză principală stipulează că omenirea nu-şi poate permite luxul adoptării idealului liberal de libertate, venerat în mod tradiţional. Skinner consideră că între libertatea individuală şi posibilităţile societăţii de a supravieţui există o contradicţie ireconciliabilă. În schimb, ca singură alternativă posibilă, propune următoarele : proprietatea colectivă asupra pămîntului şi a clădirilor, egalitatea între bărbaţi şi femei, cultivarea artei, muzicii şi literaturii, încurajarea comportamentului constructiv, eliberarea de invidie, bîrfă şi de idealul consacrat de libertate individuală.

Aceste teorii ar putea părea ca o supă subţire de roşii, ca o fiertură de mai multe zile, în zece litri de apă, cu puţină sare, oasele cu măduvă, coada şi ghearele din Manifestul Comunist. Dar scrierile lui B. F. Skinner nu se bazează pe valori şi idealuri ca Dreptate şi Frăţie — ci tratează, în schimb, „tehnologia behavioristă".

Burrhus Frederick Skinner s-a născut în 1904. De mic a manifestat interes pentru tehnică şi îndrăgea foarte mult animalele. Îi plăcea de asemenea să meargă la circ. În 1922 a

început să studieze engleza la Colegiul Hamilton din New York dar, în realitate, intenţiona să devină scriitor. Încă din anii de şcoală a citit, din întîmplare, articolele lui Bertrand Russel din „Dial" despre John B. Watson, părintele behaviorismului. De fapt, începînd cu Watson, psihologia s-a desprins de filosofie, devenind o ştiinţă materialistă, independentă, a cărei axiomă fundamentală este că atît oamenii, cît şi animalele sînt maşini. Desigur că în construcţia lor oamenii şi animalele sînt întrucîtva mai fragili şi mai flexibili, avînd roţi dinţate din cartilage şi pistoane din oase, dar pot fi categorisiţi şi înţeleşi pe baza principiilor mecanicii. Psihologia watsoniană şi-a asumat sarcina de a demonstra ştiinţific că omul-maşină poate fi dirijat şi controlat în toate privinţele. Sau, cu alte cuvinte, dacă omul nu ar putea fi programat, atunci el nu era maşină, ceea ce echivala cu abandonarea întregii imagini ştiinţifico-naturiste a lumii.

În 1928 Skinner a renunţat la cariera de scriitor şi a început să studieze psihologia la Universitatea Harvard. În anii care au urmat i-a învăţat pe şobolani să trăiască spartan şi pe porumbei să facă „opturi", să joace tenis de masă şi să danseze. În timpul celui de-al doilea război mondial a construit o rachetă — numită „Pelican" — condusă de porumbei; ciugulind petele albe de pe un ecran de radar aceştia duceau racheta la ţintă. „Pelican"-ul n-a ajuns să fie niciodată folosit din cauză că sistemul complex de ghidare nu mai permitea

decît înmagazinarea unei cantități neînsemnate de explozibil.

În anul 1945 s-a născut Deborah Skinner. Curînd ea a devenit copilul cel mai cunoscut din SUA sub numele de „copilul din cutie". Era o cutie din lemn, izolată, cu aer condiționat și cu ferestre de sticlă. În opinia lui Skinner una din problemele puse de creșterea copiilor mici era să li se asigure căldura necesară. Hainele nu reprezentau o rezolvare corespunzătoare, pentru că împiedicau libertatea de mișcare, puteau provoca încălzirea excesivă și implicau riscul strangulării. Ca atare, Deborah a crescut goală, într-o cutie de lemn, încălzită la o temperatură plăcută. Skinner a observat că pruncul era extrem de sensibil la schimbările de temperatură. Mici oscilații calorice puteau fi folosite pentru a-l face pe copil să rîdă — aproape ca atunci cînd era gîdilat sau mîngîiat. În răstimp de șase luni a plîns numai de două ori. Mai tîrziu, ca adult, Deborah a avut numai cuvinte de laudă pentru cei doi ani și jumătate petrecuți în cutie. Într-un interviu acordat revistei „Time" ea afirma : „În realitate n-a fost o experiență psihologică ci mai curînd ceea ce am putea numi realizarea fericirii printr-o experiență de sănătate. Consider că am fost un copil foarte fericit. Cei mai mulți care critică sistemul cutiei nu înțeleg despre ce este vorba".

Metodele lui Skinner au fost ulterior dezvoltate și s-au dovedit importante în pedagogie, psihiatrie și în tratarea deținuților. Faptul că

lui Skiner i s-a acordat în cele din urmă premiul Nobel, nu putea să nu aibă consecințe și asupra psihologiei medicale de la IMCAN — pentru că o distincție de o asemenea amploare nu este un fenomen cu sens unic, ea influențează deopotrivă și pe cel care o dă, dar și pe cel care o primește.

Departamentul de psihologie clinică a fost una din unitățile care au primit-o pe Evy Beck cu brațele deschise, aspectele medico-veterinare fiind deosebit de importante pentru o instituție în care instrucția și dresajul constituiau premisa experienței. Dacă un porumbel — care după 18 luni de antrenament a reușit să cînte la flaut „Twinkle, twinkle little star" — moare, aceasta este o catastrofă de cu totul alte proporții decît dacă un șobolan complet neînvățat cade pe ciment și își rupe coloana vertebrală.

Șeful Departamentului de psihologie clinică este profesorul delegat Bengt Orvarsson, un cercetător rezervat și foarte simpatic, cu relații importante în industrie și armată în domeniul cercetărilor de condiționare aplicată. Aceste relații înseamnă că Departamentul poate face, relativ ușor, rost de bani.

La mijlocul lui martie, profesorul farmacolog Nils Rosén, protectorul lui Evy Beck, propune ca întîlnirile de sîmbăta să fie lărgite.

— Pe cine ai vrea tu, Evy, să mai chemăm ?

Nehotărîrea ei obișnuită nu-i provoacă greutăți de data asta, pentru că răspunsul e ușor :

— În primul rînd aş vrea să participe Bengt Orvarsson. Este unul din „clienţii“ mei cei mai buni. Şi pe deasupra ştie multe într-un domeniu în care eu mă pricep foarte puţin şi anume psihologia animalelor.

— Întru totul de acord, spune Nils Rosén. Ar mai fi cineva ?

— Poate Mats Sundel de la Departamentul de medicină aviatică şi navală.

— Nu este puţin cam pe linie moartă ?

— Ba da, dar asta înseamnă că are şi mult timp liber, spune ea.

— O să vorbesc cu el, spune Rosén.

— N-ar fi bine să stabilim chestiunea asta într-un fel în consiliul profesoral ? întreabă ea. La urma urmelor, acolo se iau hotărîrile asupra problemelor importante...

Nils Rosén se simte puţin pus în dificultate ; îşi trece degetele prin coroana de păr alb şi se uită pe fereastră. Apoi îşi adună gîndurile şi o priveşte drept în faţă cu ochii lui inteligenţi, de un albastru deschis.

— Nu putem da un statut oficial discuţiilor noastre restrînse de sîmbăta... Dacă în vreun fel ne-am *constitui* ar trebui să respectăm în cele mai mici amănunte principiul proporţionalităţii.

— Principiul proporţionalităţii ?

— Nu avem voie să ne adunăm aici şi să alcătuim un grup de lucru. De îndată ce un grup e mai mare de două persoane, cade sub incidenţa principiului proporţionalităţii, spune

Nils Rosén. Asta înseamnă că la doi specialişti trebuie să existe întotdeauna şi un nespecialist sau un reprezentant al personalului.

— Dar noi înşine facem parte din personal.

— Nu în înţelesul principiului proporţionalităţii. Cînd acţionăm pe baza cunoştinţelor noastre profesionale sîntem *specialişti*, nu personal.

Îşi dă seama că întrebarea ei a fost prostească — e evident că şi Institutul Nobel aplică exact aceleaşi reguli care sînt de altfel în vigoare pretutindeni în societate.

— Ce am vorbit rămîne între noi, îi spune Rosén. Dacă, de exemplu, Edvin Karlsson ar auzi de întîlnirile noastre de sîmbăta, ar putea să ne facă greutăţi.

Lui Evy Beck nu-i place să umble cu ascunzişuri — dar trebuie să găsească o modalitate să ajungă să-şi cunoască mai bine problemele de muncă. Nu poate să lase să-i scape şansa de a lucra cu trei şefi de instituţii binevoitori. Ar fi chiar o formă de trădare, dacă ar face-o.

COMUNICARE PENTRU CALCULATORUL CENTRAL PAI
CARACTER CONFIDENŢIAL
OBSERVATOR DIRECTOR S HÖRRLIN ADMINISTR INST NOBEL
CUVÎNT CHEIE EVY INGA-BRITT BECK FEOFM
CONTINUARE ANALIZA MUNCII 3
RAPORT VERBAL B A EFECTUAT INSTRUCTAJUL LA COMISIA DE PROGRAM A DESCOPERIT BOALA DE ANIMALE FIBROZA DAVIES LA MAI MULTE INSTITUŢII IMCAN ECONOMISINDU-SE MINIMUM 12000 COROANE LUCREAZĂ ÎN CONTINUARE ORE SUPLIMENTARE SE DESCURCĂ ÎN GENERAL A ÎNCEPUT COLABORARE STRÎNSĂ CU ROSÉN DE LA FARMACOLOGIE ŞI FINDUS PHARMA PHARM POTRIVIT REFERENTULUI PEDERESN I-A FĂCUT O IMPRESIE POZITIVĂ NU COMPLET LA CURENT DE NOTAT CA B ÎMPREUNĂ CU ROSÉN SUNDELL ORVARRSON AU CONSTITUT UN GRUP DE LUCRU NEOFICIAL FĂRĂ SĂ ŢINĂ SEAMA DE PRINCIPIUL DIVIZIUNII MUNCII TOTUŞI NU LA INIŢIATIVA LUI B
REF LA TATĂL EI VEZI DOSARELE DE LA SECURITATE NIMIC ACTUAL
PERSISTĂ O ANUMITĂ DOZĂ DE AMBIŢIE EXAGERATĂ PRONOSTIC OK
EVALUARE I—5
COMPETENŢĂ 4
ADAPTABILITATE 4
SOLIDARITATE 3
MOTIVAŢIE 5
FĂRĂ CHELTUIELI

17

DIN TREI ÎN TREI LUNI, Auto-Heparul bătrînului trebuie trimis la fabrică pentru revizie. În acest timp tata trebuie internat la spitalul Roslagstull. Prima revizie are loc în ultimele zile ale lunii martie şi tata este primit la spital, sîmbătă, duminică şi luni cînd laboratorul dispune de capacitate suplimentară pentru tratamente.

Evy Beck a aşteptat cu nerăbdare această vacanţă de trei zile. În a doua jumătate a lunii martie, tata a fost mai irascibil decît de obicei şi ea şi-a făcut multe griji în legătură cu el. Magnificile lui izbucniri agresive şi excesele de mania persecuţiei se transformaseră într-un scîncet obosit, o iritare şi o frămîntare ca a unui copil mic bolnav. Cînd au venit să-l ia cu salvarea, arăta atît de slăbit, că Evy a putut chiar să-l sărute pe obraz.

Sîmbătă s-a întîlnit, ca de obicei, cu profesorii Rosén, Sundell şi Orvarsson. Seara a făcut curăţenie generală. Abia duminică dimineaţă a putut să se apuce de un lucru pe care îl amînase de multă vreme : să citească legile şi reglementările curente referitoare la tratarea animalelor de experienţă.

În timpul studiilor la filiala din Skara a Şcolii de medicină veterinară, îşi însuşise desigur şi cursul obligatoriu de drept în materie dar de atunci trecuseră cîţiva ani buni. Şi apoi textele de legi sînt memorate mecanic şi ră-

mîn cunoştinţe pasive, atîta timp cît nu eşti obligat să le aplici.

După ce s-a uitat prin cărţi timp de vreo cincisprezece minute a cuprins-o o spaimă cumplită : uitase aproape tot şi cei de la Institutul Nobel păreau a nu fi conştienţi de multe dintre prevederile legale.

Nu exista o lege unitară, „Legea cu privire la protecţia animalelor", ci o mulţime de reglementări, hotărîri şi instrucţiuni încadrate la acest capitol. În plus, prevederile sînt din perioade foarte diferite — unele destul de vechi, din 1958, iar cele mai noi din anii '70. Decizii recente în probleme mai actuale — ca de exemplu manipularea genetică — lipseau cu desăvîrşire.

Aşezată la biroul ei, Evy încearcă să schiţeze o diagramă în tuş. Sus de tot scrie : *Legea pentru protecţia animalelor ;* apoi trage o linie lungă verticală pînă la un cerc în care scrie cu litere de tipar : *Instituţii cu animale de experienţă.* După aceea foaia se umple de săgeţi şi linii. *Şefii de instituţii au responsabilitatea principală* notează ea în cerc, cu litere mai mici. Dar şeful instituţiei trebuie să se consulte cu cineva — Evy desenează o săgeată lungă în diagonală pînă în colţul din dreapta sus al hîrtiei şi scrie *Comisia pentru animalele de experienţă.* Comisia e formată dintr-un număr de specialişti. Cu un pix care scrie subţire, Evy le notează numele şi funcţiile : Olle Hojer, judecător la Curtea Supremă Administrativă (preşedinte) Magnus Ponsette, expert

în problemele animalelor de experiență de pe lîngă Cancelaria Universității (secretar), profesorul Jan Yttergren, profesorul suplinitor Inge Larsson, medicul veterniar dr. Katarina Gren — Cederlund, capelanul șef Helge Vogelhielm, directorul Pierre Allansson, directorul Gorm Pederson, tehnicianul veterinar Edvin Karlsson. Supleanți Milan Topinka, veterinar la animale de experiență la SVA și Roger Ellis, șeful sectorului cercetare de la firma Astra-Nestlé.

Trage o săgeată groasă spre colțul din stînga și scrie : *Autoritatea tutelară : Consiliul Sănătății.* Deodată observă că a uitat o instanță importantă, *Comisia de control : revizorii parlamentului.* O notează înghesuit între „Legea pentru protecția animalelor“ și „Consiliul Sănătății“. Cu mîna liberă desenează cîteva triunghiuri, cu diferite denumiri, după cum urmează : Comitetul veterinar, Consiliul național de cercetări medicale, Comitetul de cooperare Medi-Corp, Direcția generală a agriculturii și Ministerul Industriei.

Apoi face un lucru pe care-l regretă și care distruge acuratețea și claritatea ansamblului general al diagramei ; controlează numele persoanelor care fac parte atît din Comisia animalelor de experiență cît și din celelalte consilii și comisii. Le scrie și constată că multe se repetă. Între numele care revin, trage linii subțiri, punctate, pentru că dacă Olle Höjer face parte din Comisia animalelor de experiență, și din Consiliul Institutului Național de

Medicină Veterinară, şi e, în acelaşi timp şi printre revizorii parlamentului, atunci înseamnă că există o anumită legătură, deşi nu-i e clar de ce natură este. Şi situaţia lui Olle Höjer nu e cea mai proastă. Şeful sectorului cercetare, Roger Ellis, îşi are numele străpuns de o cruce de patru linii perpendiculare, în timp ce directorul Pierre Allansson sfîrşeşte prin a fi înconjurat de o diademă de raze liniare, precum ochiul Domnului de deasupra amvonului. Dar cel care deţine recordul e tehnicianul veterinar Edvin Karlsson, spre el convergînd o mulţime de linii, ca şi cum n-ar fi o persoană ci un mare aeroport internaţional. În faţa diagramei mai mult sau mai puţin complete, Evy încearcă un copleşitor sentiment de neputinţă. Se duce în bucătărie şi scoate din frigider o sticlă de vin. După ce a închis uşa frigiderului cu genunchiul rămînînd cu mîna pe gîtul sticlei, simte că o mînă străină o prinde de încheietură: e mîna lui Hans Olof. „Da, Hasse", spune ea „ai dreptate, e prea devreme". Se uită la ceasul de bucătărie care arată două fără zece.

Cînd se întoarce la biroul ei, ia creionul cu tuş roşu şi scrie în diagonală peste diagramă ŞI UNDE E LOCUL MEU?

După-amiază se hotărăşte să scrie prevederile ce par a nu fi respectate în Institutul Nobel. Şi ea se simte complice şi se ruşinează. N-ar fi trebuit să vină la Institut fără să fi citit din nou prevederile legale. Dacă angajezi un specialist în medicină veterinară, ai

tot dreptul să te aştepţi să cunoască bine normele juridice referitoare la domeniul ei de activitate. Angajezi ?

Este evident că la Farmacologie se încalcă reglementarea cu privire la perioada de carantină. Potrivit acesteia, trebuie să treacă cel puţin şapte zile de la cumpărarea animalului pînă la experienţă. În plus, se mai încalcă şi obligaţia de tatuare : „Fiecare animal de experienţă trebuie, cît mai curînd posibil şi dacă nu sînt motive contrarii, să fie tatuat într-un loc fără păr, cu un cod de identificare (literă sau un număr consecutiv)". Ceea ce o îngrijorează într-adevăr e obligaţia de a se întocmi cîte o foaie de observaţie la achiziţionare şi apoi la efectuarea experienţei pentru *fiecare* animal. Şi se pare că nu există aşa ceva. Dar, pe de altă parte, Evy consideră că această obligaţie trebuie transferată la Secţia de prelucrare a informaţiilor din cadrul administraţiei. În banca de date a Institutului Nobel se află, înregistrate pe bandă magnetică sau în memoratoare cu helium ionizat, toate animalele cu greutate, lungime, vîrsta şi afecţiunile lor potenţiale.

O bucură totuşi faptul că Institutul Nobel pare a se limita la furnizorii prevăzuţi de Consiliul Veterinar. Furnizorul principal este Findus-Pharm-Farm, dar lista include, de asemenea, şi firmele Itterby Kattfarm, Anticimexfarmen din Sollentuna, SAAB-Uddevalla, Felix, Astra-Ewos, Konsum Medi-Kennel şi Atelierele Unite ale Uzinelor de dinamită din Åker.

Există doar un semn de întrebare. Din zvonuri a auzit că unele instituții din cadrul Institutului au început să crească animale pe care le vînd altor institute, sub prețul pieței, pentru a-și îmbunătăți situația financiară.

După cină, Evy încearcă să se destindă citind o carte. Cărțile de reportaj o întristează, la cele polițiste nu este în stare să urmărească intriga — dar romane de dragoste poate să înghită cu toptanul.

Pentru această „mini-vacanță“, a pus deoparte de multă vreme ceva deosebit, *Bel Ami* de Guy de Maupassant. Tocmai începuse să se identifice cu situația financiară precară a personajului principal, George Duroy, cînd sună telefonul.

— Bună seara, îl căutăm pe Dl. Rodion Beck, spune o voce de femeie cultivată.

— Nu e acasă, răspunde Evy.

— La ce număr poate fi găsit ? întreabă femeia.

Evy nu știe dacă trebuie să spună că e internat la Roslagtull. În fond, asta nu privește pe nimeni.

— Dar cine întreabă ? spune ea.

— De la Biroul Central de Statistică, spune femeia.

— La ora asta ? Și duminica ?

— Din păcate, trebuie să telefonăm cînd oamenii sînt acasă, spune femeia. Și dorim foarte mult să luăm legătura cu Rodion Beck.

— Bine atunci. Sînt fiica lui.

— Sînteți ruda lui cea mai apropiată ?

— Da, sînt.

— În acest caz nu ne împiedică nimic să vă spunem care este motivul, spune femeia bucuroasă. Îl caut pe dl. Beck pentru că asupra lui au căzut sorții.

— Cum adică? întreabă Evy.

Dl. Beck face parte din grupul nostru de 10.000 de suedezi selecționați la întîmplare, care printr-un sondaj de opinie vor hotărî soarta alegerilor parlamentare din acest an.

— Dl. Beck e bolnav, spune Evy.

— E bolnav mental?

— Nu chiar așa. Are o boală de ficat.

— Dacă dl. Beck nu a fost declarat iresponsabil de un psihiatru autorizat, nu este nici un impediment.

— V-aș fi foarte recunoscătoare dacă dl. Beck ar fi lăsat în pace, spune Evy. E un om în vîrstă...

— Nu există o limită superioară pentru vîrsta de vot, spune femeia.

— Ar fi cel mai bine dacă ați ancheta pe altcineva.

— Nu, asta în nici un caz. Nu ne permitem să manipulăm alegerile. Dacă dl. Beck nu ia parte la sondajul de opinie, atunci e considerat ca eliminat.

— Daaa. Dar v-aș fi în orice caz foarte recunoscătoare... O să fie atît de iritat!

— A vota este un drept, dar și o *datorie*, spune femeia.

— Dacă-i așa, cred că și-a făcut suficient datoria.

Se lasă tăcere în receptor. Evy are senzația îngrozitoare că ar fi vorbit cu o secretară telefonică automată — dar vocea teatrală de femeie educată se aude din nou :

— Dl. Beck, în persoană, trebuie să refuze. În cazul acesta nu este suficient refuzul rudelor.

— Vă implor să-l lăsați pe tatăl meu în pace.

— Deci ziceți că e vorba de o boală de ficat și nu mentală ?

— L-au operat și i-au scos ficatul

— Îmi pare rău... spune femeia. O să mai încercăm în altă zi. Dl. Beck trebuie să răspundă, *personal*, da sau nu, dacă e posibil. Bună seara !

După ce a pus receptorul jos, i-a pierit cheful de citit romane de dragoste. Vîră cartea deschisă sub perna fotoliului, să nu uite unde a rămas. Apoi se apleacă deasupra biroului și rămîne așa, privind multă vreme țintă la mîzgăliturile ei ambițioase. Cu o cariocă verde trage o linie dublă sub Evert Karlsson și scrie : *tras la sorți sau eliminat*.

18

LUNI DIMINEAȚA Evy Beck face ceva ce nu și-a permis niciodată pînă acum : nu se duce la serviciu, în compensație pentru că muncise sîmbătă și duminică.

Pentru personalul angajat permanent există un „program de compensație" cuprinzător și

minuțios, un sistem de recuperare a orelor efectuate suplimentar atît de greu aplicabil, încît fiecare instituție are un salariat special în acest scop. Orice muncă suplimentară ce poate fi dovedită, se compensează cu timp liber. Dar pentru o oră de muncă suplimentară nu se obține totuși o oră liberă. În funcție de momentul din timpul anului cînd se efectuează aceste ore suplimentare, ele se înmulțesc cu un coeficient de compensație. Astfel, dacă cineva muncește în noaptea de Crăciun, orele suplimentare se înmulțesc cu 5,18, dar dacă sare peste masa de prînz într-o zi obișnuită, timpul respectiv se multiplică cu 0,975.

Pentru cei angajați pe baza alocației de stat FEOFM sau cei care aparțin sectorului așa-numit „mai puțin productiv“ există, evident, un sistem de compensație aparte. Acesta, însă nu poate fi aplicat, atîta timp cît Comitetului pentru încadrarea în muncă nu i se permite să ocupe toate posturile libere din Biroul de compensație. SACO, Sindicatul personalului cu studii superioare, a blocat numirea unui șef de birou.

Evy Beck nu s-a gîndit deloc la compensație. Dar în această dimineață de luni cînd își pregătește cafeaua își simte corpul greu, încîntător de greu și parcă ar pluti la cîțiva centimetri de podea. „Hasse — băiete, murmură ea — Hasse, dragul meu — astăzi o să stăm în pat pînă la prînz!“ Hans-Olaf n-are nici o obiecție. Lui Evy i se pare că e grozav

că Hasse poate rămîne acum, cînd este și ea măcar odată fără părinți.

Se gîndește o clipă să scoată *Bel Ami* de sub perna fotoliului, dar îi e lene chiar să și citească. Cafeaua apoasă de cicoare nu reușește s-o învioreze cîtuși de puțin. Pînă la opt și un sfert a adormit buștean. Imediat după ora unsprezece sună telefonul :

— Evy ? Ești bolnavă ? întreabă Nils Rosén von Rosenstein la capătul celălalt al firului.

— Nuuu, nu. Tata vine azi acasă de la spital, răspunde ea puțin amețită.

— Îmi pare rău că te deranjez, dar se pare că cei de la Fizică au probleme cu o epidemie. L-am întîlnit azi pe colegul Nilson-Roth la ședința de acordare a burselor. A pierdut vreo cincizeci de gerbile sîmbătă și duminică.

— Au fugit ?

— Nu, au murit.

— Problema cea mai grea cu gerbilele, sau șoarecii mongolezi de deșert, este că fug, răspîndind ușor bolile de care suferă.

— Evy, nu crezi că ai putea să vii ? Nu cred că este o întîmplare. Gerbilele nu sînt animale scumpe, dar Nilson-Roth afirmă că pînă acum l-au costat deja opt mii de coroane.

La douăsprezece și jumătate Evy se află în sala pentru animale mici de la Fizică și se uită într-un sac de plastic negru, în care s-au strîns pînă acum peste 70 de gerbile moarte. Ceva e în neregulă. Vineri toate animalele erau sănătoase, nu păreau să aibă nici un simp-

tom deosebit. Dar devin brusc agitate, fac febră, se pleoștesc și mor în cîteva ore.

— Cîți oameni au intrat în încăperea asta, de joi pînă acum ? întreabă ea.

— N-aș putea spune cu siguranță, răspunde profesorul Nilson-Roth. Are cel puțin șaizeci și cinci de ani, a fost bolnav de poliomelită și folosește două bastoane negre, groase, cu cele mai mari capete de cauciuc pe care Evy le-a văzut vreodată.

— Dumneata și cu mine. Și mai e cineva care are grijă de animale.

— Gimlund.

— Din păcate, trebuie să vă propun să izolați camera, zice ea. Pînă cînd descoperim de ce mor animalele.

— O să le spun, răspunde profesorul și o pornește spre ușă ; șoldurile i se leagănă aproape obscen și parcă își înșurubează bastoanele în podea.

— Un moment, îi spune ea. Asta e valabil și pentru noi.

El se întoarce greoi ca un vapor cu aburi.

— Ești sigură că boala este contagioasă și pentru oameni ?!

— Ar putea fi, spune ea. Gimlund e la serviciu ?

Îi face semn cu capul spre sistemul interfon și Evy Beck se îndreaptă spre micul orificiu din perete, acoperit cu plasă metalică, își apasă gîtul cu mîna și zice :

— Evy Beck îl caută pe tehnicianul veterinar Gimlund.

Interfonul hîrîie și pîrîie. Apoi se aude ca un cadran vechi de telefon care se învîrte. Durează mai mult de două minute, pînă să răspundă cel solicitat.

— Gimlund.

— Profesorul dorește să vii imediat în sala cu animale mici, îi spune ea.

Nilson-Roth își înghesuie bustul voluminos într-un colț și își așază bastoanele încrucișate în fața picioarelor subdimensionate.

— Sper că știi ce faci, îi spune el. Sper sincer că știi ce faci.

Evy se plimbă înainte și-napoi printre cuștile de metal galvanizat. Slavă domnului că există cuști moderne cu două rînduri de plasă din sîrmă. *Dacă* ar avea într-adevăr dreptate... atunci ar fi o catastrofă în cazul în care rozătorii ăștia, mari specialiști în a evada, s-ar strecura afară.

Sosește Gimlund. E un bărbat înalt, zvelt, în jur de douăzeci și cinci de ani. Are capul ras, după ultima modă. Singurele podoabe capilare ale feței sînt sprîncenele late și favoriții care-i atîrnă ca ciorchini de struguri.

— Probabil că e o infecție cu salmonelă, spune el și începe să-și suflece mînecile pentru a deschide o cușcă în care zac moarte două gerbile.

— Stai! îi spune Evy. Nu atinge cușca! Încet și dezarmat, Gimlund își lasă în jos mînecile halatului de laborator.

— Se pune problema izolării totale ? întreabă el pe un ton, de parcă s-ar îndoi că Evy ar fi în toate minţile.

— Asta nu este o infecţie intestinală obişnuită, răspunde ea. Simptomele nu corespund.

— N-avem dreptul să dispunem o izolare totală, spune Gimlund. E treaba inspectoratului cu protecţia muncii.

— Ştiu. Cine e inspector cu protecţia muncii ?

— Mecanicul, spune profesorul din colţul lui.

Gimlund se îndreaptă spre interfon.

— Mattias Gimlund îl caută pe mecanicul Yerganian.

— Vin imediat, spune Yerganian.

Gimlund face cîţiva paşi şi i se postează chiar în faţă. Ea abia îi ajunge pînă la buzunarul de la piept în care are şase pixuri diferite.

— Şi-atunci ce boală au ? întreabă el, privind-o de sus, de deasupra capului ei.

Evy nu vrea să răspundă. E foarte ferm convinsă că are dreptate, că gerbilele s-au molipsit de o boală virală periculoasă şi extrem de neobişnuită. Partea ridicolă este că nu-şi aduce aminte denumirea ei. Au trecut treisprezece ani de cînd a dat examenul cu bolile rozătoarelor. Şi-aduce aminte pagina din curs, a reţinut pînă şi numărul ei : 2013. Pe pagina următoare, 2014, e o fotografie cu o maimuţă care se scarpină. Îşi aminteşte simptomele, timpul de incubaţie de 6—9 (25) zile, dar pentru nimic in lume nu-şi poate reaminti *numele* bolii.

— E probabil unul din viruşii aceia rari, spune profesorul.

Ea observă că profesorul are un fel arhaic de a vorbi.

— Aveţi maimuţe aici în institut? îl întreabă ea pe profesor.

— Da, dar sînt condiţionate.

A le condiţiona înseamnă că maimuţele — de regulă aduse din stare de sălbăticie — au fost ţinute în carantină, pe parcursul căreia sînt sterilizate şi controlate sanitar.

În acelaşi moment aude dinspre coridor paşii răsunători ai unei persoane care poartă pantofi cu flecuri metalice.

— Nu intraţi! strigă ea de după colţ. Rămîneţi unde sînteţi!

— Despre ce este vorba? întreabă o voce răguşită, în dialectul din regiunea Östgötaland.

— Am motive întemeiate să presupun că aici, în sala animalelor mici, a izbucnit o epidemie virală periculoasă pentru oameni, spune ea cu o voce de soprană, ca şi cum două degete invizibile i-ar apăsa corzile vocale.

— Aaaha, răspunde omul din Östgötaland, de parcă Evy i-ar fi comunicat că s-a defectat un robinet şi curge.

— Sînt obligată să-ţi spun că în calitate de inspector cu protecţia muncii trebuie să închizi acest loc de muncă.

În coridorul cu pereţii îmbrăcaţi în faianţă se face linişte.

— Nu vrea să ne spună cum se numeşte boala... adaugă Gimlund repede, aplecîndu-se în afară spre coridor cu tot corpul lui lung.

— Ar trebui să se discute cu inspectorul principal de protecție a muncii, Edvin Karlsson, spune Yerganian gînditor.

— Edvin Karlsson ? Nu, el participă ca expert în cadrul noii catedre de cercetări în domeniul stresului, spune Nilson-Roth. Au ședință azi după-amiază.

— N-am putea să...

— Nu ! zice Evy, aproape cuprinsă de panică ; presiunea asupra gîtului a crescut. Trebuie să izolăm imediat şi să aflăm dacă a mai fost şi altcineva aici înăuntru.

Yerganian nu răspunde. Cînd liniştea devine prea stînjenitoare, Evy se furişează în prag şi se uită prudentă după colţ. La circa cinci metri mai încolo, un bărbat de vreo patruzeci şi cinci de ani, cu părul blond răvășit, stă pe podea. Își imaginase că arată ca un armean. Yerganian ia o priză mare de tutun și o privește prietenos.

— Bună, îi zice ea.

— Bună, îi răspunde cu buzele lui groase și nările larg deschise. Apoi se uită din nou la pantofii lui cu flecuri metalice : dacă închizi zona cu animale pentru că este un loc de muncă periculos... dacă o faci și se dovedește că a fost inutil, atunci îți poți pierde slujba...

Presiunea asupra gîtului se face simţită din nou ; responsabilitatea este a ei — ea e cea

care *ştie*. Dar Yerganian este cel care va lua hotărîrea şi Yerganian va suporta consecinţele, dacă raportul stabileşte că ea a dat o alarmă falsă.

— Nu vreau să moară cineva... spune Evy Beck.

Yerganian dă uşor din cap, apoi îşi ridică privirea şi rînjeşte.

— Probabil că am zăngănit destul pe coridoarele astea. A sosit vremea să-mi schimb slujba şi să aibă grijă de mine subvenţia de stat pentru bărbaţi.

Ea îşi retrage capul, să n-o vadă că e pe punctul de a începe să plîngă.

— Ia legătura la interfon, îi spune Yerganian de pe coridor. Vorbeşte cu şeful de secţie şi informează-l că am consimţit să se închidă zona cu animale mici de la Fizică drept loc de muncă periculos.

19

ESTE DUPĂ-AMIAZĂ TÎRZIU. În sala cu animale mici s-au adus trei fotolii. Evy Beck nu s-a aşezat în fotoliul ei. De mai bine de o oră e în picioare şi-şi freacă umărul drept de peretele pe care se află interfonul.

— Aveţi spitalul Roslagstull, spune telefonista.

Evy îşi îndreaptă spatele şi-şi masează umărul amorţit.

— Sînt Evy Beck și vreau să vorbesc cu medicul șef, spune ea.

Se face din nou tăcere. Urăște tipul ăsta nou de telefon interior, la care nu știi niciodată cînd ești conectat sau nu. Dar este bucuroasă că nu se dă prioritate unei magazii, cum e zona pentru animale mici, în ceea ce privește telecomunicațiile ; dacă lăcașul ăsta ar fi fost apreciat ca „problematic“, atunci s-ar fi montat în perete, lîngă interfon, un ecran de televiziune. Numai gîndul la asta o face să-și treacă degetele prin părul nespălat.

— Da ? răspunde o voce familiară, chiar în ureche ; calitatea sunetului este atît de perfectă, încît fără să vrea se uită peste umăr să vadă dacă nu cumva medicul șef e în spatele ei.

— Bună ziua, sînt Evy Beck, spune ea. Mă scuzați că vă deranjez, dar s-a întîmplat...

— Bună ziua doamnă Beck, îi spune medicul șef prietenos.

— Sînt îngrijorată de tata ; aici, la serviciu, lucrurile s-au complicat puțin...

— Domnul Beck se simte bine, spune medicul șef cu un optimism profesional puțin cam obosit. Analizele de sînge sînt normale. Serul de potasiu crescuse puțin, dar l-am reglat. Starea generală, satisfăcătoare. Mai mult nu am ce să vă spun. Doamna Beck nu trebuie să-și facă griji.

— Din păcate nu sînt acasă astă seară, să-l pot primi. V-aș fi foarte recunoscătoare dacă ați mai putea să-l țineți cîteva zile la spital.

— Raţiuni medicale pentru prelungirea spitalizării n-ar mai fi. Vreţi să invocaţi motive de natură socială ?

— Orice-ar fi, dar nu pot pleca de la serviciu... N-am pe nimeni să aibă grijă de tata, dacă vine acasă.

Medicul şef nu răspunde. O fi închis ? Dar Erik, se gîndeşte ea. N-ar trebui să am reţineri să nu-l deranjez pe Erik. Măcar o dată să-i cer să mă ajute. E, evident, ocupat... dar dacă e vorba de bunicu ar putea, eventual să... Se duce şi se aşază pe fotoliul rămas liber. La dreapta ei stă profesorul Nilson-Roth şi citeşte ziarul „Ştirile duminicale" de ieri, pe care cineva a avut amabilitatea să-l pună pe unul din fotolii. La stînga lui Evy stă tehnicianul veterinar Gimlund şi citeşte o carte de buzunar. Îl apucă de mînă şi întoarce coperta cărţii. E *Bel Ami* de Maupassant.

Fără să aştepte întrebarea ei şi fără să ridice privirea de pe text, Gimlund îi spune :

— Sînt, de fapt, specialist în literatură.

Pe neaşteptate, din interfon se aude vocea medicului şef :

— Doamna Beck ? rosteşte medicul şef, puţin şovăielnic, ca şi cum ar fi stat în perete şi s-ar fi uitat pe furiş afară prin orificiul minuscul al microfonului.

— Sînt aici ! răspunde ea şi se năpusteşte spre aparat.

— Da, doamnă Beck, din păcate cota de paturi ce ni s-a alocat pentru cazuri sociale este

complet epuizată. Am verificat chiar acum la calculatorul Consiliului medical.

— Şi ce fac atunci? întreabă ea insistent. Cineva trebuie doar să aibă grijă de el?!

— După părerea mea, singura soluţie este ca domnul Beck să fie dus, în cazul acesta, la un spital de urgenţă.

— Cui să mă adresez?

— Serviciului de intervenţii al poliţiei din Stockholm.

— Da, dar tata... vreau să zic că tata, după cum ştiţi, e puţin cam special...

— Starea sănătăţii tatălui dumneavoastră e bună.

Renunţă să mai insiste. Dă să zică „Vă mulţumesc oricum" dar nu ştie dacă medicul şef o mai aude sau nu. Îşi lipeşte urechea de microfon să asculte dacă se mai distinge vreun zumzăit electronic. Dar deodată se aude un scrîşnit puternic. Înspăimîntată Evy se uită mai întîi ţintă la microfon, apoi îşi dă seama că sunetul vine de pe coridor. Scrîşnetul pătrunzător se apropie, crescînd continuu în intensitate.

— Este autotransportorul, spune Gimlund sculîndu-se din fotoliu; îşi ridică halatul cenuşiu şi bagă cartea în buzunarul de la spate. Evy îşi dă seama că Institutul Naţional de Medicină Veterinară a venit, în sfîrşit, să preia sacul din plastic negru cu gerbile moarte. Acestora trebuie să li se facă disecţia pentru a se determina cauza morţii. Pesemne că nu se va şti nimic sigur înainte de a fi gata pro-

bele de virus. Cît timp vor dura — douăzeci și patru de ore sau două săptămîni ?

Gimlund stă la doi metri de sacul de plastic și se uită la el cu dezgust :

— Cum să te molipsești ? întreabă el.

— Probabil numai prin contact direct, îi spune ea. Dă-mi mănușile.

Îi dă mănușile lungi pentru maimuțe pe care le are în buzunar. Ea și le pune, inspiră adînc și se îndreaptă spre sac. Nu are nici o sfoară cu care să-l lege, așa că încearcă să facă un nod la capătul sacului. Îi e greu să-l apuce cum trebuie. Mai încearcă o dată. Simte că-i plesnesc plămînii de aerul pe care încă nu l-a respirat. Cînd presiunea devine de nesuportat îi dă drumul, în doze mici, ca un scafandru. În sfîrșit ! Se întoarce, gata să vomite, și inspiră lacom.

— Administrația vrea să vorbească cu Dr. Beck ! se aude în interfon, ca și cum ar fi stat și ar fi așteptat ca ea să se întoarcă cu spatele.

— Da ? răspunde ea și se îndreaptă spre perete, cu mănușile pe mîini de o parte și de alta a corpului, ca un pinguin.

— Tocmai am terminat de analizat microfilmele de la dispozitivul electronic de intrare la secția de animale de la Fizică.

Cum de nu i-a trecut și ei prin cap ! Dispozitivele de la intrări nu sînt numai imposibil de deschis pentru cei care nu au acces, dar au toate amprentele stocate în memoria

lor electronică, putînd apoi fi transferate pe microfilm.

— La ora 07.03'.65" a fost înregistrată amprenta digitală a mecanicului Petter Yerganian...

— Nu se poate să fie el! spune Gimlund. N-are ce căuta aici.

— La 09.14'.33' a fost înregistrat docentul Kihlman. La 09.23'10" tehnicianul veterinar Gimlund...

— Asta sînt eu, bineînțeles, spune Gimlund.

— La 10.10'36" o găsim înregistrată pe îngrijitoarea Helène Bernadotte.

— E femeia de serviciu, spune profesorul Nilson-Roth.

— Trebuie s-o găsiți imediat! spune Evy Beck. Poate prezenta pericol pentru cei cu care vine în contact.

Microfonul nu spune nici „am înțeles" nici „vom lua măsuri", ci tace doar.

Evy și Gimlund împing împreună sacul spre coridor. Nu-l ating cu mîinile ci numai cu picioarele. E o senzație îngrozitoare să lovești cu piciorul într-un sac cu animale moarte. După ce i-au dat un ultim șut și acesta ajunge pe coridor, se pune în mișcare electro-transportorul și apare o furcă mecanică învelită în plastic transparent. Dispozitivul de prindere apucă cu grijă sacul periculos și îl ridică la cîțiva centimetri deasupra podelei. Apoi electro-transportorul se retrage pe unde a venit.

Într-un colț se află o tavă de metal cu clorură de var — Gimlund și Evy se duc acolo

și calcă cu picioarele în praful de clorură de var ca doi sportivi care se pregătesc pentru stabilirea unui nou record.

— Edvin Karlsson o caută pe Evy Beck — anunță interfonul.

Se aștepta la asta ; spiritele par să se fi trezit.

— Da, răspunde ea, luîndu-și inima-n dinți.

— Revenim la ora șase, spune interfonul.

Evy așteaptă cîteva minute, apoi rostește :

— Trebuie să găsesc pe cineva să aibă grijă de tatăl meu.

Gimlund nu răspunde ; s-a cufundat iarăși în lectura lui *Bel Ami*. Dar profesorul — care pînă atunci se ținuse deoparte — se trezește brusc :

— Rodion Beck, spune el. Îmi amintesc de el. Ne-a zdruncinat opiniile înainte de a ne crește tuleiele.

— Cînd s-a întîmplat ? întreabă ea, deși bănuiește ce vrea să zică profesorul ; dar i-ar face o mare plăcere să audă o vorbă bună despre tatăl ei.

— Era desigur cu puțin înainte de a te naște tu, îi spune el, în timpul războiului civil din Spania. Un grup de studenți de aici inițiaseră o colectă pentru cei ce simpatizau cu Franco. Mergeau și cerșeau bani de la marile companii farmaceutice. Da, Franco era privit drept o garanție ca roșii să nu-și creeze un avanpost în Europa de Vest. S-a organizat o întrunire la vechea Casă a studenților, un fel de manifestație pro Franco. Era primul meu se-

mestru ca student la medicină. Atunci, a venit neanunțat Rodion Beck. Nu numai că a reușit să intre dar a izbutit să ia și cuvîntul. N-am să uit niciodată cuvîntarea lui. Rareori după aceea mi-a mai fost atît de rușine în viață ca atunci.

Profesorul se uită în jos la bastoanele lui negre încrucișate și spune :

— A stat în lagăr în timpul războiului, nu ?

— Da, răspunde ea.

— Sigur că n-a fost prea plăcut să ai tatăl în închisoare ? Ce putea să-i răspundă ? Se duce în schimb la interfon.

— Sînt Evy Beck și vreau să trimit o telegramă fulger. Dr. Erik Beck de la Institutul de Economie Tehnologică.

— Da, biroul de telegrame. E o telegramă în interes de serviciu ?

— Nu, e personală, răspunde ea.

— Atunci trebuie mai întîi s-o plătiți la biroul nostru, spune interfonul.

— Dar...

Îl aude din spate pe profesor ridicîndu-se. Puferele de cauciuc scrîșnesc pe pardoseala de gresie, în timp ce acesta se apropie de interfon :

— E oficială, spune el.

— Cine contrasemnează ?

— 210113 — 1357 Wilhelm Nilson-Roth.

— Dictați, spune biroul de telegrame.

— „Erik, trebuie să ai grijă de bunicul, care vine acasă de la spital astă seară, la ora opt. Semnat Evy.“

Orele care urmează se scurg în aşteptare. Nu se poate abţine să nu se tot pipăie între omoplaţi să vadă dacă nu a înțepenit, dacă n-o dor mușchii cefei, dacă nu are temperatură. În momentul în care li se oferă de pe coridor bere și senvișuri așezate pe o lopată mare, nu-i e foame, ci are doar o ușoară senzație de greață.

La șase și un sfert, Edvin Karlsson își face, în sfîrșit, timp să vorbească cu ea la interfon :

— Ei bine, domniță, îi spune el, Edvin Karlsson la aparat.

Ascultătoare ca o școlăriță, se duce la microfon.

— Și care este boala care o face pe domnișoara noastră să fie atît de impacientată ?

— Este un virus, îi spune ea. Un virus foarte neobișnuit și periculos.

— Și cum se numește virusul ?

— Numele are mai puțină importanță. Ați reușit s-o găsiți pe Helène Bernadotte ?

— Nu putem da alarmă generală pe afirmații neconcludente, îi spune patern Edvin Karlsson.

Se înfurie într-atît încît lovește puternic cu piciorul în podea.

— Ce s-a-ntîmplat ? întreabă el. Ce-a fost asta ?

— Nimic, răspunde ea. Deodată își aduce aminte de numele bolii. Vă rog insistent s-o găsiți pe Helène Bernadotte. Este suspectată de a fi purtătoarea *virusului Marburg*.

— Așa care va să zică, spune el puțin contrariat. Virusul Marburg, zici ? Am să vorbesc cu Comisia pentru animale de experiență din care, întîmplător, fac și eu parte.

— Știu asta, răspunde ea.

— Atunci, trebuie s-o informez pe domnița noastră că poartă întreaga răspundere pentru cele întîmplate în fața Comitetului de producție. Mai bine v-ați pregăti, tînără doamnă, să explicați amănunțit această întrerupere pripită a activității la Fizică.

20

E APROAPE DE MIEZUL NOPȚII. Gimlund tocmai l-a ajutat pe profesor să meargă la toaletă ; acum dorm amîndoi în fotoliile lor. Evy stă în scaunul ei aplecată înainte, cu picioarele depărtate și numără dalele de gresie de pe podea. Cu toate că sînt așezate cu regularitate matematică de fiecare dată îi iese un număr diferit de plăci. Le numără și iar le numără. Și un copil ar trebui să fie în stare să adune niște plăci de gresie puse una lîngă alta. Dar ei îi e imposibil — nu mai poate să distingă cu ochii un număr mare de pătrate albe identice.

Să-l sune pe bătrîn ? De cel puțin cincisprezece ori a fost pe punctul de a se ridica din fotoliu ca să telefoneze acasă. Dar de fiecare dată s-a așezat la loc : am să-l chem pe tata cînd voi număra bine plăcile. Își dă seama că e doar o criză de ambivalență, a vrea și în

același timp a nu vrea. Nu-i place să o facă la întîmplare ci dorește să aibă o bază rațională de decizie. Nu merge : ori tata e acasă dar nu răspunde. Ori nu răspunde pentru că nu este acasă. Sau răspunde — și-atunci înseamnă că l-a trezit. Dacă telefonul sună, s-ar putea să sară din pat în grabă și să uite că tuburile sînt legate de aparat. Și Erik...

Se aude o voce necunoscută la interfon :

— Raport de la poliția municipală : persoana căutată Helène Bernadotte nu a fost încă găsită.

Evy încearcă să intre în contact cu Hans Olof, dar nu reușește. În schimb, apare Erik ca superego ; Erik cel capabil, care s-a așezat pe acoperișul zonei cu animale și se uită-n jos printr-o deschizătură din tavanul de plexiglas. Evy își udă degetul cu salivă, își netezește sprîncenele și privește în sus :

— Bună, Erik !

— Bună, Evy !

Apoi nu știe ce să mai spună — se uită fix în tavan și încearcă să zîmbească. Erik îi răspunde și el cu un zîmbet : îi zîmbește natural, fără să pară că face un efort. Apoi ridică o mînă și-i face semn cu două degete. Ea își drege vocea :

— Mămica ta trebuie să învețe să-și asume responsabilitatea.

— Desigur Evy... dar ai fi putut să suni mai întîi la Institutul Național de Medicină Veterinară.

— Dar am făcut-o, Erik. Au spus însă că în ceea ce-i privește nu pot să ia o hotărîre înainte de a analiza gerbilele.

— Trebuia să fi întrebat pe *cineva*. *Cineva* în țara asta trebuie să știe mai mult decît tine despre boala provocată de virusul Marburg.

— Dar, Erik, nu puteam să-mi amintesc cum se *numește* !

Evy se uită intens la ferestruica din tavan să găsească un sprijin la Erik. Dar Erik nu mai are nimic de zis. Îi face un semn abia perceptibil — tot numai cu două degete. Apoi fața lui frumoasă cu trăsături regulate se estompează treptat. Pe măsură ce dispare zîmbește aproape fără să se observe : același zîmbet politicos, milimetric, pe care-l arborase cînd avea cinci ani și-i dăduse bani unui comisionar să facă pe moș Gerilă...

Sigur că ar fi putut să caute pe cineva, de exemplu de la Facultatea de medicină veterinară. Să sune și să întrebe : simptomele sînt astea, nu-mi mai amintesc denumirea virusului dar numărul paginii de curs este 2013 iar fotografia înfățișa o maimuță. O maimuță ! Se ridică brusc în picioare și-l scutură pe Gimlund pînă îl trezește.

— Aha, e timpul să mergem la toaletă... spune Gimlund ; apoi se dezmeticește, se uită la ea cu ostilitate și-i spune cu dezgust : Da ?!

— Ai zis mai devreme că sînt maimuțe aici, la Fizică.

Gimlund o privește acru, de parcă l-ar fi trezit să-i spună o banalitate evidentă, total neinteresantă cum că soarele apune la vest sau că Suedia este o țară neutră.

— Cine are grijă de maimuțe? îl întreabă ea cu gravitate.

— Tehnicianul de mamifere Jan Norén.

— Trebuie să dau de el. Imediat!

— La ora asta? spune Gimlund, încercînd să mimeze un căscat și deschizînd doar larg gura; dar nu-i merge. Arată ca și cum ar vrea să atragă atenția că are un dinte care-l doare.

După zece minute, Evy a reușit să roage Telefoanele să fie sunat Norén. Acum stă și așteaptă lîngă interfonul din perete și se uită după Erik în tavan. Dar Erik nu se mai vede. În schimb zărește lumina lanternei paznicului de carantină de pe acoperiș, care se plimbă înainte și înapoi ca să se încălzească.

— Oho-ohoo-ho!!! se aude ca un muget la interfon.

— Jan Norén?

Nici un răspuns. În schimb, o voce răgușită începe să cînte in falsetto „Toată marea e-n furtună".

— Îl caut pe Jan Norén, spune ea.

— Și eu, răspunde o voce care se transformă imediat în chicoteală.

Tipul e beat, dar ea *are nevoie* de un răspuns.

— Fii amabil și reculege-te, îl imploră Evy. Trebuie să știu cum se simt *maimuțele.*

— Aha... aha, spune vocea ; apoi se pare că vorbitorul se întoarce spre camera în care se găsește : să mă interesez...

Evy aude respirația grea care se transformă în gîfîit, apoi vocea se furișează în microfon și spune cu cea mai adîncă convingere :

— Se simt *minunat.*

— Mă refer la maimuțele de la Fizică, spune ea.

Mattias Gimlund a ajuns, în sfîrșit, la concluzia că e vorba de ceva grav. Vine lîngă ea și spune :

— Janne ! Sînt eu, Gimmis. Vino încoace și ia și tipa cu tine.

După un timp Gimlund reușește să schimbe tonul conversației, inserînd cuvinte cheie cu greutate, în microfon : „carantină", „poliția municipală", „alarmă generală", „epidemie".

— Ce e cu maimuțele alea... spune Norén obosit și fără interes.

— Sînt complet sănătoase ? Ați observat vreun cît de mic simptom în ultimele zile ? întreabă Evy Beck.

— Se scarpină.

— Unde ? !

— Păi, unde se scarpină de obicei maimuțele ?

— E important : unde ?

Din nou se aude un gîfîit ca și cum vorbitorul ar încerca să iasă din propria beție sau s-o aerisească.

— Da, la subraț... Sickan și Selma au eczemă la subraț.

— Sînt doi babuini, îi explică Gimlund.

— Numai Sickan și Selma? întreabă Evy. Nici una din celelalte maimuțe?

— Nu mai avem alte maimuțe la Fizică, spune Gimlund. Cele mai multe au fost înlocuite cu porci.

Boala Marburg se consideră a fi cea mai frecventă la maimuțe. De unde vine, nu se știe — are clar înaintea ochilor, întreaga pagină 2013. Începe cu erupții pe piele, la subraț. De regulă, moartea survine în patruzeci și opt de ore. Se ia prin contact direct cu animale bolnave, sau indirect, prin urina sau saliva acestora. Contaminarea nu se produce de la distanță. În afară de maimuțe, șoareci și oameni. I s-a dat numele de la orașul Marburg din Germania, unde o epidemie a făcut șapte victime omenești în jurul anului 1970.

La ora două noaptea încăperea cu maimuțe de la Fizică era în carantină, Jan Norén fusese dus la Spitalul de boli contagioase și Helèn Bernadote găsită. Era internată de două zile la Spitalul din Sud sub observație din cauza vitezei mari de sedimentare, temperaturii oscilante și unei oboseli inexplicabile.

Evy Beck stă în fotoliu, frecîndu-și ceafa de spătar și încercînd să ațipească. Nu reușește. O doare ceafa și-și simte corpul țeapăn la încheieturi ca după un antrenament. Strînge din ochi și se uită la acoperiș după Erik: „Mămica a avut dreptate, Erik..." murmură ea. Dar Erik nu este acolo. Ca de obicei, are altceva mai important de făcut.

Apoi, încearcă să-l cheme pe Hans-Olaf. E greu — și în definitiv el este tocmai în Australia. Totuși în cele din urmă apare ca o imagine neclară într-o apă tulbure.

— Hasse... îi spune ea. Hasse, nu poți să vii, cel puțin de data asta... ?

Dar figura lui Hasse dispare înainte ca ea să fi apucat să-i spună ceva. În schimb, îi apare un alt chip. O imagine aspră și clară ca cristalul ; e tata. Tata între treizeci și patruzeci de ani, cu o pălărie ridicol de mare, cu panglică neagră și boruri largi ridicate în sus. E îmbrăcat într-un balonseide. În mînă are o valiză de carton presat.

— Evy, îi spune bătrînul. O să fiu plecat o vreme. Ai grijă de mama.

— Nu, tată. Nu trebuie să te duci la închisoare. Ei greșesc ; noi avem dreptate ! E sigur Marburg...

Tata rîde cu gura, dar nu și cu ochii. Apoi îi întinde mîna și o trage de codiță.

— Sigur că avem dreptate, Evy, îi spune el. Dar n-ajută la nimic.

O locomotivă fluieră nervos... Se trezește și se uită la ceas ; e 5,35. Apoi aude o voce în interfon. Probabil că vorbea de cîtva timp. Era Edvin Karlsson :

— ...conform celor spuse de doctorii de la Spitalul din Sud, domniță.

— Ce anume ? strigă ea. Ce-au spus ?

— Că nu există nici un motiv să fie suspectată boala Marburg. Este cît se poate de clar că femeia de serviciu suferă de icter. De

o hepatită absolut obişnuită, dacă domnişoara ştie despre ce e vorba. Cu alte cuvinte aţi greşit !

Lui Evy Beck i se întîmplă ceva ce nu i s-a mai întîmplat de cînd avea unsprezece ani şi i-a venit prima dată ciclul — leşină.

21

ESTE VINEREA MARE şi a venit primăvara. Zăpada, la început gălbuie ca sulful, s-a strîns, topită de căldură, dar nămeţii seamănă cu aluatul de şofran. Erik vine să o ia cu maşina de la Spitalul de boli contagioase de pe Skeppsholmen. Pămîntul îngheţat se dezmorţeşte şi el şi puţinele maşini au trasat brazde cu modelele cauciucurilor în pietriş. Evy întreabă dacă n-ar putea să se plimbe cinci minute în soarele de primăvară înainte de a merge acasă, dar Erik e de părere că trebuie să fie prudentă acum, după aproape două săptămîni de spital.

Evy nu se simte deloc obosită sau fără vlagă. Se simte puternică, optimistă şi bucuroasă. Nu-şi aminteşte să mai fi avut vreodată în viaţă o asemenea şansă „cu carul". E ca şi cum şi-ar fi depus la bancă partea ei de noroc, ce i-a fost repartizată cînd s-a născut şi acum a primit-o înapoi, toată deodată, cu dobîndă, la dobîndă. O fi înţelept să iei totul înapoi, aşa deodată ?! O umflă rîsul numai cînd se gîndeşte.

— Coeficiento, își spune ea în șoaptă, înainte de a apuca să-și ducă mîna la gură și peste obrajii rotunjiți de rîs.

— Ce-ai spus Evy ? o întreabă Erik.

— Ei bine, stau și mă gîndesc ce noroc teribil am avut, spune ea. Mai întîi am găsit de lucru și nu un serviciu oarecare, ci chiar în domeniul meu de specialitate, un serviciu care se dovedește a fi pe cît de independent, pe atît de interesant. Apoi cred că a izbucnit o epidemie Marburg... Erik, este un diagnostic *greu* de stabilit, spune ea și se uită pe furiș la el, așteptînd să fie puțin lăudată.

Dar tocmai atunci Erik se concentrează să conducă automobilul lat pe mult prea îngustul pod Skeppsholmen.

— Cum așa ? întreabă el. Ce noroc ?

— Se dă alarma. Și stai acolo și te îmbolnăvești și te gîndești... ce-o să se întîmple cu tata cînd n-am să mai fiu. Și sună Edvin Karlsson și spune că nu e boală Marburg. Și atunci leșini, te duc la spital, stai internată două săptămîni, te simți destul de bine și crezi că nu-i nimic deosebit, nimic de care să-ți faci griji. Abia înainte de ieșire, ți se spune că „ați avut viroză Marburg, dar acum v-ați însănătoșit".

— Există noroc și noroc, spune Erik. Ai avut *dreptate.*

— Se poate. Dar, în orice caz, n-am mai trecut niciodată printr-un asemenea șir de împrejurări norocoase.

Evy stă și se bucură de plimbarea cu mașina prin oraș. Străbat străzile comerciale din

centru : Strada Bibliotecii, Strada Birger Jarl, Piața Sture, Strada Regală. De ani de zile n-a mai simțit dorința să se plimbe pe aici. Cît timp nu avusese o slujbă, i se părea că lumea se uită la ea de parcă ar fi avut vreo boală de piele. Dar acum nu mai are nici o urmă de jenă — dacă Erik n-ar fi atît de grăbit, ar coborî și s-ar plimba cu plăcere cîteva minute pe Strada Bibliotecii, în prezent proprietatea Companiei Nordice (NK), sau în Piața Sture, proprietatea companiei Domus, sau pe Strada Regală, cu toate magazinele de delicatese și alimente care aparțin Consorțiului Agricol.

Erik conduce duduind la vale pe Strada Roslag. Sînt nevoiți să ocolească cvartalul de două ori să dea de paznicul de la parcare — și Erik să plătească o oră de staționare în fața intrării lui Evy. Pînă acum, Evy a alungat orice gînd în legătură cu tata. Știe că fusese bine îngrijit de o infirmieră în timp ce ea era la spital. Erik aranjase totul. Problema era acum dacă norocul avea să-i surîdă toată ziua, dacă nu cumva bătrînul zăcuse în continuu clocind vreo acuzație bine plănuită împotriva ei. Poate că stă acolo sus și așteaptă cu două șuruburi psihologice de un țol sub pernă. Nu l-a văzut de optsprezece zile și-i e teamă să nu se fi dezobișnuit să-și țină firea.

Cînd intră în bucătărie, îi întîmpină masa plină cu flori. Probabil că infirmiera le-a pus în apă. Aproape că-i dau lacrimile cînd citește cărțile de vizită : „Bine ai venit acasă, îți urează băieții de sîmbătă, Nils, Mats și Bengt."

„Mulțumiri pentru ajutorul neprețuit! Wilhelm Nilson-Roth. Următoarea carte de vizită o pune în încurcătură. „Mulțumesc Evy Beck-Georges Duroy". Acum înțelege. Georges Duroy este eroul din *Bel Ami* de Maupassant. Florile trebuie să fie de la tehnicianul veterinar și specialistul în literatură, Mattias Gimlund, care în timpul lungilor ore de carantină, stătea și citea *Bel Ami*. Ultimul și cel mai mare aranjament floral este de la Gorm Pedersen, directorul firmei Findus Pharm-Farm.

Dar unde-i tata? Stă și așteaptă în baie sau e în pat prefăcîndu-se că doarme? Deschide cu grijă ușa camerei bătrînului. Într-adevăr, e în pat. Dar doarme ușor. De data asta nu se mai preface. Își dă seama imediat; tata a fost întotdeauna un actor prost.

— Erik? rostește ea în șoaptă, ca la teatru, din bucătărie. Probabil că te grăbești, bineînțeles?

Erik vine din nou. E surprinsă să-l vadă că și-a scos paltonul.

— Pot să stau o clipă? întreabă el, așezîndu-se la masa de bucătărie.

Ea mută toate florile pe polița chiuvetei și pune de cafea.

— Ce fantastic de drăguți sînt toți oamenii, spune ea.

— Cum adică? întreabă Erik neutru.

— Pentru că trimit flori, se-nțelege! Și pentru că au expediat telegrame la spital!

— Și crezi că ai avut noroc, zice el, nu-i așa?

— Da, realmente.

— Și îți imaginezi că oamenii te felicită pentru că sînt amabili ?

— Sînt bucuroasă, Erik, spune ea.

— Motivul nu e că sînt amabili sau că ai noroc Evy, ci că *ai avut dreptate.*

Înțelege exact ce vrea să spună Erik, deși îi displace gîndul : dacă tot ce s-a întîmplat în ultimele două săptămîni ar fi fost exact la fel — cu excepția că nu s-ar fi adeverit să fie Marburg, atunci Coeficienta n-ar mai fi avut dreptate. Și nu numai că n-ar fi avut dreptate dar s-ar fi făcut de rîs. Iar deosebirea dintre a avea și a nu avea dreptate, în cazul de față, a fost o pură întîmplare. Ea ar fi fost tot atît de deșteaptă, de competentă, conștientă de responsabilitățile ei și cu inițiativă, chiar dacă n-ar fi fost Marburg. Dar, probabil, că Erik are dreptate : toți i-ar fi întors spatele dacă *n-ar fi avut dreptate*. Și ar fi fost complet normal — iar ea n-ar mai fi avut ce să spună.

— Te-am întristat ? o întreabă Erik.

Ea dă din cap că nu și încearcă să zîmbească.

— N-o să te maturizezi niciodată Evy ?

Apoi Erik îi spune ceva care o face să se așeze la masă fără să mai toarne cafeaua.

— Cred că ar trebui să renunți la Institutul Nobel.

— Acum ?! După tot ce s-a întîmplat ?

— Data viitoare s-ar putea să nu te descurci la fel de bine Evy. Nu poți conta pe asta.

Ea nu înțelege. În sfîrșit, a ajuns la o bună bază de pornire — evident din pură întîmplare — și acum are șansa să obțină rezultate concrete.

— Știi că nu este un serviciu sigur, permanent, spune Erik.

— Eu sînt mulțumită să lucrez în continuare pe baza alocației de stat pentru femei. Nu sînt fonduri pentru un post permanent.

— Dar nu-ți dai seama că n-ai nici o influență ?

Sigur, asta a înțeles și ea. I-a fost clar de la bun început că este tolerată. Lucru care, pe de altă parte, este perfect explicabil. Dacă ești angajat pe baza unei subvenții de stat și ți se dă o slujbă care nu este considerată absolut necesară de către șefii Institutului — atunci e de la sine înțeles că nu poți avea influență.

— Ce-o să se întîmple cînd se termină subvenția ? întrebă Erik.

— Dacă am noroc, mai obțin o prelungire.

— Asta n-are nici o legătură cu norocul, Evy. Nu înțelegi că este o chestiune de buget și de conjunctură. Dacă situația va fi nefavorabilă cînd subvenția pentru postul tău va fi rediscutată, nu te mai ajută norocul sau faptul că toți oamenii sînt amabili.

Nu-i place modul lui Erik de a spune „amabili", este o nuanță de cinism în tonul lui, pe care ea o detestă. Cînd Erik avea douăzeci și doi de ani și era primul din anul lui la Institutul de Economie Tehnologică, se manifesta la fel de cinic. Dar mai tîrziu s-a maturizat, ridi-

cîndu-se la nivelul inteligenței lui, sau cel puțin așa îi plăcea ei să creadă.

— Evy, îi spune el punîndu-și mîna pe a ei. A fost bine că ai descoperit epidemia înainte de a se fi răspîndit... Dar ai făcut ceva care de fapt îți depășea atribuțiile. Dacă salariații Institutului Nobel ar fi fost în pericol de a contracta virusul, era o chestiune legată de condițiile de muncă și nu o problemă de medicină veterinară.

Își retrage mîna și se uită mîhnită la Erik.

— Nu mă înțelege greșit! îi spune Erik și îi ia mîna înapoi. Ai avut o contribuție valoroasă. Dar de fapt intra în competența Comisiei pentru protecția muncii.

Înțelege ce vrea să spună Erik. Și ar împărți bucuroasă onorurile cu oricine ar dori să le aibă. Dar, practic, cele petrecute i-au dat putere de muncă și posibilități sporite în activitatea ei.

— Te cunosc, Evy, îi spune el. Pentru tine îngrijirea animalelor este la fel de importantă ca și protejarea oamenilor care lucrează cu ele.

— Da, Erik, așa este.

— De aceea n-ai să poți niciodată s-o scoți la capăt cu slujba pe care o ai.

Și ea se gîndise la aspectul ăsta. Numai un idiot ar fi fost în stare să creadă că va fi ușor să-ți impui opiniile referitoare la protecția animalelor în Institutul Nobel. Și în general să promovezi măsuri care nu sînt obligatorii prin lege, sau care într-un fel sau altul nu sînt profitabile, fie din punct de vedere cras

financiar, fie din cel al progresului în domeniul cercetării.

— Dacă am bunăvoința oamenilor mai pot realiza cîte ceva, afirmă ea încrezătoare ; cel puțin de data aceasta crede că dreptatea este de partea ei și nu a lui Erik.

— Realizări marginale, spune Erik cu o notă de dispreț. Îmi pare rău să ți-o spun Evy... dar ești demodată.

Nu e deloc mîhnită — s-a simțit demodată și exagerată încă din adolescență. Cu timpul sentimentul acesta i s-a transformat dintr-un handicap într-o siguranță și stabilitate interioară. În anumite momente s-a gîndit cu recunoștință că nu s-ar fi adaptat niciodată la „societatea în continuă schimbare" fără această încetineală țărănească.

— În orice caz, nu pot să mă retrag acum. De ce-aș alege să fiu șomeră în loc de a avea o slujbă nesigură ?

— Te-aș putea, eventual, ajuta cu o subvenție pentru cercetare.

— Nu, Erik. Poate că o să mă lovesc cu capul de pragul de sus. Dar m-aș disprețui, dacă aș da bir cu fugiții.

Erik se uită la ea cîteva secunde, apoi se înseninează, întinde mîna peste masă și o strînge de umăr.

— Hai să uităm discuția asta. Iar tu... ține-te tare !

Evy își recapătă instantaneu buna dispoziție. Erik a fost doar îngrijorat. E înțelept și perspicace. El vede în perspectivă. Ei i-a fost în-

totdeauna greu să vadă lucrurile într-o perspectivă mai largă. Cîteodată dădea vina pe faptul că e femeie. Evident că n-are dreptate, dar te simţi mai bine cînd gîndeşti aşa, decît să fii nevoit să accepţi că eşti prost.

22

NICIODATĂ pînă atunci nu se simţise atît de bine la serviciu. Se pare că toată lumea de la Institutul Nobel ştie cine este. Mulţi o salutau spontan la cantină, în autobuz, la toaletă. În a patra zi după concediul medical primeşte un nou birou în „apartamentul de la mansardă" al administraţiei, după denumirea lui populară ; deasupra vechii clădiri administrative datînd din anii '50, cu acoperişul plat, se construise un pavilion lung din lemn, sau o baracă, cum i se zicea înainte. „Mansarda" este un loc de muncă care se bucură de popularitate. Fiecare cameră are o uşă proprie care dă direct afară, pe terasa acoperişului, unde sînt plante veşnic verzi.

Dar cel mai mare avantaj constă, probabil, în faptul că pavilionul nu este conectat la instalaţia de aer condiţionat a clădirii principale, frecvent defectă ; cei care lucrează în mansardă beneficiază, în schimb, de un lux desuet aproape extravagant — au ferestre care se deschid.

Noul ei birou este format din două module, adică este dublu, de două ori cîte şase metri

patrați și cu .două ferestre. Aceasta constituie pînă în prezent cea mai concretă dovadă de prețuire din partea IMCAN. Ceea ce înseamnă de fapt că, dacă ar fi fost angajată permanent, ar fi avut o categorie de salarizare corespunzătoare unui șef de secție.

Cei trei pereți fără ferestre ai camerei sînt îmbrăcați în tablă vopsită cu lac alb. Dar nu din motive de protecție contra incendiilor, ci pentru că pe tabla albă se putea scrie (pe cei trei pereți), cu tuș de diferite culori. Văzuse birourile unor cercetători cu pereții mîzgăliți cu cifre, integrale și simboluri, încăperi în care cercetătorul însuși stătea ca un păianjen gînditor, circumscris propriului său sistem de coordonate tridimensionale.

Mobilierul este complet nou : un birou redus la strictul necesar, scaunul, „de meditație" și măsuța mobilă pentru instrumente. Aceasta este aidoma celei pe care o văzuse cu ocazia primei vizite la Institutul Nobel, cînd fusese intervievată de directorul Horrlin. Pe măsuța multifuncțională cu rotile se găsesc telefonul, dictafonul, calculatorul electronic, un televizor cu diagonala de 23 cm și un aparat electric de făcut cafea. Cînd intră în birou legănîndu-se, cu servieta plină, aproape să plesnească și cu sulurile de scheme-PERTH la subraț, este bucuroasă la început, dar o cuprinde apoi un sentiment de înstrăinare. Senzația de înstrăinare i se diminuează întrucîtva, după ce-și aduce propriile ghivece cu flori. Pereții o privesc însă provocator, ca și cum

te-ai uita la cineva în albul ochilor. În cele din urmă își ia inima în dinți și scrie cu litere roșii uriașe, de-a curmezișul celui mai mare perete : 1 MAI CU BUCURII ! ! !

O dor picioarele și se așază în scaunul „de gîndire". Acesta este construit ca un scaun de dentist. Prin intermediul a patru butoane fixate în rezemătoarea brațului, scaunul poate fi ridicat sau coborît, înclinat în față sau pe spate și chiar făcut să se rotească. În ultimii ani s-a demonstrat științific un fapt pe care proprietarii parcurilor de distracție îl știau de cinci sute de ani, și anume că mulți oameni sînt stimulați dacă „se dau în călușei". Dar ea nu îndrăznește să se învîrtă cu scaunul. Nimeni din familia Beck nu suportă să se dea în călușei. Nimeni ? Ba - Erik suportă. Erik, care este ofițer de aviație în rezervă cu dreptul de a face lupinguri și acrobație în aer.

I-ar fi plăcut să-i arate lui Erik noul ei birou. Dar nu se prea poate înainte de a veni vara. Boala bătrînului și a ei însăși l-au solicitat cu mult prea mult pe Erik în aprilie. Acum trebuie și el să-și vadă de-ale lui. În portofel are o fotografie a lui Erik. Scoate epidiascopul din sertar, îl ridică deasupra capului, aprinde proiectorul, îndreaptă pătratul luminos spre peretele alb și introduce fotografia. Erik în mărime de doi metri pe doi, se uită cu un surîs de Mona Lisa la mama lui așezată în scaunul „de gîndire".

După prînz trebuie să se prezinte ca martor în fața Comitetului de producție. Pleacă din

cantina-restaurant, trece pe lîngă imobilul Nobel — unde cîțiva turiști așteaptă ca orologiul să bată ora unu — o ia pe lîngă colțul bibliotecii și intră printre tufele înalte de liliac din Lingården. Se oprește uimită și se uită cu răsuflarea tăiată la un pițigoi singuratic. O pasăre aici, chiar în centrul Stockholmului!

Portalul clădirii Lindgården este împodobit cu drapele roșii și steaguri suedeze în cinstea sărbătorii de 1 Mai, de a doua zi. Înăuntru, în hol, o așteaptă „complicele" ei, mecanicul și inspectorul pentru protecția muncii, Peter Yerganian.

— Să fim nevoiți să ne întîlnim *aici*, spune ea cu un sentiment de vinovăție.

El încearcă să schițeze un rînjet încurajator dar nu reușește deoarece abia și-a băgat o priză mare de tutun sub buza superioară.

Sînt imediat chemați în încăperea spațioasă în care Comitetul de producție s-a așezat în capul mesei mari, ovale, de întruniri. Comitetul este compus din președintele Edvin Karlsson, șeful de serviciu Håkan Rosenquist, ca reprezentant al administrației și consilierul juridic al Institutului Nobel, Max Ehrendörffer.

Evy și Yerganian rămîn în picioare.

— Dar luați loc, ce naiba! le spune Rosenquist iritat, ca și cum însuși statul în picioare reprezenta o anume formă de protest.

După ce se așeză, cei trei membri ai comitetului vin și le dau mîna. Apoi se așază și ei din nou, iar juristul tușește, pentru a-l grăbi pe președinte să înceapă.

— Tovarăşi, spune Edvin Karlsson. Presupun că sînteţi pe deplin informaţi de ce v-am chemat aici.

— De fapt, eu nu sînt, zice Evy Beck.

— N-ai primit materialul xeroxat? o întreabă juristul.

Se simte foarte vinovată, materialul trebuie să fie într-unul din plicurile mari pe care nu reuşise încă să le deschidă.

— O premisă a acestei şedinţe este ca părţile să fi luat cunoştinţă de situaţia de fapt, zice acru juristul.

— Eu am citit materialul, spune Yerganin. Iar Evy Beck este de fapt aici doar ca martor.

Cei trei membri ai comitetului se uită unul la altul, apoi Edvin Karlsson zice :

— Aşa e. Are cineva vreo obiecţie dacă continuăm ?... Nu, nu are. Atunci rog juristul să prezinte situaţia.

Max Ehrendörffer parcă citeşte din aer şi nu de pe hîrtia din faţa lui : „În după-amiaza zilei de 29 martie, inspectorul cu protecţia muncii, Peter Yerganian, a fost chemat pentru a lua o decizie în privinţa eventualei închideri a unei încăperi de lucru contaminate din zona cu animale mici a Institutului de Fizică Medicală. Persoana care i-a cerut lui Yerganian să ia această decizie a fost angajata temporară, Evy Beck. S-a invocat motivul că animalele din încăpere ar fi contractat virusul Marburg. În după-amiaza aceleiaşi zile, Yerganian a luat poziţie în problema închiderii. Conform instrucţiunilor speciale pentru inspectorii cu protec-

ția muncii, Yerganian a decis ca spațiul de lucru mai sus-amintit să fie *izolat*. Sînt părțile de acord cu aceste date?

Yerganian murmură un „da" gutural, în timp ce Edvin Karlsson se mulțumește să bată cu degetele în marginea mesei.

— Constatînd că părțile sînt de acord. Comitetul de producție l-a delegat pe subsemnatul să înainteze o propunere de sancțiuni, după cum urmează: în conformitate cu instrucțiunile speciale pentru inspectorii cu protecția muncii, reprezentantul local cu protecția muncii poartă întreaga răspundere — pentru măsurile de restrîngere a producției pe care le adoptă. În cazul de față, inspectorul cu protecția muncii a procedat la izolare *înainte* de a dispune de suficiente elemente de investigare. La solicitarea scrisă a acestui Comitet de producție, Comisia Națională pentru animale de experiență a răspuns că „investigarea suficientă" a situației, în cazul de față, nu poate fi considerată îndeplinită, înainte de a se fi primit răspunsul Institutului de Stat Medico-Veterinar asupra cercetării virusologice.

Ca atare, în acest caz, inspectorul cu protecția muncii nu s-a asigurat dacă există suficiente motive obiective de decizie înaintea izolării din 29 martie. Întrucît inspectorul cu protecția muncii a nesocotit prevederile legii privind condițiile de muncă, Institutul Nobel a avut de suferit o întrerupere de producție totalizînd 56 de ore; adică timpul care s-a scurs de la decizia de închidere pînă cînd cer-

cetarea virologică a fost terminată. Costul întreruperii de producție a fost calculat, conform tarifelor în vigoare stabilite în baza acordului între Uniunea Sindicatelor și Asociația Patronilor la suma de 19.650 de coroane. Se solicită plata integrală a sumei.

Apoi ia cuvîntul Edvin Karlsson ; pare să fie într-o stare de spirit neobișnuit de jovială.

— Daaa, tovarăși, acum nu trebuie să luăm lucrurile prea în tragic. Există, din cîte știu, nu mai puțin de două circumstanțe atenuante. În primul rînd, expertul medico-veterinar te-a îndemnat pe tine, Yerganian, să închizi sala cu animale... În al doilea rînd, s-a dovedit ulterior că *ai avut dreptate.*

Evy Beck ridică mîna, așa cum învățase cîndva în școala elementară : antebrațul stîng se așază pe bancă, cotul drept se sprijină pe dosul palmei stîngi, după care antebrațul drept se ține vertical, cu palma întinsă și degetele alăturate.

— Dar... a *fost* Marburg, zice ea și tot gîtul i se înroșește.

Șeful de serviciu Rosenquist ia cuvîntul :

— Întocmai, Evy. Ai procedat înțelept. Ne-ai făcut un serviciu *neprețuit.*

— Totuși... începe juristul, însă este întrerupt imediat de Edvin Karlsson.

— Vezi, Evy, ceea ce analizăm noi acum este situația din 29 martie... pe ce bază s-a luat decizia *atunci.*

— Vreți să spuneți că ar fi trebuit să lăsăm virusul Marburg să se răspîndească aici în

Institut. Ultima epidemie cunoscută s-a soldat cu şapte victime omeneşti.

— Sigur că nu, Evy, spune Håkan Rosenquist. Nu la asta se referă discuţia.

— Nu-i aşa că înţelegi despre ce este vorba ? zice Evy, căutînd sprijin la Yerganian.

— Păi, sînt inspector cu protecţia muncii de unsprezece ani.

— Ei bine, după cum ştiţi tovarăşi... zice Edvin Karlsson, azi e ajunul zilei de 1 Mai, aşa că ar fi bine dacă am realiza o înţelegere.

— Şi Yerganian să plătească 19.650 de coroane, spune Evy cu o indignare de care nu se credea în stare.

— Uşurel, uşurel... spune Rosenquist. N-am ajuns încă acolo.

— Îl rog acum pe jurist să citească propunerea de imputare redactată de Comitetul de producţie, spune Karlsson. Îmi exprim speranţa că părţile vor fi de acord cu ea.

— Propunere de imputare, citeşte Max Ehrendörffer, uitîndu-se în continuare în gol, deasupra hîrtiilor pe care le are în faţă. Comitetul de producţie de la Institutul Medico-Chirurgical Alfred Nobel se abţine de la a pretinde recuperarea banilor de la inspectorul cu protecţia muncii, Peter Yerganian. Se propune în schimb ca suma de 19.650 coroane să fie plătită solidar de Comitetul pentru probleme de muncă şi Institutul Nobel. Peter Yerganian este pedepsit cu suspendarea pe 18 luni

din funcția de inspector cu protecția muncii și din postul de mecanic. Pe timpul suspendării nu există nici un impediment ca Yerganian să fie retribuit din alocația specială pentru bărbați a Oficiului Forțelor de Muncă.

— Eu sînt mulțumit, spune Yerganian, după care ambele părți își strîng mîna repede, iar Yerganian și Evy Beck se duc la garderobă.

— Îmi pare al naibii de rău de ce ți s-a întîmplat, zice Evy. Ar fi fost corect să-mi fi asumat eu răspunderea pentru închiderea sălii.

— Nu pot fi de acord cu tine, îi spune Yerganian. În cazul ăsta, ne-am fi reîntors, în principiu, la vremurile de odinioară, cînd patronul și specialiștii puteau să conducă și să decidă cum voiau în privința condițiilor de muncă.

Evy se simte uluită și prostită.

Cînd ajung pe scările clădirii, sub steagurile roșii și cele albastru-galbene naționale, ea îl întreabă :

— Și cum o să te descurci acum ? Timp de 18 luni.

— O să mă plătească din alocația pentru bărbați a Oficiului Forțelor de Muncă.

— Da, dar ce-o să faci, practic ?

O privește puțin surprins.

— Păi, o să fac aceleași lucruri, bineînțeles, adică o să-mi păstrez vechiul post. Singura diferență este că voi primi mai puțini bani. Am avut un noroc nemaipomenit. 18 luni pe alocația OFM este o pedeapsă foarte blîndă.

23

STĂ TREAZĂ aproape toată noaptea înainte de ziua de 1 Mai. Tata s-a dus să se culce exact la opt și jumătate, ca un copil ascultător, dar după aceea n-a putut să adoarmă. Folosește pentru prima dată selectorul Auto-Hepar-ului. Prin intermediul lui ficatul mecanic poate fi acționat în așa mod încît să nu descompună anumite substanțe. Apăsînd pe tastele aparatului, introduce codul chimic care emite substanțele ce induc somnul în creierul mijlociu : într-un sfert de oră tata a adormit de la sine.

Sînt o mulțime de lucruri de făcut înainte ca soarele să răsară în ziua de 1 mai. Să coacă prăjitura de graham, să pegătească știuca cu marinată și apoi să curețe toate crenguțele de mesteacăn și să le pună în apă. Freacă masa din bucătărie, o împinge lîngă perete și așterne un șervet cu un model inspirat din Marea Grevă din anul 1909. Îngrămădește pe masă, una peste alta, farfuriile împreună cu paharele și tacîmurile argintate. Marele medalion din alamă trebuie frecat pînă își revine la strălucirea lui naturală. Praful de curățat se întărește și înțepenește printre interstiții, ca un chit portocaliu ; nu reușește să răzbată pînă la el și să-l scoată cu cîrpa și e nevoită să sacrifice o periuță de dinți. E trecut de ora trei noaptea cînd în sfîrșit se strecoară în vîrful picioarelor în vestibul și fixează medalionul pe ușa exterioară — moneda mare de alamă

cu chipurile lui Marx și regele Carl al XVI-lea Gustaf din profil.

În timp ce stă lîngă chivueta din baie, în cămașă de noapte și se uită țintă, cu dezgust, la periuța de dinți irosită, o străfulgeră un gînd : STEAGUL ! Unde naiba mai băgase anul trecut steagul înfășurat pe băț ? Ia la rînd toate debaralele, scotocește printre costumele bătrînului, care sînt acum cu cel puțin patru numere mai mari, scormonește printre grămezile de pantofi vechi și patinele de hochei abandonate de Erik. Îi e atît de somn, încît atunci cînd să se urce pe scaunul de bucătărie, aproape că e pe punctul de a-și pierde echilibrul — în ultimul moment se apucă de hota de deasupra mașinii de gătit.

Dar nici în dulapul suspendat din bucătărie nu găsește steagul înfășurat sul. Intră tiptil în camera bătrînului — acesta doarme profund — și se uită deznădăjduită la bățul de steag, lustruit cu baiț, înfipt într-un vas de argilă dintr-un colț al camerei, adunînd praf pe el. Dintr-o dată își aduce aminte ! Steagul e în pod. După ziua de 1 Mai, de anul trecut, socotise că, în ceea ce o privea, n-o să mai existe vreo nouă aniversare. I se părea o prostie, să mai folosească asemenea obiecte decorative cînd era complet singură. Aceasta se petrecuse înainte ca tata să se îmbolnăvească și cînd Erik tocmai declarase că cu siguranță nu mai are de gînd să aniverseze ziua de 1 Mai, ca protest împotriva comercializării evenimentului.

Își pune mantoul, ia cheile de la pod și o pornește pe scara friguroasă. Sus, în pod, descuie ușa din plasă de sîrmă pentru găini de la boxa nr. 773. Steagul e în boxă, aplecat într-o parte, într-un colț. Ia sulul lung de hîrtie și îl scutură de praf... cînd e pe punctul de a avea cel de-al doilea atac de inimă : uitase de cadoul pentru tata ! Se prăbușește pe o ladă cu cărți cu steagul (făcut sul) între genunchi. Ce tîmpenie formidabilă ! Se gîndise practic săptămîni la rînd ce cadou să-i cumpere tatălui ei pentru ziua de 1 Mai. Ar trebui să-i ia o șapcă bleumarin cum se poartă la manifestație. Sigur că nu se punea problema ca bătrînul să mai participe la vreo demonstrație de 1 Mai ; nici chiar să se ducă și să privească depunerea coroanei de flori la Gärdet. Dar la inventarierea bunurilor după moartea mamei vechea beretă de 1 Mai a lui tata se rătăcise, și ea își dăduse seama că bătrînul n-ar fi fost mai afectat dacă și-ar fi pierdut, de pildă, verigheta.

E ora trei și jumătate noaptea.. Ar putea, foarte bine, să ia un taxi pînă la magazinul universal Åhlén și să-i cumpere ceva, orice. Absentă, scormonește la întîmplare cu sulul de hîrtie vechiturile împrăștiate prin pod, lăsîndu-l să cadă aproape pe fiecare obiect întîlnit în cale — plonc ! se aude cînd tubul de hîrtie se lovește de un bust de plastic vechi, gol pe dinăuntru, al lui I. Stalin. În spatele pungilor cu naftalină în care sînt hainele mamei ei dă peste o cutie de carton pentru pantofi cu foto-

grafii. Și sub cutie e ghiozdanul ei crăpat din anii '40. Mucavaua se jerpelise și se spălăcise de purtare, iar unul dintre colțarele de metal îi căzuse. O panglică roșie, făcută franjuri, e ieșită în afară. Ridică ghiozdanul și se așază pe lada cu cărți. În ghiozdan păstrează scrisorile de la tatăl ei scrise între anii 1941—44. Scrisori pe care era prea mică să le înțeleagă. În primele scrisori — nici una nu menționează localitatea de unde sînt trimise — tata îi scrie și-i povestește cum este ca „recrut". Abia în toamna anului 1942 scrisorile sînt mai concrete : tata scrie despre autoritățile lagărului, despre barăci, despre tăiatul lemnelor în pădure. Ultimele scrisori din 1944 sînt scrise fără să mai țină seama de teama de cenzură : tata își varsă tot disprețul turbat pe filogermani, pe speculanți, pe transporturile de minereu de fier din și prin Suedia și față de „lingușirile pripite pentru bătrînul opresor al muncitorimii John Bull Churchill".

Ia scrisorile cu ea în apartament, le aranjează după dată și le împachetează într-o cutie goală de hîrtie pentru mașina de scris ; învelește cutia într-o hîrtie grena care se folosește de 1 Mai, lipește o etichetă pe ea pe care scrie „Către tata de la Evy, la nouă ani". Duce pachetul și steagul în camera bătrînului. Fixează steagul roșu la băț și așază pachetul în vasul de argilă împreună cu steagul. Înainte de a părăsi camera aranjează steagul în așa fel ca faldurile să cadă vertical.

E aproape patru după-amiaza în ziua de 1 Mai. Ascultaseră cuvîntarea de 1 Mai a regelui la Gärdet și terminaseră masa, care pe deasupra mai fusese și copioasă. Tata se dusese la el în cameră să-și facă somnul de după-amiază și pentru o oră suplimentară de purificare cu aparatul Auto-Hepar. Se gîndește că ar putea și ea să iasă puțin să se plimbe și să se uite la orașul peste care s-au așternut frunze de mesteacăn, la oamenii elegant îmbrăcați, dar e totuși prea somnoroasă ca s-o facă. În schimb, se servește cu cîteva picături de vin dulce de Porto — nu mă dezic deloc, asta mă caracterizează, se gîndește ea, nu există un somnifer mai bun decît un vin tare, dulceag. În acel moment se aude soneria de la intrare. Erik ! O străfulgeră un gînd înainte de a-și aduce aminte de ceea ce știe deja : Erik are obiceiul în ultima vreme să se ducă în excursie în Gambia de 1 Mai. În fața ușii e o fată trecută puțin de douăzeci de ani. E îmbrăcată într-o fustă și o jachetă de culoare albastră, poartă o pălărie mică, albă, iar la reverul jachetei are prinsă o cocardă cu culorile galben, roșu și albastru.

— Rodion Beck ? ?

— E ocupat. Despre ce e vorba ?

Fata are o geantă de umăr încăpătoare, încărcată ochi, de la care caută un sprijin, făcîndu-și de lucru cu capacul.

— Despre votare ! Apoi adaugă ca să fie înțeleasă : Știți azi e 1 Mai.

Evy Beck înțelege prea bine și rostește pe un ton obosit :

— *Da.* Dar credeam că ați înțeles din ce v-am spus că domnul Beck *nu* este interesat.

— Oh, ba da, răspunde fata.

— Nu cu dumneavoastră am vorbit la telefon ? Sau poate cu altcineva ? Mi-aduc precis aminte că *am făcut apel* la dumneavoastră să-l lăsați în pace pe tatăl meu.

— Da, dar Rodion Beck a răspuns la formularul cu întrebări trimis de noi printr-o carte poștală. El a fost de acord cu sondajul de opinie CSBIFO. Afară numai dacă nu i s-a întîmplat vreun necaz, să-și rupă piciorul sau altceva ?

— Domnul Beck nu poate primi pe nimeni înainte de ora cinci. Își face dializa hepatică.

— Aș putea să intru și să-l aștept ? întreabă fata.

Evy o lasă pe lucrătoarea electorală să intre în bucătărie. Cînd au întîmpinat rezistență la telefon cei de la Biroul Central de Statistică au trimis mai mult ca sigur ceva prin poștă. Și întrucît tata nu a fost pus sub tutelă nu are cum să împiedice un interviu politic.

— După ora cinci, deci ? întreabă fata. O să aibă loc în timp util. Trebuie să reușesc să telefonez rezultatul înainte de ora șase.

Evy știe. În ziua de 1 Mai, lucrătorii electorali ai CSBIFO cutreieră și iau interviuri celor 10 000 de persoane selecționate. Rezultatele alegerilor sînt introduse în computer în aceeași seară și prelucrate pentru a fi gata pînă

la emisiunea de ştiri TV de la şapte şi jumătate. Apoi îşi fac apariţia liderii partidelor şi răspund la întrebări în legătură cu cifrele transmise în cadrul emisiunii.

— Cred că într-un fel se pare că era mai *just* pe vremea cînd *fiecare* se ducea să voteze, spuse Evy după ce se aşezară.

— Am auzit pe mai mulţi afirmînd asta, răspunde fata sentenţios. Dar adevărul e că noua simplificare a sistemului electoral a dus la rezultate mai sigure, mai precise. Şi cu mult mai puţini oameni reuşesc să se sustragă de la vot. În trecut cea mai ridicată participare la vot era cu puţin peste 87%. La ultimele noastre sondaje de opinie neparticiparea a fost de 3,8, 3,3 şi, respectiv, 2,9%. Obiectivul nostru, de astă dată, este de a ne plasa sub 2,5%. Asta înseamnă o participare la vot de peste 97%.

— Da, sigur, este pur şi simplu emoţionat, spune Evy. Vreau să spun că statisticile sînt de partea dumneavoastră.

— Şi onestitatea este de partea noastră. Înainte, toţi suedezii adulţi aveau, desigur, dreptul la vot. Dar era mai degrabă o formalitate, o înşelătorie. Oamenii se duceau la vot şi *băgau o bucată de hîrtie într-o cutie, în spatele unui paravan.* Pentru a nu mai vorbi de toate afişele electorale care zăceau azvîrlite peste tot... Şi de cheltuielile pentru campaniile electorale tot mai neconcludente ale partidelor politice.

— De fapt, este pentru prima oară cînd cineva din familia noastră este selecţionat.

— Tras la sorți.
— Tras la sorți. Practic, nici nu știu exact cum se desfășoară propriu-zis votarea.
Fata își deschide geanta grea ca de poștaș și scoate un teanc de broșuri și chestionare, fotografii, tabele, o pereche de zaruri și o eprubetă de care este atașat un balon. Ridică balonul și arată cu degetul spre el.
— Înainte de toate, votantul trebuie să sufle în balonul-test care înregistrează concentrația de alcool. Instrucțiunile privind interzicerea accesului la vot a persoanelor în stare de ebrietate sînt, bineînțeles, în vigoare.
Evy privește cu vinovăție la sticla de vin de Porto.
— După aceea mă asigur că cel în cauză poate să citească, știe în ce an ne aflăm și că e în stare să judece, în general.
— Nu-i eliminați chiar de la început pe cei mai puțin dotați intelectual, arierați mintal și psihopați ?
Fata rămîne cu gura puțin căscată cîteva secunde. Se uită în gol la Evy Beck, dar își revine repede și reia :
— Apoi parcurgem împreună broșurile electorale ale celor trei partide parlamentare. Votantul are posibilitatea să-și exprime acordul sau dezacordul în legătură cu argumentele prezentate de partidele respective.
— Cine întocmește broșurile electorale ?
— Le elaborăm noi înșine la Biroul Central de Statistică. Trecem în revistă cei trei

ani precedenți și urmărim modul în care a acționat respectivul partid. După aceea confruntăm ceea ce s-a făcut cu programul actual al partidului — desigur, înlăturînd de la început elementele evident nerealiste.

— Oh, desigur, și atunci totul este mai obiectiv.

— Exact.

— Apoi votantul se pronunță pentru un anumit partid ?

— Ușurel, ușurel, nu vă grăbiți. Parcurgem, deci, toate argumentele partidelor și încercăm să evaluăm antipatia sau simpatia votantului față de diferitele poziții adoptate de un partid sau altul.

— Și dacă cineva nu știe ?

Fata ia zarul între degetul mare și arătător, ambele frumos conturate cu unghii bombate de culoarea vinului roșu.

— Atunci hotărîm în privința respectivei probleme ca la parlament, prin tragere la sorți.

— Și dacă cineva nu vrea ?

— Să nu vrea ??

— Continuați, vă rog. Tata se trezește în cîteva minute.

— Sigur. Apoi acordăm puncte cu minus sau plus pentru diferitele propuneri pe care le fac partidele. Ei bine, după aceea nu ne mai rămîne decît să facem adunarea.

— Și astfel rezultă pentru cine votează votantul ?

— Oh, nu. Ați înțeles complet greșit procedura. Obținem două cifre pentru fiecare partid : o cifră cu minus și una cu plus.

— Deci o persoană votează cîte puțin pentru fiecare partid ?

— Exact. Rezultatul discuției duce la o combinație de cifre. De exemplu : votantul acordă 20% pentru Dreapta, 5% pentru Stînga și 70% pentru Centru. Ajungem astfel la ceea ce se numește votul *diferențiat*.

— Daaa, înțeleg, spune Evy zăpăcită.

— Ați înțeles, deci ? întreabă fata încîntată. Vă dați, deci, seama că lipsa de obiectivitate care caracteriza vechiul sistem a fost înlăturat, la fel cum s-a terminat și cu promisiunile nerealiste, precum și cu uzarea excesivă a localurilor școlare unde se vota... Și mai presus de toate, a dispărut și momentul *manipulărilor* ! De acum înainte putem, pe drept cuvînt, afirma că votantul, fie el bărbat sau femeie, e conștient de ceea ce face

Pe neașteptate bătrînul apare în ușă. Este îmbrăcat în cel mai bun costum negru pe care îl are, cu vestă, și la butonieră și-a înfipt o garoafă de culoarea vinului roșu. N-a mai arătat atît de vital de ani de zile.

— Mă gîndesc să mă duc să mă plimb puțin, spune Evy.

Tata își freacă mîinile crăpate și rînjește în așa fel încît buza superioară i se crîmpoțește :

— Ei, acum e acum, fir-ar al dracului, blestemaților ! ! !

24

SOARELE MÎNDRU de sfîrșit de primăvară arde intens. În camera de la mansardă, unde Evy Beck are biroul, pătrunde o lumină plăcută, atenuată, ferestrele fiind astfel construite încît atunci cînd lumina tot mai puternică a soarelui bate în geamuri, sticla se întunecă, căpătînd o culoare de chihlimbar. Cînd soarele apune, culoarea ferestrelor se deschide, ca și cînd ai turna sifon într-un pahar de whisky.

Evy stă în scaunul „de gîndire" și răsfoiește un material tipărit la offset „Norme de clasificare pentru animale de experiență", redactat de asistenta pentru animale de laborator, Hedda Sjögren. Auzise de numele ei pomenit în treacăt cu un prilej oarecare. Timp de cîteva decenii existase la IMCAN un post de asistent pentru animale de laborator, exact ca și la alte instituții biologice de învățămînt superior. Dar din vreun motiv sau altul postul rămăsese neocupat de mai mulți ani. Era posibil ca motivul să fie legat de calificare: asistenții pentru animale de laborator sînt numai tehnicieni, tineri absolvenți de colegii și nu veterinari — sau „felceri" cum sînt numiți cu un aer de superioritate de veterinarii cu diplomă.

Evy Beck găsise materialul întocmit de Hedda Sjögren din pură întîmplare la biblioteca internă a administrației institutului. Are senzația că este un arheolog care subit ajunge

să fie confruntat cu vestigiile unei culturi dispărute — o cultură care, în multe privințe, pare să fie comparabilă sau chiar superioară celei actuale. O cuprinde un fel de venerație. Ceea ce scrie această asistentă (pentru animale de experiență) în introducerea materialului găsit sînt exact problemele cu care este confruntată Evy Beck : Dificultatea de a ști în ce constă de fapt munca ei, așteptările înșelătoare, eșecurile, greutatea obținerii de informații, singurătatea și sentimentul paralizant că cele mai importante evenimente au loc de cealaltă parte a unui zid de sticlă, impenetrabil.

Ce s-a întîmplat oare cu Hedda Sjögren ? De ce a lăsat ea o impresie atît de palidă la Institutul Nobel, încît abia dacă își mai amintește cineva că a fost angajată vreodată acolo ?

„Normele de clasificare a animalelor pentru experiențe" se dovedește a fi cu totul altceva decît ți-ar permite titlul să presupui. Nu este un simplu inventar, împărțit pe coloane, în care animalele să fie plasate după specificul lor : nevertebrate, vertebrate cu sînge rece, mamifere, rozătoare, animale copitate sau păsări. În schimb, Hedda Sjögren scrie : *Principiul călăuzitor care a stat la baza acestei clasificări* a fost cel funcțional, opus celui al speciei. O clasificare funcțională cred că este mai folositoare pentru cine trebuie să repartizeze prioritățile medico-veterinare în cadrul institutului. Cu o consecință a acestui punct de vedere, Hedda Sjögren împarte animalele

de experiență în *Animale Individ*, *Animale Refolosibile* și *Animale de Consum*.

Evy Beck aproape că nu mai are nevoie să citească textul — e ca și cum predecesoarea ei comunicase în cîteva silabe valoarea unui simbol dintr-o ecuație care rezistase timp îndelungat tuturor încercărilor de a i se găsi o soluție. Acum, cînd știi ce înseamnă *a* nu mai e nevoie decît să tragi puțin la ambele capete de ecuație și aceasta se desface elegant ca un nod marinăresc făcut cu măiestrie.

Trăsătura caracteristică a animalelor consumabile este că sînt folosite numai o singură dată, de regulă în experiențe standard sau în diagnostice de rutină. Animalele consumabile nu trebuie decît rareori pregătite și nu sînt niciodată dresate. Un asemenea animal este util numai ca sistem biologic, dar niciodată ca individ. Animalele de consum sînt cel mai adesea ieftine și se reproduc în număr mare. Perioada lor de viață este scurtă. Un animal de consum tipic este cobaiul, cu toate că și un animal foarte avansat ca maimuța rhesus face parte din aceeași categorie, adică acele maimuțe rhesus care sînt crescute pur și simplu numai în scopul de a li se extrage rinichii în vederea cultivării virușilor.

La celălalt pol față de animalele consumabile se situează *animalele-individ*. Caracteristic pentru acestea este capacitatea mare de dezvoltare, în sensul că în asemenea animale se investesc resurse așa cum se investește capital într-o întreprindere: capitalul respectiv se

manifestă sub forma instruirii, dresajului sau transplantului. Perioada de investiție poate fi de durată și să treacă ani pînă cînd animalul să ajungă în stadiul de a fi supus la o experiență şi să înceapă să dea un profit. Ca urmare, valoarea animalului creşte rapid : un cimpanzeu neinstruit la pubertate poate costa circa 7000 de coroane suedeze cînd este achiziționat — dar dacă ar fi să moară după trei ani de pregătire, după ce a fost învățat să lucreze la un strung-revolver, în trei schimburi, cu una din emisferele cerebrale înlocuită de un circuit electronic cu memorie, pierderile materiale se pot ridica la milioane de coroane.

Animalele refolosibile ocupă un loc intermediar. În această categorie sînt incluse în primul rînd animalele ce se supun la experiențe de durată, și nu au caracterul unei singure intervenții. În animalele refolosibile nu se fac investiții deosebite dar sînt necesare anumite resurse ca, de exemplu, pentru asigurarea unei ambianțe adecvate în perioada dintre o intervenție operativă și sacrificarea sa. Tot din categoria animalelor refolosibile fac parte acele animale care sînt menținute mai mult timp în viață în scopul obținerii de ser sau de hormoni. Animalele refolosibile se deosebesc de animalele-individ în principal prin aceea că înregistrează o creștere moderată a valorii lor și sînt relativ ușor de înlocuit. Animalele refolosibile obişnuite sînt pisicile.

Hedda Sjögren recunoaşte în materialul ei că stabilirea unor demarcări în cazul de față

poate fi tot atît de difuză ca și alte contexte biologice. Ea atrage atenția în continuare asupra faptului evident că diviziunea după criteriul funcțional nu poate fi în întregime independentă de clasificarea după specii: animalele de experiență apropiate de om aparțin cel mai frecvent categoriei individ, deși există excepții categorice ca, de exemplu, delfinii și balenele.

După prezentarea clasificării, Hedda Sjögren trece la discutarea modului în care sînt distribuite resursele financiare pentru diferitele activități medico-veterinare. Ea respinge ideea de a se acorda prioritate în funcție de boli sau necesități de îngrijire. În schimb, ea pornește de la principiul investiției și desemnează o figură geometrică, un triunghi echilateral cu vîrful în jos. Apoi secționează triunghiul în trei segmente egal de groase. Segmentul de sus reprezintă animalele individ, cea din mijloc animalele refolosibile și vîrful animalele de consum.

Dacă cineva dispune de o cantitate determinată de resurse financiare, scrie Hedda Sjögren, nu rămîne decît să calculeze suprafețele triunghiului secționat pentru a obține o cifră aproximativă cu privire la distribuirea echilibrată a resurselor. Potrivit acestui procedeu, bugetul unei instituții medicale de învățămînt superior ar putea fi repartizat cu aproximație cam în proporție de 5 : 3 : 1 pentru ca destinatarii să simtă că li se acordă servicii optime.

Evy Beck își scoate fișele cu însemnările făcute în urma multor vizite la instituțiile IMCAN. Este nemaipomenit cît de mult corespunde metoda de calcul folosită de Sjögren cu propriile ei constatări. Spațiul pentru cîini, la Farmacologie, este de 686 m², pentru pisici de 370 m² și pentru animale mici de 112 m². *Dar*, se întreabă ea, nu trebuie oare să fie un raport direct între numărul de animale și spațiul destinat acestora? Dacă o instituție dispune de 5 000 de hamsteri aurii și 2 urangutani mai poate să corespundă repartizarea re- țiul de adăpostire a animalelor — *și coresp-* surselor cu formula propusă de Sjögren? Pentru a controla verifică situația de la Departamentul de medicină aero și maritimă, spa- *punde :* un cașalot are nevoie de un volum de bazin, în metri cubi, de peste cinci ori mai mare decît cel necesar pentru 2600 de pești mici cartilaginoși.

Citește încă o dată, fără să se grăbească, materialul scris de Hedda Sjögren? Simte că e în posesia unui „argument administrativ" care are tot atîta greutate și este la fel de convingător ca și formula care îi bîntuie visele : PEBARO, ROBAPE, BAPERO.

Înainte de a închide materialul ochii îi rămîn pironiți pe rîndul... *cam în proporție de 5 : 3 : 1 pentru ca destinatarii să simtă că li se acordă servicii optime.* Citește cuvintele de mai multe ori și de fiecare dată i se pare că, cu cît le citește mai mult, cu atît semnificația lor se pierde, alunecînd tot mai departe de

ea. „Să simtă“ este o noţiune subiectivă, în timp ce 5 : 3 : 1 este o noţiune numerică obiectivă. Ceea ce pînă cu cîteva momente în urmă i se înfăţişa ca un peisaj deschis şi limpede, dispărea acum dincolo de text încît întrezărea numai o grădină frumoasă ce se ascunde în spatele gardului de fier al literelor bogat ornamentate.

25

ÎNTR-O SEARĂ PLOIOASĂ DE MAI, Evy participă la prima întrunire consacrată protecţiei animalelor. Nils Rosén a devenit indisponibil în ultimul moment şi Evy Beck îi ţine locul, ca rezervă. Nu evită privirea iscoditoare a tatălui ei, cînd cu pardesiul pe mînă se furişează în baie şi ia un calmant. Dar bătrînul nu zice nimic — o priveşte doar, aşa încît să nu poată înghiţi tableta. Toată gura îi e amară pînă cînd ajunge jos pe trotuar, unde, în sfîrşit, reuşeşte să păcălească pilula s-o ia în jos pe gît.

Întrunirea este organizată de Frontul împotriva vivisecţiei şi are loc în sala de la demisolul fostului sediu al Asociaţiei patronilor din Blasieholm. Cînd vine grăbită la vale pe strada Hovslagar vede sala de şedinţe prin fereastra subsolului. La o masă lungă stau douăzeci—treizeci de persoane. În dreapta e o măsuţă cu o carafă pentru apă şi o garoafă uscată. Dacă vrea să renunţe acum e momen-

tul s-o facă ! Nimic mai simplu decît să meargă la o cabină telefonică, să sune și să spună că s-a-mbolnăvit subit.

Dar care este numărul de telefon de la sala de ședințe ? Și are ea o monedă de cinci coroane ? Coboară scara și e conștientă că nu chestiunile practice îi stau în cale, ci incapacitatea ei de a minți.

O întîmpină un domn vesel de vreo patruzeci de ani. Este Love Ahlin, director-adjunct de liceu și președinte al Frontului împotriva vivisecției. Acesta i-o prezintă pe soția sa, care este secretara organizației și îi face cunoștință cu „combatantul" ei, după cum îl numește Ahlin. Îl salută pe Henke Kihlman, inginer. Roșeața îngrozitoare de pe gît i se accentuează în mod vizibil. Nu se gîndise că va fi vorba de o dezbatere, ci de o discuție cu întrebări și răspunsuri.

Împreună cu oponentul, inginerul Kihlman, este condusă în încăperea pe care o văzuse din stradă. Directorul adjunct Ahlin face prezentările :

— Prieteni, Frontul vă transmite tuturor un cordial bun venit la cea de-a cincea reuniune din ciclul nostru „Întîlnire cu știința". Sîntem deosebit de încîntați că Institutul Medico-Chirurgical Nobel a avut bunăvoința să ne trimită pe veterinarul său șef, doctor Evy Beck !

Se înclină puțin fără tragere de inimă spre public și își pune mîna pe gîtul în flăcări, de parcă ar avea o infecție.

— Celălalt vorbitor din această seară nu mai necesită o prezentare amănunțită : e casierul de mulți ani al Frontului, inginerul Henke Kihlman ! Henke a exprimat rugămintea de a începe prin a ne arăta niște imagini.

Evy Beck se așază cît mai departe în capătul mesei celei lungi. Înainte de a se stinge lumina, are timp să treacă rapid în revistă publicul. Sînt reprezentate toate vîrstele. Chiar în fața ei stă o doamnă foarte bătrînă cu un aparat medical demodat : ochelari auditivi. Lîngă doamna cea bătrînă e un cuplu în jur de douăzeci și cinci de ani, îmbrăcat ușor și elegant, în tunici. Urmează cîțiva adolescenți, o doamnă de aceeași vîrstă cu ea, cu părul des, tuns paj, vopsit în nuanțe metalice, care arată ca o cască. Apoi un bărbat în uniformă de paznic. O femeie de treizeci și cinci de ani cu o față de păpușă și o roșeață în obraji care nu mai are prospețime de rouă. Se face întuneric și Evy reflectează : oameni cu totul obișnuiți !

Diapozitivele pe care le proiectează inginerul Kihlman sînt destul de slabe calitativ, neclare, detaliile distingîndu-se cu greutate. Mai întîi apare o maimuță care e supusă unei experiențe spațiale într-un laborator din Paris. Apoi un cîine fumător din America, o oaie cu electrozi în centrii care produc somnul, un iepure expus la experiența de măsurare a efectelor coliziunilor, una din vestitele pisici W. R. Hess, iepuri rași la piele și arși cu fierul roșu și doi șobolani cusuți unul de altul.

Imaginile sînt vechi de 10—30 de ani. Ele înfățișează experiențe pe care Evy nu le-a văzut nicodată în realitate. O irită puțin faptul că informațiile nu-și ating obiectivul — nu simte nici o compasiune față de animalele din imagini. Pe de altă parte, o deranjează calitatea slabă, comentariile vagi ale lui Kihlman, faptul că folosește în mod greșit terminologia de specialitate și impresia tot mai persistentă că cei prezenți au văzut imaginile respective de nenumărate ori înainte.

Lumina se aprinde și își dă seama că e rîndul ei să vorbească. Ce să spună? Se pregătise să încerce să răspundă la întrebări concrete și nu să facă o analiză cuprinzătoare sau să-și întocmească o „apărare" bine chibzuită.

— Vă rog doctor Beck! îi spune directorul adjunct Ahlin arătîndu-i măsuța cu carafa de apă și garoafa uscată.

Se așază, își duce din nou mîna la gît pentru a-și acoperi roșeața și începe:

— Nu am de gînd să comentez imaginile arătate. Pentru așa ceva trebuie să cunoști în mod normal cu mult mai mult despre situația experimentală propriu-zisă decît ceea ce rezultă din imagini. Decît ceea ce crezi că rezultă din imagini.

Simte că o arde în gît din cauza tabletei amare și e nevoită să strîngă salivă. Oamenii din jurul mesei nu reacționează în nici un fel, nu dau nici un semn despre modul în care au fost percepute frazele ei introductive.

Dacă le-au trezit agresivitate sau înțelegere. I se pare că o privesc ca și cum s-ar uita la un obiect, ca de exemplu la un aparat de televiziune.

Înghite și continuă :

— În schimb, aș dori să vă spun cîteva cuvinte despre activitatea de medicină veterinară de la Institutul Nobel. În curînd se împlinesc șase luni de cînd am extins asistența pe care o acordăm animalelor. Este, desigur, mult prea devreme să ne pronunțăm cu privire la rezultate în afară de faptul că am înregistrat pretutindeni un interes foarte pozitiv.

De ce stau eu aici și zic „noi", se gîndește ea printre rînduri. Ca și cum ar fi vorba de un întreg aparat și nu de o singură femeie angajată temporar pe baza unei subvenții de stat.

— În primul rînd, am început prin a analiza cu atenție furnizorii de animale de experiență ; am realizat, de asemenea o inventariere generală a stocului de animale și am făcut o serie de recomandări referitoare la localurile în care sînt adăpostite. Pot spune, de asemenea, că încercăm să creăm o „instituție model", în speță Departamentul de Farmacologie, unde ne concentrăm eforturile pentru ca experiența cîștigată acolo să o putem ulterior aplica și în celelalte instituții.

Unde mai auzise ea înainte ceea ce tocmai spusese ? Cu groază descoperă cît de *ușor* e să vorbești.

Nu este anevoios ca atunci cînd trebuie să lucrezi la un model sau la o țesătură — ci e

ca și cum ai desface o bucată tricotată: firul încrețit se deapănă din gură fără întrerupere. Toate cuvintele și undele sonore existau pregătite gata în corpul ei deși nu fusese conștientă de acest lucru — acum nu rămînea altceva decît să facă ghemul și să-l deșire.

— Institutul Nobel este cel mai mare centru de cercetări medicale din Scandinavia. Nu se pot efectua schimbări peste noapte. Trebuie să știi ce vrei să realizezi și să cunoști modul în care funcționează organizarea. Nu ajungi la nici un rezultat dacă te lovești cu capul de toți pereții. E de la sine înțeles că trebuie avute tot timpul în vedere aspectele bugetare, fondurile alocate pentru protecția animalelor să fie cîntărite în raport cu alte fonduri — nu putem evita acest lucru. În continuare, aș vrea să trec la unele exemple concrete.

Vorbește despre epidemia Marburg, despre fibroza Davies la cobai, despre atitudinea extrem de strictă a profesorului Rosén în privința experiențelor considerate chinuitoare pentru animale, care au loc numai în prezența sa.

Cînd se uită la ceas, descoperă că a ținut-o șnur trei sferturi de oră. Și mai sînt încă sute de metri de vorbe în ghem de depănat. Închide ochii și își spune că e totuși cazul să încheie introducerea pentru a nu lua prea mult din timpul afectat discuțiilor.

Se scurge o vreme pînă să pună cineva o întrebare. Profesorul de liceu Ahlin se uită

zîmbind şi cu sprîncenele ridicate peste auditoriul său — în cele din urmă întreabă :

— Cît de mari sînt fondurile pentru protecţia animalelor ?

— Este aproape imposibil de spus, răspunde Evy Beck. Fiecare instituţie în parte trebuie să acorde mijloace financiare suficiente din propriul buget.

— Eu credeam că e aidoma cu decoraţiunile exterioare ale clădirilor, spune directorul adjunct Ahlin. Că un anumit procent din costul clădirii este prevăzut întotdeauna pentru artă, în cazul nostru pentru protecţia animalelor.

— Nicidecum ! răspunde ea. Sîntem datori să calculăm după *nevoi* şi nu după un procent prestabilit.

Apoi bărbatul în uniformă de paznic întreabă dacă dr. Beck consideră că legea privind protecţia animalelor este respectată la IMCAN.

— Întrebarea ar trebui adresată Consiliului Sănătăţii Publice, ca autoritate superioară, începe ea şi scoate diagrama complicată pe care cu multă trudă a întocmit-o acum cîteva luni : Consiliul Sănătăţii Publice, Comisia pentru animalele de experienţă, Comitetul veterinar, Direcţia generală a agriculturii, revizorii parlamentului şi Ministerul Industriei.

— Şi care este părerea dumneavoastră personală.

— Că s-a depus o muncă enormă pentru protecţia animalelor, răspunde ea. Dar nimic nu este atît de bine încît să nu mai poată fi îmbunătăţit.

De mai multă vreme, inginerul Henke Kihlman dădea semne că vrea să ia cuvîntul ; a făcut tot felul de grimase, a încuviințat din cap, s-a arătat cînd mirat cînd luminat că a înțeles — în ultimele minute și-a împins scaunul de la masa mare, apropiindu-l de cea mică.

— Henke Kihlman ! spune directorul adjunct Ahlin, după care parcă se cufundă, pe jumătate întins, în scaunul lui.

Evy își părăsește locul — aproape în silă pentru că simte un fel de invulnerabilitate amețitoare. Indiferent ce întrebări i s-ar pune, există argumente cu interconexiuni largi gata pregătite să fie scoase la iveală.

Kihlman își atîrnă haina pe speteaza scaunului, își toarnă apă și mută garoafa de la locul ei înainte de a-și împreuna mîinile pe masă și să înceapă :

— Avem noi nevoie de experiențe chinuitoare pe animale, avem, în general, nevoie de experiențe pe animale ? Întrebarea este strîns legată de dezvoltarea științei medicale. Și pentru că este de presupus că știința există pentru a împiedica chinurile și bolile umanității, trebuie să ne întrebăm : de unde provin în primul rînd, așa-numitele boli umane ? Ca răspuns la aceasta vreau să citez ce spunea doctorul White încă în 1956... După cum se știe, dr. White a fost, la timpul său, medicul personal al președintelui Eisenhower. Doctorul White afirma următoarele despre bolile noastre cele mai grave : „Cred că un regim ali-

mentar adecvat poate face mai mult în vindecarea bolilor de inimă și vasculare decît orice medicament nou. *Cheia constă în modul de viață al omului.*

Evy Beck își dă seama că începe să se înfurie și să se mînie, că o irită amatorismul și incompetența simplificatoare. Dar tableta calmantă o ajută să nu dea curs propriei agresivități. Constată cu sînge rece : Kihlman vorbește prostii, ceea ce mă îndreptățește să mă înfurii. Kihlman este periculos, ignorant și induce în eroare... Dar ea nu acționează în nici un fel.

— Ceea ce trebuie să schimbăm este modul de viață artificial al omului modern. Nu cîștigăm nimic folosind mijloace chimice și intervenții chirurgicale de corectare. Sînt de părere că știința medicală a nimerit pe căi greșite care duc la distrugerea în continuare a mediului interior al omului, la o creștere enormă a așa-numitelor experiențe științifice pe animale. Și aceasta are loc în ciuda faptului că oamenii de știință de frunte au afirmat, în repetate rînduri, că este adesea greu, da, imposibil să se transfere rezultatele de la animale la om.

Evy Beck își simte picioarele moi și o furnicătură plăcută în corpul relaxat. Oare tipul ăsta își dă seama ce îndrugă ? Vrea, oare, să ne întoarcem la epoca de bronz, cînd omul trăia în colibe de lut, se hrănea cu rădăcini și fructe, iar la ocazii mai importante frigea un ren omorît cu ciomagul... O societate care du-

cea lipsă de calmante și antibiotice și avea o rată a mortalității infantile de 80—90%?

Inginerul Kihlman continuă să vorbească despre zecile de mii de substanțe chimice care proliferează în societatea modernă și care nu pot fi verificate prin experiențe pe animale pentru că metodele de experimentare sînt slab dezvoltate.

Dar tipul ăsta se contrazice singur! Să presupunem că într-un paradis îndepărtat omul ar putea să se debaraseze de multitudinea substanțelor chimice — însă în viitorul previzibil sîntem obligați să trăim cu ele. Și trebuie să încercăm să le ținem sub control, printre altele — și din păcate — prin experiențe cu animale.

Se uită la membrii Frontului împotriva vivisecției. Nici de data aceasta nu par să manifeste vreo reacție oarecare. Ceea ce este și explicabil: o fi a douăzecea sau a treizecea oară cînd casierul Frontului le ține această prelegere? Se întoarce din nou spre inginerul Kihlman și acesta i se revelează dintr-o dată ca un agitator naturist, un profet care promite pace în lume numai dacă îndrăznim să ne arătăm goi.

Inginerul Kihlman nu-și pierde suflul pînă la ora nouă și jumătate tocmai cînd Evy Beck își dă seama că trebuie să se ducă degrabă acasă să se ocupe de tatăl ei. Dar nu reușește să plece imediat, din cauza manifestărilor de afecțiune de la garderobă. Parcă n-ar fi existat nici o diferență de opinie. Cînd Kihlman

își ia rămas bun, îi pune mîna stîngă pe umăr, în timp ce cu cealaltă îi strînge mîna. E ca și cum ar încerca cu orice preț să *evite* o confruntare reală, serioasă.

Soții Ahlin o iau deoparte, deși își spuseseră la revedere de două ori înainte.

— Știți, doctor Beck, resursele financiare ale Frontului nu ne permit, din păcate, să vă oferim vreun onorariu.

— Nu vreau nici un onorariu, răspunde ea surprinsă și supărată.

— Dar am dori mult să vă arătăm prețuirea noastră printr-un mic cadou.

— Preferă doamna Beck un anumit sort de băutură ? întreabă doamna Ahlin.

— În cazul ăsta, vin de Porto, le aruncă ea un răspuns soților binevoitori, numai ca să scape în sfîrșit, grăbită să ajungă cît mai repede acasă, la tatăl ei.

A doua zi dimineața — care e sîmbătă — se întîlnește cu grupul săptămînal de consfătuire.

— Ai făcut o treabă bună aseară, îi spune Nils Rosén.

— De unde știi ?

— M-a sunat Love Ahlin. A fost foarte mulțumit.

— Țineți legătura ? întreabă ea.

— Daaa... Cred că este mult mai pașnic dacă încercăm să colaborăm. În acest mod putem să știm mai bine ce se întîmplă în sectorul lor. Probabil că nu te-au plătit ?

— Vorbeau ceva de un cadou...

— Afurisiții de zgîrciți. Au subvenții de stat pentru prelegeri. La fel ca toate celelalte cercuri de studii.

26

SE APOSTROFEAZĂ din ce în ce mai rar cu „Coeficiento". Vreun motiv obiectiv să justifice această schimbare nu are : este în continuare o femeie cu studii superioare peste patruzeci și nouă de ani, fără o slujbă permanentă. I se întîmplă să se oprească din senin ; să ridice privirea din carte, să-i scape creionul din mînă sau să se oprească din mers — ca oamenii care suferă de o foarte ușoară formă de epilepsie, așa-numitele „absențe". Conștiința i se decuplează pentru cîteva secunde și i se face vid în cap. Însă partea curioasă este următoarea : pînă acum cîteva luni totdeauna în spațiile de pauză instantanee apărea scris „Coeficiento". Acum sînt albe.

Nu că i-ar fi teamă că se va vedea că a ajuns la vîrsta critică. De cîțiva ani umblă cu mîna pregătită să-și acopere gîtul. Să pună palma în jurul gîtului, ca cei din jur să nu observe cum clocotește. Gît alb și spații goale în gîndire. Încă din adolescență renunțase să mai țină pasul cu rolul convențional al femeii. Nu are rost să încerci s-o faci cînd știi că ești grasă ca un butoi și ai o față care probabil ar fi găsit înțelegere în ochii unui Rubens sau

Rembrandt, dar nu la revistele „Femina" sau „Vogue".

O persoană urîtă, puțin jovială și vizibil neatractivă erotic e firesc să nu simtă îmbătrînirea ca ceva deosebit de dramatic. Dacă ești „tanti" încă din adolescență ai trecut examenul de maturitate. Evy Beck n-a trăit niciodată experiența pe care o mărturisesc atît de des femeile : că într-o zi îți dai seama că nu mai ești în centrul atenției, că bărbații privesc prin tine — dacă ajung să se mai uite măcar.

În ultimele luni — de cînd la serviciu lucrurile merg bine — s-a simțit liberă. Nu este nimic încîntător în acest sentiment de libertate, nimic de genul „ei, să fie al naibii acum mi-a venit și mie rîndul" ! Cu toate că bătrînul, Institutul Nobel și Erik îi ocupă aproape toate gîndurile, se simte liberă.

Într-o după amiază de sîmbătă se plimbă spre centrul Stockholm-ului. Bătrînului i-a venit din senin ideea că are nevoie de niște cravate noi. Așa a fost de cînd l-a pomenit ea: anunța subit că are nevoie de o pălărie nouă, de o cravată nouă sau de un palton nou. Fără a ține cont de slabele resurse financiare ale familiei : de-a lungul anilor, mama se obișnuise cu amărăciune cu felul lui de a fi. Nu aveai cum să-l oprești pe tata. Cumpărăturile lui neprevăzute de haine nu erau o manifestare de snobism. Cu timpul, Evy și-a dat seama că e altceva la mijloc : întotdeauna tata a trăit diverse roluri. Vreme de cîteva luni

pare că încearcă să imite sau să fie la nivelul unui ideal. Își schimbă obiceiurile de a dormi, de a mînca, folosește expresii și maniere noi. Apoi, într-o bună zi, rolul se epuizează și el trebuie să-și schimbe pielea. În general, a făcut acest lucru cumpărîndu-și o nouă pălărie sau o pereche de mănuși. Asta l-a ajutat în mod cert să treacă peste necazuri și crizele temporare de identitate.

Se gîndește că poate este nedreaptă cu tatăl ei. El n-a fost niciodată oportunist, nici chiar pentru un moment, și nu își schimbă criteriile valorice, ci aparențele, micile șiretlicuri cotidiene care îl fac să se împace cu el însuși. Și acum sînt deci, cravatele. „Ți-aș fi extrem de recunoscător dacă te-ai repezi imediat pînă în centru să-mi cumperi niște cravate!" îi spusese bătrînul după ce ea se întorsese acasă de la discuțiile obișnuite de sîmbătă dimineața, ca să se apuce de spălat. Dacă bătrînul n-ar fi fost atît de sensibil la manifestările de afecțiune, i-ar fi plăcut să-i spună : Tăticule drag, eu cred că meriți un munte întreg de cravate. Acum șase luni l-ar fi rugat pe Erik să rezolve problema. Chiar dacă ar fi avut mustrări de conștiință că îi răpește din timp, ar fi suportat și această neplăcere decît să se ducă (ea însăși) pînă în centrul comercial al orașului. Dintr-o non-persoană fără slujbă, redevenise Evy Beck cu dreptul de a sta cu ambele picioare pe pămîntul Suediei.

Străbate pasajul pustiu pentru pietoni spre Piața Sture și se oprește la intrarea în strada Bibliotecii. Paznicul, care poartă o beretă bleu-deschis cu inițialele magazinului NK, o salută cînd trece. Nu-i salută pe toți — faptul că o face înseamnă că o consideră de-a casei. Se plimbă agale pe strada Bibliotecii și se uită din mers la vitrinele de sticlă plasate pe mijloc. Deasupra, dintr-o parte în alta a străzii este agățată o fîșie de pînză pe care scrie: „NU AM AVUT NICI O SPARGERE DE ȘAPTE ANI".

Deodată observă cît e de cald — tot atît de cald ca într-un magazin universal. Apoi își aduce aminte că Erik îi povestise cum fusese izolată strada la ambele capete cu un strat imobil de aer. Nu înțelesese cum funcționează sistemul în amănunt, însă Erik spusese că se numește „folosirea tensiunii de suprafață a aerului". De fapt, este cît se poate de clar, aerul se comportă ca apa diluată. Dacă omul ar fi avut o greutate specifică mai mică, ar fi putut înota prin aer.

Nu se grăbeste cîtusi de putin. Are o misiune întemeiată și tatălui ei n-o să-i pese cum o să arate cravatele — nu cravata ca obiect prezintă vreo importanță pentru el. Pentru el contează schimbarea. Cu ani în urmă i se întîmpla să ajungă la schimbarea aceasta, descotorosindu-se ba de una, ba de alta, în loc să cumpere ceva nou. Pe cînd mai trăia încă mama, tata se apuca pe neașteptate și ardea

toate albumele din casă. Nu mai rămîneau decît fotografii răzlețe, de amator. Ca să fie sigură, cheia de la camera din pod o ținea la ea în permanență.

Străzile din centrul orașului care sînt proprietatea companiilor particulare beneficiază de prețuri fără taxe la băuturi alcoolice, tutun si dulciuri. Dar mărfurile neimpozabile nu pot fi scoase afară, ci trebuie consumate pe loc. Peste tot pe străzile comerciale sînt mici baruri și automate. Totuși, nu vezi niciodată vreun bețiv — numai lume bine-îmbrăcată, puțin amețită și dornică de cumpărături.

Evy se abate într-un intrînd cu trei scaune acoperite cu angora. Fata palidă în costum tirolez de după tejghea apasă paharul de gura sticlei răsturnate cu vin de Porto si măsoară 60 de grame. Evy Beck plătește 18 coroane si i se pare că vinul tare pe care îl cumperi fără vamă sau taxe nu este atît de concentrat ca cel de la magazinele speciale unde se vînd băuturi alcoolice.

Cu inima ușoară traversează strada si intră la raionul de cravate din magazinul NK. Ca toate celelalte mari magazine, raionul de cravate nu are secții pentru bărbați. femei sau copii ci este împărțit după producători. Exact ca pe timpuri cînd puteai merge la un magazin de automobile să-ți alegi un Volvo, un Saab sau un Volkswagen. La raionul de cravate, tejghelele fantezist aranjate sînt răspîndite ici și colo pe pardoseala de marmură ; fiecare din ele este înconjurată de un boschet de pal-

mieri îmbălsămați iar deasupra acestor oaze strălucesc ca o himeră însemnele firmelor producătoare : ERREDIECI, SILJA, ENRICO ROBERTO și RONSONSILK.

Face cîțiva pași și se uită la vitrine. Domni tăcuți în salopete de manchester se prefac că nu o văd, pînă cînd nu ridică ea privirea.

— Caut o cravată pentru tatăl meu, îi spune ea bărbatului din spatele tejghelei Silja. Dar am uitat ce număr poartă.

— V-aș recomanda să i-o probați. Sau poate vreți să fie o surpriză ?

— Da.

— Tatăl dumneavoastră este mai înalt decît mine ?

Se uită puțin stînjenită la vînzător, un bărbat de vreo treizeci și cinci de ani cu capul ras, zvelt, fără șolduri, îmbrăcat într-o salopetă de catifea reiată vișinie cu o cravată aurită imitînd pielea de crocodil.

— Să fiu sinceră, nu știu.

— Ce număr poartă la guler ?

Nu știe nici asta. Tata are o mulțime de cămăși care toate par a fi cu cinci numere mai mari la guler. Pune degetul arătător pe o casetă cu capac de sticlă în care, pe pluș roșu se află o cravată croșetată din fir metalic alb.

— Cît costă aceasta ?

— 75 de coroane bani gheață și apoi cîte 30 de coroane pe lună timp de 24 de luni.

Își dă seama că a făcut o prostie să vină la unul din cele mai scumpe magazine.

— Să mai văd și altele, spune ea și se duce să se uite, de formă, la încă cîteva cravate. Sînt confecționate din cele mai diverse materiale: piele, metal, plasă, plastic transparent umplut cu apă și lînă naturală rară. Chiar în centru, printre toate cravatele expuse, se află o plăcuță de metal cît un decimetru pătrat, cu numele fabricii SILJA, și denumirile nivelurilor de calitate: Amiral, Comandor, Căpitan, Cadet.

Iese din nou pe strada Bibliotecii. Oricum, ceva trebuie să cumpere, ca să nu fie privită ciudat la casă în capătul străzii. Intră la raionul de accesorii pentru cărți și merge printre rafturi cu cuțite pentru hîrtie, medalioane ex libris, coperți de plastic, aspiratoare pentru cărți și spray-uri antistatice. În cele din urmă găsește tejgheaua cu semne de cărți, niște fîșii subțiri, colorate, din diferite materiale care se folosesc ca semn de carte. Cumpără două bucăți artizanale din Laponia lungi de o jumătate de metru.

Cînd arată cumpărăturile la punctul de control de la ieșire, controlorul îi spune glumind:

— Bănuiesc că doamna n-are de gînd să le folosească drept cravate?

— Ba bine că nu! răspunde ea cu îndrăzneală. Cumpăr cravate pentru toată familia de la raionul cu accesorii pentru cărți al magazinului NK.

Acum două luni, meditează ea, n-aș fi avut un asemenea tupeu. M-ar fi pus la punct cît ai zice pește.

27

CLĂDIREA ASOCIAȚIEI studenților medicinişti mai păstrează urmele vremurilor de glorie ale Institutului Nobel. Ușile placate cu bronz de la intrare n-au fost distruse în întregime de vînătorii de suveniruri — metalul se mai menține încă în jurul mînerului și ramelor.

Foaierul a ajuns în paragină, iar pereții zugrăviți sînt practic tapetați cu anunțuri și afișe care ascund petele de grăsime. În timpul pauzei pentru micul dejun se îngrămădesc aici sute de studenți să-și mănînce sandvișurile. Puțini își permit să meargă la cantina-restaurant.

La etajul întîi se afla odinioară sala de lectură a periodicelor, cea de biliard și biblioteca. Masa de biliard a rezistat, dar îmbrăcămintea de culoarea ierbii este atît de jerpelită, încît petele albe ies în evidență aidoma celor de pe un teren de fotbal mult jucat.

O jumătate a etajului este ocupată de produsele de vînzare la Asociația studenților : conserve cu pește, carne din soia, grăunțe de porumb și orz, așezate în stive înalte pe mesele de ping-pong. Cealaltă jumătate a etajului arată ca un vechi magazin de mobilă. Aici au fost înghesuite o sofa de piele cu arcurile atîrnînd în afară, dăruită de Compania Ferrossan în anul de grație 1957 ; un imens televizor color cu tubul catodic coagulat ; 16 fotolii masive ale căror brațe au fost retapițate cu pîn-

ză cerată de atîtea ori, încît s-au îngroșat și de abia mai rămîne spațiu de ședere; un dulap de cărți cu ușile de sticlă, cuprinzînd o serie uitată a romanelor de debut scoase de editura Bonnier în 1961 — nimeni n-a spart geamurile pentru că nici un anticariat n-ar da măcăr o centimă pe ele; o masă de joc pentru dame și șah, ale căror piese dispăruseră încă din anii '70, fiind acum înlocuite cu opt castane și opt bucăți de zahăr, patru mosoare, dintre care două mînjite cu pastă albastră de pix, două jeleuri verzi prăfuite și două jeleuri roșii, două agrafe de birou și două inele de chei, două sticluțe de plastic: una albă pentru igienă intimă și una violetă de acetonă pentru lac de unghii și în sfîrșit două rîșnițe de lemn pentru piper — una cu pete negre și alta din mahon deschis — ambele furate de la restaurantul studențesc. Cea mai grea piesă a magazinului de mobilă este un pian fără capac, cu măruntaiele ca un război de țesut: cineva începuse să facă o țesătuă din fire metalice, obosise brusc și plecase fără să le mai reteze vîrfurile încrețite.

Afară, orologiul de argint din bazinul Nobel bate ora șase, în așa fel încît reflexele luminoase scînteiază. Evy Beck părăsește grămada maiestuoasă de vechituri de la etaj — unde odinioară fusese salonul cel mai elegant al Asociației Studenților, cu mobilierul furnizat de firmele de medicamente, care acum nu mai manifestă nici un interes pentru studenții în

medicină. Distribuirea medicamentelor se face de multă vreme printr-o agenție centrală.

La ora șase Evy Beck trebuie să se întîlnească cu Asociația asistentelor de laborator în barul de la subsolul Casei Studenților, care se închiriază pentru cercuri de studii. Reușise să determine Comitetul pentru probleme de muncă al IMCAN să plătească chiria localului. Evy Beck însăși începuse tot ca asistentă cu treizeci de ani în urmă, ca ajutor pentru cercetători. Și astăzi asistentele de laborator sînt acelea care au raporturi mai apropiate cu animalele de experiență, așa cum într-un spital infirmierele și nu doctorii îi văd mai des pe pacienți.

Toate persoanele cu care discutase fuseseră de acord că îmbunătățirea condițiilor de îngrijire a animalelor depindea într-o mare măsură de perfecționarea pregătirii asistentelor de laborator.

Se iviseră însă două piedici administrative: lipsa de fonduri special alocate în acest scop și programul de lucru al asistentelor care nu permitea introducerea de ore suplimentare pentru perfecționare.

Coboară în foaier să vadă dacă portăreasa Casei studenților a apărut în ghereta ei de sticlă de lîngă intrarea restaurantului. Da, a apărut. Evy Beck este admonestată sever să plătească 425 de coroane drept aconto pentru chiria localului. Plătește. Din banii proprii, deocamdată.

La subsol se găsesc o cameră mare și două mai mici. Ea a închiriat-o pe una din cele mici. Încăperea este prost mobilată pentru scopul acestei seri. Puținele piese de inventar rămase din timpurile de glorie zac ca rămășițele unei epave aruncate la mal : cîteva perne de plastic așezate direct pe podea, două lanterne de vapor fixate pe pereți, răspîndind o lumină mizerabilă și un hamac cu fundul găurit.

La șase și douăzeci consideră că e cazul să înceapă ședința. Pînă atunci sosiseră numai cinci din totalul de 1400 de asistente din Institut. Două dintre ele sînt gravide, în luna a opta sau a noua, iar pe alta o cunoaște pentru că este președinta Asociației asistentelor de laborator. Celelalte două sînt îmbrăcate în halate albe și probabil că au șters-o pentru cîteva minute de la obligațiile de serviciu, fiind în schimbul de seară.

— Ei, bună seara, spune Evy Beck. Cred că putem începe.

Pentru moment se gîndește să înceapă cu cîteva cuvinte din vremea cînd ea însăși fusese asistentă — pentru a crea o atmosferă mai camaraderească — dar se hotărăște rapid să intre direct în subiect.

— Dacă abordăm orice problemă legată de îngrijirea animalelor, aici, în Institut, nu putem să nu ne referim la procedurile de sacrificare a acestora, adică la modalitatea cea mai rapidă și mai simplă posibilă de a omorî un animal de experiență... aveți vreo pregătire în domeniul acesta ?

— Sigur că da, spune președinta, puțin ofensată. Este doar unul din cursurile cele mai importante în instruirea asistentelor.

— Teoretic, spune una dintre cele îmbrăcate în halat alb.

— Presupun că în privința animalelor mici și mijlocii dumneavoastră, asistentele, vă ocupați în continuare de sacrificarea lor. În timp ce cu maimuțele, cîinii și porcii este o altă poveste ?

Cineva chicotește nervos.

— Dacă luăm, de exemplu, șobolanii, metoda obișnuită este să punem șobolanul într-un borcan cu vată îmbibată în eter și apoi să-i tăiem capul cu o foarfecă sau un alt instrument de decapitare. Sau să-i rupem gîtul, ținîndu-l între degetul mare și cel arătător și trăgîndu-l brusc de coadă cu mîna cealaltă.

Una dintre asistentele gravide a adormit pe perna de pe podea unde stă incomod pe jumătate întinsă.

— Dar, continuă Evy Beck, greutatea este că șobolanul vrea să scape. Și atunci știți că se apucă animalul de coadă și i-o răsucești între degete pînă îl apucă amețeala ?

Nimeni nu comentează cele afirmate. Sînt chestiuni banale pentru orice asistentă.

— Cred că nici una din aceste metode nu este îndeajuns de satisfăcătoare, spune Evy Beck.

— Dacă persoana care efectuează sacrificarea are experiență nu este nici o problemă, spune președinta Asociației asistentelor.

— Şi dacă nu are? întreabă fata care mai înainte subliniase că pregătirea teoretică este bună.

— După cîteva săptămîni ajungi să deprinzi meşteşugul.

— La noi e o fată care refuză. După cinci ani!

Discuţia e pe punctul de a aluneca pe un făgaş greşit, chiar dacă Evy Beck ştie că multe au într-adevăr o pregătire slabă în privinţa metodelor tradiţionale de sacrificare.

— E cu siguranţă adevărat ce spuneţi. Dar este, probabil, o excepţie.

— Toţi copiii se tîrăsc înainte de a merge pe picioare, spune preşedinta.

— Dacă examinăm operaţia sacrificării animalelor, spune Evy Beck se pot distinge două momente. Sacrificarea propriu-zisă, care cred că este o problemă minoră şi perioada dinaintea ei: mă refer la răstimpul scurt, sper, cînd animalul e cuprins de panică şi încearcă să scape.

— Nu poate fi vorba decît de secunde, spune preşedinta.

Deşi Evy Beck ştie că durează cîteva minute, adaugă:

— Procedura ideală ar fi să i se provoace brusc o stare de inconştienţă înainte de a avea timp să simtă frica de moarte. Şi după aceea să fie sacrificat.

— Nu înţeleg exact ce vreţi să spuneţi: Pretîndeţi că animalele de la abator sînt scutite de o asemenea frică?

— N-am spus asta.

— Atunci ce rost are tărăboiul ăsta cu animalele noastre de experiență?

— În Legea pentru protecția animalelor se prevede ca acestea să nu fie supuse unor suferințe inutile.

— Ei bine, este desigur, în cea mai mare măsură, o chestiune de gust și de opinie.

— Astăzi există posibilități tehnice pentru a produce pierderea instantanee a cunoștinței, spune Evy Beck. Și am un astfel de aparat aici, la mine.

Scoate din serviețtă o lampă cu laser, care nu e mai mare decît o veioză obișnuită.

— Acesta este, explică ea, noua lampă-laser a firmei Siemens. Este unul din puținele anestezice care lucrează prin simțul văzului. Se plasează lampa în fața animalului și se aprinde. Aparatul emite o rază laser intermitentă, de înaltă frecvență. Animalul se uită automat la lumină — și apoi cade într-o clipă într-un somn hipnotic.

— Eu credeam că razele laser sînt periculoase pentru ochi, spune asistenta însărcinată, cea trează, dar se oprește și chicotește.

— Așa este, spune Evy Beck. De aceea nu se utilizează atunci cînd animalele sînt supuse experiențelor pentru ochi. Se înțelege că, în acest caz, raza laser ar distruge experiența însăși.

— Și e dăunătoare și pentru om, nu? întreabă președinta.

— Da. Dar se folosesc ochelari de protecție.

Evy lasă lampa-laser să circule din mînă în mînă. Asistenta care doarme este evitată discret. Evy Beck are mustrări de conștiință că a fixat ședința seara — dar era singura posibilitate.

— Comisia pentru protecția muncii trebuie, desigur, să se pronunțe în privința acestui aparat, spune ea.

— Cît costă?

— Aproximativ nouă mii de coroane.

Cea care ține în momentul acela lampa face o grimasă și o pasează rapid mai departe următoarei asistente.

— Cîte o lampă-laser pentru fiecare instituție ar fi suficient, spune Evy Beck.

Perna de sub asistenta care doarme alunecă pe neașteptate într-o parte și aceasta se lovește cu capul de perete.

— Mi-e greață, spune ea.

Celelalte îi aranjează cîteva perne să se poată odihni o clipă.

— Am aici cîteva prospecte de la firma Siemens, spune Evy Beck. Puteți lua fiecare cîte unul să le arătați șefilor voștri. Singura modalitate este totuși ca cercetătorii, care au mai multă influență, să înceapă să solicite asemenea lămpi.

— Avem și noi o greutate tot atît de mare prin Asociație, afirmă președinta tăios. Cînd e vorba de așa ceva.

Una dintre asistentele mai tinere îmbrăcate în alb chicotește din nou.

— Fac apel la *dumneavoastră* pentru că *vă* ocupați nemijlocit cu sacrificarea animalelor. Este în interesul *vostru* ca să folosiți mijloacele tehnice disponibile.

— Dar costă nouă mii, spune preşedinta. Se ridică la aproape un milion de coroane pentru toate instituțiile IMCAN. Ne îndemni să cerem aparatul... fără să ai nici cea mai mică idee de la ce va trebui, mai mult ca sigur, să renunțăm în schimb.

COMUNICARE PENTRU CALCULATORUL CENTRAL SISTEM PAI
CARACTER CONFIDENȚIAL
OBSERVATOR DIRECTOR S HÖRRLIN ADMINISTR INST NOBEL
CUVÎNT CHEIE EVY INGA-BRITT BECK FEOFM
CONTINUARE ANALIZA MUNCII PATRU
RAPORT VERBAL REF MODUL CUM A ACȚIONAT ÎN CAZUL EPIDEMIEI MARBURG VEZI RAPORTUL SPECIAL AL COM PRODUCȚIE ALTFEL B S-A DOVEDIT FOARTE ADAPTABILĂ DAR ÎN CONTINUARE PREA AMBIȚIOASĂ ȘI ÎNTÎMPINĂ GREUTĂȚI ÎN A-ȘI DELIMITA ATRIBUȚIILE A FOST MUTATĂ ÎN LOCALURILE PROPRII ADMINISTRAȚIEI PENTRU O MAI BUNĂ INTEGRARE RECENT S-A PREZENTAT EXCELENT ÎN FAȚA LIGII CONTRA VIVISECȚIEI TREBUIE APRECIATĂ DIN PROPRIE INIȚIATIVĂ A ORGANIZAT O ÎNTÎLNIRE CU ASOCIAȚIA ASISTENTELOR POATE FI CONSIDERATĂ DREPT CONTACT UTIL DAR INTENȚIONEAZĂ CLAR SĂ ÎNDEMNE LA INTRODUCEREA DE NOI PROCEDURI DE SACRIFICARE CARE IMPLICĂ CHELTUIELI SPORITE TATĂL IEȘIT LA SORȚI PENTRU A PARTICIPA LA ALEGERI PARLAMENTARE ÎN CIUDA DOSARULUI DIN ARHIVELE SECURITĂȚII
AMBIȚIA PREA MARE TREBUIE ABSOLUT ȚINUTĂ SUB OBSERVAȚIE MĂRITĂ PROGNOZĂ GREU DE PREVĂZUT
EVALUARE I—5
COMPETENȚĂ 4
ADAPTABILITATE 3
SOLIDARITATE 3
MOTIVAȚIE 5
FĂRĂ CHELTUIELI

BENGT ORVARSSON este șeful ad-interim al Departamentului de psihologie medicală. Catedra sa reprezintă una din cele aproape o duzină de funcții de la Institutul Nobel constituite prin pure donații ale mai multor firme. Tot ca donații au luat ființă catedrele Volvo de medicina transporturilor, IKEA, de ergonomie, Farben de toxicologie, Radio Suedia, de cercetări în hipnoză, Marabou de dietetică. Catedra de psihologie medicală este plătită de Consiliul de administrație a personalului și, potrivit obiectivului stabilit de donatori, trebuie „să promoveze cercetarea pentru crearea unor condiții de muncă stimulative din punct de vedere psihologic. Begnt Orvarsson este cel la care apelează Evy Beck în nelămurirea ei : în ce măsură simt animalele anxietatea? Orvarsson se arată foarte incitat de întrebare și începe imediat să se plimbe de-a lungul pereților biroului său, mîzgălind cu carioca tapetul metalic. După douăzeci de ani de activitate în domeniul psihologiei clinice, Orvarsson ar trebui să manifeste o oarecare oboseală și pesimism în fața unor atari întrebări complexe. Dar nu e cazul lui. Orvarsson se comportă ca un student extrem de ambițios în fața unui examinator suspectat de senilitate. O privește drept în ochi, vorbește tare, rar și exagerat de clar — între timp scriind pe perete ca un școlar, foarte lizibil : DEFINIȚIA ? ANXIETATE POZITIVĂ/NEGATIVĂ ? DELIMITAREA PRO-

BLEMEI? EXPRESIA CHIMICĂ A ANXIETĂȚII? CUM SE POATE STIMULA ANXIETATEA?

— Anxietate negativă și *pozitivă?* întreabă ea.

— Desigur. Din analiza condițiilor de muncă, rezultă că stresul în doze potrivite are de multe ori efecte pozitive, adică stimulează productivitatea. Sînt total convins că anxietatea funcționează în mod asemănător — că anxietatea a apărut de fapt pentru că ea îi este de folos omului. Corpul nu-și poate permite să aibă numai funcții pur negative. Anxietatea poate fi considerată, probabil, ca fiind negativă cînd sistemul biologic se dezechilibrează.

— Dar cum se poate deosebi anxietatea pozitivă de cea negativă?

— Prin raportarea anxietății la situație. Funcția fiziologică capătă sens doar cînd este raportată la un context psihologic total. Asta este ideea de bază a tehnologiei behavioriste.

— Ceea ce urmăresc eu, spune ea, este să aflu cu aproximație la cîtă anxietate suplimentară supunem noi animalele de experiență. Ai numi asta anxietate negativă?

— Anxietatea, ca toate trăirile intense, dezvoltă întotdeauna personalitatea. Ceea ce pe moment resimțim ca o neliniște poate, în perspectivă, să constituie în schimb o investiție psihologică. Un cîștig sufletesc.

El reflectează. Halatul alb, pătat, atîrnă pe trupul lui slăbănog, ca un giulgiu pe un schelet.

— Scuză-mă că te întrerup, îi zice ea prudentă.

— Nu face nimic, nimic, înțelegi !

— Dacă un animal urmează să moară... și își dă seama de asta, atunci putem presupune că el simte o puternică anxietate. Dar această anxietate nu poate fi, niciodată o investiție.

El reflectează din nou. Ea regretă că i-a întrerupt entuziasmul. Probabil că ar fi fost mult mai instructiv să-l lase să continue.

— Credeam că ai în vedere ființa umană, zice el.

— Cum adică ?

— Credeam că ai întrebat de anxietatea animalelor ca să poți trage concluzii asupra anxietății oamenilor.

— Da, dar eu sînt veterinar.

— Rîde stînjenit, se uită la ea și se scarpină în cap.

— Nu te interesează deloc să faci pasul de la animal la om ?

— În cazul ăsta, nu.

Orvarsson scrie încet pe peretele alb : ANXIETATE ANIMALĂ ? ? ?

— Am venit la tine, îi spune ea, pentru a afla dacă ai putea cumva să-mi spui ceva referitor la anxietatea la animale, ca rezultat secundar al cercetărilor tale...

— Mă zăpăcești puțin. Pui întrebarea de-a-ndoaselea : începi cu omul și vrei să transferi tehnologia behavioristă umană la animale ?

— Așa e.

— Atunci ar trebui să apelezi la secția de Cercetări asupra stresului, unde sînt chinuiți recruții. După tine, omul trebuie considerat ca animal de experiență, iar animalul de experiență ca om.

— Ceea ce vreau eu să știu e doar dacă ai încercat să măsori anxietatea la animale. În ce scop ai făcut-o, nu mă interesează.

Orvarsson desenează o pisică și un iepure pe perete. Pe ele scrie PISICĂ, respectiv IEPURE ; sub PISICĂ scrie „anxietate prin cădere liberă" iar sub IEPURE „anxietate chimică".

— Logic vorbind, nu putem ști niciodată dacă animalele simt durerea sau anxietatea. În orice caz, nu înainte de a le învăța să vorbească.

— Dar tu vrei, totuși, să faci o analogie cu sugarii, cărora le produci anxietate lăsîndu-i să cadă liber ?

— Exact.

— Iar anxietatea chimică la iepure ?

— Se declanșează injectînd iepurelui fenilетilamină care seamănă cu amfetamina dar e complet lipsită de euforia amfetaminei. Cum s-ar spune, îi rămîne doar molecula de anxietate.

— Ai făcut astfel de experiențe ?

— Nu. Dar mă gîndeam că aș putea să schițez rapid cîteva experiențe posibile.

— Pe cheltuiala Consiliului de administrație a forței de muncă ?

Revine la desene şi schiţează cîte un balon mare în dreptul gurii pisicii şi a iepurelui. Schiţa începe să semene cu serialele desenate „Snobul" sau „Pele, codiţă scurtă". În baloane notează „Gama liberă, respectiv condiţionată în fracţia de noradrenalină".

— Ştim că gama liber şi gama condiţionat se degajă la om în stare de anxietate, spune Orvarsson. De aceea avem dreptul să facem analogii cu alte mamifere.

Se întoarce brusc, pune jos carioca şi se uită la ea.

— Dar, de fapt, ce naiba încerci să faci ?

— Ţi-am spus doar : să găsesc un oarecare punct de plecare, o bază obiectivă pentru a putea afirma că animalele simt anxietatea. Şi dacă este aşa, avem datoria umanitară s-o reducem la minim.

— Întreabă atunci pe cineva care are cîine.

Nu-i răspunde. N-ar avea absolut nici un sens să scrie Consiliului profesoral şi să declare : *Aşa cum ştie oricine are cîini, cîinii pot avea atît sentimente de durere, teamă, cît şi de anxietate. Ţinînd seama de acest fapt, prin prezenta se solicită suma de 900.000 coroane pentru achiziţionarea imediată a 100 de lămpi-laser marca Siemens, model S-320.*

Orvarsson a început să scrie o serie de formule chimice.

— Ştim că trebuie să obţinem gama liberă şi condiţionată chiar în timpul reacţiei de anxietate. Numai atunci pot fi măsurate. După ce anxietatea se converteşte în relaxare, rămîn

desigur, elementele descompunerii, dar ele nu sînt specifice anxietății.

Sub pisică trasează o săgeată verticală lungă și scrie cu litere majuscule CĂDERE 12 metri. Apoi desenează cîteva pisicuțe care cad pe direcția săgeții. Cu cît căderea este mai mare, cu atît balonul de la gură se mărește.

— Aerul expirat este colectat într-un sac subțire de plastic. Pisica trebuie să cadă cel puțin 12 metri, pentru că la începutul căderii pisica își ține din reflex respirația.

— Sînt suficienți într-adevăr doisprezece metri ?

O privește ca pe o proastă.

— Dacă lași pisica să cadă prea mult, balonul de plastic o să ajungă pînă la urmă atît de mare, încît o să acționeze ca o parașută.

De multă vreme Evy Beck ajunsese la concluzia că asemenea experiențe sînt complet nerealiste în ceea ce o privea. Ar necesita timp și bani. În plus, ea n-are nici un drept să întreprindă cercetări proprii — nu pentru a cerceta i-a dat Institutul slujba. Atunci ce-i rămîne ? Să folosească argumente pur morale ? Stimate Consiliu Profesoral : din motive etico-umanitare, se solicită urgent prin prezenta, suma de 900 000 coroane ! Trebuie să existe și alte căi.

— Ascultă Bengt, nu cumva știi dacă în literatura de specialitate sînt prezentate experiențe similare ?

— Cînd descopăr ceva, pornesc, de regulă, de la ipoteza că este ideea mea proprie, zice el ofensat.

— Bineînțeles.

— Apoi avem iepurașul... zice el și începe să deseneze schematic modul de injectare a feniletilaminei în pîntecele iepurelui lăsîndu-l apoi să respire într-un sac de plastic.

Dar nu se mai uită. E dezamăgită de ea însăși. Cînd o să înveți, Coeficiento, să nu mai umbli haihui, în loc să stai jos și să *gîndești?*

Cînd Orvarsson termină de desenat, îndreaptă carioca spre ea și-i spune insinuant :

— Evy Beck, tu faci un joc dublu ! Dacă ești atît de a naibii de sensibilă în privința animalelor, atunci cum poți să permiți să li se producă astfel de anxietăți ?

După prînz, Evy se duce în biroul ei de la mansardă. Un bec roșu e aprins la capătul tubului — a venit poșta. Extrage cilindrul de plastic transparent din tub și cu oarecare dificultate, reușește să introducă două degete în el. N-au rezolvat încă problema tendinței scrisorilor de a se lipi electrostatic de pereții tubului de plastic. Scoate cîteva note telefonice, o vedere de la Findus Pharm-Farm, care înfățișează hotelul personalului întreprinderii din Gambia, precum și un plic mic maroniu de serviciu de la Oficiul Forțelor de Muncă.

Deschide plicul de la OFM : Caracterizarea dumneavoastră de serviciu din partea Institutului Medico-Chirurgical Alfr. Nobel a sosit la

biroul FEOFM şi întrucît din sus-numita caracterizare de serviciu rezultă că aţi primit de la Direcţia administrativă a IMCAN calificativul „satisfăcător", FEOFM nu are intenţia ca, deocamdată, să solicite Institutului să vă angajeze permanent, înainte de a vi se face o nouă caracterizare din care să rezulte un calificativ mai bun.

Semnat Edgar Hultin, Şef serviciu personal.

29

— SPER CĂ NU TE SIMŢI JIGNITĂ, ce naiba? îi spune Håkan Rosenquist, şeful serviciului administrativ.

— Mă gîndeam că, totuşi, ai fi putut să-mi arăţi caracterizarea de serviciu înainte de a o trimite la FEOFM. Lucrăm pe acelaşi coridor, doar, îi spune ea.

El îi întinde înapoi plicul maroniu. Biroul lui, aici sus la mansardă, se deosebeşte marcant de celelalte. Ca birocrat cu îndelungată vechime îi cunoaşte pe mai toţi ceilalţi şefi de servicii din instituţiile de stat din Stockholm — cînd unele muzee împrumută obiecte de artă instituţiilor de stat, Håkan Rosenquist e primul la rînd. Cînd galeria naţională de portrete de la Gripsholm s-a mutat la Wilhelmina, Rosenquist a avut grijă ca două pînze de Roslin să fie depuse în custodie la el. Pe pereţi atîrnă tablourile „Gustav al III-lea în ţinută de încoronare" din 1777 şi „Prefectul de po-

liție din Bayer, Dl. Justin de Rosny“, probabil din 1750. Mobila în stil rococo provine din depozitele Muzeului Nordic de la Palat, iar covoarele sînt de la Institutul de artă populară persană. Candelabrul greu de cristal — pe care trebuie să-l ocolești ca să nu te lovești de el — era suspendat în Castelul Haga în 1964, în timpul vizitei lui Hrușciov.

— Îmi pare rău, Evy, foarte rău, spune Rosenquist vînzolindu-se în spatele biroului prințului moștenitor Carol Augustus.

— Nu neapărat de scuze am nevoie. Vreau să știu de ce?

— Te referi la calificativul însuși. Dar, Evy, tu înțelegi prea bine că nimănui nu i-ar trece prin cap să te aprecieze ca „satisfăcătoare“.

— Așa scrie însă în scrisoare.

— Dar nu înțelegi că e o simplă formalitate?! se sucește el pe scaun, în timp ce degetele sale neastîmpărate își găsesc liniștea în cutia de corespondență a lui Axel von Fersen, care seamănă cu un serviciu de cafea pentru păpuși.

— Scuză-mă, dar nu înțeleg o iotă.

Rosenquist ia o priză de tabac mentolat din cutia de fildeș Reuterholm, înainte de a-i enumera pe degete:

— Dacă îți dăm un calificativ prea bun, FEOFM o să spună să te angajăm permanent. Dacă îți dăm unul prea slab, pune pe altcineva în locul tău. În realitate, meriți, firește, calificativul cel mai bun.

— Da?

— Da, dar nu pot să mă duc la Colegiul profesoral să spun că IMCAN trebuie să preia plata salariului tău.

— Aşa încît FEOFM trebuie să creadă că sînt suficient de capabilă ca să mă lase în continuare aici, dar să nu ceară Institutului Nobel să-mi plătească salariul.

— Exact.

Uşurată, se lasă pe spate în fotoliul pentru oaspeţi şi îşi odihneşte ochii pe pictura din tavan, care o reprezintă pe zeiţa vînătorii aşteptîndu-l printre norii bleu-deschis pe Ares. Dintr-un anume motiv, îi vine în minte o întîmplare de cînd Erik avea cinci ani. Ea şi Erik ieşiseră afară să se plimbe în toiul iernii. Erik avea mănuşi cu un deget. Deodată i-a zis :

— Mamă, e nedrept ca degetul mare să stea singur. Ea a rîs, aşa cum se rîde de precocităţile copiilor. Apoi Erik s-a răzgîndit.

— Nu, mami, degetul mare are nevoie de puţin mai mult confort pentru că este mai folositor decît celelalte degete.

Rosenquist sună dintr-un clopoţel de argint adus din China de compania Indiilor de vest în 1762. Evy se ridică.

— Nu, nu, n-am vrut să pleci. Am sunat-o doar pe secretară.

Evy Beck îi mulţumeşte şi se duce la ea să-şi ia pardesiul. E patru şi jumătate. Dacă ai „satisfăcător“ îţi poţi permite să pleci acasă puţin mai devreme !

Cînd ajunge acasă, îl găseşte pe tata în bucătărie. Stă şi se uită fix, apatic, pe fereastră, cu tuburile atîrnîndu-i din stomac.

— Dar tată! zice ea aproape strigînd.

Îl duce în pat şi îl culcă.

— Mi-au luat ficatul, spune el, ca în transă.

Observă că noptiera e goală. Auto-Heparul a dispărut.

— Cine ţi-a luat ficatul?

— Două... două... fete.

— Au intrat, pur şi simplu, aici şi au luat ficatul?!

Bătrînul reuşeşte să se concentreze puţin: după toate aparenţele, două femei tinere au pătruns în locuinţă, în timp ce bătrînul se odihnea după prînz. L-au decuplat de la ficat cu toate că el se trezise. Apoi au zis „la revedere“ şi au părăsit locuinţa, luptîndu-se cu aparatul greu.

Evy telefonează mai întîi la spitalul Roslagstull de unde i se promite că vor trimite un alt ficat pînă seara — în caz contrar, bătrînul este binevenit să-şi petreacă noaptea la „Dezintoxicare“.

Apoi sună la poliţie să reclame furtul. Centralista îi face legătura şi o lasă să aştepte la coada pentru reclamarea furturilor — timp de două ore nu se întîmplă nimic. Încearcă să închidă şi să telefoneze din nou. Nu se mai poate firul este blocat pe linia „aşteaptă“ din centrala telefonică a poliţiei.

Încălzeşte o cană de lapte deproteinizat pentru bătrîn și apoi coboară în stradă la cabina telefonică, sună la poliție, schimbînd reclamația în „furtul unui aparat medical de importanță vitală pentru o persoană handicapată". E cuplată și de această dată pe linia „aşteaptă". După douăzeci și cinci de minute se duce la următoarea cabină telefonică, sună la miliție şi spune că un „instrument electronic" a ajuns pe mîinile cui nu trebuie. Cînd se întoarce acasă, după patru minute, doi civili de la miliție o aşteaptă deja la uşă.

— Vizita aceasta trebuie să o considerați drept confidențială, îi spun ei și intră odată cu ea.

— Să-l aduc pe tata.

— Nu, nu-l aduceți pe Rodion Beck, spune unul dintre bărbați și se așază la masa din bucătărie, păstrîndu-și pălăria pe cap.

Celălalt închide uşa camerei bătrînului și se postează în fața găurii cheii.

— Să nu-l aduc pe tata? Dar el este singurul martor ocular!

— Nu.

Evy se uită cu timiditate la omul care păzește uşa și încearcă să zîmbească, încearcă să privească situația bizară cu un dram de umor.

— Aşadar, două femei tinere au intrat aici și au luat Auto-Hepar-ul tatălui dumneavoastră?

— Dar de ce nu-l întrebați pe *el?*

Interogatorul şef nu răspunde la întrebare, dar în schimb se uită de jur împrejur în bucătărie ca un inspector sanitar în căutarea unui fir de praf sau a unei pînze de păianjen uitate în tavan.

— Doctor Beck, sîntem aproape siguri că aici au fost două narcomane şi au furat ficatul artificial.

— Aşa deci ?

— Fiţi amabilă şi daţi drumul la radio, spune omul care păzeşte uşa.

Evy apasă butonul programului trei al tranzistorului. Numai de n-ar ieşi bătrînul, înfuriat de „notele false". Dar e încuiat.

— Narcomane ? se miră ea.

— La bursa neagră aparatele acestea valorează între 80 şi 90 de mii de coroane, spune miliţianul de la masă. Narcomanii le folosesc în loc de heroină. Se conectează la aparat şi folosesc selectorul. Se „stimulează" astfel cu propriile substanţe din corp.

Evy înţelege. Dacă selectorul îl poate face pe bătrîn să doarmă, evident că poate fi folosit şi pentru mărirea cantităţii de stimulatori psihici naturali din sînge.

— Dar cu propriul lor ficat ce se întîmplă ? întreabă ea. Nu au cum să-l ocolească, nu ?

— Îl scot din funcţiune. Narcomanii de azi sînt foarte experimentaţi din punct de vedere tehnic.

— Sper din toată inima să reuşim să obţinem un alt aparat pînă diseară, spune ea îngrijorată.

— Deci cam atît, spune omul și se ridică de la masă.

— Dar amprentele ? Sau semnalmentele ?

— Amprentele sînt cu siguranță falsificate.

— N-ar fi bine, totuși să vorbiți și cu tata ? El e cel care le-*a văzut*, nu ?

Cei doi bărbați se uită unul la altul și apoi cel care pare să aibă comanda îi spune :

— Doctor Beck, sînt convins că înțelegeți de ce. Pentru că noi am venit aici în mod strict confidențial.

Se înfurie ; de ce toată aiureala asta pentru un furt obișnuit ?

— Mă duc să-l aduc pe tata ! spune ea.

Milițianul o apucă de braț :

— Nu v-aș sfătui s-o faceți. Categoric nu.

În hol, se întoarce spre ea și-i spune cu subînțeles :

— Nu puteți să nu fiți conștientă de trecutul tatălui dumneavoastră. Trecutul lui cu totul deosebit.

Evy se întoarce și bea un pahar de Porto. Rareori a fost atît de înverșunată din cauza tatălui ei. Că oamenii chicotesc în spatele lui cînd bate cîmpii și o ține întruna cu dovezile despre existența lui Dumnezeu, asta poate să suporte. Că nu are întîietate pe lista pacienților la spital, o înțelege. Că trecutul lui politic îi face pe milițieni să nu-l tolereze în aceeași cameră, ar putea eventual s-o înțeleagă. Dar nici în ruptul capului nu poate accepta așa ceva.

Este ora unsprezece și jumătate noaptea. În momentul în care se simte aproape la capătul puterilor, torturată de teama că tata o să facă încă o comă hepatică, sosesc și cei de la spitalul Roslagstull cu noul ficat, nu este un Auto-Hepar marca Aga, ci o piesă dreptunghiulară, de mărimea unui pian. Emailul alb-albăstrui s-a știrbit pe la canturi și unul din colțuri a fost căptușit neîndemînatic cu plastic. Ficatul adus are marca Singer Cyborg și este un model vechi de cel puțin zece ani. Știa din discuțiile ei la Institutul de transplantologie din IMCAN, că Cyborg, denumirea modelului, este o prescurtare de la „organism cibernetic". Numai să nu-și dea seama și tata! Să înțeleagă și să interpreteze în mod eronat noțiunea ca o formă de asuprire.

Tata e însă toropit. Ochii i s-au înfundat în orbite și pupilele i-au rămas pironite în tavan.

— Așadar, domniță, îi spune unul din cei cinci bărbați, după ce bătrînul a fost conectat la aparat. N-o să vă mai poată fura nimeni monstrul ăsta dacă nu are camion cu macara.

Îi e greu să adoarmă. Singer Cyborg oftează și geme ca un plămîn preistoric de fier. Cînd în cele din urmă reușește să se cufunde în straturile periferice ale somnului, sună telefonul. Un maimuțoi de la Fiziologia nutritivă are dureri de burtă. Evy Beck e obligată să dea curs celei de-a noua chemări nocturne din luna aceea.

30

LUNA ÎȘI SCHIMBĂ NUMELE și se numește iunie — se produce brusc și mecanic întocmai ca apariția datei la un ceas electronic. Iunie vine mult prea repede; perioada dinaintea sfîrșitului lunii este absurd de aglomerată. Mestecenii trebuie să înmugurească, lalelele să se ridice din straturi, pomii să aibă timp să dea în floare și apa să se încălzească înaintea verii. Totdeauna a simțit că luna mai are nevoie de șase săptămîni. Timpul zboară ca gîndul — abia apuci să spui întîi iunie, că au și venit Sînzienele *.

După această sărbătoare tata urmează să se interneze pentru a doua „revizie generală". Este la fel de emoționat ca la sfîrșitul lui martie. Mașinăria cu aburi, cum o numește el pe Singer Cyborg, nu are numai dezavantaje. Mare, grea și scrîșnitoare aceasta îi menține bătrînului mai ușor constantele sîngelui la nivel stabil decît Auto-Hepar-ul Aga, mic și delicat. Pielea lui galbenă a devenit aproape normală acum. La început gălbejeala s-a transformat în bronz — acum s-a albit și arată de parcă s-ar fi întors de vreo zece-douăsprezece zile din insulele Canare.

E duminică dimineața și amîndoi stau pe balcon, așteptînd serviciul religios de la radio. Evy este somnoroasă. La trei fără un sfert noaptea bătrînul a trezit-o afirmînd că aude

---

* 22 iunie solstițiul de vară.

un „fîsîit misterios“ la mașina de aburi ; voia s-o asculte și ea, s-o controleze cum merge. Pînă la trei și jumătate a stat pe marginea patului tatălui ei, tot clipind din ochi și moțăind. Acum tata nu mai știe nimic din cele întîmplate azi noapte.

— Tată, zice ea. În curînd o să te internezi pentru „revizie“.

Nu-i răspunde. Stă și rotește antena tranzistorului în aer ca și cum ar căuta cel mai bun unghi pentru recepție. Ține cutia mică de plastic lipită de ureche. Dar radioul nu este pornit.

— După Sînziene vor fi prețuri reduse de sezon pentru pensionari.

— La spitalul Roslagstull ? întreabă el în timp ce ciocnește ușor în tranzistor, dînd impresia că ar aștepta răspunsul de la el și nu de la Evy.

— Oamenii nu vor să se interneze în perioada concediilor.

— Vrei să scapi de mine ? întreabă tata încet și scuipă vîscos peste balustrada balconului.

— Tăticule, îl ceartă ea. Cei de jos au...

Bătrînul se pregătește imediat să mai scuipe odată : își suge obrajii, plămădește saliva, își trage buza de jos și-și împinge capul înainte : fsss... Eșuează, flegma nu se rupe, iese însă pe gură, se oprește în aer și îi cade pe pantaloni. O șterge cu mîneca.

— Ai putea să stai acolo două săptămîni. Să ți se facă un control amănunțit.

— Două?
— Zece zile...
— *Trei* săptămîni. Şi un aşa-numit bătrîn poate avea nevoie de un mic concediu departe de rude.
Evy se simte vinovată. L-a păcălit în mod deliberat determinîndu-l să ceară trei săptămîni de spitalizare. Trage lung cu coada ochiului spre profilul tatălui ei — să îndrăznească? Tata arată cel mai bine din profil. Văzut din faţă crezi tot timpul că te tai în el.
— Da, tăticule. Este posibil să plec pentru cîteva săptămîni în străinătate...
Tata dă drumul tranzistorului; e matineu Mozart. Dirijează cu antena şi loveşte panselele din jardinieră.
— ...în Gambia, în interes de serviciu.
— Interes de serviciu?
— Institutul îşi procură o parte din maimuţe de acolo. De la Findus-Pharm-Farm.
— Se poate merge în interes de serviciu cînd n-ai serviciu?
Ea ridică de pe podeaua balconului două pansele rupte — una galbenă şi alta violetă.
— De ce te ocupi tu de animalele alea? întreabă tata sarcastic, împungînd-o cu vîrful antenei în sînul drept.
O doare. În ultimii doi ani au durut-o aproape tot timpul sînii — nu numai la ciclu, ca înainte.
— Din două motive, îi răspunde ea. Dacă animalele nu sînt îngrijite, rezultatele cerce-

țărilor sînt proaste. Dacă le lăsăm să sufere fără rost, ne comportăm amoral.

— Aș! zice el și mișcă antena în sus încît ea de-abia apucă să-și ferească capul. Sentimentalisme!

— Cîte mii de animale crezi că și-au sacrificat viața ca să se poată fabrica un ficat artificial?

— Pentru asta deci. Cît despre al doilea motiv — aș!

Nu trebuie să se lase provocată acum. Nu trebuie să riște plecarea. Amîndoi au nevoie să se despartă. Dacă vor să răzbească împreună în cursul toamnei.

— Aș! zice tatăl și încearcă să-i capteze privirea.

— Mai există și un aspect juridic, încearcă ea să devieze conflictul pe un plan formal. Există ceva care se numește legea pentru protecția animalelor.

— Stai și dădăcești șobolanii în timp ce copiii mor de foame în America Latină, Bangladesh, Japonia și în răsăritul Africii.

— Una nu o exclude pe cealaltă, tată.

— În timp ce clasele de jos sînt date la o parte ca reziduuri umane, pentru că nu mai e nevoie de ele pe ogoare. Pentru că stau în calea batozelor.

— Totdeauna ai fost de părere că schimbarea trebuie să înceapă *aici*.

— În timp ce fasciștii le smulg degetele comuniștilor din Chile cu clești de cuie.

Evy se ridică de pe scaunul pliant și intră în cameră. De fapt nu fuge de teama unei ciocniri cu tatăl ei. Nu, ci pentru că știe că nu face față acestui gen de discuții, peste scurt timp se simte depășită logic, gata să cedeze și să recunoască că munca ei cu animale de experiență este ridiculă în fața suferinței umane.

Se oprește la cîțiva metri de ușa balconului și se uită la Singer Cyborg, care stă cu placa laterală ridicată, să se răcească mai repede. O dată pentru totdeauna am acceptat faptul, își zice ea. Am acceptat ca o mulțime de animale să sufere și să moară pentru ca un octogenar fără ficat să mai trăiască încă vreo cîteva luni. Accept moartea în masă, dar mă lamentez cînd văd că un cobai e chinuit. Ce logică mai e și asta, Coeficiento ?

Pregătește prînzul și-l duce afară pe o tavă. Vine la timp ca să audă la tranzistor psalmul de încheiere a slujbei : „Timpul florilor vine acum cu mare bucurie și frumusețe". Bătrînul doarme la soare. Cîte contraziceri ale dovezilor despre existența lui Dumnezeu n-o fi pierdut el pe ziua de azi ?

— Täticule, zice ea prudent, și mișcă antena ; ține radioul pe genunchi. Bătrînul încearcă pe furiș să se trezească. Ai putea să crezi că doarme în continuare dacă globurile ochilor nu i s-ar mișca sub pleoape.

— Timpul florilor vine acum... zice tata. Mănîncă în tăcere. În ultimele zile a fost o vreme minunată. Ieri au mîncat și au băut

ceaiul de seară aici, afară, pe balcon. Tata face incredibil de multe firimituri. Firimiturile se lipesc de tălpi și sînt duse în cameră. Va fi necesar, desigur, să aspire pe balcon. Păsărelele erau destul de utile înainte vreme. Acum șobolanii le-au preluat sarcina pe terasele restaurantelor.

— Da, tată, spune ea. Trebuie să-mi dai un răspuns. Ești de acord să plec în Gambia în timp ce vei fi internat la spital ?

— Du-te în Gambia. Sper că o să faci măcar diferența între negri și cimpanzei.

— Ne-am înțeles, deci, tată ?

— Sigur că nu te-ai gîndit că nu ai voie să scoți valută din țară, îi spune el cu șiretenie.

Abia atunci își dă și ea seama : dacă ești pensionar, bolnav pus în disponibilitate sau plătit de Oficiul Forțelor de Muncă, nu ai dreptul să scoți valută din țară. Bineînțeles că nu. Dar poate vorbi cu Erik. Erik ar putea aranja ceva... Nu ! Nu trebuie să-i facă vreo încurcătură lui Erik. El nu trebuie să riște să-și știrbească reputația.

După ce tata își face dializa de prînz, Evy îl sună pe directorul Pedersen. E obligat să-și țină mîna la urechea stîngă ca să nu audă uruitul și scrîșnetul mașinii cu abur.

— Salut Evy, îi spune Pedersen radios ; în ciuda originii lui daneze e cîteodată mai stockholmez decît stockholmezii înșiși.

— Aș accepta cu plăcere două săptămîni la hotelul pentru personalul vostru din Gambia, îi spune ea.

Dar rămîne problema valutei...

— Sînt multe posibilități, zice Pedersen.

— Așa speram și eu.

— Nu e nici o problemă. O rezolvăm cu o angajare pe termen scurt la noi. Salariul urmează să fie plătit în Gambia.

31

ÎN TIMP CE STĂ în sala de așteptare cu geamuri armate a poliției de frontieră, Evy Beck încearcă să recapituleze ce se întîmplase în cursul dimineții.

Erik venise să-i ia cu mașina la ora zece fix, așa cum stabiliseră. Ceea ce nu i-a împiedicat pe bătrîn și pe ea, să stea și să aștepte la intrare de la zece fără douăzeci. Bătrînul se repezise, se-nțelege, înainte și se instalase pe locul din față, deîndată ce Erik a oprit mașina. Ea, însă a fost nevoită să stea pe bancheta din spate, în compania bagajelor. Bătrînul se simțea la largul lui, vorbea și gesticula pe locul din față, încît ea începuse să se neliniștească pentru Erik. În mod normal i-ar fi făcut plăcere să meargă cu mașina la Aeroportul Arlanda, dar acum era prea tulburată în fața călătoriei care o aștepta. Ce căuta ea — o femeie aproape bătrînă — în Africa ? O să se descurce bătrînul — și Erik ? Fără îndoială că Erik se descurcase în *toate* problemele și situațiile critice de cînd era mic și abia putea să meargă ; dar ea trăia un

sentiment permanent și contradictoriu față de Erik : Erik e puternic, Erik e suveran, dar puterea lui provenea într-un mod tainic de la ea. Acum ea este doar o crustă smochinită, coaja unei portocale în care a încolțit odată sămînța. Era concomitent și reziduu, și sursă de energie.

Erik rezervase o masă la restaurantul aeroportului. Își făcea bineînțeles, griji în legătură cu tata. Ar fi putu deveni dificil în două moduri : ori să se manifeste exagerat de cicălitor, să comande mîncare, să-l cheme pe bucătar și să se plîngă că mîncarea e prea rece sau arsă — ori să aibă un acces subit al vechii lui solidarități de clasă, să refuze să fie servit și să se ducă cu mersul lui țanțoș la bucătărie, unde să fraternizeze cu personalul care spăla vasele. Dar nu făcu nimic din toate astea. Fusese atît de captivat de Erik încît de-abia se atinsese de mîncare. Deși îi părea rău de bani, se bucura totuși că nu mîncase. Nu era mîncarea potrivită pentru el.

De multă vreme nu mai mîncase ea biftec adevărat. De fapt nu-i simțea gustul — sau poate i se uscase gura înaintea plecării. De la masă aveau o vedere minunată asupra aeroportului. La desert, Erik îl abandonase pe bătrîn cîteva secunde și se întoarse spre ea : „Mamă, uite că vine avionul tău. E un Concorde."

Ea se holbase prostită la avion, un tub metalic lung pe picioroange înalte, cu un nas de țînțar îndreptat în jos și acul înfipt în asfalt. Avionul era vopsit în albastru și alb. Pe coadă

scria RESO-RAF-FEL. De fapt nu văzuse deloc avionul, ci doar lăsase cuvîntul „mamă" să se afunde încet şi să se aşeze unde trebuie în fiinţa ei. Erik nu-i mai spusese altfel decît Evy de cînd începuse şcoala primară.

Îşi luaseră rămas bun la masa din restaurant, încît bătrînul putu să-şi termine cafeaua cu adaos de coniac în linişte şi pace; urma să plece direct la spital şi acolo îi scoteau repede coniacul din sînge. Erik o sărutase pe gură. Iar tata, ...tata se ridicase încet şi solemn, ca pentru a ţine un toast, îi întinsese mîna osoasă şi vînătă cu degetele chircite, o privise direct în ochi şi i-o strînse pe a ei.

Bagajul fiind deja predat, Evy se dusese direct la controlul paşapoartelor, arătase paşaportul şi permisul de călătorie în străinătate de la O.F.M., care îi fură ştampilate. Apoi stătuse aproape singură în sala de plecare privind aglomeraţia enormă de oameni de la ghişeul unde se vindea carne fără taxe vamale.

Difuzorul bătuse gongul şi codul avionului ei — RR 1027 — se proiectase în tavanul acoperit cu o pînză albă strălucitoare. O singură dată se uitase înapoi — dar Erik şi tata nu mai erau acolo, conform înţelegerii. Cu haina de ploaie pe braţ, se îndreptase spre punctul de control, dăduse tichetul de îmbarcare şi pornise mai departe prin tunelul îngust care ducea direct în cabina avionului. În momentul acela se hotărîse subit şi irevocabil: *nu mai plec.*

Încercase să meargă împotriva valului de oameni din tunel, dar îi fusese imposibil. Provocase o iritare aproape explozivă numai că rămăsese pe loc. După ce trecuseră toţi pasagerii, îşi reluase drumul înapoi spre punctul de îmbarcare. Aproape în aceeaşi clipă începură şi difuzoarele să zbîrnîie : „Doamna Evy Beck ? Doamna Evy Beck pentru Gambia ?"

La punctul de control stîrnise uimire. Doi funcţionari trebuiră s-o ridice peste dispozitivul turnant care funcţionează într-o singură direcţie. Fuseseră apoi unele discuţii în legătură cu distribuirea greutăţii în avion. O cîntăriseră din nou şi se anunţase acru că toţi pasagerii trebuie să-şi schimbe locurile în avion ; era suficient să lipsească o „greutate" echivalentă cu 88 kg pentru ca toate „greutăţile" să fie redistribuite. De bagaj nici nu mai putea fi vorba să-l recupereze din cala avionului — era invitată la Aeroportul Arlanda la ora 18,25 cînd Concordul urma să se reîntoarcă din Gambia.

Greutăţile propriu-zise au început cînd s-a pus problema să reintre în Suedia. Nu poţi să intri în patrie printr-un punct de graniţă care e construit pentru ieşirea din ţară a pasagerilor.

A fost întrebată de cîteva ori de ce renunţase — era bolnavă ? Destul de neinspirată, negase ; dacă ar fi spus că i se făcuse rău pe neaşteptate, putea să iasă pe la punctul medical.

Acum stă în sala de aşteptare a poliţiei vamale şi îşi zice: ţi-e pur şi simplu teamă, Coeficiento. Ar fi comod s-o numeşti frică de zbor, dar nu prea e adevărat. Mi-e frică doar.

Se ridică şi înaintează spre rîndurile înguste de pătrate de sticlă armată, încercînd să se uite prin geamul gros de zece centimetri. Totul se vede mult micşorat: uriaşele avioane strălucitoare se tîrăsc pe pămînt ca nişte libelule rănite. Se tîrăsc bălăbănindu-se. Se subţiază ca nişte dîre de salivă cînd ajung în mijlocul unui pătrat. La îmbinarea pătratelor se comprimă în monede.

Pe coadă, pe aripi şi pe trenul de aterizare se găsesc nenumărate becuri roşii şi galbene care luminează în impulsuri. Autocisternele arată ca nişte larve viu colorate. Îşi umple plămînii cu aer. Dintr-o singură suflare puternică ar transforma Aeroportul Arlanda în paie şi surcele.

— Doamnă Beck!

Un poliţist stă de partea cealaltă a barierei şi îi face semn cu mîna.

— Dacă coborîţi scara, găsiţi un autobuz pentru personalul nostru, care pleacă peste cinci minute spre sala de sosire.

— Mii de mulţumiri... sincer!

În minibuz sînt un şofer, doi piloţi în uniforme de amiral, o femeie de serviciu cu o basma legată pe frunte, cu găleată cu capac, precum şi un soldat de pază cu pistol automat.

Poliţia de la paşapoarte a anunţat la telefon sosirea ei — poliţia de la „intrări" nu-i

face nici un fel de greutăți. I se explică că viza de călătorie în străinătate a OFM este, din păcate, pierdută, cu toate că n-a mers mai departe de sala de plecare. Vama nici nu se sinchisește de persoana ei.

Ceasul e aproape două după amiază, cînd se află din nou în Suedia. Erik și bătrînul au plecat, desigur — n-are chef să parcurgă șase km înapoi pînă la pavilionul de plecare să vadă dacă mașina mai e acolo. Cel mai simplu ar fi să aștepte bagajul care ar trebui să fie înapoi peste patru ore și jumătate. Dar nu vrea să mai știe nici de valize. Ca și cum ar aparține altcuiva.

Încearcă să-și cumpere un bilet la autobuzul care transportă pasagerii avionului de la aeroport la Stockholm. Dar nu reușește, pentru că nu are nici un tichet de îmbarcare cu care să dovedească că este pasager de avion. I se recomandă să ia taxiul pînă la Märsta.

Este 25 iunie și plouă mărunt. Fără să se fi gîndit dinainte la o asemenea escapadă, începe să meargă pe jos spre Stockholm. După cîțiva kilometri, trotuarul se termină și o ia pe o potecă de tractor care șerpuiește pe terenul mlăștinos cu mesteceni și arbuști.

Verdeața nu mai are culoarea de verde crud. Iarba, frunzele de păpădie, acele de brad și frunzele de mesteacăn au exact aceeași nuanță de verde intens. O vară ploioasă poate fi tot atît de monotonă ca un cîmp acoperit de zăpadă cenușie într-o dimineață cețoasă de decembrie. După cîteva minute vîntul începe să

bată ușor și picături grele cad lin din copaci. Deodată, observă că nu mai plouă — freamătul care se aude vine dintr-un crîng cu plopi tremurători, prin care bate vîntul.

32

DUPĂ-AMIAZA este umedă și apăsătoare. Soarele arde puternic deasupra norilor cenușii care lunecă pe cer. Sînt atît de jos, încît pădurea a devenit înăbușitoare ca o seră. Tălpile pantofilor albi de vară ai lui Evy Beck s-au udat. Cînd merge, apa mustește și sub talpă, și în pantofi. Se așază pe o piatră și omoară cîțiva țînțari, mai mult ca să facă ceva. Apoi își scoate pantofii și ciorapii — acum țînțarii îi atacă gleznele. Își apără picioarele lovindu-le cu jacheta și se ridică. Primii metri care-i parcurge desculță îi simte reci și plini de pericole ; merge șovăielnic, ca un dansator pe sîrmă, cu colțurile gurii lăsate și dinții de jos descoperiți.

După cîteva minute revine la mersul ei normal, puțin legănat. Nu-i mai pasă că, din cînd în cînd, se oprește să-și scoată acele de brad din tălpi. Însă e foarte atentă la porțiunile mlăștinoase. Pădurea se rărește și ea merge mai departe pe poteca neagră ca smoala, făcută de tractor peste o mlaștină ce seamănă cu o piață acoperită cu pietre de pavaj cafenii. De cealaltă parte a terenului îmbibat de apă, urmele de tractor uscate urcă șerpu-

ind pe coasta unui deal cu ienuperi. Miroase a ars.

Chiar la marginea mlaştinii dă, pe neaşteptate, peste un mormînt : un dreptunghi, săpat, avînd o cruce de mesteacăn prinsă cu sîrmă ghimpată, ruginită. Nici un nume, nici o floare. Mirosul de cauciuc şi frunze arse devine mai puternic.

Panta mică spre crîngul de ienuperi o face să-şi piardă răsuflarea.

De la înălţime, are o priveliște destul de cuprinzătoare. Departe spre nord se văd turnul de control și antenele radar de la Arlanda ; la est este un lac, sau poate numai o cantitate mai mare de apă, care s-a strîns după ploile din timpul verii. La vest se întinde un imens teren despădurit — o suprafață de cîțiva kilometri pătrați, brutal defrişată. Dar cioturile au început să crească din nou : brazi înalți de un metru cu vîrfuri galbene, puieți, crengi de măcieș, mesteceni şi brusturi. La sud, pe cealaltă parte a dealului se află un ogor năpădit de buruieni, în paragină. Nu, nu chiar : într-o margine a terenului de mult timp părăsit sînt cîteva parcele mici, neregulate, de pămînt cultivat. Par cu totul nelalocul lor în pîrloagă : ca și cum un excavator uriaș ar fi luat o bucată din zona cu grădini a orașului, cum era pe vremea copilăriei ei, ar fi dus-o acolo şi ar fi descărcat de-a valma loturile cu tomate, cu cartofi, cu mazăre, pătrunjel şi morcovi.

Evy păşeşte mai departe pe urma de tractor, care a început deja să se usuce şi să crape ca pielea cafeniu-deschisă a unei şopîrle. Loturile cultivate se dovedesc a conţine pe alocuri elemente mai profesioniste, cum ar fi sfeclă de zahăr, napi şi o parcelă cu o iarbă cu frunză lată, înaltă de zece centimetri, care trebuie să fie grîu.

Din marginea pădurii se aude un croncănit. Evy înlemneşte de frică şi nu mai îndrăzneşte să respire. Acolo! O cioară fîlfîie lent din aripi aidoma unui steag negru între vîrfurile a doi mesteceni.

Încordată, se furişează în preajma copacilor — o cioară sălbatică atît de aproape de oraş! În momentul acela răsună pocnetul unei împuşcături. Două ciori zboară drept în vînt, se întorc şi plutesc departe în spatele dumbrăvii de ienuperi. Evy se înfurie de-a binelea şi se grăbeşte, poticnindu-se printre mesteceni ca să-l caute pe vînător. Îl zăreşte aproape imediat. Stă calm în mijlocul urmelor de tractor, fără să facă nici cea mai mică încercare de a fugi. Este un tip bărbos de vîrstă nedefinită. Pantalonii albaştri şi largi îi sînt băgaţi într-o pereche de cizme mari de cauciuc, verzi, de culoarea muşchiului, cu tălpi roz. Bustul îi e acoperit de un maiou zdrenţuit din plasă — părul creţ de pe piept este alb. Pe cap are o căciulă veche de schi, violetă, cu cozoroc. Îi rînjeşte cu o gură ştirbă în timp ce îşi miroase ţeava puştii.

— Praf de pușcă, miroase al dracului de frumos! îi zice el și-i întinde pușca de parcă i-ar oferi-o.

— Nu trebuie să tragi în ciori, îi spune ea furioasă. Sînt protejate de lege.

Individul pune încurcat pușca la picior-arm și se scobește în nas. Ochii nesiguri și abia mijind nu îndrăznesc să o mai privească.

— Nu știi că sînt protejate de lege?

El ridică de cîteva ori din umeri, dă din cap într-o parte și în alta și mormăie ca pentru sine. Apoi încearcă să se uite la ea. Privirea lui instabilă nu se datorează timidității — tipul este beat!

— Unde duce cărarea asta? întreabă ea.

Își rotește exagerat de politicos brațul liber în aer, încercînd toate punctele cardinale, și-i răspunde confuz:

— Märsta, Norrsunda, Arlanda, Paris, New York, Tokio...

Apoi face un stînga-mprejur surprinzător de sigur, pune pușca pe umăr și o pornește mai departe pe cărare. Ea îl urmează. Văzut din spate, îți lasă impresia că ar sta pe o bară invizibilă chiar cînd merge: spatele îi este curbat, fundul îi atîrnă și genunchii i se îndoaie în cizme.

Se ține după el cale de cel puțin doi kilometri fără ca vreunul din ei să spună ceva. Individul cu căciula de schi nu se întoarce nici măcar o dată. Trec printr-o carieră de piatră, părăsită, cu un conveier ruginit care stă îngrijorător de înclinat, peste un drum

asfaltat, parțial deteriorat, unde frunzele de păpădie cresc ca niște medalioane, printre marcajele albe abia vizibile din mijloc. Drumul are aproape cincizeci de metri și e retezat la ambele capete de cariera de piatră. Lîngă drum se află o clădire ruinată cu acoperișul surpat, care probabil a fost cîndva magazin, o pompă de benzină răsturnată și un indicator de stație de autobuz din țeavă de oțel, pe care orarul ruginise, desigur, de zeci de ani.

Încearcă să mențină o distanță potrivită între ea și ghid. Dacă se apropie mai mult de cinci metri, riscă să intre în zona emanațiilor lui acre, duhoare de urină, transpirație, alcool de proastă calitate și unsoare de pușcă. Traversează un pîrîu cu fundul acoperit de ace cafenii de brad și apoi pătrund într-un crîng de pini, unde cîțiva pui de găină aleargă în voie. În interior, printre pini, se află un autobuz militar vechi, cu masonit în loc de ferestre și un coș negru din tablă cu apărătoare în vîrf, care iese prin acoperișul coșcovit.

— Aici locuim noi, spune ghidul schițînd un gest nehotărît spre autobuz. Iar acolo este „cazanul".

Îi arată cu degetul în direcția colinei de pini cu puii de găină, dar de fapt se gîndește la conacul dărăpănat care se găsește la nouăzeci de grade spre sud de deal. „Cazanul" răspîndește o duhoare aducînd a celuloză, care după părerea ei trebuie să fie tescovină.

Apoi rămîn față-n față, la cinci metri unul de altul, fără să știe precis ce o să se întîmple în continuare. Braconierul, cu gesturile lui

ample de ghid, privește în pămînt și se scobește în nas. Evy Beck se uită împrejur. Nu prea ai ce vedea, în afară de autobuz, conac și găini, mai sînt o sofa și două fotolii vechi și ude, cu tapițeria verde, un rastel pentru vase, înjghebat din bețe, o motoretă grena, o sfoară de plastic între doi pini — pe sfoară stau cîteva cîrlige de rufe, înnegrite ca niște rîndunici cu cozile crestate. La cîțiva zeci de metri mai încolo o grămadă de gunoi, iar dincolo de ea o livadă cu pomi, atît de sufocată de pînze de păianjen și licheni cenușii, încît numai cîte o ramură, ici-colo, a reușit s-o străpungă, cu una-două frunze pe jumătate mîncate. Frunzele sînt crestate pe margini ca urechile vițelor. Printre pomi se zărește ceva alb, acoperit de iarbă înaltă de un metru și crengi căzute și înnegrite. E o capră.

— Se poate intra? întreabă ea circumspectă și arată spre autobuz.

Ghidul se îndreaptă de spate, se înclină din șale și face un gest politicos de invitație pînă dincolo de grămada de gunoi. Evy dă la o parte pînza de sac care acoperă intrarea ușii și se urcă în autobuz. E aproape întuneric — numai fereastra din spate pare a fi intactă și lumina de acolo îi cade direct în ochi. Aerul din autobuz este greu, îmbibat de mirosul unor șosete groase și umede, puse pe un calorifer fierbinte. Se obișnuiește cu semiobscuritatea pîcloasă : la stînga — pe capota motorului — se află cîteva sticle, pahare și căni de plastic. În locul unde cîndva trebuie să fi fost rafturile pentru valize, e acum o sobă nea-

gră din fontă. În autobuzul propriu-zis primele două rînduri de scaune au rămas intacte, iar în spatele lor mobilierul a fost scos și înlocuit cu paturi suprapuse din scînduri. Evy avansează pe intervalul din mijlocul autobuzului către partea cu paturi. O persoană — sau mai multe ! — dorm aici. Se aud sforăituri, pufăituri și mormăituri : un tremolo timid ca de femeie se alătură corului și deodată cineva se ridică zbierînd, se dă cu capul de patul de sus și urlă din nou.

— Fir-ar al dracului de *dinte blestemat* !

Din întuneric apare o față pămîntie, un cap se împinge înainte și ea zărește figura unui bătrîn bărbos cu o perdea veche înfășurată în jurul frunții.

— O, pardon ! zice omul, își scoate degetul din gură și-i întinde mîna, prezentîndu-se : Georg Krona.

— Evy Beck.

— Încîntat.

— Te dor dinții, întreabă ea.

Georg Krona se dă jos din pat, intră în intervalul autobuzului, își deschide gura cu ambele arătătoare și-i spune, probabil, „uite".

E mult prea întuneric și Evy abia distinge între gură și orbitele ochilor.

— N-ai o lampă ?

Cu degetele încă îndoite în colțurile gurii Georg Krona se strecoară pe lîngă ea și se duce spre ușă, dă la o parte cu capul paravanul din sac, și coboară din autobuz.

Ea îl urmează.

Afară, la lumină, se uită curioasă la Georg Krona. Să aibă vreo patruzeci de ani, e scund și gras, cu un nas deformat de boxeur, ca și cum i-ar fi fost îndoit într-o parte de curent, în cursul unei cariere sportive scurte dar tumultoase. Îl apucă de perdeaua de bucătărie înfășurată în jurul capului și-i sucește falca spre soarele după-amiezii. Limba i se zbate neliniștită ca un pește pe uscat. Nu i-au mai rămas mulți dinți. În jurul resturilor unui molar înegrit gingia e inflamată și iritată.

— Trebuie să-ți scoți dintele ăsta, îi zice ea ștergîndu-și mîinile pe jachetă.

Georg Krona își scoate degetele din gură și, extenuat, își lasă brațele să-i cadă pe lîngă corp. Ea se întoarce să vadă unde s-a dus braconierul, dar acesta a dispărut.

— Okay, îi spune ea. Dacă ai avea vreun cleşte de orice fel, ți l-aș scoate eu.

Omul se luminează la față și-și ridică pumnul drept în aer în semn de mulțumire — dar se răzgîndește la jumătatea drumului și își bagă mîna în buzunar:

— Doare? întreabă el cu adîncă suspiciune.

— Doare. Dar merge repede. Sper.

Georg Krona e în agonie. Își freacă călcîiele de covorul din ace de brad și rătăcește cu privirea, căutînd o posibilitate de scăpare. Apoi inspiră adînc, își strînge nasul cu două degete și se gîndește intens, în timp ce obrajii i se fac tot mai rotunzi și fața tot mai vînătă. Apoi expiră și zice:

— Mai întîi vreau să discut chestiunea cu Contele.

Se urcă în autobuz să vorbească, evident, cu cineva care se numește Contele. Și cum Contele probabil că doarme și trebuie trezit, Evy nu mai așteaptă, ci o ia pe cărarea îngustă ce duce la „cazan". Ușa e deschisă pe trei sferturi și intră. Înăuntru, braconierul stă pe o damigeană și fumează o țigară mototolită pe care și-a răsucit-o singur ; la alambic lucrează un tip foarte înalt și robust, îmbrăcat în cămașă de noapte albastră și cu picioarele goale băgate într-o pereche de cizme enorme de cauciuc.

Cel înalt se întrerupe din lucru și se uită la ea pe sub braț, posomorît, apoi se întoarce, se apropie și se prezintă scurt :

— Larsson !

Se întoarce la țeava lui în formă de spirală, dar se oprește și arată spre braconier :

— Pekka Fagerström !

Ea se uită îngrijorată spre podea, să nu calce pe așchii și apoi se îndreaptă aproape pe vîrfuri spre Fageström și-i strînge mîna moale pe care acesta i-a întins-o. Nu se uită la ea, ci e preocupat să-și stingă „papiroasa" în timp ce o salută.

Evy dă la o parte o grămadă de dopuri învăluite în pînză de păianjen de pe pervazul ferestrei și se așază. Bărbații nu se mai sinchisesc de ea. Larsson este ocupat cu sursa de căldură, un strat aprins de conuri de pin. De cîteva ori, Pekka Fagerström se ridică aparent

fără vreun motiv, se duce la țevi și le dă cîteva lovituri cu o bucată de scîndură — apoi se așază din nou, ca un țimbalist care are doar cîteva intervenții într-o simfonie întreagă. Larrson suflă în jăraticul de conuri și se uită la termometru cu ochii mijiți și gura căscată.

Evy stă aproape o oră și-i privește cu pioșenie pe bărbații care fac alcool. E ceva foarte senzual în modul în care aceștia stăpînesc pe deplin meșteșugul, în liniștea lor posomorîtă, în concentrarea lor. Evy Beck nu s-a mai bucurat de plăcerea de a-i privi pe alți oameni lucrînd, de cînd, copil fiind, stătuse vrăjită în turnătoria de sticlă din parcul Skansen.

Cînd sticla goală s-a umplut, iese afară. Se simte ca hipnotizată după ce a privit intens picăturile limpezi ca apa ieșind din țeava de alamă — s-a uitat și iar s-a uitat așa cum te farmecă un țurțur ce se topește ziua în amiaza mare.

Lîngă autobuz, doi bărbați s-au cufundat în sofaua verde. Georg Krona și altul înalt și slab, cu părul argintiu ondulat și un nas subțire, acvilin. Cînd Evy se apropie, bărbatul costeliv, îmbrăcat într-un costum gri deschis, dar foarte murdar, se ridică, se îndreaptă spre ea parcă plutind și cu capul ușor întors într-o parte. Tăcut îi ia mîna într-ale lui, se înclină ceremonios și schițează un sărut pe mînă, înainte de a-i da drumul. Trebuie să fie Contele.

Evy se așază pe brațul unuia dintre fotolii, pentru a nu se uda la spate — tapițeria arată

ca un teren cu muşchi îmbibat cu apă. Krona şi Contele stau unul lîngă altul pe sofa.

— Eu nu sînt stomatolog, ci veterinar, zice ea. Dar pot să-ţi scot dintele. Deşi ar fi mai bine, se-nţelege, dacă Krona s-ar duce la un cabinet stomatologic.

Krona pare a nu auzi, dar Contele dă din cap afirmativ, adînc îngîndurat şi spune apoi cu o voce nazală care, probabil, este o combinaţie de nas foarte înfundat, dialect din Stockholm şi aspiraţie către un ton aristocratic.

— Prietenul meu nu este convins că va fi bine primit la cabinetul de stomatologie. După o scurtă pauză Contele adaugă : şi cred că, în această privinţă, prietenul meu are dreptate.

— Atunci, dacă aveţi un instrument potrivit, i-o scot eu, zice Evy.

Contele se ridică de pe sofa, pluteşte pînă la motoreta grena şi ia trusa cu unelte de pe portbagaj. Pune trusa pe masa de sufragerie maron, rotundă, lustruită. Apoi, cu multă grijă, aşterne pe masă cleştele plat, cleştele de sîrmă, cleştele de cuie, cheia reglabilă, şurubelniţe, o rolă de nailon, cleştele de tăiat, cleştele pentru ţevi, cleştele de telefonie, cleştele de îndepărtat izolaţia, cleştele bliţ pentru ţevi, o lupă de ceasornicar şi un cuţit cu teacă. Apucă fiecare instrument cu vîrful degetelor ca şi cum s-ar teme să nu le murdărească.

Krona se apleacă grăbit şi arată spre cleştele bliţ pentru ţevi : cu fălcile lui reglabile, mînerul îndoit, este cu siguranţă cel mai potrivit. Evy apucă cleştele bliţ, în timp ce Con-

tele o priveşte stînd cu corpul aplecat şi cu mîinile împreunate.

Fără ca ea să-i fi observat că au venit, în spatele sofalei se află acum și Pekka și Larsson. Larsson pune sticla plină pe masă, iar Pekka aşază cinci borcane de muştar de diferite mărimi și modele, folosite ca pahare. Paharele sînt umplute în tăcere — Krona și-l bea imediat pe al său și după aceea i se toarnă din nou, fără să mai ceară. Ceilalți așteaptă politicoși și apoi ridică paharele spre Evy Beck. Ea dă din cap încurajator și cufundă cleștele în paharul ei.

După ce toți au băut, îl întreabă discret pe Krona dacă este gata.

— M-am cam răzgîndit, se frămîntă el.

Camarazii săi se arată îngrijorați, iar Larsson spune scurt și acru :

— Nu mai suport încă o noapte cu urletele alea îngrozitoare !

— Doctorul ne poate da, cu siguranță, garanții că durerile vor dispare, spune Contele.

Toți bărbații iau cîte o înghițitură și reflectează. Și ea începe să aibă îndoieli în privința pacientului : există un risc evident ca acesta să se îmbete criță înainte ca toată treaba să înceapă. Dar probabil că el rezistă la multe — iar alcoolicii înveterați în general, nu mai au reflexe de vomă.

— Ar fi bine să începem cît mai este încă lumină, propune ea.

Dar mai durează cel puțin trei sferturi de oră înainte de a se apuca la lucru. Mai întîi

trebuie găsit un scaun potrivit: sugestiile sînt multe, însă puține corespund realității — în cele din urmă, Evy îi determină pe bărbați să aducă un scaun obișnuit din nuiele, de la „cazan“. Krona este așezat cu picioarele desfăcute pe scaunul de bucătărie dar nu se simte încă pregătit. Au loc noi discuții referitoare la eventualele aversiuni ale cabinetului stomatologic din Märsta față de Krona. În cele din urmă Larsson le pune capăt, conchizînd:

— Krona nu poate apărea într-o cameră mobilată cu o falcă degradată ca a lui!

Krona e obligat să cedeze: n-ar fi în stare să îndure rușinea de a căsca gura și a expune treizeci de ani de neglijență. Pe deasupra, nici nu are perie de dinți. Și un lucru își amintește el de la cabinetul stomatologic din școală: ultimul lucru pe care-l face oricine, înainte de a merge la dentist, este să se spele pe dinți.

După ce toți s-au grupat în jurul scaunului de la bucătărie, după ce Evy și-a șters transpirația din podul palmelor și a apucat cleștele, iar Krona a mai lua o ultimă înghițitură — cere încă o amînare ca să se ducă în spatele autobuzului să facă pipi.

— N-ar fi posibil... încă puțin... sugerează Contele și ridică sticla; dar înainte ca ea să aibă timp să dea din cap că nu, o pune înapoi cu un surplus de gesturi respectuoase.

Krona revine hotărît de după autobuz. Se încheie la șliț în timp ce merge cu privirea fixată spre o țintă îndepărtată, în livadă. Lars-

son îi iese repede înainte și-l prinde de braț. Krona îl urmează ca un robot, se așază cu picioarele depărtate pe scaun, îi apucă atît de strîns spătarul încît i se albesc nodurile degetelor și deschide larg gura.

De îndată ce simte cleștele pe buze, încearcă să se răsucească și să scape. Dar Evy Beck, a cărei întreagă experiență dentară se bazează pe tratamentul cailor, îl cuprinde cu brațul stîng pe după gît, îi pune genunchiul sub bărbie, are noroc și-i prinde dintele, apoi i-l sucește. Dintele înnegrit iese afară ca un cui dintr-un lemn putrezit. După aceea, bea și ea o înghițitură zdravănă.

33

S-A FĂCUT aproape unsprezeece sara. Pădurea e întunecată și tăcută. Cerul însă continuă să fie atît de luminos, încît Evy trebuie să-și mijească ochii, atunci cînd se uită în sus. Face cîteva tururi în jurul autobuzului și respiră adînc la fiecare pas. Știe că n-are sens și că nici exercițiile de respirație și nici plimbările nu te trezesc din băutură. Oricum, se simte mai bine. Înainte de a urca în autobuz, se apleacă peste butoiul cu apă de ploaie și își stropește fața.

Cînd se întoarce, este întîmpinată de patru brațe întinse. Pekka și Contele stau pe bancheta de lîngă capota motorului, în timp ce Larsson meditează posomorît pe locul șoferului, cu brațul sprijinit pe volan. Georg Kro-

na și-a luat la revedere mai devreme — pe motivul că este proaspăt operat — și s-a retras în patul lui din fundul autobuzului.

— Bună, băieți, le zice Evy și este trasă pe banchetă între Pekka și Conte. Pe capota motorului a fost așternută o mușama în pătrățele galbene și albe, iar pe ea sînt furculițe, pahare cu alcool, pîine crocantă, morcovi fragezi cu frunze și o cratiță arsă, plină cu napi fierți și cîrnați groși afumați. Farfurii nu sînt — napii și cîrnații se servesc cu furculița iar dedesubt se ține o felie de pîine uscată, ca sosul să nu pice prea mult.

— După cum spuneam, zice Contele și o cuprinde de mijloc cu brațul ca o reptilă.

Pekka începe să chicotească și să împroaște cu sos de napi. Poartă în continuare fesul de schi pe cap, dar și-a scos maioul. În autobuz e incredibil de cald — ard cinci lumînări și o lampă cu petrol. Se uită fascinată la Pekka Fagerström. Bustul său puternic bronzat este vlăguit și în același timp mușchiulos. Nu sînt mușchi proeminenți, de om tînăr, la care brațul să arate ca un tot de plastic. La Pekka fiecare mușchi în parte se vede ca un elastic întins sub pielea subțire. Și fibrele mușchilor se întrepătrund de-a lungul și de-a latul, acționează, se încordează sau se destind, ca într-o construcție mecanică complexă, ca într-un desen al lui Leonardo da Vinci.

— După cum am spus, zice Larsson întunecat; el a băut cel mai mult, dar nu arată nici cel mai mic semn că s-ar fi îmbătat —

fața lui grea este imobilă și severă. Cum am spus... Să nu crezi că aici ducem o viață afurisit de patriarhală!

— Nici n-am crezut.

— Cum am spus... Poate acum vara. Căci altfel este o viață *de porci*.

— Așa e, scumpă Evy, spune Contele și se uită la ea de sus. Dar acum o să vorbim despre lucruri mai plăcute, că avem în vizită o doamnă.

Pekka chicotește de i se ridică coșul pieptului; mușchii stomacului i se frămîntă deasupra curelei.

— Cum am spus, continuă Larsson. Umed și rece și tot timpul, cu riscul să ne axfixiem de la sobă.

— Larsson are studii superioare de farmacist, explică Contele.

— Ești farmacist? exclamă Evy cu o surprindere de care se jenează imediat; un farmacist ratat nu e chiar atît de surprinzător — ea însăși este un veterinar care a nimerit-o pe de lături.

— Nu există nici o ordine, zice Larsson. Pritenii mei de aici trag la măsea ca niște sugative.

Chicoteala lui Pekka a atins un asemenea punct, că trebuie să iasă afară. Stîngaci, o calcă pe Evy pe picioare, se dezechilibrează și o lovește puternic cu cotul ascuțit în sînul stîng, care o doare.

— Cere-i scuze doamnei, începe Contele, dar Pekka a șters-o deja din autobuz.

— De cît timp locuiți aici? întreabă ea.
— De cît timp locuim aici? repetă Larsson sinistru.
— În ceea ce mă privește, fac patru ani în august, spune Contele și o bate compătimitor pe mînă.
— Cum am spus, trăim aici ca porcii, repetă Larsson.
— Sîntem în orice caz relativ independenți, spune Contele. Înțelegi, Evy, nu ne supunem nici unui fel de control direct.
— Atîta timp cît stăm aici, da! zice Larsson.
— Ce părere are poliția că produceți alcool la domiciliu? întreabă ea și consideră că e timpul să guste puțin din paharul pe care Contele i-l umple mereu, pînă la refuz.
— Dacă porcii se porcesc, nu-i o chestiune care să privească poliția, răspunde Larsson.
— Atîta timp cît producem pentru nevoile „casei" nu-i nici o problemă, explică Contele.
— Și nu vindeți? intervine Evy.
— Pe dracu, sigur că vindem! zice Larsson. Cum am putea altfel să facem rost de bani pentru cele necesare?!
Pekka revine, îl împinge în lături pe Conte, se sprijină cu pumnul în poala lui Evy, o calcă pe picioare și cade la locul lui. Și-a luat o mină sumbră, inexpresivă cu scopul de a-și preveni chicoteala.
— Nu călca doamna pe picioare, Alfonso nenorocit ce ești! îi zice Contele, înlăturîndu-l parcă printr-un gest pe Pekka.

— Dar acum vara, este destul de plăcut aici, spune Evy încurajator.

— Iarna, helicopterul Crucii Roşii mai dă drumul cîte unui pachet, spune Pekka. Niciodată, însă, vara.

E aproape întîia oară cînd îl aude pe Pekka spunînd ceva în seara asta. Se apleacă spre el — ca să evite respirația Contelui — și-l întreabă :

— Dar autoritățile sociale ? Nu vin niciodată aici ?

— Nu, de cînd am tras după ei, zice Pekka, care a atins, din nou, punctul de chicoteală. Cu mîinile la gură își apleacă capul spre genunchi.

Evy se uită la spinarea lui slabă. Are omoplații atît de proeminenți, încît se simte tentată să-i ridice şi să vadă ce se află sub ei.

— Cum ziceam, spune Larsson. Convețuirea cu blestematul ăsta de psihopat din vestul sălbatic își are consecințele ei. În primăvară a tras drept în siguranțele cablurilor de înaltă tensiune. În aceeași seară ne-am și trezit cu poliția din Märsta peste noi !

— Un timp a trebuit s-o lăsăm mai moale cu vînzarea de alcool spune Contele, apăsînd-o cu umărul lui ascuţit.

Urmează apoi o scurtă pauză, în care se mănîncă şi se bea. Alcoolul are acelaşi gust ca votca, dar nu miroase frumos. Evy s-a îmbătat deja și își simte fața complet rigidă. Îi e foame şi greață de mîncare în acelaşi timp.

— M-am tot gîndit, spune ea. Krona ar trebui să ia antibiotice. Are abces la măsea.

— Putem împrumuta penicilină de undeva din groapă, zice Larsson.

— Dacă doctorița nu rămîne cu noi, adaugă Contele plin de speranță și continuă s-o împingă cu umărul.

— În groapă? Mai locuiesc și alții ca voi aici?

— Pădurea e plină de oameni liberi! exclamă Contele, gesticulînd expansiv cu mîna pînă la plasa de bagaje.

— Cum spuneam, mai locuiesc oameni pe aceste meleaguri, zice Larsson. Pionieri, ca și noi. Regiunea se găsea înainte vreme sub culoarul de aterizare spre Aeroportul Arlanda și avioanele făceau un zgomot îngrozitor. Mai tîrziu situația s-a schimbat. Dar deja pămîntul nu mai avea nici o valoare. Ogoarele erau năpădite de buruieni, pădurea crescuse și se întinsese, șanțurile erau acoperite, țevile sparte de ger. Iar drumurile, drumurile au fost distruse de compania care exploatează cariera de piatră, încît nu mai ajunge nici o mașină aici.

— O viață liberă pentru oameni liberi și tari! izbucnește Contele, cutremurîndu-se cu capul dat pe spate.

— Tacă-ți fleanca, Don Juan neputincios și blestemat, îi zice Larsson. *Tu* te descurci pentru că avem noi grijă de tine. Cum ar fi dacă și noi ne-am comporta la fel de aristocratic ca tine, să nu mai vorbim,

Pekka Fagerström a apărut din nou. Evy se înspăimîntă — pe fața lui butucănoasă curg lacrimile șiroaie :

— Fratele meu ne-a părăsit în aprilie. Evy își scoate batista din mînecă și îi șterge fața.

— Fratele tău a murit aici ?

— Kent Fagerström, fratele lui Pekka, a decedat aici în a douăzeci și treia zi a lunii aprilie, spune Contele semi-oficial.

— Din ce cauză ? întreabă ea.

— Din ce cauză ! Din ce cauză ! izbucnește Larsson. Noi sîntem alcoolici ! Sîntem subnutriți ! Ne e frig ! Ducem lipsă de vitamine ! Autoritățile nu dau doi bani pe noi !

— Apoi l-am îngropat acolo pe cîmp, spune Pekka și se șterge la nas cu dosul palmei.

Pe Evy o cuprinde somnul. Stă și clipește ca să-și aline iritația ochilor. Contele înțelege greșit situația și-i aruncă o ocheadă lungă, teatrală.

— Poate că e timpul să punem punct ? spune Contele.

— Eu în orice caz nu pot să dorm, zice farmacistul Larsson și rotește furios volanul inert într-o parte și alta.

— Unde o culcăm pe doamna ? se întreabă Pekka și arată cu capul spre Evy.

— Eu dorm afară, spune ea.

— Nu, zice Larsson. O să te mănînce țînțarii.

— Atunci la cazan... Nu, se răzgîndește ea.

— Poți să dormi în locul fratelui meu, pe bancheta din spate a autobuzului, e de părere Pekka,

— Cameră separată pentru doamna, cameră separată pentru domna, spune Contele și se ridică-n sus clătinîndu-se. Eu mă ofer să duc salteaua la „cazan" !

Dar ea e obosită moartă. Cu o anumită dificultate reușește să se desprindă de Conte, iese și se așază să facă pipi. Cînd dă să se ridice, cade în față, pe genunchi. Dar nu simte nimic. Te-ai îmbătat, Coeficiento... se gîndește ea ; probabil, cu voce tare.

Cinci minute mai tîrziu, doarme adînc pe bancheta din spate a autobuzului, fără să mai aibă puterea să-și scoată hainele.

În timpul nopții se trezește de două ori. Prima dată, e cineva care, în mod stîngaci, îi ia geanta folosită drept pernă. Nu-i pasă și adoarme imediat cu nasul în tapițeria banchetei care pute a muc de țigară.

A doua oară, e în plină zi și soarele intră prin fereastra din spate. Cineva o zgîlțîie. Nu-și poate ridica capul greu ca de piatră, iar gura îi e uscată ca o iască. O dor ochii din cauza luminii și abia reușește să crape un ochi cîțiva milimetri.

E Contele. Stă în picioare lîngă banchetă îmbrăcat în cămașă cu manșete și vestă gri deschis. În jos nu are nimic pe el. Își ține poala cămășii ca o balerină gata să facă o reverență. Se apleacă peste ea și încearcă s-o oblige să-și desfacă picioarele.

Evy rămîne complet nemișcată, ca și cum n-ar fi vorba despre ea. Contele se așază în

genunchi, între picioarele ei, și începe să-i tragă chiloții.

— Pardon! murmură Contele și dispare pe nesimțite.

34

ÎN DIMINEAȚA celei de-a cincea zile, Evy Beck se săturase deja de viața la țară, de muștele verzui strălucitoare, de grămada de gunoi, șobolani, mirosul de tescovină și de capra mizantropă din livadă. În timp ce bărbații dorm anesteziați de alcool, Evy se pregătește de plecare. Se spală, atît cît poate s-o facă, la butoiul cu apă de ploaie și își leagă părul țepos și gras cu o eșarfă. Apoi ridică perna unuia dintre fotoliile îmbibate de ploaie și-și scoate geanta furată în prima noapte. Cele 1100 de coroane, bani gheață, sînt la locul lor; ia 200 pentru ea și pune înapoi în geantă 900.

Urcă încet în autobuz și îl trezește pe Pekka Fagerström. Pe ceilalți nu vrea să-i întîlnească; vrea să evite privirile pline de reproș ale depresivului Larsson, recunoaștința capricioasă a lui Georg Krona pentru tratarea dintelui, nu vrea să-l vadă pe sărmanul Conte, istovit și îngrozit la gîndul că ea ar putea să răspîndească zvonul că e impotent.

Pekka e cel mai tare dintre bărbați. Scund și vînjos, tăcut și fără sentimente de afecțiune umană. Cea mai mare parte a timpului e plecat cu pușca, nu ia parte la alte activități decît

la „cazan“ și, spre deosebire de ceilalți, trage la măsea puțin mai sistematic. În timp ce Larsson toarnă în el cincizeci-șaizeci de grame pe seară fără să se înveselească măcar un pic, Pekka stă și soarbe două-trei înghițituri în total, permanent handicapat de chicoteala lui.

La două minute după ce s-a trezit, Pekka se află deja lîngă motocicletă, îmbrăcat în maioul de plasă, căciula de schi cu apărătoarele urechilor lăsate și pușca atîrnată la spate. Apasă pe pedală și o încearcă puternic — rînjind continuu cu gura lui fără dinți. Și, pentru că îi lipsesc dinții, i se vede limba ca piticului Toker din Albă ca Zăpada a lui Disney, primul film pe care l-a văzut Evy.

Oricît s-ar părea de ciudat, Pekka reușește să pornească motorul înecat de ulei. Evy ia loc pe portbagaj și Pekka bagă în viteză rapid, astfel încît motocicleta se ridică pe loc. Înspăimîntată, Evy își aruncă brațele în jurul lui Pekka și o iau din loc pe potecă. Fiecare neregularitate a drumului se transmite prin janta anvelopei slab umflată a roții din spate și Evy simte că i se rupe vertebra codală.

Merg peste brazde de pietriș și peste ogoare arse. Uneori trec pe lîngă ruinele vreunei case, dar mai ades pe lîngă livezi în paragină, care și-au scuturat florile și au prins rod. În general, poteca urmează linia de înltă tensiune — linie care reprezintă coridorul păzit cu gelozie de civilizație prin teritorul nimănui. Cînd în față le apare un drum bun, neted și asfaltat, Evy inspiră adînc și îndrăznește să se

lase iarăși pe portbagaj cu șezuturi care o doare — dar Pekka traversează șoseaua și o ia pe o cărare prin pădurea de peste drum.

Înainte de Märsta întîlnesc doar o singură persoană. Într-o poiană sălbatică stă o femeie, într-un costum de circ incredibil, cu cîteva fuste pe ea și o pălărie imensă cu flori de plastic în jurul calotei. În mînă are un băț lung, iar prin iarbă se zăresc cîteva oi. Pekka frînează brusc, aduce pușca la piept, trage un glonte și apoi pornește imediat mai departe. Femeia se ridică în grabă și flutură în vînt, după ei, o batistă roz.

Se apropie de Märsta. Turnuri de beton în formă de cantarelă străpung pădurea de pini. Pekka încetinește și coboară, conducînd prudent într-o zonă cu blocuri de trei etaje ce se întind pe un teren deschis. Casele sînt părăsite și într-un grad avansat de decădere. Ferestrele sînt ori sparte, ori rudimentar bătute în cuie; unele balcoane s-au desprins și atîrnă ca niște felii de marțipan îndoite pe fațadele de un verde șters. Este aproape imposibil să conduci pe străzile dintre case — blocuri de beton, pietriș, fier de armătură, borduri desprinse blochează drumul. Ici și colo, sînt caroserii vechi de automobile fără roți. Evy a mai văzut cîteva suburbii părăsite și înainte. Oamenii nu vor să locuiască în Märsta, Jordbro sau Bålsta. Cei mai mulți vor să stea ori într-un oraș propriu-zis, ori undeva la țară.

Ajung la capătul construcțiilor părăsite. De cealaltă parte a unei culmi se ridică clădiri cu

ferestre strălucitoare, intacte. Pekka frînează în fața unui pavilion pe jumătate ruinat, cu siguranță fosta băcănie părăsită a zonei. În fața lui se află priponit un ponei de Gotland și trei motociclete devastate. Cîteva bidoane de benzină sînt sprijinite pe o capră șubredă de lemn.

— Încolo este gara Märsta ! îi spune Pekka și arată vag în direcția de unde veniseră.

— Atunci nu-mi rămîne decît să-ți mulțumesc, zice ea.

Pekka se jenează, se sucește și își pune mîna la gură, ca să nu i se vadă limba jucăușă. Apoi intră în magazin, îndoindu-și genunchii, în timp ce trage mereu de cozorocul căciulii. Evy nu-și dă seama dacă este vorba de vreun salut sau dacă vrea să-și tragă căciula peste ochi.

La 14 și 12 minute Evy coboară din trenul local la stația Karlberg. N-are de gînd să meargă acasă și ia autobuzul rapid spre Institut. E 3 iulie și e îngrozitor de cald. După ce a făcut un duș și s-a spălat pe cap, se duce să mănînce la restaurantul-cantină. Este singură și durează mai mult de un sfert de ceas pînă să poată să-și ridice chiftelele din soia de la ghișeu.

Fiind practic în concediu nu se simte legată de sarcini de serviciu cuprinse în vreun plan de muncă. De aceea face o plimbare de voie printre nenumăratele clădiri din cărămidă roșie. În fața Institutului de medicină etologică

își aduce aminte că, de fapt, n-a fost niciodată aici — din diverse motive. Etologia n-a fost inclusă în programul ei sistematic de vizite. Urcă scara mică și pune degetul pe dispozitivul electronic. Închizătoarea se deschide — așadar zonă permisă.

În principiu. Etologia arată la fel ca celelalte 108 instituții ale IMCAN: cîteva etaje cu coridoare lungi și încăperi mici de cercetare, pe ușa fiecăreia aflîndu-se mai multe plăcuțe cu nume. Un laborator de curs, deteriorat, cu dulapuri metalice pentru studenți. O sală de prelegeri care a devenit prea mică și a fost transformată în centru de dactilografiat. La subsol sînt încăperi de depozitare, camera de serviciu și unele utilaje grele. Pe mai multe uși de aici se află semnul cu trei frunze de avertizare pentru radioactivitate, așa încît Evy nu intră.

În pod, sub acoperișul înclinat se află cîteva laboratoare supramobilate și labirintice, iar jos, la unul din capetele corpului clădirii, sînt încăperile pentru animale, construite ulterior.

Nicăieri nici urmă de oameni.

Evy intră în sectorul pentru animale. Întreg parterul constă dintr-o singură cameră imensă. În momentul în care împinge ușa, este aproape asurzită de zgomotul puternic al ventilatoarelor și o izbește putoarea rîncedă de șobolani. Încăperea enormă nu are ferestre, dar acoperișul este prevăzut cu reflectoare care luminează în jos un fel de bazin cu pereții de

sticlă. Bazinul are circa 15—20 m și e plin cu nisip. Ici și colo, se ridică stîlpi de metal cu boxe și instalații pentru adăpare și hrănire automată. Pe fundul bazinului se îngrămădesc mii de șobolani albi.

Evy a citit în mai multe rînduri despre laboratorul acesta în publicațiile de specialitate. De la începutul deceniului al șaselea, etologii, au lăsat o familie de șobolani să se reproducă liber și să se îngrijească singuri. Primesc apă și hrană și, în general, se intervine în bazin numai în cazuri cu totul excepționale. La început, numărul șobolanilor proveniți de la un mascul și o femelă, a crescut la peste 12.000 Apoi a avut loc o oarecare stabilizare și de mulți ani încoace numărul variază în jurul a 9.000 de șobolani. Costul experimentului pe termen lung este suportat de Comesu, Comitetul de organizare medicală pentru situații de urgență, cu acces la fondurile mult rîvnite ale Ministerului Apărării. Cointeresat este și Cocep, Consiliul de cercetări al poliției.

Evy încearcă să deosebească modele de comportare în societatea șobolanilor. Mari porțiuni de nisip sînt complet libere. În alte locuri animalele se înghesuie unele peste altele în straturi duble sau triple. Cîmpuri magnetice sociale puternice au trasat cercuri precise. În mai multe părți e agitație în mase cînd șobolanii se înfruptă din vreun tovarăș care a devenit socialmente vînat legal, din punct de vedere social. Masculii mari zac ici și colo în valurile de pietriș și dorm cu o zonă goală în

jurul lor sau se împerechează repede şi neangajant. Aproape toţi şobolanii mai mici sînt într-un fel sau altul mutilaţi. O coadă întreagă este ceva neobişnuit; precum şi două urechi la acelaşi individ. În ciuda hrănirii automate, toate animalele par răpciugoase, pline de eczeme şi subnutrite. În acest bazin al iadului legea protecţiei animalelor este abolită, pentru că întregul experiment se bazează pe neintervenţia umană.

Evy Beck este convinsă că experimentul — care se numeşte „packing" — este de fapt inutil. De cel puţin douăzeci şi cinci de ani în întreaga lume se făceau numeroase experienţe similare pentru a se constata ce se întîmplă în societăţile supraaglomerate. Era puţin probabil că vor apărea date noi. Dar devenise ca un sport ce trebuia continuat. O competiţie pentru obţinerea unui record mondial de rezistenţă între diferite universităţi.

Evy priveşte în jos la gheto-ul rău mirositor şi se gîndeşte la una din discuţiile mult prea aprinse pe care a avut-o cu Erik. Erik nu înţelege „văicăreala" ei în legătură cu animalele de la Institutul Nobel. Suferinţa nu se poate niciodată totaliza, îi explicase Erik. Logic este imposibil. De aceea este totuna dacă se chinuie unul sau zece mii de şobolani. Fiecare şobolan îşi trăieşte suferinţa lui personala.

Evy simte o căldură neplăcută inundîndu-i pieptul, îşi deschide nasturele de sus, de la bluză şi-şi face vînt. Din bluză vine un miros

care-i produce greață. E ca și cum nu și-ar fi făcut duș ci ar fi înmagazinat duhorile din pădurea de la Arlanda în căldura propriului corp : tescovină, sudoare, urină, benzină amestecată cu ulei și un miros greu de șosete groase umede. Se apleacă înainte și vomită în bazinul cu șobolani. O trupă de cinci spioni albi se desprinde imediat dintr-un grup din apropiere — cîteva secunde mai tîrziu o sută de șobolani chițăitori se înfruptă din chiftelele de soia de la restaurantul-cantină.

COMUNICARE PENTRU CALCULATORUL CENTRAL SISTEM PAI
CARACTER CONFIDENŢIAL
OBSERVATOR DIRECTOR SUPLINITOR ADMINISTR A LIDMAN INST NOBEL
CUVÎNT CHEIE EVY INGA-BRITT BECK FEOFM
CONTINUARE ANALIZA MUNCII CINCI
RAPORT VERBAL B A REACTIONAT NEGATIV LA CARACTERIZAREA DE SERVICIU OBIECTIVĂ A INSTITUTULUI CĂTRE OFM REPROŞÎNDU-I ŞEFULUI SECŢIEI ROSENQUIST ÎNTR-O DISCUŢIE PARTICULARĂ B ŞI-A ÎNTRERUPT BRUSC CONCEDIUL ŞI S-A ÎNTORS LA LUCRU FĂRĂ A ANUNŢA PE CINEVA DE ÎNCEPEREA SERVICIULUI UMBLÎND PE LA DIFERITE INSTITUTE ÎN SCOPURI NECUNOSCUTE PARE A MANIFESTA UN INTERES DEOSEBIT PENTRU INSTITUTUL DE ETOLOGIE PARE A FI ÎNŢELES GREŞIT CONCEPTUL DE MEDICINĂ VETERINARĂ PREVENTIVĂ PARE A ÎNŢELEGE ÎN MICĂ MĂSURĂ PROPRIILE-I LIMITE
MAI BUNA INTEGRARE MAI BUNA INTEGRARE MAI BUNA INTEGRARE MAI BUNA INTEGRARE
EVALUARE I—5
COMPETENŢĂ 3
ADAPTABILITATE 3
SOLIDARITATE 3
MOTIVAŢIE 5
FĂRĂ CHELTUIELI

ESTE MIJLOCUL LUI IULIE. Evy stă pe balconul din care ies aburi, după ploaia torențială și privește în apartament prin ușile duble deschise. Bătrînul este la Spitalul Roslagstull, Singer Cyborgul l-au luat înapoi. Pînă și patul ingenios a fost returnat Centralei paturilor. Este prea scump pentru a sta nefolosit.

Ridică cu grijă cîteva flori și le pune în cutie ; flori care au fost rupte de furtună. Ultima săptămînă s-a simțit ruptă în două : are concediu, dar în același timp își petrece după-amiezile plimbîndu-se prin instituțiile pustii. Cu toate acestea evită să meargă în biroul ei. Se simte ca un spion.

„Hasse", șoptește ea încet pe firul telefonic ce duce cu decenii în urmă în memorie : „Hans-Olof, ar fi trebuit să rămîn la Școala superioară veterinară și să continui în cercetare".

Își reproșează tot mai des că n-a vrut sau n-a reușit să continue să cerceteze. A cerceta înseamnă a face utilizabilă o mică, mică parte din realitate. În același timp știe că nu a fost la largul ei în anii cînd și-a scris teza de doctorat. Se simțea izolată, stresată — și apoi, aproape păcălită, cînd în cele din urmă s-a dovedit cît de ușor luase profesorul întreaga problemă. Evy nu scrisese teza de dragul de a scrie sau de dragul științei — o scrisese pentru Hans-Olof. Titlul era „Despre funcțiile

ciclo-metabolice la mamifere". Pe prima pagină ar fi trebuit să fie scris „Lui H-O.S.". Dar n-a îndrăznit.

A fost o teză bună ? Răspunsul este deopotrivă simplu şi brutal : nu. În cazul unei teze bune se acordă titlul de lector, sau ţi se oferă posibilităţi să continui în cercetare. „Despre funcţiile ciclo-metabolice la mamifere" seamănă exact cu autorul ei, se gîndeşte ea : prea grasă, prea ambiţioasă şi prea cinstită.

Ca subiect pentru lucrare îşi alesese să descrie în mod amănunţit cîteva mecanisme din ceea ce popular se cheamă ritmul biologic. Subiectul nu era original. În deceniul al şaptelea cercetarea asupra ritmului zilnic, săptămînal şi lunar al corpului uman căpătase o amploare deosebită. A vorbi despre ritmul biologic devenise peste noapte la fel de obişnuit cu a vorbi despre stres — şi la fel de eronat. Pentru orice se dădea vîna pe perturbări în ritmul obişnuit al omului : răceli, tulburări erotice, muncă grea, proastă dispoziţie, alienare. Politicieni de seamă afirmau în parlament : ţelul politicii este de a forma societatea în concordanţă cu ritmul biologic al omului.

Dacă s-ar fi orientat pe moment, ar fi putut să meargă în sensul curentului. Dar n-a fost ageră la minte. A fost greoaie, timidă şi i-a lipsit ceea ce profesorul obişnuia să numească eleganţă logică. Din această cauză dizertaţia ei s-a ţinut după ce publicul larg şi Consiliul cercetării se îndepărtaseră pe jumătate de rit-

mul biologic, îndreptîndu-se spre noi direcții de cercetare.

„Ai citit teza mea de doctorat, Hasse?" întrebă ea pentru a suta oară, acolo, departe în Australia. „O lucrare onorabilă, Evy", răspunde Hasse. Ai citit-o într-adevăr? Nu putea să i-o trimită după șaptesprezece ani. Adresa ar fi aflat-o — dar nu avea nici un motiv. Hasse nu știa nimic de Erik. În ultimii ani, în cîteva rînduri, era cît pe-aci să-i spună că au un fiu. Nu de dragul ei și cu atît mai puțin al lui Erik. Ci pentru Hasse. I-ar fi oferit, bucuroasă, prilejul să fie mîndru de un fiu atît de bun și plin de succese cum era Erik. Nu îndrăznise mai mult decît să aibă grijă să se trimită două exemplare ale tezei la facultățile de medicină veterinară din Sydney și Canberra — așa cum fusese trimisă și la alte universități din lume.

Pe podeaua balconului ploaia a amestecat firimituri de pîine cu pămînt de flori. Strînge masa vîscoasă cu un făraș și o pune în cutia de flori. Puțină pîine cu marmeladă nu le strică.

Se duce în camera goală a tatălui. Parchetul lucește. În mijloc se află bagajele pentru Gambia. Le-a adus de ieri dar nu le-a deschis. A fost o idee neinspirată să se răzgîndească brusc. Ar fi avut nevoie să evadeze puțin. Ar fi avut nevoie să-și încarce bateriile și să capete o oarecare perspectivă asupra existenței. Și pe deasupra ar fi fost instructivă — chiar dacă deplasarea era un fel de concediu deghizat,

fusese totuşi invitată să studieze instalaţia de aer condiţionat Pharm-Farm pentru maimuţe. Ştie mult prea puţin despre maimuţe şi bolile tropicale ale animalelor.

„Evy !“ spune Hasse, încît ecoul se aude de jur împrejurul pereţilor. Nu maimuţele sînt problema. Ele primesc doar aceeaşi îngrijire ca şi pacienţii particulari de la cea mai bună clinică din Stockholm.

Curăţenia, măturatul, frecatul, aspiratul, gătitul, spălatul şi călcatul — cu mulţi ani în urmă le simţea ca pe o povară. Dimpotrivă, toate acestea sînt o posibilitate de divertisment, de evadare. După ce-şi pune pe ea halatul de casă se simte ca atunci cînd, copil fiind, se aşeza în primul pătrat la şotron.

„Ce crezi, Hasse ?“ întreabă ea. „N-ar fi la fel de bine dacă m-aş retrage şi aş trăi din pensie ?“

„De ce ţi-e teamă de luptă, Evy ? Tu eşti tare, nu ? Şi echilibrată. Şi în siguranţă.“

Niciodată n-a încetat s-o uimească următorul lucru : cei din jur o consideră drept o persoană echilibrată şi realistă — cineva pe care te poţi sprijini. Ea însăşi se consideră molatică, împrăştiată, uşor de păcălit şi inconsecventă.

„Eşti tare ca un cal“, îi zice Hans-Olof. Este foarte adevărat ! Caii nu sînt deosebit de puternici. Asta o ştie şi ea, pentru că animalele pe care le-a folosit în teza ei de doctorat au fost tocmai caii. Puţine alte animale mari au o capacitate de muncă atît de inegală ca ei.

Puține alte animale sînt atît de sensibile la perturbări în ritmul lor natural. Aceasta face ca diferitele sporturi hipice să fie atît de riscante. Cînd și-a publicat teza de doctorat putea să indice căile prin care se puteau reduce tulburările în ritmul biologic al cailor. În realitate așa stau lucrurile și cu tine, Coeficiento, se învinuiește ea și singurul folos practic pe care l-ai adus în lumea asta este că ai dat trapului și galopului o mînă de ajutor nemeritată.

După ce a făcut curat în tot apartamentul — a treia oară în săptămîna aceea — a venit timpul să-l sune pe medicul șef de la Roslagstull. Evy a trebuit să aștepte la rînd pentru o convorbire telefonică particulară :

— Tatăl meu a stat internat mai mult decît era prevăzut. Îi este rău ?

— Deloc, doamnă Beck. Este într-o stare excelentă.

— Pot să-l iau acasă astă seară ?

— Din păcate, nu.

— Dar a avut nevoie doar de un control general ?!

— Tatăl dumneavoastră se simte excelent. Dar momentan nu avem resurse să-i punem la dispoziție un ficat la domiciliu. Așa încît sîntem de părere să-l ținem aici. Deocamdată.

36

ÎN NOPȚILE URMĂTOARE EVY este trezită de cîteva ori de un semnal telefonic. Dar nu se mai aud alte semnale. Cînd ridică re-

ceptorul, nu răspunde nimeni. Își dă seama că visează că sună telefonul.

Îi e greu să mai adoarmă din nou. În prima noapte stă o oră în baie cu picioarele în apă călduță. În cea de-a doua încearcă să citească. În a treia și a patra, iese și se așază pe balcon în noaptea blîndă de vară tîrzie.

Acum, în timpul orelor neobișnuit de tăcute pe balcon se hotărăște să facă ceva împotriva respingătorului experiment „packing" de la Etologie. Cînd se apleacă în față să se uite în jos pe îngusta stradă Roslag, i se pare că vede mii de șobolani albi. Șobolani care se mănîncă unul pe altul fără să se audă vreun zgomot.

Mai întîi încearcă să alunge asemenea vedenii ca pe niște născociri prostești. Dar apoi ajunge să considere că ceea ce trăiește noaptea nu sînt vise sau fugă de realitate — ci confruntarea cu propria ei convingere intimă: că trebuie să pună capăt chinului animalelor. În a cincea noapte, cînd nu poate să doarmă deloc, îi scrie o scrisoare lui Erik. De ce, nu știe precis. Poate dintr-o neliniște vagă că va dispărea și se va transforma în fum în momentul în care va bate cu pumnul în masă.

Erik!

M-ai sfătuit să nu mai continui la Institutul Nobel. Îți imaginai că n-o să fac față. Ai avut dreptate, Erik. Am intrat într-o situație în care nu mă mai descurc. S-a ajuns atît de departe, încît trebuie să pun problema deschis și să spun ce gîndesc cu adevărat. Institutul

trebuie să ia chestiunea protecției animalelor în serios. Erik, nu eu am dorit această confruntare. Știu că nu sînt destul de tare, că îmi lipsește consecvența, că sînt aproape întotdeauna convinsă să dau înapoi, atunci cînd spun ce gîndesc. Dar trebuie! Chiar dacă n-are nici un rost, Erik. Nu pot să continui și să mă disprețuiesc. Nu sînt nebună, Erik. Hotărîrea asta s-a copt de mult.

A ta Evy

După ce a terminat scrisoarea, stă și se gîndește ce o să se întîmple. Cum o să reacționeze Nils Rosén. Ce va face Sundell. Ea își dă seama că nu are sens să încerce să prevadă reacțiile în detaliu. Dar e neliniștită și neliniștea i se alină dacă stă și-și închipuie ce o să se întîmple. Totdeauna a fost așa cînd a avut de luat o decizie mai dificilă. La început trăiește decizia sau pasul pe care urmează să-l facă. Apoi trăiește situația în realitate. După aceea reia firul întîmplărilor și le frămîntă la nesfîrșit. Este foarte obositor și devine greu să ai o inițiativă proprie.

Sîmbătă dimineața își face o toaletă neobișnuit de amănunțită și își dă chiar cu puțin ruj pe buze. Scrisoarea lui Erik o pune rezemată de mașina de măcinat piper, pe masa de bucătărie. Înainte de a părăsi locuința mai face un ocol să vadă dacă e închis și stins peste tot.

DUPĂ O ORĂ EVY e împreună cu cei trei profesori, Rosen, Sundell și Orvarsson, la Farmacologie, la discuțiile obișnuite de sîmbătă. Este prima întîlnire din trimestru. Tocmai le-a spus *Cer ca Institutul Nobel să înceteze imediat experimentul „packing" de la Etologie cu cei nouă mii de șobolani.*

— Evy ești doar o persoană rezonabilă! spune Nils Rosén von Rosenstein.

— Cred că asta are caracterul unei inițiative, spune Sundell.

Evy privește afară prin ferestrele albăstrui. Vede Casa studenților, Facultatea de Chimie și zărește pîlcul de copaci din jurul Lindgården-ului. Pe de altă parte, aproape că n-o interesează să se uite la cei trei profesori. Știe deja cum arată. A repetat această scenă de atîtea ori, încît e ca și cum ar fi văzut același film pentru a patra oară.

— M-am exprimat destul de clar? întreabă Rosén.

— Întrebarea este dacă eu m-am exprimat destul de clar, spune ea.

De la sfîrșitul verii, Evy a parcurs literatura de specialitate, a luat interviuri prin telefon cîtorva specialiști, a reflectat, a inspectat din nou Etologia și în cele din urmă s-a hotărît: îngrămădirea a 9000 de șobolani în bazinul cu nisip nu este justificată, rezultatele scontate sînt aproape egale cu zero și se pare

că nimeni nu-şi mai asumă o responsabilitate proprie pentru experimentul vechi de decenii. Animalele sînt supuse unor torturi sistematice fără valoare ştiinţifică. Trei directori au fost schimbaţi de cînd a început experimentul. Cel care răspunde de el în prezent, pe hîrtie, este un profesor asociat, dar nu şi-a preluat postul de opt luni, funcţionînd ca profesor suplinitor la Växjö.

— O demonstraţie de forţă, spune Orvarsson.

— Să pun întrebarea altfel, spune ea. Poate cineva dintre dumneavoastră să-mi dea vreun argument de ce să-i lăsăm pe etologi să continue ?

Nici un răspuns. În timpul repetiţiilor imaginare ale acestei întîlniri, ea şi-a închipuit următoarele reacţii din partea celor trei profesori : mai întîi o surpriză trecătoare, apoi o oarecare lipsă de interes şi cîteva priviri grăbite spre ceas. După aceea, posibilităţile se diversifică. În urma explicaţiilor suplimentare date de ea se aşteptase la : agresivitate, rezistenţă pasivă, interes distrat, încercări de amînare, extindere rapidă a problemei în scopul de a o diminua — sau reversul : sofisticarea şi tehnocratizarea problemei. A contat, de asemenea, pe un soi de interes nou trezit pe care îl ai faţă de un copil care, deodată, spune ceva, jenant, dar în acelaşi timp, foarte evident. Ca de exemplu : mamă, nu vreau să mor ! În cel mai bun caz, se aşteptase la o înţelegere uşor crescîndă şi la anumite sugestii privind mo-

dalitatea de a-i face pe etologi să renunțe repede și elegant.

Nimic din toate acestea nu se întîmplă. Pur și simplu cei trei bărbați nu se pot hotărî în privința unei linii de conduită — se gîndesc de mai multe ori în diferite direcții, ca apoi să revină la punctul de plecare: oboseală și iritare stăpînită. Dar ea așteaptă, nu peste mult timp trebuie, totuși, să aibă o reacție. Întrucît ei nu reacționează, Evy se simte doar somnoroasă — nu pot *să înceapă odată !*

— Nici unul dintre noi nu este medic etolog, zise Mats Sundell.

Evy Beck se apleacă spre el și încearcă să pară interesată, dar lui îi scapă replica pe podea. Se uită la fiecare dintre ei, pe rînd: Nils Rosén o fixează, stînd în expectativă, întocmai ca profesorul care-și privește elevul favorit, cînd acesta a făcut deodată ceva neașteptat. Mats Sundell își pipăie nasul. Bengt Örvarsson evită realitatea încercîndu-și rigla de calcul și reglînd-o, după inactivitatea din timpul nopții în buzunarul halatului.

— Experimentul „packing" este subvenționat de Comitetul de organizare medicală pentru situații de urgență, de Consiliul de cercetări al poliției și Consiliul național de cercetări medicale, spune Evy. Cîți etologi se află în aceste organizații ?

Oricît ar fi de ciudat, răspunsul corect este că în prezent nici un medic etolog nu face parte din ele.

— Nici unul, răspunde ea la propria-i întrebare.

— În principiu, sînt de acord cu tine, zice Nils Rosén. De ce nu te duci direct la etologi ?!

— Eu singură ? Eu, care nici măcar nu am o fişă a postului ? Care nu sînt angajata Institutului ? Care nu am nici un mijloc să fac presiuni ?

— Eu n-aş vedea problema astfel, spune Sundell. Aş considera drept un avantaj faptul de a fi nespecialist, independent şi de a putea aborda chestiunea de pe o poziţie neutră.

Înţelege foarte bine că el vrea să spună exact contrariul : dacă profesorii din grupul de sîmbătă sînt implicaţi într-o asemenea problemă, ar putea apărea dificultăţi. Tocmai pentru că ei sînt angajaţi ai IMCAN, fac parte din Consiliul profesoral şi pot vota în şedinţă sau exercita presiuni prin Consiliul de cercetare.

— Reclamă-i la poliţie pentru încălcarea legii privind protecţia animalelor, spune Orvarsson, pe un ton sugerînd că orice altă discuţie este superfluă : ori este o încălcare a legii, ori nu.

— Ce ai de gînd să faci ? întreabă Rosén.

— Ce aveţi *voi* de gînd să faceţi ?

Acum simte, pur fizic, cum se lărgeşte prăpastia dintre ea şi cei trei bărbaţi. Cînd îi scrutează cu privirea, i se pare că îşi iau zborul cu scaune cu tot şi se contopesc într-un

gigant cu trei capete, în halat alb, care stă cu spatele țeapăn, ca un zeu egiptean, la capătul celălalt al camerei. Întrebarea nu mai poate fi trecută cu vederea ca o glumă, o izbucnire de mizantropie temporară sau ca un balon de încercare. Grupul s-a divizat, Evy Beck, de o parte, *împotriva* lui Nils Rosén, Mats Sundell și Bengt Orvarsson, de cealaltă parte.

— Să închidem Etologia ? întreabă Sundell. Și dacă vom crea un precedent ?

— Asta și vrea, se-nțelege, zice Orvarsson.

— În *principiu, da,* Evy. Dar ai ales metoda greșită, spune Rosén.

Îl privește pe Nils Rosén drept în față. Adevărul este că ea *nu* a ales *nici* o metodă. Ea doar a expus problema : experimentul cu îngrămădirea șobolanilor nu își găsește justificarea. Ce este de făcut ?

— Hai să spunem așa, continuă Rosén. Evident că nu știm exact ce va aduce viitorul în acest domeniu. Interesele comerciale susțin încă de pe acum că vom putea trece la viața *sintetică* în forme diferite. Tu însăți ai fost la Findus-Pharm-Farm. Dar ei au luat-o desigur cu mult înainte. Ca de obicei. Însă într-o perspectivă ceva mai îndepărtată, dezvoltarea ne face, cu siguranță, să depășim aceste probleme ; așa cum, la un moment dat, omul a putut schimba calul din fața plugului cu tractorul.

— Cînd ?

El se uită la ea ca şi cum ar fi pus o întrebare neobişnuit de prostească. Nici un cercetător serios nu poate să spună cînd va ateriza omul pe Venus, cînd se va putea controla definitiv codul genetic sau cînd vor dispare diferenţele de clasă în Suedia.

— Am o propunere, zice ea. Am putea aplica formula POBARE.

— Poftim ??

— S-ar putea pretinde etologilor să raporteze despre activitatea lor pe baza programului stabilit de Comisia pentru programe din Direcţia învăţămîntului superior. Ştiţi : chestia despre obiectiv, buget, analiză, realizări şi eficienţă.

Evy e confruntată cu o nedumerire totală.

— Da, întocmai ca toţi ceilalţi, şi etologii trebuie să prezinte o dare de seamă, continuă ea. Doar aşa cere Consiliul de cercetare. Chiar şi pentru o îndeletnicire atît de neînsemnată ca a mea.

Ei nu par să fie deloc de acord.

— P de la program, O de la obiectiv, B de la buget, A de la analiză, R de la realizări şi E de la eficienţă, spune ea.

Rosén trece lent de la totală neînţelegere la aprobare uşoară din cap, ce creşte în intensitate. În cele din urmă, dornic s-o oprească, ridică mîna, ca un poliţist de circulaţie :

— DA !

Apoi se întoarce către colegii săi :

— Ea se referă la aiureala aia de la Comisia de programe pentru care trebuie să punem secretarele să lucreze la fiecare întîi iulie.

Toți trei rîd îngăduitor.

— Nu bănuiam că ei te chinuiau cu *programul*, îi spune Sundell.

— De ce nu? întreabă ea aproape jignită. E munca mea atît de neimportantă, că nu are nevoie să fie analizată?

— Evy, i-ai luat prea în serios pe tipii ăia de la Comisia pentru programe. *Noi* știm ce urmăresc ei. E clar că trebuie să le mîzgălim formularele. Dar dacă ne lăsăm controlați de ei, nu mai facem nici o treabă.

Evy se simte deopotrivă ușurată și înșelată. Ușurată pentru că își făcuse griji în legătură cu analiza muncii ei în termeni POBARE, în ziua în care i se va cere raportul de activitate. Înșelată pentru că a investit energie într-o treabă pe care nimeni nu pare să o ia în serios.

— Adevărat, Evy, spune Sundell. Așa că am putea, eventual, considera problema încheiată.

De data asta, Evy se înfurie. Nu se poate trece cu vederea faptul că animalele sînt torturate sistematic și nejustificat, numai pentru că nu există o modalitate concretă ca etologii să fie trași la răspundere în termeni POBARE.

— *Bine*. O să-i reclam la poliție pe etologi pentru cruzime față de animale. Nimeni nu sare în sus și nu vorbește de scandal, șantaj,

exagerare sau s-o acuze de copilărie flagrantă. În schimb, toţi trei arată îngrozitor de obosiţi şi plini de responsabilitate.

— Cred că Evy şi cu mine o să avem o mică discuţie despre chestiunea asta, spune Rosén.

Ceilalţi doi se ridică uşuraţi şi-i spun un neobişnuit de prietenos „la revedere".

— Să nu crezi că nu te înţeleg, îi spune Rosén, care nu s-a ridicat.

Ea nu răspunde. Nu e nimic de spus. Dacă Rosén afirmă că el înţelege, este binevenit cu propuneri concrete.

— Îţi dai seama că *înţeleg* ?

Ea dă din cap afirmativ.

— Cîteodată noi, oamenii, sîntem implicaţi în asemenea conflicte care sînt... da, hai să o spunem clar : *morale.*

Ea-şi clatină capul din nou.

— Atunci sîntem confruntaţi cu problema acţiunii. În cazul de faţă tu vrei să pui capăt unui experiment care se desfăşoară de vreme îndelungată, în care sînt implicaţi mulţi, despre care s-au scris multe, în care s-a investit bani... pot să-ţi spun confidenţial că din întîmplare ştiu că etologii au suficiente resurse de a continua „packingul" încă cel puţin doi ani. De aceea nu este atît de simplu cum crezi tu să fie întrerupt.

— Nu.

— Întîi de toate, avem obligaţia morală ca într-adevăr să reflectăm serios asupra proble-

mei, astfel încît să nu ne pripim. Să nu facem ceva care nu trebuie. Să înrăutățim în loc să îmbunătățim.

— Da.

— De aceea, Evy, cred că ar fi mai bine să reflectăm în continuare. Înainte de a trece la acțiune.

— Da.

— Nu ai să te descurci singură. Nu-i de ajuns un singur om pentru a da viață unei idei.

— Da.

O privește iritat din cauza răspunsurilor ei scurte.

— N-ai nimic de spus ? !

— Pînă acum sîntem întru totul de acord, spune ea.

— Evy, eu cred, că ai avea de cîștigat dacă ai discuta situația cu cineva care are experiență în asemenea gen de chestiuni morale.

— Asta și încerc. Cu voi aici în convorbirile de sîmbătă.

— M-am gîndit la o cunoștință de a mea. N-o s-o interpretezi ca o încercare de a te calma. Dar cred că ai avea de cîștigat dacă ai cere sprijinul unui *centru de etică*.

— Centru de etică ?

— Cîteodată ai nevoie să fii împreună cu alți oameni care se află în aceeași situație. Centrul de etică organizează asemenea cercuri de discuții.

— *Noi* de ce nu putem avea aici discuțiile noastre morale ?

— Numai pentru a cîştiga timp. Tu vezi că atît Sundéll cît şi Orvarssón au anumite greutăţi în *a înţelege*. Nu este suficient ca doar tu şi cu mine...

— Aşa, deci, e doar pentru a cîştiga timp, spune ea.

— Am să telefonez chiar eu. Îţi pot spune că directorul Centrului de etică se bucură de o *foarte* bună apreciere. Este un secret mai mult sau mai puţin oficial că o serie dintre politicienii noştri de frunte se duc din cînd în cînd pentru o mică „împrospătare" etico-ideologică la profesorul Morgan Fischer de la Centrul de etică. E ca şi cum ţi-ai spăla geamurile.

Cînd Evy ajunge acasă, aruncă scrisoarea pentru Erik la incinerator.

INFORMARE SUPLIMENTARĂ INFORMARE SU-
PLIMENTARĂ
INFORMARE SUPLIMENTARĂ INFORMARE SUPL
CALCULATORUL CENTRAL SISTEM PAI
CARACTER CONFIDENŢIAL
OBSERVATOR DIRECTOR ADMINISTR S HÖRRLIN
IMCAN
CUVÎNT CHEIE EVY INGA-BRITT BECK FEOFM
ANALIZĂ SUPLIMENTARĂ
RAPORT VERBAL CUM ERA DE AŞTEPTAT B
S-A ABĂTUT TOTAL DE LA TIPARELE OBIŞNUITE A PUS ÎN MIŞCARE O ACŢIUNE ÎMPOTRIVA INSTITUTULUI DE ETOLOGIE ÎNCERCAT SĂ-I COOPTEZE PE ROSÉN SUNDELL ORVARSSON STRÎNGEREA RÎNDURILOR APARENT FĂRĂ EFECT SE RECOMANDĂ SĂ LUCREZE CU CINEVA ÎN BIROU PROGNOZA PESIMISTĂ PENTRU MOMENT NU SE POATE RECOMANDA PRELUNGIREA ANGAJĂRII DIN BUGETUL FEOFM PENTRU INCA 12 LUNI
EVALUARE I—5
COMPETENŢA 3
ADAPTABILITATE 2
SOLIDARITATE 2
MOTIVAŢIE 5
FĂRĂ CHELTUIELI

ÉVY STĂ CU BĂTRÎNUL pe un deal în partea de vest a spitalului Roslagstull. Au vedere spre Bellevue, golful Brunn și parcul Haga. Bătrînul s-a îngrășat. Arată de parcă ar avea un strat subțire de aluat din turtă dulce sub piele. Aceasta îi dă tenului său un lustru gri-metalic.

— Dar, tăticule... îi zice ea. Am putea foarte bine să ne repezim pînă acasă. E doar la poalele dealului.

— Nici vorbă !

— Chiar dacă luăm un taxi ?

Își întoarce încet către ea capul tremurînd de moșneag ; gura începe să frămînte cuvintele, cu mult înainte de a le pronunța.

— Pe mine nu mă păcălești tu.

Ochii îi sînt întunecați și ficși. Ca și cum ar privi în obiectivul unui aparat de fotografiat.

— Puțină schimbare, tăticule.

— Și sora mă sîcîie cu asta. E la fel de grasă ca tine. Duceți-vă acasă la fiica dumneavoastră, domnule Beck ! Dar, vezi, nu sînt prost. Știu eu.

— Ce știi ?

— Că dacă plec acasă, îmi iau patul. Îl internează pe altul în locul meu.

— Nu în cazul în care pleci pentru *o jumătate de oră.*

Nu mai catadicsește să răspundă. În schimb, se scobește sacadat în nasul lui subțire cu nări largi. Totdeauna Evy a fost de părere că nările

lui seamănă cu cele ale unui cîine curios, care adulmecă. E aproape indecent.

— M-am gîndit să vorbim în liniște. Acasă. Să nu mă înțelegi greșit, tată. Am o cunoștință la ceva care se numește Findus-Pharm-Farm. Poate aranja să obții un loc din cele repartizate firmei lui, la Azilul Sophia. Singur în cameră. Gratis.

— Te culci cu el?

Este atît de surprinsă, încît probabil că arată și foarte vinovată. Bătrînul o străfulgeră cu privirea. Apoi dă din cap afirmativ, plescăind din buze.

— *Nu*.

— Și răspunsul meu este tot *nu*, spune tata. N-am de gînd să mă las dus cu vorba și să ies din spital.

— Un ficat al tău, tăticule... Nu doar un furtun conectat la dializatorul central. Un Auto-Hepar propriu. Cel care ți-a plăcut foarte mult.

— Am aproape optzeci de ani. Cred că e timpul ca industria și finanțele să mă lase în pace.

Ea renunță. Undeva în adîncul sufletului e mai mulțumită așa — nu pentru bătrîn, ci pentru ea însăși. Dacă el ar fi fost de acord cu propunerea, ea ar fi fost aceea care și-ar fi creat o obligație.

— Vreau să-mi scriu testamentul, zice bătrînul agitînd furios bastonul spre o caravană de furnici roșii, care șerpuiește peste stîncile fierbinți.

— Dar, tată ! începe ea considerînd că măcar de data aceasta e practic și logic ; medicul șef a lăsat să se înțeleagă că i-au mai rămas cel mult doar cîteva luni.

— Vreau să discuți cu medicul șef că pot să-mi ia corpul pentru transplant. Ce vor ei. Toate părțile. Însă picioarele ar fi bine să le arunce la gunoi. Din cauza varicelor.

I-ar spune bucuroasă : „Da, tată. Fără îndoială — dacă ești socialist, așa rămîi pînă la moarte". Dar trebuie să fie cinstită.

— Tată, eu nu cred.

— Sînt prea bătrîn ? ! întreabă el aprig, și începe să se ridice.

Ea îl susține neliniștită și are grijă ca el să proptească bine vîrful de cauciuc al bastonului. Stă încovoiat și scrutează cu privirea dealurile verzi din Bellevue. Încearcă să-l ia de braț, dar este respinsă de o împunsătură violentă dată cu cotul lui ascuțit.

— *Sînt*, deci, prea bătrîn, zice el. Atunci vreau să-mi dai corpul la Anatomie. Ca să aibă și studenții ceva material didactic. E păcat să fii ars sau să ajungi îngrășămînt în cimitirul din pădure. Mai este cremarea obligatorie ?

— Nu. Dar în schimb acum avem locuri de veci în excedent.

— Nu vreau să fiu îngrășămînt !

Lui Evy îi pare rău de bătrîn. Toată viața lui de adult a privit moartea în mod firesc, nesentimental. Ghinionul lui este că, după cît se pare, o să moară tocmai într-o perioadă cînd

e la modă să-ți oferi cadavrul științei, lucru cu care să frapezi în anunțurile mortuare : „Conform voinței defunctului, rămășițele pămîntești vor fi predate Institutului Medico-Chirurgical Alfred-Nobel“.

— Nu vreau ca proteinele mele să ajungă înapoi în pămînt, zice tata. Hoitul meu bătrîn mai conține încă o mulțime de cunoștințe și secrete... care mai este acum nivelul studenților de la medicină ? !

— Foarte bun, răspunde ea, deși știe că realitatea este alta — nu o lasă inima să-i spună cum e : nici un student capabil nu mai studiază azi medicina ; ei se îndreaptă — ca și Erik — spre tehnica bugetară și științele administrative.

Bătrînul o pornește cu pași mici pe potecă și se îndreaptă spre clădirea spitalului. Se oprește după cîțiva metri și-i face semn cu bastonul. S-o ia *înainte*.

— Dar nu Institutului Nobel. Ai auzit ? Eu vreau să fiu predat unei facultăți de medicină care mai are ceva urme de demnitate. Medicina și dinamita nu au nimic comun una cu alta.

— Da, sigur tată, zice ea.

— Hai, fată, du-te, spune el și o bate ușor cu bastonul pe spate.

O doare nițel, dar bătrînul nu vrea să fie suspectat că ar alinta-o. Ca să nu-l supere, nu se întoarce să-i facă cu mîna în timp ce coboară panta dealului.

39

CENTRUL DE ETICĂ din Vasastaden este adăpostit într-un pavilion de sticlă, construit în grabă şi folosit iniţial drept cap de linie pentru autobuzele pentru Aeroportul Arlanda. Evy străbate pe jos promenada dinspre Bellevue, dar se opreşte înaintea zidurilor îmbrăcate în sîrmă ghimpată din jurul clubului Stallmästaregården. Un alsacian latră la ea de pe acoperiş, aşa că face un ocol destul de lung. Ajunge la Centrul de etică cu douăzeci de minute mai devreme — ca de obicei.

Se plimbă puţin prin apropiere. Se uită la apa din golful Brunn, la terenurile de tenis din capătul celălalt al parcului Haga şi la Judecătoria Haga. O buclă a şoselei înconjoară, ca într-o capcană de asfalt, frumoasa clădire galbenă, în stil Jugend.

La şapte fără cinci, Evy intră în Centrul de etică. Pe uşa de sticlă e lipit un anunţ din carton, scris dezordonat: „Astă seară — consultaţii". Chiar lîngă intrare este recepţia, unde o femeie de origină indiană stă şi tricotează un pulover islandez, cu cîrlige din metal, groase cît un creion. Evy îi dă legitimaţia femeii de la ghişeu şi trebuie să plătească 35 de coroane; activitatea centrului este serios subvenţionată de municipiu.

— Aveţi trimitere? întreabă recepţionera.

— Nu. Adică profesorul Nils Rosén a vorbit la telefon cu profesorul Fischer.

Recepționera apasă succesiv pe butoanele interfonului :

— Morgan ? Morgan ? Morgan ! Morgan ? Morgan !

Butoanele interfonului au lipite pe ele etichete bătute la mașină : Secretariat. Camera de odihnă.

— Luați loc. Profesorul Fischer vine îndată.

Evy se așază pe un scaun din plastic gros, ca de ceară, de culoarea roșie a tomatei, cu picior metalic și fundul în formă de cupă. Nu se mai află nimeni în sala de așteptare, ceea ce pare încurajator. E sufocant. Soarele serii încinge pervazul de aluminiu al ferestrei.

De fapt se gîndise să anuleze întrevederea. Nu se simte bine azi : umerii îi sînt țepeni și e puțin amețită, ca și cum ar încerca-o o gripă. Dar nu constatase că are febră și atîta vreme cît n-ai febră ești sănătos. Ca să fie sigură, își mai ia o dată temperatura — pune termometrul-oglindă în fața ochiului. Termometrul-oglindă este alcătuit din benzi înguste ce indică variația de la starea normală la strălucirea produsă de febră mare. Evy compară reflexia propriului ochi cu benzile. Nici de data asta nu are strălucirea de febră în ochi.

— Morgan ? Morgan... strigă recepționera în interfon.

— Dar, Morgan, răspunde o voce de bărbat neobișnuit de subțire.

— Ai terminat de băut cafeaua ?

Recepționera îi bate cu cîrligul în geam lui Evy Beck :

— A treia ușă la dreapta, vă rog!

O ia pe coridorul scurt, bate la ușa lui Morgan Fischer și intră. Încăperea este mică. Mobilierul constă numai din două fotolii mobile și o măsuță cu interfon și dictafon. Crăpături fine se întind pe tencuiala cenușie, murdară, a pereților, întocmai ca o rețea de pîrîiașe. Pe spatele ușii se află un afiș de anticariat, pus în ramă cu sticlă, al lui Che Guevara. Pervazul ferestrei e ticsit cu diverse suveniruri: o lampă indiană din alamă, o pipă din spumă de mare în suport, un pinguin din plastic, o maimuță din ebonită, o lumînare din ceară sub forma unui penis, o sticlă de bere goală, un model al marelui orologiu de la Kremlin și o baghetă magică foarte lustruită, răsucită în mod ciudat. Într-unul din fotoliile rotative stă profesorul Fischer. Picioarele încălțate cu botine și le-a pus pe pupitrul cu dictafon.

— Bine ai venit la o scurtă convorbire-intake, îi spune el și-i face semn spre scaunul gol.

Ea se așază prudent. Se uită fascinată la profesor. E îmbrăcat ca un universitar original, care nu și-a schimbat stilul în ultimii douăzeci și cinci de ani. E scund și subțire — are cel mult 1 metru și 60 cm și probabil în vîrstă de 55—56 de ani. Părul, gri ca sîrma de oțel, îi ajunge pînă la umeri. Fața îi e mică și foarte bronzată. Poartă o jachetă de jeans, bleu-spălăcit, roasă pe margini. Nu și-a încheiat-o. Pe dedesubt nu are nici o cămașă și pieptul slab, ars de soare, i se vede de la gît pînă la buric.

În jurul gîtului are mai multe bijuterii înșirate pe fîșii subțiri din piele : un simbol al păcii, un semn zodiacal — Săgetătorul, un deschizător de bere, o lupă și o inimă de aur, mare cît o unghie. Pantalonii sînt din piele de cîrtiță, de culoare violetă iar cusătura pe lung este decorată cu franjuri. Peste mijloc are o curea din piele, cu catarama închipuind două scări de șa îngemănate. Evy este adînc impresionată de o persoană atît de indiferentă la schimbările modei.

— Ai avut o serie de probleme morale, începe prudent cu vocea lui caldă, aproape de femeie.

— Rosén v-a sunat, nu-i așa ?

— Sigur, răspunde el și se uită la ea cu doi ochi mici, cenușii, vioi.

— Înainte de toate, v-aș fi recunoscătoare dacă mi-ați spune puțin despre ce este vorba.

— Cu plăcere, răspunde el zîmbind ; are dinții mici și înghesuiți unul în altul, ca de șobolan. Aici tu însuți expui problemele și tu însuți le rezolvi. Noi, cei de la Centrul de etică, sîntem doar un fel de nași ai procesului la care tu însuți trebuie să-ți supui propriul eu. Ca să vorbesc mai clar, conștiința ta. La această consultație pregătitoare încerc să decid dacă te adaptezi formei de grup. Și, în caz afirmativ, căruia din grupurile noastre etico-terapeutice. Numai în grup vei ajunge la limpezirea problemelor.

— Ia mult timp ? întreabă ea.

— Rezolvările pripite sînt rezolvări aparente. Numai dacă îți acorzi timp poți spera să-ți asiguri o platformă care să dureze multă vreme. Cu concepțiile asupra vieții nu e același lucru ca și cum ai intra într-un magazin universal și ai cumpăra haine noi, spune el, și-și frecă una de alta botinele împodobite cu steluțe de argint.

— Nu știu ce v-a spus Rosén deja. El consideră că am nevoie de puțină perspectivă...

— Îhîm.

— ...asupra problemei.

— Da?

— Mă chinuie gîndul că protecția animalelor ocupă, într-un fel, un loc secundar în Institutul Nobel.

— De ce spui că „mă chinuie gîndul"?

Evy reflectează. E ca și cum, în aceste zile care s-au scurs, așteptînd întîlnirea de la Centrul de etică, hotărîrea ei începuse să se risipească, să o abandoneze. Cînd a pus problema la ședința de sîmbătă și a dat cu pumnul în masă, a consumat atîta energie psihică, încît angajarea în chestiunea propriu-zisă și-a pierdut din intensitate.

Morgan Fischer se apleacă spre ea; are spatele foarte flexibil:

— Nu trebuie *să-ți fie rușine* de implicarea ta! spune el. Noi, aici, la Centrul de etică, pornim de la ideea că pacienții noștri iau lucrurile foarte în serios.

— Da, da, răspunde Evy, trage aer în piept și-și adună puterile ca să continue: cu sigu-

ranță că Institutul Nobel nu este mai rău decît alte instituții de cercetare, dar lipsește acolo sentimentul că animalele de experiență sînt ființe vii.

— De ce spui „cu siguranță mai rău decît“ ? Oare nu este de fapt adevărat că prin amploarea sa Institutul Nobel a ajuns să trateze animalele mai rău decît alte institute de învățămînt superior ?

— E posibil.

— Posibil ? *Este* așa ?

— Dar nu trebuie să se lase provocată. Există vreo dovadă că Institutul Nobel este în vreun fel cel mai rău ?

— S-ar putea, răspunde ea cu mare ezitare. Poate că însăși activitatea pe scară largă este negativă.

— Mergem mai departe. Tu ești o persoană care într-adevăr vrea să știe ce vobește. De aceea „s-ar putea“ este un răspuns relevant.

— Am încercat să pun capăt unui experiment etologic care se numește „packing“. Dar, de fapt, nu cred că este asta. Cred că, în realitate am căutat multă vreme un exemplu într-adevăr flagrant de tortură a animalelor. Vreau să spun că peste tot la Institut animalele sînt supuse unor chinuri inutile, deși nu toate în aceași măsură.

— Ești de acord cu mine dacă zic astfel : tu ești mai degrabă revoltată împotriva unei stări de lucruri, decît împotriva unor anumite cazuri concrete de tortură a animalelor.

— *Da*, răspunde Evy și începe să se simtă bucuroasă că este pe cale de a fi înțeleasă cum trebuie.

— Ce *dovezi* ai că animalele simt de fapt durerea și anxietatea? întreabă el brusc și dur.

Ea rămîne perplexă — un minut mai înainte întîlnise înțelegere.

— Din punct de vedere logic și filosofic nu ai nici o dovadă, spune el blînd, gesticulînd cu mîinile lui mici și înguste — le mișcă în același fel ca atunci cînd se cîntă „Ekerin păianjen suie pe burlan"...

— Eu nu sînt filosof, răspunde ea. Eu sînt un om obișnuit.

— Durerea și anxietatea sînt senzații subiective, continuă Fischer și gesticulează prin aer cu mîinile sale expresive. Durerea și anxietatea sînt experințe de natură pur *individuală* și accesibile numai celui expus respectivei experiențe. Prin conversații descriptive noi, oamenii ne putem convinge că trăirea durerii este general umană. Dar nu avem aceleași posibilități ca să facem schimb de experiență cu animalele. Cu toate acestea, presupunem că și animalele au posibilități asemănătoare de a trăi suferința. Această presupunere se bazează pe unele cunoștințe biologice generale. Mecanismul durerii îndeplinește o funcție clară de conservare a vieții. Senzația de durere face ca o parte a corpului care este afectată să fie circumscrisă și apărată. Știm că oamenii cărora le lipsește simțul durerii pot supraviețui cu greu;

ei ignoră rănile mici care se infectează, nu au grijă de organismul lor. De aceea este firesc să presupunem că resimţirea durerii are o importanţă atît de mare pentru continuarea vieţii, încît ea trebuie să existe şi la majoritatea speciilor animaliere mari.

— Şi la şobolani ?

El respinge cu un gest această întrebare de detaliu şi continuă cu principiile.

— Atît la animale cît şi la oameni scoarţa cerebrală relevă acelaşi tipar de semnale esenţiale, înregistrate fie în timpul odihnei, fie în activitate. Asemănările neuro-anatomice sînt izbitoare, precum şi cele chimice. De aceea *se cuvine* ca în activitatea noastră practică să pornim de la ipoteza că animalele simt durerea.

— Eu sînt veterinar şi ştiu.

Nici o asemenea informaţie nu-l tulbură ; Ekerin, păianjen se caţără din nou în pom.

— Totuşi, aceasta nu ne împiedică să interpretăm critic analogiile ştiinţifice dintre experimentarea durerii la animale şi la oameni. Nu trebuie, de exemplu, să ne lăsăm înşelaţi de faptul că animalele decapitate pot face mişcări de apărare complicate şi chiar să încerce să fugă sau să zboare. Avem motive serioase să credem că, în astfel de situaţii, este vorba despre mişcări reflexe inconştiente.

— Dar şobolanii ?

— Bună întrebare. Sistemul spino-talamic, care se consideră că transmite impulsurile dureroase prin măduva spinării pînă la părţile su-

perioare ale creierului, există deopotrivă la rozătoare şi la animalele de casă. Însă sistemul lor nu a atins aceeași dezvoltare ca la maimuțe și la oameni.

El se lasă pe spate în scaun şi îşi bagă mîinile de păianjen în buzunarul blugilor. Se vede clar că aşteaptă ca Evy să-şi spună părerea, dar ea simte că i-a pierit graiul. Brusc, se apleacă din nou spre ea :

— De aceea nu este corect cînd îţi imaginezi că eşti în locul animalului şi încerci să-ți închipui prin ce ar putea să treacă. Şi încă un lucru : cercetarea depinde de dezvoltarea rapidă și de productivitatea înaltă. Din această cauză metodele de tratare care perturbă animalele și nu corespund nevoilor lor de bază dispar automat.

Morgan Fischer s-a apropiat foarte mult de fața ei, ca să-i surprindă reacţia. Ea însăși este curioasă ce crede, dar nu ştie încă.

— În concluzie, spune el. În concluzie, putem afirma că întrebării referitoare la capacitatea animalelor de a simți durerea și de a trăi suferința i se poate da greu un răspuns strict științific corect.

Cu ultima parte crede că poate să fie de acord. Își linge buzele uscate ; și totuși, are febră ?

— Evy Beck ! Subscrii la ce am spus ?

Adevărul este că ea auzise numai o parte din cele spuse — avea impresia că mîinile lui ca de păianjen s-ar fi interpus sfîrtecînd raţionamentul.

— *Nu*, Evy Beck. *Nu* ești de acord cu mine! spune el brutal.

Ea deschide gura să răspundă — dar n-are nimic de zis, așa că rămîne cu gura căscată.

— Tot ce-am sporovăit pînă acum, știi de unde este?

Ea dă din cap că nu.

— E un citat dintr-un vechi manual de cunoștințe despre animalele de experiență.

— Un citat?

— Dar tu nu crezi. Tu, Evy Beck, consideri că animalele au, ca și oamenii, o valoare intrinsecă; că animalele de experiență trebuie îngrijite nu pentru a fi productive, pentru cercetare, ci pentru că sînt vii. Tu, Evy Beck, refuzi deocamdată să clasifici viața în superior și inferior; pentru tine un cimpanzeu care costă o grămadă de bani nu are o valoare intrinsecă mai mare decît un șoricel alb de 1,75 coroane.

— Probabil că așa este, răspunde ea, puțin speriată. Eu nu mi-am formulat punctul de vedere la fel de consecvent ca tine...

— *Grav*, spune el. Adu-ți aminte că între pereții aceștia totul este *grav*.

— Îți sînt recunoscătoare, spune ea.

Cu tocul botinei negre din piele de mănuși Morgan Fischer apasă butonul interfonului marcat „Recepție".

— Alo?!

— Da, se aude de la recepție.

— Pune-o pe Evy Beck în grupul de joi. În cel de seara.

AZI A FOST O ZI GREA. Trimestrul de toamnă, care a început puțin șovăitor și cam în joacă, abia a intrat azi cu adevărat în ritmul lui alert. Evy stă la masa din bucătărie și șterge cu degetul stratul de gheață depus pe sticla cu vin alb, de Porto, care a stat la congelator. Vinul alb și dulce se cuvine să fie bine răcit ca și cum ai pune picioarele în apă rece. Te reconfortează.

Chiar înainte de ora cinci, șeful de serviciu Rosenquist a trecut pentru cîteva minute prin camera ei de lucru și i-a adus la cunoștință că n-o să poată rămîne singură în birou toată toamna. Probabil că vor fi obligați să o determine să împartă camera cîteva ore pe zi cu intendentul care va fi angajat pentru a se ocupa de picturile în ulei ale Institutului Nobel, de decorațiunile sculpturale și, nu în ultimul rînd, de planificarea pe termen lung a extinderii Ceasului-Nobel.

Evy se felicită că nu este atît de proastă. A accepta pe cineva în birou nu este neapărat o provocare, un vot de neîncredere. Dar pe lîngă toate celelalte : ședințe anulate, inspecții amînate și apeluri telefonice fără răspuns ; cînd roagă să se pună pe masa celui căutat un mesaj, nu primește nici un telefon de la nimeni. Evy se gîndește : ei, și tu, Coeficiento — așa este cînd începe să-ți bată vîntul împotrivă.

Cineva sună la ușă. Își tîrăște picioarele pînă acolo și deschide — e aproape zece seara.

— ...ik !

E atît de surprinsă, că rămîne în prag și-i blochează trecerea.

— Se poate intra... ?

Ea îl prinde de umeri și-l trage înăuntru. Se uită neliniștită la expresia feței lui : spun trăsăturile feței ceva ? A murit bătrînul ?

— M-am gîndit să trec pe aici, spune Erik ezitînd puțin.

— Slavă Domnului ! Credeam că s-a-ntîmplat ceva.

Îl conduce în bucătărie și-l așază la masă. Jenată, pune sticla cu vin în spatele perdelei de la fereastră. Erik nu bea alcool. Încet, se așază și ea vizavi de el. Fața lui e arsă de soare, netedă și aerodinamică. E o față liniară, frumoasă. Dar ceea ce se remarcă e faptul că este atît de *concretă* : gura e gură, fruntea e frunte, iar ochii nu exprimă nici un simbol confuz — sînt pur și simplu ochi.

— Ai necazuri, Evy ?

Se relaxează ușor. O cuprinde o bucurie liniștită — ca și cînd ar fi luat o înghițitură de băutură. Simte o amorțeală plăcută în picioare, obrajii i se încordează puțin. Evy își pune mîinile peste ale lui, care sînt fine și bronzate.

— Erik ! Mă bucur din suflet că ai venit așa, pe neașteptate.

În momentul acela sună telefonul. Ea clipește, rămîne nemișcată cu mîinile întinse spre el : nu acum !

— N-ai de gînd să răspunzi ? !

Ea se duce și ridică receptorul. Este de la Institutul Nobel, Secția de tanatologie experimentală. Tehnicianul veterinar de serviciu cere ajutor.

— Tu nu ești niciodată liberă? întreabă Erik.

— Nu mai e altcineva în afară de mine. Îmi pare atît de rău, Erik, dar *trebuie* să plec. Unui cimpanzeu i-a sărit maxilarul din articulație.

— Atunci te conduc.

În momentul în care mașina neagră și mare a lui Erik oprește în fața Institutului, pe scară se află o femeie în halat alb, fluturînd. Ea coboară treptele mici ale scării joase și largi de un metru ca o pasăre care înaintează greoi prin apă. Femeia se numește Elisabet Skoglund și este tehnicianul veterinar de serviciu.

Intră cu toții în căldire și apoi urcă la etajul doi. Într-o cameră mare, cu pereții verde deschis, se află patru cuști din plexiglas așezate lîngă perete ca paturile într-un salon de spital. În trei din ele cimpanzeii dorm — cîte unul în fiecare cușcă. În cea mai apropiată de ușă stă un cimpanzeu cu gura căscată, într-un mod anormal. Maimuța are lacrimi în ochi, ca și cum ar fi rîs mult.

— Aici, spune Elisabet Skoglund. Nu știu cît timp a stat așa. Cînd am făcut rondul la ora opt, totul era normal.

— De ce stau cimpanzeii aici? întreabă Erik politicos. Vreau să zic: ce se întîmplă aici?

Elisabet Skoglund îl privește atentă, ridică o mînă ca să explice, dar se oprește, se uită vinovată la Evy Beck și spune :

— N-aş fi sunat, dacă n-ar fi fost urgent.

Evy Beck dă zăvorul la o parte și împinge în jos, spre podea, un geam lateral, ca să ajungă la cimpanzeu. Cimpanzeul își pune amîndouă mîinile în jurul obrajilor și dă din cap necăjit. Evy pipăie prudent și ușor cu vîrfurile degetelor colțurile mandibulei.

— Maxilarul a ieșit din încheietură, spune ea. Partea proastă e că nu știm dacă e și ceva rupt. Cum s-a întîmplat ?

În locul Elisabetei Skoglund răspunde acum însuși cimpanzeul — nu cu cuvinte, ci cu o ploaie de gesturi vii, în limba surdo-muților.

— Ce înseamnă asta ? întreabă Erik. Semnalizează ?

— Cimpanzeii inteligenți pot stăpîni cîteva sute de semne din alfabetul surdo-muților, explică Evy Beck — se întoarce apoi către tehniciana veterinară : ce-a spus maimuța ?

Tehniciana veterinară Skoglung se preface că n-a înțeles, dar nu reușește fără să roșească puternic.

— Bineînțeles că știi alfabetul surdo-muților, spune Evy Beck furioasă. Nu l-ați învățat pe cimpanzeul ăsta de dragul distracției !

— Marta, așa o cheamă, spune că a rîs atît de mult, că n-a mai putut închide gura după aceea.

— A rîs ? întreabă Erik și rîde.

— Spune-i Martei că am de gînd să-i îndrept maxilarul. O s-o doară. Dar merge repede, ca atunci cînd scoți un dinte.

Elisabet Skoglund gesticulează, lovește o mînă de articulația celeilalte, se bate pe obraz, formează cuvîntul „durere" și apoi transmite cu energie noțiunea „bucurie".

Maimuța dă din cap atentă și apoi răspunde lent, cu cîteva gesturi docile.

— Marta spune că este pregătită, răspunde tehniciana veterinară.

— Nu mai spune și altceva? întreabă Erik, cu bruscă asprime.

Tehniciana veterinară roșește și privește de jur împrejurul pereților.

— Pentru că noi folosim simbolurile alfabetului surdo-mut în tehnica internațională a calculatoarelor, știu aproximativ ce spune cimpanzeul: e ceva în legătură cu *moartea?*

— Maimuța spune: am să mor, totuși, în curînd.

— Explică mai amănunțit, spune Erik.

Evy îl întrerupe, aplecîndu-se spre maimuță; îi dă jos mîinile de la obraji și apoi o apucă strîns de fălci. Observă cum maimuța, împotriva voinței ei, scoate limba și își dirijează mișcările cu vîrful limbii. Poate că merge! Dacă nu este îndemînatică e posibil să rupă ligamentul sau să frîngă gîtul fragil al mandibulei. Presează rapid maxilarul înainte și înapoi. Marta țipă în momentul în care capătul mandibulei alunecă în încheietura ei. A mers!

— Frumos, Evy ! spune Erik. N-am avut curajul să mă uit.

Ea îi zîmbește. Slăbiciunea asta mică îl face pe Erik uman — faptul că îi e frică de spital și nu suportă să vadă sînge.

— Acum putem să stingem lumina spune Elisabeta Skoglund care pare să se grăbească.

— N-ați putea să ne mai spuneți cîte ceva despre cimpanzeu ? întreabă Erik.

— Dacă vreți detalii, trebuie să cer aprobarea superiorilor, răspunde tăios tehniciana veterinară.

Cu oarecare groază, Evy Beck îl vede pe Erik întorcîndu-se la cimpanzeu Marta cu care încearcă, cu stîngăcie, să închege o conversație în alfabetul surdo-mut. Se întoarce spre tehniciană și-i zice :

— Pot să scriu undeva o trimitere la raze ? Trebuie să-i faceți o radiografie mîine dis-de-dimineață ca să fim siguri că nu s-a rupt ceva.

Împotriva voinței ei tehniciana veterinară iese din încăpere și o conduce pe Evy Beck la secretariat, cîteva uși mai încolo. Evy Beck se așază, își potrivește indigoul și începe să scrie o trimitere la radiologie : „Luxație de articulație a mandibulei în seara zilei de 26 august. Repunere manuală în aceeași seară. Nici un semn clinic de fractură. Rugăm control röntgen. Fractură ? Fisură ? Amplasare greșită ?

Cînd se întorc în salon, Erik continuă să stea pe vine în fața cuștii cimpanzeului. Vorbesc gesticulînd încet și foarte clar.

— Trebuie să sting lumina, spune Elisabet Skoglund.

— Un moment, un moment.

Dînd din cap, Erik interpretează o succesiune de mişcări lungi şi complicate ale maimuţei. Apoi amîndoi stau nemişcaţi şi se uită unul la altul.

Tehniciana veterinară stinge lumina în sală.

— Erik! îl cheamă Evy Beck cu voce scăzută.

În cele din urmă iese şi el pe coridor. Se întorc la maşină. Elisabet Skoglund nu îi conduce pînă la ieşire. În maşină Erik îi spune:

— Al naibii de interesant. Toţi patru cimpanzeii au leucemie. Şi ştiu că o să moară.

Evy tace. Într-o situaţie obişnuită tehnicianul veterinar de serviciu i-ar fi povestit mai mult decît bucuros despre experiment, mai ales atunci cînd este chemată aici, seara tîrziu. În asemenea împrejurări, a răspunde la întrebări este o politeţe obişnuită. Dar, evident, nu astă seară. Elisabet Skoglund trebuie să fi fost în contact cu şeful instituţiei de la care a primit ordin: nici un cuvînt în plus lui Evy Beck.

— Cu asta te ocupi tu, Evy? Răspunzi la toate chemările, ca oricare doctor de provincie? El nu aşteaptă răspunsul, ci continuă: Ştiai că s-a ajuns atît de departe cu cimpanzeii, încît li se inoculează leucemie şi apoi se urmăreşte procesul de moarte psihologică?

— Sigur, răspunde ea obosită. Există un comportament verificat de practică la oamenii care

știu că vor muri : la început tristețe și depresiune — rar, agresivitate. Apoi, represiunea, „negarea". Urmează regresiunea, adică mai mult sau mai puțin o comportare copilăroasă. Probabil o nouă agresiune și, în cele din urmă, resemnarea : după ce omul și-a curmat legătura afectivă cu viața.

— De ce se folosesc atunci cimpanzeii ?

— Pentru că nu au rude care să se amestece.

Mașina o ia pe „centura exterioară", adică pe autostrada care merge paralel cu granița dintre Stockholm și Solna.

— Nu putem opri puțin ? întreabă ea ?

— Nu, micuță Evy. Pe autostradă nu este voie să oprești.

Ea vrea să vorbească cu Erik în liniște și pace. Sînt aproape zece ani de cînd n-au mai stat de vorbă ca lumea, unul cu altul. Odinioară era altfel : Evy își amintește de nenumăratele discuții politice, religioase și pe teme general morale pe care le avea cu Erik, mult timp înaintea adolescenței. Obișnuiau să stea la masa din bucătărie. Seri lungi, însuflețite, cînd Erik perora și predica cu obrajii îmbujorați. La început ea avea superioritatea, dar cînd el a ajuns pe la paisprezece-cincisprezece ani, s-a transformat într-o ascultătoare pasivă. Cînd Erik a împlinit șaptesprezece ani conversațiile din jurul mesei au încetat brusc. Camarazii lui și-l disputau și de ea nu mai era nevoie.

— Nu vrei să urci să iei o ceașcă cu ceai ? întreabă ea după ce el a frînat în fața porții ?

— Nici aici n-am voie să parchez.

Ea îi pune mîna pe genunchi.

— Și dacă plătesc amenda ?

Erik sare aproape în picioare în mașină.

— Evy ! Nu trebuie să spui asta !.

În timp ce face ceaiul, se întoarce de cîteva ori, numai ca să-l vadă stînd la masa din bucătărie — ca înainte.

— Erik, înțelegi tu de ce mă ocup eu în realitate la Institutul Nobel ?

— Faci un lucru admirabil.

Evy aduce ceainicul la masă și se așază. Îi e puțin teamă ca el să nu-i evite privirea în momentul în care ea îi cuprinde mîinile. Dar Erik n-o evită — o privire mai sinceră nici că există.

— Erik, pur și simplu nu mă *descurc*.

Stau în tăcere cîteva clipe — apoi Erik își trage mîna dreaptă și-i toarnă ceai.

— Trebuie să te descurci, Evy. Te au doar pe tine.

Ea începe să-i povestească, să-i spună cum a început să-i fie teamă pentru ea însăși, teamă din două motive diametral opuse. Unul, pentru că n-a reușit să se facă ascultată că animalele înseamnă viață și nu marfă de consum — și în același timp, teamă pentru că reușește să lucreze mai departe, în ciuda faptului că se simte sfîșiată de sus pînă jos.

— Dar asta e problema tuturor, Evy. Mai mult sau mai puțin. Probabil deosebit de clară în cazul tău. Dar nu trebuie să ne lăsăm p-a-r-a-l-i-z-a-ț-i.

— Ce să fac atunci? Să las etologii să continue cu iadul lor experimental de șobolani?

— Evident că nu. Dar trebuie să găsești căile adecvate, Evy. Numai cel care se repede orbește poate să se lovească drept în frunte. Un institut medical este un sistem administrativ foarte dezvoltat și delicat. Sau ca să folosim o metaforă: un număr mare de închizători complicate. Pentru a deschide, trebuie să ai cheia potrivită. N-ai făcut nimic dacă te apuci să dai cu picioarele în închizătoare.

Erik are, evident, dreptate. Cu reacții impulsive nu ajungi nicăieri.

— Te poți compara cu un chirurg, Evy. Un chirurg care nu suportă să vadă sînge și care se îngrozește de fiecare dată cînd taie un pacient.

Ea se simte deopotrivă liniștită și zdrobită. Erik are dreptate. Dar și ea trebuie să *simtă* că Erik are dreptate.

— Cheia potrivită și închizătoarea bine unsă, spune Erik.

După ce și-au băut ceaiul, Evy îl ajută să-și pună haina ușoară de vară. El o sărută — ca odinioară — pe frunte. Cînd să închidă ușa liftului după el, Erik îi spune:

— Cimpanzeul ăla! Să fie condamnat la moarte și să rîdă pînă-i sare maxilarul din articulație!

41

ÎNTR-O SEARĂ DE JOI, în septembrie, Evy merge la prima întîlnire în grup, la Centrul de etică din Vasastaden. Este puțin dezamăgită că grupul nu este condus de Fischer Morgan — dar, se-nțelege, directorul nu le poate face pe toate. Grupul de joi este condus de doi soți, Don și Doreen Hafez. Amîndoi sînt cetățeni britanici, dar au lucrat mult timp în Suedia. Don e puțin trecut peste cincizeci de ani, scund, cu pieptul mare, capul dat pe spate, cu chelie avansată și păr cărunt, ondulat. Ochii îi sînt foarte negri, iar pielea seamănă cu a bătrînului : mai degrabă cenușie decît măslinie. Doreen are aproape zece ani mai puțin, corpul subțire, părul pînă la umeri, strident colorat în roșu, rujată în stilul tipic al englezoaicelor : gros și clisos. Doreen e vioaie, aproape epatantă și vorbește bine suedeza. Don e mai domol, vorbește cu accent gros, pronunțat, dar are o autoritate gravă.

Încep prezentările — nume, vîrstă și problema pe care o are fiecare :

Eifod Erlandsson, 18 — refuză să facă serviciul militar.

Kerstin Wahlrot, 39 — asistentă la secția avorturi.

Gustaf Strandberg 47 — gardian la o închisoare.

Wibeke Hall-Nordlund 47 — răspunde de rubrica „întrebărilor personale" dintr-o revistă săptămînală.

Evy Beck, 53 — veterinar la animale de experiență.

Hans Jönsson, 29 — vicar.

Wolfgang Widén, 35 — șef de birou la Agenția suedeză de asistență pentru țările în curs de dezvoltare (SIDA).

După scurta prezentare — cineva încearcă să-și dezvolte problema dar e oprit — soții Hafez se ocupă de detaliile practice. Camera în care se află este rece și nemobilată, în afară de zece scaune simple așezate într-un cerc larg. La mijlocul cercului se află o farfurie din metal negru în care se face focul. Deasupra farfuriei, atîrnă din tavan un absorbant electric pentru fum și căldură.

— Vă rog să luați loc cu toții, spune Doreen.

După ce s-au așezat, unii de la început, alții după mutări repetate, Doreen aduce un carton cu cărbuni pentru grătar.

— Observați ce zgomot face cărbunele — zăngăne ca sticla — spune ea și golește, ceremonios, cărbunele în farfurie.

Don aduce un tub cu lichid pentru aprins focul și împrăștie un nor strălucitor peste farfuria cu cărbuni. Doreen are în mîna ridicată o cutie de chibrituri și un chibrit lung de trei decimetri.

— De fiecare dată, explică ea și se uită în juru-i ca toți să înțeleagă. De fiecare dată, începem prin a aprinde focul. Cînd tot cărbunele... Iar se uită în juru-i : cînd tot cărbunele s-a transformat în cenușă, am terminat și

noi. Timpul de ardere e aproape exact nouăzeci de minute. Focul din cărbuni este ceasul nostru viu!

Don ia chibritul și cutia de chibrituri și dă foc cărbunilor.

— Astă seară, spune el, o să arătăm doar tehnica pentru etico-terapie. Data viitoare vom începe cu adevărat.

Don ia un scaun liber și se așază la cîțiva metri în afara cercului mare.

— Don este directorul, explică Doreen. El conduce, Eu, spune ea și arată cu degetul spre ea, între doi sîni mici și țuguiați, sînt — directorul adjunct. Eu îl ajut pe Don. Împreună îndrumăm etico-terapia. Cine vrea să înceapă ?!

Nimeni nu vrea să înceapă.

Doreen se uită în juru-i, zîmbind. Apoi se duce spre tînărul de 18 ani, Eifod Erlandsson, care refuză să poarte armă și îl ia de mînă.

— Vrei să-ncepi ?

Eifod Erlandsson se ridică lent și stîngaci. Doreen se așază în fața lui și îi ține mîinile :

— Vrei să fii drăguț și să ne povestești cînd ai spus tu unei persoane că nu vrei să porți armă ?

Erlandsson se uită la focul de cărbuni și pare că vrea să se scarpine, dar are ambele mîini prinse. În loc de asta, pufnește cu nasul în mîneca pulovărului.

— Nu te sfii. Toți sîntem în aceeași situație, spune Doreen.

— Da, ofițerul care făcea înscrieri la recrutare mi-a dat trimitere aici.

Doreen se uită pe lîngă Erlandsson, spre Don. E sigur că primește un semn de la el, căci continuă :

— Nu, nu vorbim acum de trimitere. Cînd a fost prima dată cînd ai spus vreunei persoane că nu vrei să porți armă ?

Nici un răspuns. Tînărul de 18 ani, înalt și plin de coșuri, privește în tavan, la foc și manifestă un puternic interes pentru absorbantul de fum și căldură.

Brusc, Don apare în cerc, se așază în spatele lui Erlandsson, își pune mîinile pe umerii lui, se ridică pe vîrfuri și îi spune peste umăr lui Erlandsson :

— Am vorbit cu tatăl meu acum doi ani...

— Nu ! zice Erlandsson morocănos.

Doreen îi dă drumul mîinilor, în timp ce Don mai rămîne încă, cu ale lui, pe umerii tînărului care refuză să poarte armă.

— Ce face Don acum se numește „a dubla". De la englezescul „double". Asta înseamnă că Don răspunde în locul lui Eifod. Eifod poate accepta interpretarea sau poate s-o respingă... Fiecare dintre voi, continuă ea și indică pedagogic spre fiecare : fiecare dintre voi se poate ridica „să dubleze", se poate ridica să spună ce *crede* el că Eifod vrea într-adevăr să zică.

Doreen apucă din nou mîinile grele și ostile ale lui Eifod Erlandsson, îl privește prietenos și-l întreabă :

— De ce nu vrei să porți armă ?

Nici acum nu răspunde, ci respiră adînc, așa încît umerii îi ajung pînă la urechi.

Brusc se ridică Wibeke Häll-Nordlund, chicotește nițel, se duce pe vîrfuri în spatele lui Eifod și îl ciupește de umeri.

— Pentru că nu vreau să fiu omorît ! spune ea cu o voce ascuțită.

Eifod se uită din nou țintă în tavan după ajutor. Apoi se uită la Doreen și dă negativ din cap.

— O greșeală tipică pentru începători, spune Doreen, este că nu se vorbește, ci se dă doar din cap.

Don vine repede în cerc, se așază în spatele lui Eifod și spune :

— Refuz să ucid ceea ce Domnul a creat !

— Nu, spune Eifod hotărît. Am motive politice, nu etice !

— Bun ! izbucnește Doreen și-l trage de mîini.

— Foarte bine, spune Don și-l bate pe Eifod pe amîndoi umerii.

— Acum o să schimbăm rolurile, continuă Don, după ce l-a condus pe Eifod înapoi la scaunul său. Evy Beck — ești așa de amabilă să joci rolul lui Eifod ?

Ea se ridică cu greutate : i-a amorțit fundul pe scaunul tare. Își șterge repede palmele de fustă și le întinde spre Doreen.

— Ascultați : Evy Beck preia rolul lui Eifod. Te întreb acum pe tine *Eifod* : de ce nu vrei să porți armă ?

— Să răspund ce cred eu... însămi ?

Doreen dă din cap încurajator.

— Pentru că am motive politice să nu port armă, spune Evy.

Don pășește în cerc și le desparte pe Evy și Doreen, ca și cum ar fi doi boxeuri :

— Poți răspunde ce vrei. De preferință altceva.

— Pot să inventez ?

Don dă din cap afirmativ, le lasă și se întoarce la locul lui de observație. Doreen se uită la ea din nou, zîmbește și întreabă, subliniind în același timp cu capul :

— De ce, Eifod, tu nu porți armă ?

Evy Beck reflectează. Pentru că pînă acum nu a trebuit să ia o poziție personală față de întrebare, încearcă să-și amintească argumente pe care le-a auzit sau citit :

— Refuz să fac serviciul militar pentru că sistemul întărește societatea bazată pe clase, spune ea și se gîndește că sună destul de prostesc.

Don se repede în cerc din nou :

— Foarte ingenios. Un răspuns bun !

Doreen repetă :

— Acum am învățat să dublăm și să preluăm roluri. Acum vom învăța să preluăm rolul opus.

Ea face semn clericului Hans Jönsson. Don pune mîna ușor pe brațul lui Doreen, ceea ce ar putea să însemne ori „sînt de acord cu tine“ sau „ia-o mai ușor“.

— Acum Hans Jönsson este Eifod. Evy Beck este ofițerul de la recrutare, spune Doreen și rîde puțin afectat. Eifod, spune-i ofițerului de la recrutare din ce cauză refuzi să porți armă.

Evy Beck se uită la Hans Jönsson și încearcă să stabilească un contact din priviri cu el, dar acesta pare că se uită țintă la sînii ei. Simte cum începe să-i șiroiască din nou transpirația în palme. Încearcă să-i descleșteze puțin mîinile lui Hans Jönsson dar el o ține spasmodic.

— Refuz să port armă pentru că Dumnezeu ne interzice să omorîm ! spune preotul cu voce sigură și o privește drept în ochi.

Evy Beck se descumpănește puțin : brusc nu mai știe cine e.

— Argumente pentru contrapartener ! spune Doreen încurajator.

— Dar există și în armată preoți, spune Evy Beck.

— Excelent ! spune Don și vine în față. Scopul este ca Eifod să-și vadă problema *din afară.*

Doreen completează ca și cum ar urma un dialog gata scris :

— Întregul grup ia parte la problema lui Eifod. Eifod își rezolvă problema singur. Dar grupul e acela care îl ajută să găsească propria soluție.

— Să ne așezăm cu toții, spune Don și rămîne singur în cercul din jurul farfuriei cu jăratic.

— Eu am o întrebare, spune Doreen și ridică brațul în unghi drept cu antebrațul.

— Da, Doreen ? spune Don.

— Dar dacă Eifod se întristează sau este adînc impresionat să se vadă el însuși din afară. A avea revelația asta este pentru mulți un proces chinuitor. Cum îl ajutăm ?

— Bună întrebare, spune Don și se uită binevoitor la cei din jur. Are cineva vreo idee cum l-am putea ajuta pe Eifod ?

Membrii grupului nu se mai uită în podea din timiditate — în schimb se uită unii la alții și-și șoptesc propozițiuni incomplete, de încercare.

La un semn din partea lui Don, Doreen se duce și se așază lîngă Eifod, pe scaun. Ca să poată sta amîndoi, trebuie să se înlănțuie și să se lipească unul de altul.

Don explică :

— Asta se numește simpatie.

Doreen adaugă :

— A simpatiza înseamnă că cel ce riscă să vină în contradicție cu grupul nu trebuie lăsat niciodată singur. De aceea mă duc și mă așez lîngă Eifod, mă așez pe același scaun cu Eifod. Eu simpatizez cu Eifod.

— Alte întrebări ? întreabă Don, dar nu așteaptă răspuns ci părăsește cercul lăsînd locul pentru Doreen :

— De fiecare dată încheiem prin a sufla în ceasul nostru viu.

Doreen se așază pe vine și suflă ușor în focul de cărbuni. Flăcări albe și gri urcă învăluindu-se. Nu se mai aprinde nici un tăciune.

— Hai, veniți cu toții, spune Doreen.

Ezitînd și jenîndu-se îngenunchează cu toții în jurul farfuriei cu jăratic. La semnul lui Doreen toți suflă foarte ușor în cenușă. Din cenușă se ridică un fuior. Toți trebuie să sufle la fel de tare — altfel fuiorul s-ar destrăma și ar intra în ochii vreunui participant.

42

SEPTEMBRIE ESTE O LUNĂ GREA. Nimic nu-i reușește. Evy se duce de patru ori la Centrul de etică, dar nu mai simte altceva decît înstrăinare. Rareori doarme noaptea fără a fi deranjată : ca și cum în Institutul Nobel noaptea ar clocoti nevoia de ajutor, pentru cel mai neînsemnat lucru telefonul sună și o trezește. Dar nu și ziua. Între orele nouă și cinci Institutul Nobel nu arată oficial nici un fel de interes față de consultantul lui în medicină veterinară.

Cînd vine la birou în dimineața zilei de întîi octombrie, camera este remobilată. În ea se află două birouri, iar pereții albi sînt mîzgăliți cu carioca. Baroc-7, Neoclasicism-18 ; Romantism-1, Realism-3, Impresionism-4 ; Postimpresionism-0, Suprarealism-12 ; Concretism-9 ; Pragmatism-2 ;

— Bună dimineața, Evy Beck, îi spune cineva aflat în spate.

Un tînăr de vreo douăzeci și cinci de ani stă în prag. Are o față deschisă, veselă. Părul este șaten, tuns scurt și cu cărare la mijloc. Poartă un costum negru, la două rînduri, cămașă albă și cravată de culoarea porumbelului. În picioare are pantofi de lac. Întreaga lui înfățișare vorbește clar despre ceea ce e : un artist !

— Bine ai venit, spune ea, apropiindu-se și dîndu-i mîna. Presupun că ești noul meu coleg de birou.

— August Klevberg, se prezintă el cu o înclinare abia perceptibilă a corpului.

— Aha... zice ea. Să sperăm că o să ne simțim bine împreună.

— Cu siguranță, spune Klevberg bucuros.

Evy Beck se așază la biroul ei și Klevberg la al lui. Se uită unul la altul zîmbind.

— BOFM * ? întreabă ea.

— Niciodată ! răspunde Klevberg. Șeful de birou de aici e iubitor de artă. A aranjat imediat un post de intendent pro tene (e.o.)

— Ce înseamnă toate astea pe care le-ai scris pe pereți ? întreabă ea.

— Înseamnă că am început să inventariez operele de artă din Institut, spune el. Este de remarcat că *nimeni nu știe* cîte opere de artă se află împrăștiate în diferitele instituții. Nu e nici o ordine. O parte sînt împrumutate, o

---

* Bărbați încadrați prin Oficiul Forțelor de Muncă.

parte cumpărate, altele donate. Sînt tablouri de care nimeni nu știe de ce sînt atîrnate aici.

— Ei, se pare că, de fapt, ești o persoană indispensabilă. Vreau să spun că situația nu e deloc cum trebuie.

El sare vioi de la birou, se apropie de al ei și se apleacă, sprijinindu-și nodurile degetelor de masă:

— Și acum, Evy, o să mă conduci prin zonă? Rosénquist e de părere că nimeni altcineva nu și-a băgat nasul prin toate ungherele ca tine. Ar fi al naibii de amabil...

— Da, desigur, spune ea.

Toată ziua Evy colindă împreună cu intendentul de artă August Klevberg prin clădirile Institutului Nobel. Se simte înviorată — brusc vede întregul așezămînt cu alți ochi. În loc să intre la Anatomie și să vadă cîți cobai sînt sub masă în camera de developare a laboratorului foto sau cîți crapi mari respiră în borcanele tulburi din pod, August Klevberg se repede direct la secretara profesorului și întreabă de Braque, Klee, Olle Olsson — Hagalund sau Torsten Renquist.

Facultatea de anatomie posedă o imensă frescă semnată Orozco. Reprezintă cîțiva oameni dispuiați, vlăguiți, care stau și se uită la un bărbat gol, căzut la pămînt. Evy Beck are impresia că seamănă cu un tablou care-i descrie pe prizonierii din lagărele de concentrare. O plăcuță metalică datată 1960 menționează că este o donație de la C. H. Boehringer Sohn-

Ingelheim am Rhein, producătorul de atunci, al preparatului de slăbire Preludin.

Klevberg are cu el un mini-aparat de fotografiat cu bliț și ia cîteva instantanee ale operei lui Orozco. Face și o scurtă prezentare a picturii în caietul său de însemnări.

Apoi mulțumesc și merg mai departe la Institutul de medicină legală. Aici li se arată mai întîi micul muzeu, unde se păstrează printre altele o colecție restrînsă de piei umane tatuate, strînse la autopsii, de pe timpul cînd Institutul de medicină legală era situat chiar în cartierul rău famat. Dar pe August Klevberg nu-l prea interesează aceste piei ilustrate și le consideră mai curînd drept simple curiozități. Totuși, la urmă se răzgîndește și le include rubricii „artă populară comercială".

Apoi Klevberg îl roagă pe paznic să le arate marele relief în lemn al lui Bror Hjorth din capelă.

— Străinii nu au acces acolo, spune paznicul. La secția de autopsii nu se dă voie nimănui. Se povestește că în anii '50, cînd bătrînul rege se afla în vizită aici, nu i s-a permis nici măcar lui să intre acolo. Dar totuși a intrat.

— Vedeți degetul acesta? spune August Klevberg și ridică mîna dreaptă.

— Da, pare normal, spune paznicul.

— Este un deget A — răspunde Klevberg.

Două minute mai tîrziu sînt conduși prin secția de autopsie rău mirositoare și se află

în fața imensului tablou, cu un bogat colorit, al lui Bror Hjorth din capelă.

În timpul pauzei de prînz trec în revistă arta din Casa studenților. În camera cu masa de biliard deteriorată, unde se vînd la mîna a doua cursuri și compendii, atîrnă un Olle Bonniér murdar și afumat.

— Acesta trebuie restaurat, spune Klevberg. Este unic.

— De unde aveți bani pentru asta? întreabă ea.

El se face că nu aude întrebarea. Apoi merg mai departe la bibliotecă și se uită la cîteva picturi destul de noi, din școala pragmatică. Ei nu-i plac. Una nu are decît doi ani și este o copie după El Greco.

— De ce s-or face numai reproduceri în ziua de azi? întreabă ea.

August Klevberg se aprinde și-i ține un discurs lung despre funcția artei. Ea nu înțelege decît fragmente: nu trebuie să te lași orbit de felul în care arată o operă de artă izolată. La fel de important este contextul în care a apărut opera. De aceea un El Greco pictat azi are o cu totul altă funcție decît un El Greco făcut în 1605.

Merg mai departe, la Institutul de Fiziologie și găsesc o adevărată comoară: un Picasso din perioada de început. Tabloul este un dar personal din partea unui fost ministru spaniol al învățămîntului și științei, Jose Luis Villar Palasi. A fost dăruit Fiziologiei în 1973, cînd unui fiziolog suedez i s-a acordat titlul

de „doctor honoris causa“ al Universității din Madrid.

— Oare cît poate să valoreze un astfel de Picasso ? se întreabă Evy Beck.

August Klevberg se uită în tabelul său de buzunar :

— Au scăzut continuu în ultimii ani... 2,1 milioane.

La Fiziologie refuză să bea o ceașcă cu cafea și își continuă drumul spre colțul de sud-est al zonei IMCAN, unde se află departamentele de stomatologie. Facultățile de medicină au fost de mult timp unite cu cele de odontologie dar dentiștii au avut totdeauna o poziție slabă și au fost tratați ca niște rude sărace.

Un mare pas spre integrare însă l-au făcut departamentele de stomatologie după ce Amalgam Internațional a donat un grup sculptural exterior, care, spre furia Comitetului de construcții și terenuri, blochează o mare suprafață a parcului de 2000 metri pătrați.

Grupul sculptural este alcătuit din peste treizeci de piese de marmură roșu-maronie. Dacă stai în interiorul suprafeței de parc ai sentimentul că te afli într-un loc de joacă pentru copii construit cu ambiție și artă, sau pe un teren arheologic. Dacă te urci pe acoperișul Institutului de analiză dentară, cum au făcut Evy Beck și August Klevberg, observi că sculpturile alcătuiesc împreună o înșiruire neregulată de dinți grotești și smălțuiți — unii cu carii, alții cu abcese bulboase sau extensii.

— Aceasta este cea mai mare operă a lui Henry Moore din afara Angliei şi a SUA, explică intendentul de artă.

— Ce valoare are? întreabă Evy Beck, deja contaminată de fixaţia colecţionarilor neofiţi asupra preţurilor.

August Klevberg răsfoieşte tabelul lui de buzunar, plin de amprente :

— E de nepreţuit şi în acelaşi timp e imposibil de vîndut. Nimeni n-a reuşit încă să vîndă un Henry Moore care-a fost expus.

Fotografiatul şi documentaţia operelor lui Henry Moore ia timp. Începe să plouă mărunt şi acoperişul de metal devine înşelător de alunecos. Evy Beck e gata să-l părăsească pe Klevberg şi să se întoarcă în biroul ei, ca să vadă dacă n-o aşteaptă vreun mesaj pentru vizite sau şedinţe. Se îndoieşte. De cîteva săptămîni n-a mai primit nici un astfel de mesaj.

— Aş vrea foarte mult să-ţi arăt un Matisse, spune Klevberg.

Ea se hotărăşte să-l însoţească şi să mai vadă încă un tablou. Apoi, gata.

— Ar trebui să mai fie două tablouri de Matisse la secţia de etologie medicală...

Evy Beck se opreşte :

— Nu, ajunge pentru azi.

El o cuprinde vesel cu braţul şi o trage după sine.

— Matisse este extraordinar de bine reprezentat la Institutul Nobel. Trebuie să vezi ! Cu multă vreme în urmă, un colecţionar de artă

a depus aici cîteva tablouri de el. Apoi a trebuit ca să emigreze grabnic în Elveția. Acum ele se află aici !

Contra voinței ei, Evy îl urmează spre Etologie. Să n-am nici cel mai mic curaj civic, se gîndește ea. Cînd știu că am dreptate în ceea ce privește „packing-ul“, ar trebui să intru cu curaj la Etologie... Dar pulsul își întețește ritmul și ea își cuprinde cu mîna gîtul care se înroșește.

Niciodată nu l-a înțeles pe Matisse. Stau și privesc țintă la un tablou imens ce atîrnă în hol. Tabloul are cu siguranță patru metri pe patru și constă din cîteva linii și flori împrăștiate și amplasate rar pe un fundal alb. În mijloc se află o figură din linii care pare să reprezinte un chinez.

— Nu-i așa că e *subtil?* spune Klevberg. Ea nu răspunde : niciodată nu s-a priceput să fie ipocrită. În schimb, se uită drept la tablou, încercînd să pară absorbită.

— M-ai întrebat mai înainte de unde avem bani pentru renovarea și păstrarea operelor de artă, spune intendentul. Da, am să-ți spun : un număr de opere de artă, ca de exemplu Matisse, sînt sechestrate ca datorie de perceptorul general...

August Klevberg tace în momentul în care un om cu glugă de ploaie intră pe ușa exterioară și se oprește brusc.

— Evy Beck ? spune omul bucuros și își trage gluga de pe ochi.

Simte că leșină : este ultimul om pe care vrea să-l întîlnească — profesorul Henrik Engquist, numit temporar șef, aici la Etologie.

Engquist se apropie și dă mîna :

— Frumos Matisse, nu ?

— Subtil, spune Klevberg.

— Ascultă, Evy Beck, spune Engquist și o ia de braț : avem ceva de discutat împreună. Ai început o acțiune pentru a pune capăt experimentului nostru „packing".

— Eu încerc să-mi urmez convingerea mea, spune ea încet.

— Fără îndoială ! Vreau să-ți spun că am lucrat doi ani să opresc porcăria asta. Nu ne putem permite să ocupăm jumătate din spațiul de laboratoare cu această mizerie.

Ea nu mai înțelege nimic. Toți cei implicați par a fi de acord să pună capăt „packing"-ului — și totuși nu merge.

— Partea grea este, înțelegi, Evy, că procedura de lichidare este foarte lentă, spune Engquist și arată spre o pictură de Matisse care parcă ar fi un fel de diagramă a procedurilor administrative ale Institutului.

— Nu mai înțeleg, reușește să spună ea.

— Nici eu ! Dar sînt Consiliul național al cercetării, Comitetul medical pentru acțiuni de urgență și Consiliul de cercetări ale poliției. Apoi mai sînt și o serie de angajați care își pierd slujba, dacă punem capăt experimentului... Știi, sînt atît de multe piedici afurisite, că aș fi bucuros dacă aș putea pune capăt mizeriei ăsteia în trei ani.

Ea începe să înțeleagă ce voia să spună Erik cu cheile și închizătorile bine unse.

— Știi, cîteodată mă întreb dacă n-ar fi mai înțelept să dăm foc întregii porcării !

Ea chicotește derutată, simțindu-se demascată.

— Dar, spune Engquist, mai întîi se-nțelege, să avem grijă să ne luptăm cu acest imens Matisse.

43

TOCMAI ÎN NOIEMBRIE, cînd Evy merge la Centrul de etică pentru a unsprezecea oară, începe să se producă o schimbare. Ca de obicei, ea ajunge prima și trebuie să aștepte aproape un sfert de oră înainte de a se strînge toți. Eifod Erlandsson nu mai vine ; a întrerupt după a opta ședință.

Au discutat cazul Eifod Erlandsson și au ajuns la concluzia că a fost o greșeală să includă un tînăr de 18 ani într-o grupă care, în general, cuprindea oameni de vîrstă mijlocie.

Se așază în cerc, la locurile lor obișnuite. Doreen pune cărbunele pentru foc în farfurie — aceasta se întîmplă totdeauna într-o liniște deplină. Cărbunele zuruie. Apoi, Doreen îi întinde chibriturile lui Don, care apucă unul lung chiar sub măciulia de sulf. Ca și cum ar înmîna mînerul unui cuțit, Don îi dă lui Evy Beck capătul alb al chibritului și se înclină ușor.

Timp de cîteva secunde, Evy stă cu chibritul în mînă, fără să-şi dea seama că astă-seară este seara ei. De celelalte zece ori a venit aici şi s-a gîndit : astă seară nu fac faţă, astă seară Coeficienta e cea care se duce acolo. Dar azi a uitat pur şi simplu să se neliniştească. Acum repetă ceremonia pe care a văzut-o desfăşurîndu-se înzecit. Se ridică şi se îndreaptă spre farfurie. Don ia spray-ul şi stropeşte cărbunele cu lichidul de aprins. Evy Beck dă foc, apoi aşteaptă pînă cînd flăcările lungi şi galbene se micşorează şi devin albastre. Cu inima zvîcnind, spune :

— Eram doar de şase ani cînd am văzut pentru prima oară cum este omorît un animal. Aveam un vecin care creştea iepuri. Era în timpul războiului. Eu şi prietena mea urma să fim de faţă cînd trebuiau să omoare un iepure alb, pe care noi îl hrănisem cu frunze de păpădie toată vara. A venit un om, a prins iepurele de piciorul din spate şi a început să-l învîrtească în aer. Apoi l-a izbit cu capul de o placă de ciment de pe poteca spre grădină. După ce a întins iepurele pe spate ca să-l spintece, i-a smuls penisul şi a zis : „Exact ca al unui băieţel".

Evy simte două mîini nerăbdătoare pe umeri, apoi aude vocea dornică de contact a lui Wibeke Häll-Nordlund :

— De aceea asociez totdeauna animalele cu obscenitatea !

Ea nu răspunde, simte că a fost întreruptă şi nu vrea să piardă şirul.

— Acceptă Evy interpretarea asta ? întreabă Don.

— Nu.

Aude un oftat dezamăgit în spatele ei, în momentul în care Wibeke Häll-Norlund se așază.

Wolfgang Widén de la SIDA, care stă vizavi de ea, se ridică, îi face semn încurajator cu capul, ocolește și își pune mîinile pe umerii ei :

— Atunci m-am hotărît să mă fac veterinar, pentru că am văzut penisul iepurelui care semăna cu al fratelui meu mai mic.

— N-am nici un frate, spune Evy. Clipește și caută altă imagine în memorie, una din experiențele de pe vremea cînd și-a dat seama că discriminarea om-animal este falsă. Imaginea iepurelui despicat persistă, ca și cum s-ar fi înțepenit în proiector : intestinele verzui, strălucitoare, grăsimea galbenă, inima mare, pe care măcelarul o ținea în palmă și o arăta cum sălta, precum o broscuță, cînd scuipai pe ea. Tot timpul murmurase pentru sine : *eu* nu arăt așa pe dinăuntru.

Doreen se ridică și îi apucă mîinile.

— Eu sînt Evy ! spune Doreen.

Puțin abătută Evy Beck se duce și se așază. Se uită la Doreen, la corpul ei zvelt, la mijlocul ei, la încheieturile subțiri ale mîinilor, la degetele ascuțite. Nimic nu se potrivește.

— Cînd eram mică, am avut un șoc. Mi-am dat seama că lumea este rea.

Unul după altul vin în față, o iau pe Doreen de mînă și dau interpretări, mai mult sau mai puțin adecvate experiențelor din copilărie ale lui Evy Beck. După cîteva minute observă că ea nu mai ascultă, că e ca și cum ar sta la teatru în semiîntuneric și s-ar uita la ceva care se desfășoară la distanță. De-abia observă schimbarea.

— Gustaf, vrei să joci tu acum rolul lui Evy, spune Don, din scaunul lui de regizor.

Gustaf Strandberg, gardian de penitenciar se ridică în picioare. Timp de trei seri la rînd, grupa a discutat intens incapacitatea lui Gustaf de a folosi violența — a fost trimis la Centrul de etică pentru că în mai multe rînduri a intrat în concediu medical pentru a evita să aibă de-a face cu deținuți violenți.

La început, Gustaf susținea că violența nu era compatibilă cu părerea lui despre drepturile omului. Grupa i-a dat lui Gustaf perspectivă asupra situației, arătîndu-i că, de fapt, lui îi era teamă de propria lui agresivitate, de incapacitatea lui de a-și stăpîni sentimentele. Toată educația lui se rezumase practic la înfrînarea sentimentelor. După ce Gustaf și-a dat seama de asta, au putut să-l facă să accepte ideea că trebuie să existe o „violență dozată" — adică anumite violențe necesare și strict supravegheate, pe care o societate democratică trebuie să le îngăduie, pentru a-și apăra existența. Gustaf a înțeles asta. Joia precedentă a explicat că este mîndru de faptul că societatea a avut încredere în el și i-a încredințat

o astfel de sarcină delicată. Toți au fost de acord cu concluzia lui : Suedia greșește cînd îi privește de sus pe cei care exercită violența în mod legitim, pe polițiști și pe militari. Ei sînt aceia care își asumă sarcina ingrată de care profită întreaga societate — dar pe care aproape nimeni nu vrea s-o recunoască : uluitoarea încredere acordată de a exercita violența necesară.

Evy Beck și privește noul ego : Gustaf se potrivește mai bine în rol decît Doreen : este mic de statură, are umeri drepți, brațe vînjoase, burta mare, picioare scurte și strîmbe. Gustaf ar fi putut fi fratele meu, se gîndește Evy.

— Sînt împotriva vivisecției, pentru că este un atac la adresa celor fără apărare, spune Gustaf repede și hotărît.

Evy Beck dă afirmativ din cap : de fapt, așa simte și ea.

— În realitate, mă opun *tuturor* experiențelor pe animale ! spune Gustaf.

— Nu, zice ea. Nu sînt de acord.

— Fii amabilă și nu-l întrerupe, spune Don blînd.

Gustaf începe să meargă în jurul farfuriei cu mangal. Se numește „a circula" și este un mod de a arăta că nu vrei să fii întrerupt.

— Afirm că accept experiențele necesare pe animale, dar, în fapt, nu le accept defel. De îndată ce o să ajung într-o poziție corespunzătoare în Institutul Nobel voi interzice toate experiențele cu animale.

— Nuu, aproape că strigă Evy.

Doreen îi pune mîna ei ușoară la gură și o mîngîie liniștitor pe frunte.

— Omul este o specie animală tună Gustaf. Nici o specie de animale nu are dreptul să asuprească o altă specie !

Evy Beck scîncește ca un cîine pus la punct.

— Mi-am dat seama, continuă Gustaf, că omul ține animale nu pentru că în primul rînd sînt folositoare. Nu, ci pentru a arăta că el e *stăpîn !* Pentru a arăta că el însuși nu este animal. Scopul principal cu toate milioanele de animale ținute în captivitate în Suedia este de a devia agresivitatea omului față de oameni. Omul este animalul cel mai crud dintre creaturi. Pentru a nu ne omorî între noi, trebuie să lovim fără cruțare în animalele lipsite de apărare. Este necesar pentru demnitatea noastră.

— Nu, nu,... murmură Evy Beck și aproape o mușcă de mînă pe Doreen.

Gustaf s-a oprit chiar în fața ei, își apleacă fața greoaie colțuoasă spre ea și strigă :

— Îi omorîți ! Îi tăiați ! Îi violați ! Îi decapitați ! Îi anesteziați ! Le suciți gîtul... Îi zdrobiți de chiuvete !!

Evy izbucnește în lacrimi. Se mușcă de mînă și plînge fără oprire. E mai puțin de un an de cînd n-a mai plîns — însă atunci au fost doar cîteva lacrimi tăcute, cînd a aflat că se terminase cu ficatul bătrînului. Dar acum plînge ca și cum ar fi hăituită, ca și cum băieți răi

ar urmări-o prin boschete și ar lovi-o peste picioarele goale cu nuiele pline de țepi.

Doreen se așază lîngă ea pe scaun; jenată, Evy îi face loc și continuă să plîngă pentru că este atît de grasă, pentru că este atît de urîtă. Don se apropie și-o cuprinde de mîini:

— Plîngi, îi spune el cu voce mîngîietoare. Descarcă-te...

Nu-și recapătă controlul decît în momentul în care trebuie să cadă în genunchi și să sufle în cenușă. Însă nasul îi e atît de înfundat din cauza plînsului, încît suflă prea încet. Nu poate să reziste. Simte cum fulgii de cenușă i se depun pe obraji și i se lipesc de lacrimile pe jumătate uscate.

Cînd să plece de la Centrul de etică, Gustaf vine la ea și-i zîmbește prietenos. Apoi stau tăcuți aproape cinci minute și se proptesc unul de altul, spate în spate. Asta se numește „relaxare“ și este recomandată după puternice confruntări personale între doi membri ai grupului.

Don și Doreen o însoțesc pînă la taxiul pe care l-au comandat. Ea le face semn cu mîna, recunoscătoare, prin fereastra din spate. În timpul scurtei călătorii spre casă în Roslagsgatan o cuprinde o sfîrșeală plină de împliniri, ca după o competiție sportivă cîștigată. Sau ca atunci cînd ești chinuit multă vreme de o problemă complicată — și în sfîrșit, o *înțelegi*. Sau ca atunci cînd ceri cuiva iertare. Și ești îmbrățișat.

NU E ÎNCĂ ȘASE DIMINEAȚA în ziua de 2 decembrie. Noaptea a fost rece și senină, dar nu a nins încă. Evy Beck merge legănîndu-se pe coamele maronii de pămînt înghețat dintre urmele adînci pe care le-a săpat tractorul. În partea de sud-vest de IMCAN terenul a fost defrișat și lăsat în părăsire în jurul „clădirii noi“ — acel complex pedagogic nou construit și folosit de peste zece ani, fără să se fi găsit resurse pentru amenajarea lui. Fondurile infime puse la dispoziție au fost folosite în schimb pentru suprimarea vegetației spontane și diminuarea încercărilor perpetue ale naturii de a produce lăstari, puieți de mesteacăn, de castani și măceși.

În timp ce se apropie de corpul cel mare al clădirii din cărămidă cafenie, se întîlnește cu oameni care se îndreaptă spre casă. Sînt din ce în ce mai mulți. Zgribuliți de frig, ei lasă în urmă dîre lungi de aburi. Sînt lucrătorii de la arhivă și studenții care și-au abandonat studiile. În cadrul IMCAN se află peste o mie trei sute de lucrători la arhivă. Mai mult de jumătate din ei lucrează numai în schimbul de noapte : dacă toți muncitorii de la arhivă ar lucra ziua, n-ar avea suficient spațiu. Dar tata, care interpretează greșit aproape totul, este de părere că serviciul de noapte urmărește să-i ascundă pe acești muncitori, pentru a nu fi văzuți. Astfel încît oamenii obișnuiți să fie scutiți de a-și mai face griji.

Evy se dă la o parte, pentru a face loc celor care trec. Mulți dintre ei sînt tineri, studenți care, din diferite motive, au renunțat la cursurile de zi. Pentru ei se organizează cursuri noaptea, cînd sălile ar fi stat, altfel, goale. Evy Beck se simte recunoscătoare. În ceea ce o privește, aparține aristocrației celor mai puțin productivi — poate lucra și la lumina zilei, poate lucra în specialitate. Începe să numere oamenii care se perindă. Nu termină, înainte de a fi trecut cu mult peste două sute. La ce sînt folosiți acești oameni ? O parte din ei au slujbe calificate, care ar trebui plătite ca atare. Alții sînt grav bolnavi, suferinzi, sau atît de rătăciți, încît vin aici mai ales ca la o formă de terapie. Dar majoritatea ? Majorității i se oferă șansa de a avea o motivație a muncii, făcînd catalogări fără sens, curățenie prin pod sau inventare. Alternativa este șomajul.

Se uită după ultimii care au trecut și se gîndește : Ce irosire îngrozitoare de capacitate umană. Dacă un computer ar sta nefolosit peste noapte, ar fi multă zarvă și s-ar face o anchetă. Dar nimeni nu pare să reacționeze la faptul că peste un milion de oameni normal înzestrați nu lucrează. Dacă această capacitate intelectuală nefolosită ar fi pusă la un loc — cîți Einsteini ar putea să apară ?

Gînduri prostești. Ar trebui să fii bucuroasă și recunoscătoare, Coeficiento ! Și în felul tău de a-ți arăta recunoștința n-ar trebui să despici firul în patru și să ai mustrări de con-

știință ca în povestea cu bobul de mazăre. Față de toți acești oameni care desfășoară o muncă fără rost ești datoare un lucru : să-ți faci meseria cu grijă și sîrguință. Altfel, ar fi un dispreț față de cei care nu lucrează, care nu pot să-și utilizeze capacitatea.

Și încă un lucru, Coeficiento ! Sînt destui oameni pricepuți și calificați care gîndesc și planifică, care reflectează asupra problemelor morale și politice delicate, care își investesc toată onestitatea și puterea în realizarea unei societăți mai bune. Tu nu faci parte dintre ei. În schimb te numeri printre aceia care se pot afirma bine ca veterinari, numai să vrea. În timp ce oamenii din vîrf gîndesc, cineva trebuie să pună umărul la treabă.

Ultimele persoane din schimbul de noapte dispar în spatele colinei de lîngă Farmacologie. Un alt gînd îi trece prin minte : dacă toți s-ar uni — dacă toți muncitorii de la arhivă, toți pensionații înainte de vîrstă, toți oamenii-coeficienți s-ar uni *împotriva* celor privilegiați și rentabili, ar face societatea față ? Dacă toți aceștia s-ar grupa într-un colț al Suediei, nu s-ar da peste cap întreaga țară ?

Se rușinează puțin. De ce se referă ea la ei ? Ea însăși este doar o cotă parte, un coeficient. De ce nu noi ? Își dă seama că e o copilărie să gîndească astfel — toți suedezii sînt *noi*, or noi sîntem oameni-cotă-parte ori cetățeni întregi, rentabili. Așa trebuie să privești lucrurile. Trebuie ?? Nu, Coeficiento, se gîndește ea, nu aluneca de colo-colo, ca o

cioară rănită: șontîc încoace, șontîc încolo, șontîc în șanț. O să-i pasez întrebarea lui Erik! se hotărăște ea și o ia în sus spre complexul pedagogic.

Trece pe lîngă bazinul mare, în formă de rinichi, din fața clădirii, care n-a apucat să fie terminat niciodată și a ajuns să fie folosit ca bazin acoperit, din beton, pentru cel mai mare rug de foc din Stockholm, în noaptea Walpurgiei *. Deja de acum, din decembrie, zac grămezi de gunoi, mobile aruncate, lemne amestecate cu mortar, crengi și hîrtie care așteaptă primăvara.

Evy intră în hol și își pune degetul pe dispozitivul electronic plasat sub ceas. Acesta arată 06.03.59 Aproape tot parterul este ocupat de un hol larg. În mijloc se află o încăpere de sticlă — asemănătoare turnului de control dintr-un aeroport. Este punctul — Informații — dar la ora asta nu e nimeni. În hol se află cîteva sute de scaune simple din plastic, un număr mic de mese și un șir lung de automate cu cafea, băuturi răcoritoare, țigări, sandvișuri, chiftele din soia și dulciuri. În părțile interioare ale holului se zăresc șiruri de dulapuri din metal, vopsite în verde, unde studenții își păstrează hainele și materialele.

În tot holul nu se află o floare, un ghiveci, sau măcar un cactus. În schimb, au încercat să înveselească mediul golaș, expunînd o serie de obiecte din vechiul muzeu de anatomie.

*** 30 aprilie — sărbătoarea venirii primăverii.**

Vreo cincizeci de schelete de vîrste diferite, înfățișînd cele mai diverse anomalii ale sistemului osos, sînt aranjate frumos în grupuri mici sau în diferite poziții. Evy Beck se oprește să le privească. De fiecare dată cînd trece pe aici are sentimentul că pășește într-un muzeu de ceară, care se încălzește repede și se pasteurizează, încît toată ceara se topește.

Evy se rupe de schelete și începe să alerge cu pași mărunți pe pardoseala de piatră către lifturi. Pașii răsună atît de tare, încît o dor dinții. Intră în lift și spune :

— Culoarul animalelor.

Liftul, cu o capacitate de douăzeci și patru de persoane, o duce jos la subsol. În dreptul fiecărui nivel sînt anunțate secțiile printr-un difuzor din tavan.

— Nivel minus unu : osteologie, embriologie și microscopie. Nivel minus trei : intestine, vase și nervi. Nivelul minus patru : culoarul animalelor și adăposturi anti-atomice.

Evy intră în culoar și se dezbracă. Culoarul propriu-zis constă dintr-o instalație cu iluminare fluorescentă prin care animalele — majoritatea șoareci și cobai — trebuie să se strecoare pentru a ajunge dincolo de culoar. Procedeul este un filtru eficace pentru animalele cu boli ce pot fi descoperite la röntgen. Înainte ca animalele să fie împărțite studenților în diferitele laboratoare pentru experiență, conform regulamentului, ele trebuie să fie supuse unui control pentru depistarea bolilor molipsitoare. Cuplează la curent instalația cu iluminare fluo-

rescentă. În timp ce aceasta se încălzește, bea o ceășcă cu cafea de la automatul din spatele ei.
După cîteva minute se aprinde primul tub röntgen și ventilatoarele încep să funcționeze. Ferestruica verde de la înălțimea scaunului din fața ei se luminează încet, ca niște zori de iarnă neprimitori. Evy potrivește imaginea și apasă pe butonul „intrare". După cîteva secunde apare primul șoarece, strecurîndu-se prin culoar și adulmecînd. Următorii se înghesuie cu nasul în coada celui dinainte. Toți șoarecii se văd la aparat: mustățile care se îndoaie de pereții tubului, bulgărașul alb al inimii care pulsează vioi — și coada lungă care conține o crenguță de bambus, de un verde strălucitor.
Evy ține piciorul drept pe o pedală din fier turnat, montată în podea. De îndată ce apare în imagine un animal cu umbre suspecte la plămîni sau cu devieri în schelet, ea apasă pedala și animalul dispare imediat. Nu-i place munca asta brutală din pasaj, dar în același timp știe că este importantă și plină de responsabilitate. Este sarcina medicului veterinar calificat care apără sănătatea studenților și are grijă ca ei să lucreze cu animale de experiență bune. Animale care să le dea cunoștințele necesare despre posibilitățile de a se salva viața copiilor, adulților și bătrînilor.

INFORMARE PENTRU CALCULATORUL CENTRAL
SISTEM-PAI
CARACTER CONFIDENȚIAL
OBSERVATOR DIRECTOR ADMINISTR. S. HÖRR-LIN IMCAN
CUVÎNT CHEIE EVY INGA-BRITT BECK FEOFM
CONTINUARE ANALIZA MUNCII G
RAPORT VERBAL B ȘI A REVENIT BINE MENȚIONEAZĂ UN RAPORT SPECIAL DE LA CENTRUL DE ETICĂ DIN VASASTADEN E NECESAR TOTUȘI SĂ URMEZE CURSUL ÎN CONTINUARE ÎNTRUCÎT TULBURAREA SA ESTE ÎNTRE MODERATĂ ȘI SEVERĂ I SE VOR ATRIBUI ÎN VIITOR SARCINI BINE STRUCTURATE NU TREBUIE SĂ I SE PERMITĂ SĂ SE ABATĂ NU E CAZUL SĂ FIE LUATĂ ÎN CONSIDERARE PENTRU ANGAJARE PERMANENTĂ LA IMCAN DUPĂ OBSERVAȚII SUPLIMENTARE ESTE TOTUȘI POSIBILĂ O RECOMANDARE PENTRU ANGAJARE FEOFM MULȚI BENEFICIARI MULȚUMIȚI ÎNDEOSEBI CU ASISTENȚA ACORDATĂ ÎN CURSUL NOPȚII
EVALUARE 1-5
COMPETENȚĂ 3
ADAPTABILITATE 2
SOLIDARITATE 3
MOTIVAȚIE 4
FĂRĂ CHELTUIELI

45

ESTE ORA UNSPREZECE SEARA cînd Evy trece grăbită prin părculețul triunghiular de lîngă Roslagstull, îndreptîndu-se spre spital. Fațada clădirii din capătul străzii Valhalla este acoperită de o imensă reclamă de neon ce se aprinde intermitent. Mai întîi se luminează simbolul etern al Uniunii Cooperativelor, de un albastru strălucitor. În secunda următoare strălucește în roșu MAXIMA LUNII CURENTE. Apoi reclama apare în orange și afirmă în litere mari de un metru : *„Iubește-ți aproapele ! — este o bună orientare"*.

Porțile spitalului Roslagstull tocmai se deschid cînd Evy ajunge gîfîind, după urcușul dealului. Vreo cincizeci de vizitatori curg pe poartă. Nici unul dintre ei nu are flori sau pungi cu struguri. Ea urmează mulțimea dezordonată care se îndreaptă spre secția de dializă.

Salonul de vizite de la secția de dializă este împărțit prin mijloc de un perete gros din plexiglas cu ușoare străluciri verzui. În marele acvariu de după peretele de sticlă, pacienții își așteaptă rudele. Unii stau în picioare și se sprijină cu fruntea de sticlă, alții stau în cărucioare, iar vreo zece sînt întinși în paturile lor mari de spital care au fost aduse în față și așezate cu picioarele în fața peretelui de sticlă. Pacienților care sînt internați la secția de dializă le lipsește ori ficatul ori rinichii. O infecție banală ca de exemplu o răceală sau o

viroză intestinală ar însemna pentru mulți din ei moartea. Din această cauză trebuie protejați ermetic față de mediul înconjurător.

Bătrînul nu s-a trezit de-a binelea; stă și moțăie în cărucior. Evy trebuie să ciocăne în sticlă de cîteva ori pînă cînd îl face să-și ridice pleoapele și să bîjbîie somnoros după receptorul telefonului. Ea își ia receptorul ei și-i spune cît poate de bucuroasă:

— Bună dimineața tată! Ai dormit bine?

— Dormit? spune el morocănos. Cît e ceasul?

— Unsprezece și zece.

Acum bătrînul este în schimbul de noapte. Ziua întreagă doarme în patul său cu tuburile cuplate la aparatul central de dializă, la „ficatul cel mare" — instalația, care valorează mai multe milioane și pe care municipalitatea nu-și permite să nu o folosească nici măcar cîteva minute în douăzeci și patru de ore.

O asistentă în halat verde închis, care-i vine pînă la glezne, cu bonetă de pînză, mască de plastic transparentă pe față și mănuși de cauciuc pînă la cot, îi aduce bătrînului tava cu micul dejun. Zîmbește în momentul în care îi fixează tava în suportul căruciorului. Bătrînul cască și se freacă la ochi.

— Ia puțin suc, ca să te trezești, îi spune Evy.

El întinde o mînă tremurătoare spre cana cu suc. Dar un fenomen pe de-a-ntregul normal îl împiedică: cel care nu este total trezit, nu poate să îndoaie mîinile.

Ea privește într-o parte și-n alta. A asistat la scena asta de cel puțin treizeci de ori. Rude obosite care bat cu receptoarele în sticlă pentru a-i trezi pe pacienții somnoroși de dimineață.

— Ce face Erik ? întreabă tata.

Are receptorul la o distanță de aproape o jumătate de metru de față așa încît Evy nu aude exact ce spune, dar e atentă la buzele lui. În afară de asta, știe că bătrînul totdeauna începe prin a întreba de Erik.

— Cu siguranță că bine ! spune ea liniștitor.

— Sigur ? mormăie bătrînul.

Acum și-a apropiat receptorul de buze. Cînd vorbește, nu se uită prin sticlă și nici la fața ei. În schimb se uită oblic în jos spre gura receptorului, ca și cum ar vorbi într-un telefon obișnuit. Privirea îi e ațințită în gol, de parcă între ei s-ar întinde fire telefonice pe kilometri întregi.

— Nu-ți face griji pentru Erik, tată. E doar atît de ocupat. Își pregătește lucrarea pentru a deveni profesor.

— O să ajungă departe băiatul ăsta, spune bătrînul pentru sine, mulțumit și aruncă un zîmbet spre tava cu micul dejun.

— Și eu sînt mîndră de el.

— Tu ?! mormăie el răutăcios, dar se înmoaie repede și spune absent : da, da.

Evy nu este sigură dacă îndrăznește să-i spună că a vorbit iarăși cu medicul șef ca să-l ia acasă. Sau, cel puțin, să-l mute la secția unde au noaptea dializă de ficat individuală,

în așa fel încît bătrînul să poată fi treaz ziua, ca toți oamenii. Dar el se pare că i-a citit deja gîndurile, ținînd în mînă firul telefonului răsucit în spirală — trage ușor de fir, ca de o undiță.

— N-o să-mi mai dea nici un Auto-Hepar nou, spune el ca și cum n-ar fi vorba de el. Ar fi trebuit să ai grijă să fie o închizătoare „cu șapte lacăte" la ușa exterioară.

N-o acuză direct, dar ea se simte adînc vinovată.

Evident că ar fi trebuit să prevadă că ficatul artificial putea fi furat. Cînd nu poți lăsa un telefon obișnuit în birou, la Institutul Nobel, fără să fie păzit, e curată nebunie să oferi, practic, un Auto-Hepar de 90.000 de coroane. De-abia acum, cînd se gîndește mai bine, înțelege de ce societatea de asigurări refuză să asigure orice fel de instrument electronic pe care îl ai în casă.

Bătrînul scoate un ziar subțire pe care l-a avut băgat în halat. Își ține receptorul fixat între umăr și obraz și desface ziarul. Astă seară tata este într-o stare de spirit relativ bună. În alte seri, lasă pur și simplu receptorul să cadă pe podea, cînd crede că a sosit timpul să scoată ziarul.

Ea nu se simte ofensată că el citește în timpul vizitei. Este de acord cu el, că dacă ar fi stat amîndoi acasă, ar fi fost cît se poate de firesc să răsfoiască ziarul în timp ce ar fi vorbit de una, de alta.

Acum, cînd bătrînul se cufundă în lectura ziarului subțire care este tipărit la spital în condiții sterile, Evy îndrăznește să-l cerceteze cu privirea. În ultimele luni s-a îngrășat. Dar nu este o grăsime naturală. De parcă brațele și picioarele i-ar fi fost inundate de apă, făcînd ca pielea să pară lucioasă și pufoasă. În fiecare seară se gîndește : acum e ultima dată cînd îl mai văd pe tata. Dar pînă acum și-a repetat asta de atîtea ori, încît gîndul și-a pierdut o parte din tragism. Terapia etică prin care a trecut i-a dat o mai adecvată imagine a bătrînului : trebuie să accept că tata moare — și că eu trec în primele rînduri. Primele rînduri care dețin în ceață propria ei moarte de partea cealaltă a cîmpului de luptă.

Brusc, tata murmură ceva în receptor, neinteligibil :

— ...singur !

Plînsul i se oprește în nas, așa încît trebuie să deschidă gura să ia aer. Asta n-a recunoscut-o niciodată înainte bătrînul : că probabil se simte îngrozitor de singur. Mustrările de cuget i se strecoară pe spinare ca și cum ar duce un rucsac de treizeci de kilograme. Evy se ghemuiește și caută batista din mîneca jachetei. Dacă aș fi știut să încui Auto-Heparul, l-aș fi avut acum pe tata acasă.

— Pot să vin de două ori pe zi, tată, șoptește ea în receptor. Îți promit că am să vin și la vizita a doua, între patru și cinci dimineața.

— Ce dracu vorbeşti acolo? zice bătrînul tăios. A lăsat ziarul să cadă peste omleta de regim şi o priveşte sever, drept în ochi.

— N-aş vrea să te simţi singur, tată...

— Eu? Singur?

Se uită înspăimîntată la el. E senil, sau rău dializat, că nu-şi mai aminteşte ce-a spus de la o secundă la alta?

— Ce dracu vorbeşti? repetă el şi se apleacă înainte, încît ziarul se afundă mai adînc în omletă. Nu sînt singur. Nici o secundă. Am atît de multă treabă să-mi pun ordine în toate ideile şi în imaginaţia mea.

Apoi zice prietenos, aproape zîmbind:

— Tu eşti cea care eşti singură, Evy. Dar nu trebuie să fii. E timpul să te maturizezi şi să stai pe propriile picioare.

Apoi bătrînul face un gest care aproape o scoate din fire. Întinde mîna spre geam ca şi cum ar mîngîia-o pe obraz. Îşi sprijină buricele degetelor pe sticlă, în jurul lor apar mici halouri de aburi. El nu zîmbeşte. Pare mai degrabă sever, ca şi cum s-ar gîndi să o tragă de păr.

46

DE SF. LUCIA Evy Beck şi Nils Rosén von Rosenstein sînt invitaţi la Stallmästaregårdens Country Club. De cînd restaurantul a fost transformat în club particular, a suferit prefaceri radicale. Împrejmuind şirurile de clădiri din

sec. XVIII cu pereți de beton înalți de cinci metri, arhitectul a reușit să protejeze vechiul restaurant de mediul nepropice dimprejur: terasamentul înalt, autostrada cu șase piste și portul murdar pentru ambarcațiuni. În interiorul zidurilor se află șirurile de clădiri galbene, joase, înconjurate de o grădină de iarnă luxuriantă și strălucitoare. Paravane din plexiglas și perdele de aer cald mențin un climat constant mediteranean. Lămîi și mimoze înfloresc în peluza de iarbă deasă, înaltă de cîțiva centimetri, care ici și colo a fost decorată cu roți de moară vechi, landouri, un Apollo și un Venus din imitație de marmură, roci mici de grădină și fîntîni arteziene. Peste jocul de culori exploziv al straturilor de flori zburdă duzini de păsări colibri, nu mai mari decît bondarii.

Evy Beck și Nils Rosén sînt plasați pe o sofa de fier forjat, vopsită în alb, în fața unui ceas solar antic. Un reflector nevăzut se rotește extrem de încet, în ritm cu soarele, așa încît o limbă de umbră este aruncată pe cifrele romane ale ceasului. Ospătarul-șef servește două gin-fizz-uri, iar un grădinar cu un șorț albastru pînă la glezne și saboți îi întinde grațios lui Evy Beck un trandafir. În stratul de aer dens, la cinci metri deasupra capetelor lor, se reflectă o lumină albastră, așa încît cerul strălucește ca în primele ore ale unei dimineți de vară.

Directorul Pedersen se apropie grăbit pe aleea grădinii cu pietricele mici, roșii și albe.

Nu face zgomot cînd merge. Pașii lui sînt moi, o călcătură de mocasini pe o mochetă.

— Bună, bună! gîfîie el. Mii de scuze!

Dau mîna, iar Pedersen miroase ștrengărește trandafirul pe care Evy l-a pus la butoniera taiorului.

Chelnerul-șef apare cu un pahar de Bourbon înmînînd, în același timp, listele de meniuri, mari ca niște ziare. Grădinarul vine cu pași mici, aducînd morcovi cruzi tăiați, amestecați cu praz și măsline negre cu codiță.

Încep să bea și Evy Beck se relaxează puțin. Este o tradiție veche ca profesorii și directorii din Institutul Nobel să ia prînzul de Sf. Lucia la Stallmästaregården. Evy consideră drept o mare onoare pentru ea să fie acum aici. Este surprinzător că Pedersen i-a invitat tocmai pe Rosén și pe ea. Findus Pharm-Farm invită numai doi oaspeți de Sf. Lucia în fiecare an. Anul trecut, povestește Rosén, au fost invitați rectorul institutului, și președintele personalului lucrător, Edvin Karlsson.

După ce au băut, Pedersen îi scoate dintr-o dilemă grea: sugerează aperitivul, felul principal și desertul. Cînd șeful cramei se apropie cu vinul lunii într-un butoiaș, Pedersen refuză să guste și cere în schimb cîteva sticle din colecția de vinuri depusă de Findus.

După un sfert de oră sînt conduși la masă de ospătarul-șef. Împrejur, în restaurant, sînt multe figuri cunoscute. Sînt puțini aceia pe care Evy Beck nu-i cunoaște din peregrinările ei prin institutele IMCAN.

— Am așteptat cu nerăbdare ocazia asta, spune Gorm Pedersen. Dintr-un motiv special...

— Puteam să-mi închipui, îi scapă lui Evy care simte un val de amețeală involuntară ce-i invadează gîtul și obrajii.

— Te fascinează și istoria medicinei ? întreabă Pedersen cu o surprindere moderată ?

— Istoria medicinei ?

— Nu ? răspunde Pedersen și privește rîzînd la Rosén.

— Înțelegi, Evy, spune Rosén, Gorm Pedersen și cu mine facem planuri grozave ca să determinăm Findus-ul și Institutul Nobel să investească bani într-un muzeu de istorie a medicinei. Istoria bolilor este cel puțin la fel de importantă ca istoria politică a evoluției umanității de-a lungul secolelor.

— Da, Evy, trebuie să fii pe deplin conștientă de asta !

— Și eu ? De ce sînt invitată ?

— Tu ? zice Pedersen și ridică paharul spre ea. Pentru că ne ești dragă.

— Pentru că vedem istoria medicinei ca pe un întreg, Evy, clarifică Nils Rosén. Ar fi greșit să limităm muzeul la medicina umană. Trebuie să cuprindem întreg domeniul.

— Noroc pentru medicina veterinară !

Evy și Nils Rosén își înclină spre gazdă paharele de vin, mari cît un pepene, pline pe trei sferturi.

— Ne-am gîndit să începem prin a prelua colecțiile de istorie a medicinei din Åsögatan,

spune Rosén. Donatorul actual nu mai face față.

— Tu, Evy... chicotește Gorm Pedersen. Știi ce ! Știi cine o să fie șef al acestui muzeu ? Cînd o să iasă la pensie ?

Ea se uită la Nils Rosén care zîmbește bucuros și sincer.

— Aici punem la cale intrigi în mod deschis, spune el.

— Și eu ? întreabă ea.

— Tu ? zice Pedersen.

— Nu este atît de ușor, spune Pedersen cu o severitate prefăcută. Nu ne putem asuma responsabilitatea instituirii peste noapte a unei catedre de istoria medicinei veterinare. Tu vei fi consultant de specialitate.

Deodată Evy simte o mînă pe umăr. Întoarce speriată capul și dă cu gura în părul șefului de serviciu Rosenquist, aplecat spre ea :

— Evy... șoptește Rosenquist, după ce ea și-a mișcat capul, așa încît urechea îi ajunge în dreptul frizurii lui. Azi, chiar de Sf. Lucia, am trimis o nouă caracterizare a ta la FEOFM. Trebuie să știi că acum sîntem foarte mulțumiți de tine !

Înainte ca ea să apuce să răspundă, șeful ei de serviciu se îndreaptă de spate și toastează încet și serios cu toți trei. Apoi se duce tăcut la masa lui, unde Evy l-a zărit pe colegul ei de birou August Klevberg, directorul Hörrlin și încă vreo două persoane de la administrativ.

Urmează apoi cîteva minute de liniște, cînd cu o concentrare de chirurg, toți trei taie fileele de vacă groase de un decimetru, făcute la grătar. Evy n-a mai mîncat carne de la prînzul de adio de la Arlanda. Dar asta este cu totul altceva. Erik povestea odată că Stallmästareklubben are bucătăria cea mai bună din țările nordice.

— Păcat că nu te-ai dus în Gambia, Evy, spune Pedersen.

— Tatăl meu s-a îmbolnăvit.

— Poate că mai sînt și alte ocazii, spune Rosén.

— Nu, nu e sigur, răspunde Pedersen și pare sincer îngrijorat.

— Daaa... spune Rosén. Am auzit niște zvonuri că ați închide filiala.

— Da, nu e rentabilă. Cimpanzeii ăștia. Trebuie transportați ca pasageri de clasa întîi cu avionul. Altfel nu suportă. Mutăm întreprinderea în Polonia. Acolo au experiență bogată în creșterea cailor. Credem că și cimpanzeilor le va merge bine.

— E adevărat că ați ajuns atît de departe, încît puteți extrage sufletul animalelor? întreabă Rosén.

— Sufletul? Conștiința vrei să zici?

— Vreau să spun că se poate suprima dezvoltarea anumitor părți din scoarța cerebrală, explică Rosén. Se poate suprima posibilitatea simțirii durerii și a agoniei la animalele de experiență?

— Nu și la cimpanzei...

— Atunci la care animale ? întreabă Evy.

— Nu se poate spune încă !

— Ți-e frică să nu provoci o dezbatere etico-morală ?

— Nu ! rîde administratorul Pedersen și face semn cu degetele către ospătar ca să umple paharele ; apoi se apleacă spre ei și le spune clipind din ochi : secret de serviciu.

Evy Beck simte că a băut prea mult vin. Mișcările o iau înaintea gîndului. Înainte de a avea timp să gîndească pot să pun coatele pe masă, se trezește cu capul în mîini și simte că gura îi zîmbește.

— Dar să nu vorbim de afaceri ! spune Pedersen, cuprinzîndu-i pe Evy și Rosén de braț. Acum să discutăm despre muzeul nostru de istorie a medicinei !

Rămîn la masa de prînz pînă la trei și jumătate. Rosén trebuie să plece acasă, ca să pregătească discursul ce-l va ține în aceeași seară la Casa studenților pentru premiații Nobel în medicină ai anului. Șeful restaurantului însuși vine cu nota, pe care n-o desface.

47

ÎN SERILE URMĂTOARE Evy Beck stă și buchisește la o scrisoare de sărbători pentru Erik, care își petrece a doua jumătate a lunii decembrie într-o călătorie de studii și de vacanță în Noua Zeelandă.

Dragă Erik,

Mulțumesc pentru vedere! De cînd ai plecat, n-a avut loc nici o schimbare majoră în starea sănătății bunicului. Zace în continuare fără cunoștință. Ieri am stat puțin lîngă incubator, dar el nu și-a dat seama nici o clipă că am fost acolo. Medicul-șef mi-a spus că cu greu putem spera ca Rodion să-și recapete cunoștința. Nimeni nu știe cît timp va sta acolo. Ar putea dura luni întregi.

În ceea ce mă privește, o duc bine. Nu-ți face griji pentru mine. Am enorm de mult de lucru la Institutul Nobel. Și, Erik! Mă simt utilă.

Am preferat să nu te tulbur cu micile mele necazuri, dar gîndindu-mă mai bine am simțit nevoia să-ți povestesc cum a fost. Poți să-ți imaginezi că am reflectat mult la ce mi s-a întîmplat astă vară cînd am „fugit" de la Arlanda și apoi am luat-o puțin razna, sau cum vrei să-i spun. Un timp am crezut că sînt bolnavă. Dar oricît aș întoarce și as suci lucrurile, nu pot scăpa de ceea ce a urmat, scandalul referitor la „packing" și celelalte, pe care în ce mă privește le-am resimțit adînc și sincer. Erik, n-am „pozat" așa cum obișnuiai să spui tu cînd erai mic.

Acum, în urmă, îmi dau seama că presiunea devenise prea mare. Pur și simplu n-am fost destul de tare sau de matură să fac față problemelor de conștiință în care am intrat: să muncesc ca înainte sau să spun ce gîndesc. Nici acum nu știu precis. Să nu mă fi certat?

Greşeala a fost că mama ta stîngace a spus-o cum nu trebuia. Ai perfectă dreptate în problema cu cheile și închizătorile. Ai încercat de mai multe ori să mă faci să înțeleg. În schimb, eu am dat cu piciorul în ușă și apoi am regretat, Erik.

Sînt îndatorată pînă peste cap lui Nils Rosén, care a fost amabil și mi-a aranjat terapia aceea etică. Normal că am fost sceptică la început. Nici nu-ți imaginezi de cîte ori am fost pe punctul de a întrerupe și renunța. Abia la-a zecea ședință am început să înțeleg că toți îmi voiau binele. Eram într-adevăr neîncrezătoare. Să nu poți învăța niciodată să ai încredere în oameni, numai pentru că arată ciudat, vorbesc ciudat sau se comportă puțin neobișnuit.

Nu știu dacă ai impresia că mama ta este amabilă și tolerantă. Alții și-au făcut-o, o știu. Și eu o am, deși nu în toate aspectele. Dimpotrivă, simt în mine o serie de prejudecăți și intoleranțe, pe care trebuie să le rezolv. Așa încît m-am înscris la un alt curs, în primăvară, la Centrul de etică. Cu toate că nu știi niciodată dacă ești primit. Și nu vreau să stau în calea celor care au probleme mai grele și o mai mare nevoie de loc.

Ai apucat să vezi „Maxima lunii curente“ înainte de a pleca? „Iubește-ți aproapele! — este o bună orientare“. Nu se poate ca asta să nu mă deranjeze puțin. Tu, Erik, nu ai fi recurs la o formulare atît de stîngace. Nici tu, nici eu, nu am fi afirmat că orientarea trebuie să

fie pe primul plan, că o bună orientare este de fapt scopul însuși al eforturilor noastre. Orientarea nu e decît un mijloc pentru a-ți atinge un scop. Nu-i așa, Erik? Recunoaște că mama a înțeles bine. Orientarea este una din acele „chei" de care avem nevoie pentru a merge spre o viață mai bună, deși îmi dau seama că nici asta nu e ceva de care să faci prea mare caz. Nu poți să faci din toate un caz. Trebuie să fii realist. Cel care a formulat „Maxima lunii curente" a vrut cu siguranță binele tuturor.

Crede-mă că ți-am citit cu plăcere articolul din „Afacerile săptămînii". Scrii atît de clar și ușor! Și atît de spiritual. Este prima dată cînd am întîlnit noțiunea de „hiperuman" în loc de „inimă sîngerîndă", pe care o foloseam înainte. Îndeosebi discuția ta despre „scopul mare și cel mic" m-a frapat ca fiindu-mi adresată direct mie. Noi, cei care ne administrăm mijloacele noastre mărunte, trebuie, se-nțelege, să ne supunem scopurilor mari, cu bătaie lungă. O îngrijire nesatisfăcătoare a animalelor nu trebuie să cnostituie un motiv pentru a pune bețe în roate întregului Institut Nobel.

Mă întreb ce-ar fi spus bătrînul dacă ar fi citit ce scrii tu despre socialism și birocrație. Poate că ar fi fost de partea ta, Erik. Nu trebuie să-l subapreciezi. Scrii că puterea asupra mijloacelor de producție este doar unul dintre primii pași spre dezvoltare. Că noi ne-am uitat prea mult ca orbii la ea, în loc să tratăm întîi și-ntîi problemele mari ale timpului, cum se

folosesc și se controlează organizațiile și sistemele administrative. Așa este. În anii de tinerețe, am venit în contact prin tata, cu mulți socialiști și comuniști, care s-au împotmolit, ca și ceilalți, în rețeaua birocrației. Iar nodurile nu s-au dezlegat singure !

Și în final, chestiunea cu „uleiul de închizătoare" cum îi spui tu. Șiu că pot, Erik. Știu că pot spune cuvintele potrivite, cele care calmează pentru moment, așa încît, în liniște și tihnă, să dobîndesc puterea și timpul pentru a lucra mai departe la ceea ce vreau să realizez în perspectivă. Nu trebuie să fii „hiperuman", ca anti-vivisecționiștii rupți de realitate. În cazul ăsta, poți da peste compania nedorită. Nimic nu este adevărat sută la sută, așa cum scrii tu în „Afacerile săptămînii", cînd e vorba de a stabili prioritățile. E cazul să pui în balanță pro și contra. Trebuie să fii în stare să alegi argumentele care cîntăresc cel mai greu, chiar dacă diferența în greutate între diferite păreri este mică.

Observ că încep să devin confuză. Bănuiești, desigur, că am un păhărel de Porto pe birou, lîngă mine. Terapia etică m-a învățat să nu am conștiința încărcată pentru asta ! E ridicol, Erik. Pentru prima dată în al cincizeci și patrulea an de viață încep să mă simt matură.

Înainte de a termina, trebuie în orice caz să-ți povestesc la ce a făcut aluzie azi Nils Rosén. El afirmă hotărît că în cercurile intime se spune că o să-ți obții titlul de profesor. Să nu spui că știi deja. Bănuiam.

Și, Erik! Trebuie să mă laud nițel. Șeful de birou Rosenquist a zis mai zilele trecute că-mi vor face o caracterizare bună către FEOFM. Asta poate duce cu siguranță la o angajare permanentă în Institut. Încep să se aranjeze lucrurile și pentru mama. Astă toamnă eram sigură că am să fiu obligată să mă retrag și să-mi iau pensia înainte de vîrstă.

Acum mama ta se va duce să se culce. Sper să dorm la noapte. Au fost multe tulburări în ultima vreme. Obositor, dar ai și ce învăța. Suspiciunea împotriva mea pare a fi dispărut acum. Să nu crezi că toți sînt atît de respingători ca în noaptea aia cînd m-ai condus la institutul de tanatologie. Cred că, de fapt, m-am reabilitat acum. Și eu și Institutul Nobel știm că ne aparținem reciproc.

Închei prin a-ți ura sărbători fericite. Îți urez la fel și din partea bunicului, chiar dacă trebuie s-o fac „cu creionul în mînă", cum se spune.

A ta, Evy.

ÎNCHEIERE

1

CEA MAI DE SEAMĂ DISTINCȚIE pe care o poate obține un doctor nu este premiul Nobel — ci faptul că unei boli i se dă numele său. Laureații sînt adesea la fel de repede uitați ca stelele de cinema din anul trecut. Cu cît se nasc mai multe miliarde de oameni pe pămînt, cu atît crește numărul cazurilor de boală. Știința medicală nu reușește să facă față milioanelor de oameni care anual sînt victimele celor peste 7000 de boli diferite înregistrate și numerotate de O.M.S.

Cel care însă, precum Friedrich Daniel von Recklinghausen a reușit să dea numele său la nu mai puțin de trei boli, nu va fi uitat atîta timp cît se află oameni pe pămînt.

Dar mai sînt și alte feluri de a-i onora pe cei care se cuvin a fi onorați. Odinioară, cînd încă mai existau pete albe pe planșele anatomice, cercetători renumiți puteau să-și dea numele lor unor părți ale corpului sau unor organe nou descoperite. Pe de altă parte, facultăți sau clinici renumite ca de exemplu Universitatea Stanford sau Clinica Mayo și-au luat numele de la fondatorii sau donatorii lor.

O distincţie cu caracter mai limitat este aceea de a denumi un animal de experienţă după numele unui medic. În sala de animale din laboratorul de osmoză se află o mică cabană din placaj cît o căsuţă de joacă pentru copii. La capătul cel mic, deasupra intrării, atîrnă o plăcuţă cu un text gotic greu descifrabil. Literele mari sînt desenate în roşu, iar cele mici în negru. Vreun amator ahtiat după stil şi-a irosit, probabil, săptămîni întregi cu plăcuţa asta care are următorul text :

Euer wird keiner im hintersten Winkel bleiben, an den nicht die Hunde scheissen werden. Ich sage euch, mein Gauchhaar im Gnick weiss mehr, denn ihr und all' eure Scribenten, und meine Schurinken seindt gelehrter, denn euer Galenos und Avicenna. *

Paracelsus

Citatul nu este pus la întîmplare pe căsuţă. Aici locuieşte un ţap de vîrstă mijlocie care răspunde la numele de Paracelsus. Vestitul Paracelsus, numit adesea şi Luther al medicinei, a trăit mulţi ani ca vagabond şi vraci, înainte ca în 1526 să obţină titlul de profesor

* Nu va rămîne unul dintre voi în cel mai îndepărtat colţ de lume pe care să nu-şi facă nevoile cîinii. Zic vouă că părul meu de pe ceafă ştie mai mult decît voi şi toţi cărturarii voştri iar părul meu tuns este mai învăţat decît Galenos şi Avicena ai voştri.

la Basel. Paracelsus a susținut că esențial pentru medicină este experiența și nu scrierile scolastice.

Țapul Paracelsus se deosebește de confrații săi printr-o calitate cu totul specială. El are montat în creier un fir subțire de argint. Firul de argint pleacă de la un contact din frunte și merge pînă la creier, la centrul care reglează setea. Dacă Paracelsus este cuplat la o baterie obișnuită de 1,5 volți, începe să bea ca un campion bavarez la concursul de băut bere. Recordul personal al lui Paracelsus este de 24,6 litri de apă la micul dejun.

Legătura dintre țapul Paracelsus și Lutherul medicinii nu este vizibilă imediat. Adesea însă există o relație considerabil mai strînsă între un cercetător renumit și animalul de experiență care-i poartă numele. La Institutul de endocrinologie se află un curcan în vîrstă de treisprezece ani care se numește Ivar Sandström. Curcanului i s-a extirpat glanda tiroida și îi datorează recunoștință omului care a descoperit acest organ. Ivar Sandström a fost profesor asociat de anatomie la Uppsala, a înnebunit și a murit la treizeci și șapte de ani în 1889.

Dacă Sandström ar fi avut privilegiul să trăiască în a doua jumătate a secolului XX, ar fi fost scutit de suferința lui mare, datorită delfinului de apă dulce Anne de la Neurofiziologie. Anne este numit astfel după renumita

clinică de psihiatrie St. Anne din Paris, unde a fost introdus preparatul clorpromazin. La timpul său, acest preparat a revoluţionat şi a îmbunătăţit radical posibilităţile de a trata stările de anxietate acută şi psihozele cronice.

Dacă Ivar Sandström n-ar fi putut beneficia de rezultatele obţinute pe delfinul Anne ar fi primit în schimb acelaşi ajutor de care s-a bucurat una din cele mai scumpe gorile ale institutului. Această gorilă, care răspunde la numele de Monitz, este singura supravieţuitoare a unei specii mai mici, căreia mai întîi i s-a provocat schizofrenie şi apoi i s-a făcut lobotomie. Gorila Monitz poartă numele părintelui psihochirurgiei, E. Monitz, care a descoperit lobotomia şi a fost distins cu premiul Nobel.

Un animal de experienţă. foarte popular în rîndul studenţilor este porcul „Prusacul", numit astfel după un examinator şi cercetător în cromozomi, foarte temut la timpul său, care în ciuda poreclei, nu purta mustaţa. „Prusacul" este cel mai bătrîn porc în viaţă din lumea apuseană care activează în serviciul cercetării medicale asupra senilităţii. În ultimul timp „Prusacul" a devenit un fel de animal-simbol al Institutului Nobel — cam cum era lupoaica pentru Roma antică — şi este hrănit cu resturi de la cantina studenţilor.

Faptul că această atribuire a numelor animalelor după cunoscuţi cercetători în medi-

cină a putut continua atîta vreme necontrolată şi nesupravegheată, trebuie privit ca o iresponsabilitate. Revizorii Institutului Nobel au început să cerceteze acordarea numelor din punct de vedere al eficienţei. Interesul lor este dictat de raţiuni economice. S-a spus pe şoptite că donatorii Institutului Nobel s-au simţit desconsideraţi. De ce animalele de experienţă recunoscute pe plan internaţional în viaţa ştiinţifică primesc numai numele cercetătorilor? Evident că s-a aflat la Farmacologie un cîine numit Doctor Honoris Causa — dar titlul a fost acordat cu adresă prea generală ca măcar un singur donator să se simtă personal onorat.

Problema n-a fost uşor de rezolvat. Trebuie să se aibă în vedere că sfera persoanelor îndreptăţite să-şi împrumute numele nu se rezumă la cercetători şi donatori. Politicienii şi persoanele de vază din cadrul mişcărilor populare nu pot fi, desigur, excluşi fără o analiză amănunţită. Mai sînt şi alte obstacole. Institutul nu vrea să repete greşeala pe care direcţiunea spitalului Karolinska a făcut-o la timpul său. Cînd Institutul de cercetări fondat de Gustav al V-lea urma să-şi sărbătorească a 40-a aniversare, s-a dovedit că, de mulţi ani, în institut se afla un berbec reumatoid care, mai mult sau mai puţin oficial, se numea Gussie Vee. Dezvăluirea a dus la un comentariu înţepător din partea administraţiei curţii regale. Institutele nu pot îngădui ca acordarea nume-

lor să fie lăsată la voia întîmplării. Grupul de lucru pentru atribuirea numelor animalelor de experiență, deja alcătuit pe plan intern, trebuie îndrumat cu eficiență, în așa fel încît, pe viitor, acordarea numelor animalelor de experiență să se facă pe criterii mai stricte iar procedura să aducă bugetului Institutului bani lichizi.

2

PRIMA ȘEDINȚĂ a consiliului profesoral, după ziua distribuirii premiului Nobel, 10 decembrie, are loc într-o atmosferă de apatie. Renumitul ceas Nobel a fost, în timpul toamnei, obiectul renovării. În ciuda promisiunilor ferme din partea comitetului de construcții, ceasul n-a fost gata de 10 decembrie și nici la ceremonia tradițională din seara Sf. Lucia. Cînd, conform planurilor, cei cinci laureați în medicină ai premiului Nobel ar fi trebuit să iasă în curtea Institutului și să-și graveze cu propriile mîini autografele pe giruetele de argint, n-a fost nici o giruetă disponibilă. Ceasul Nobel a stat acolo, în întunericul de decembrie, acoperit cu prelata de plastic negru, ca un cireș sau o mimoză cu sensibilitate la frig. În mare grabă s-a făcut rost de o carte mare de oaspeți pentru cei cinci laureați. Anul acesta premiul s-a împărțit între sovieticii O. Jefimov, L. Mandel, M. Wartanian și Ito Agaki și Eleonore Sasebo din Japonia. Toți și-au adus con-

tribuții la așa-numita teorie antibodybody asupra cauzelor schizofreniei.

Experții în domeniu din institut n-ar fi vrut să împartă premiul Nobel la cinci. Ca și anul trecut, ar fi preferat să premieze doar un singur om de știință. S-a considerat că dacă premiul se împarte la mai mulți se poate lesne crea o inflație de merite recunoscute. Dar anul acesta s-a întîmplat ceva deosebit în Institutul Nobel : profesorii de teorie care își au locul la întinsa masă de ședințe, îmbrăcată în verde, au trebuit să-și împartă puterea. Dar nu cu colegii lor de clinică din cercul exterior și nici cu reprezentanții proletari ai medicinei sociale sau a psihiatriei pediatrice de la ferestre. Puterea s-a scurs către șeful serviciului financiar al Institutului Nobel, nou numit, Håkan Rosenquist, care înainte nu era decît membru asociat al consiliului profesoral. Nici măcar reprezentantul personalului, Edvin Karlsson nu s-a putut amesteca în această nouă împărțire a puterii. Din cercurile înalte departamentale a venit un ordin arbitrar : în viitor, decernarea premiilor Nobel nu se mai face numai după merite științifice. Situația economică națională cere să se ia în considerare și legăturile internaționale, în general, și modul cum se poate consolida eficient poziția Suediei în lume. În această toamnă Ministerul Comerțului a propus să se ridice trei degete pentru Uniunea Sovietică și două pentru Japonia.

Ședința după ziua decernării premiului Nobel se deschide, în mod obișnuit, sub semnul oboselii. După-amiaza se mai adaugă apatia și ceva care s-ar putea numi mai precis paralizie de a acționa. E ca și cum caii bătrîni nu mai găsesc drumul spre grajd. Rectorul se așază în capătul care nu trebuie al mesei, iar profesorul de chirurgie toracică umblă ca un somnambul prin sala de ședințe și se așază pe scaunul Psihiatriei judiciare, din colț, lîngă ieșirea de incendiu. Numai cei lustruiți, plecați și duși de mult, care atîrnă în cîteva nivele pe pereți, își mențin posomorîți pozițiile fixe, fără să le tremure monoclul sau să-și adune, încurcați, firele de păr de pe halatele albe.

Cu un gest obosit, rectorul ridică ciocanul de președinte, ca pe un steag alb, apoi lasă femurul aurit să cadă pe masa de biliard :

— Și acum declar deschisă ședința de azi !

După aceea, aruncă o privire șovăitoare spre șeful serviciului financiar Rosenquist. Șeful serviciului financiar rînjește nestînjenit cu dinții lui galbeni de nicotină și se hîțînă pe scaun, făcînd să-i scîrțîie acestuia picioarele din spate.

— Punctul doi ! continuă rectorul : Distribuirea plachetelor Nobel de anul acesta. Doi funcționari care așteptaseră lîngă ușă pășesc în față. Sînt încărcați cu casete lăcuite din imitație de piele tărcată, pe care le poartă ca

pe nişte stive de psalmi sau Cîntări ale Sionului. Fiecare membru va primi cinci cutii plate. În fiecare casetă se află un medalion cu cîte un cîştigător al premiului Nobel, din profil. Medalioanele ar fi trebuit, de fapt, să fie distribuite deja la şedinţa anterioară, dar fabrica de monede şi medalii n-a putut face faţă unei comenzi atît de masive într-un timp atît de scurt. Ici şi colo cîte un membru deschide caseta indiferent şi aruncă un ochi plictisit la zăpada care a căzut anul trecut.

— Punctul trei ! zice rectorul după ce distribuirea lentă pare a se fi terminat, cel puţin pentru cercul restrîns. Punctul trei : propunerea de principiu, a şefului serviciului financiar, ca premiul în medicină de anul viitor să fie dat la cel puţin şapte laureaţi.

Nimeni nu ridică mîna. Privirea rectorului trece peste obişnuiţii din jurul mesei, ca privirea celui rutinat care strigă la o licitaţie. Un tremur de nară, o umbră în colţul ochiului sau un dinte din faţă arătat pe jumătate, ajunge... Dar toţi se uită ţintă la stiva cu cărţi de cînt ce se află pe masă, întocmai ca o congregaţie care se roagă în linişte şi aşteaptă textul zilei.

Numai şeful serviciului financiar ia cuvîntul fără să-l fi cerut :

— Nu este firesc să punem toate ouăle în acelaşi coş.

Adunarea reflectează o clipă la acest citat biblic. Apoi Nils Rosén von Rosenstein îşi drege vocea şi zice :

— O să fie greu să găsim șapte laureați calificați care s-au ocupat de una și aceeași problemă.

— Da de unde! spune Rosenquist. Cercetarea devine din ce în ce mai mult o muncă de echipă.

— Mă gîndeam că... adaugă rectorul.

— Da? îl încurajează Rosenquist.

— Că, în afară de cercetători, s-ar putea include și alte persoane care se ocupă cu un anumit proiect.

— Nu ne putem permite să stăm la masa asta și să dăm aprobări din partea sindicatului! mormăie Edvin Karlsson. Patronul va cere cu siguranță ceva în schimb.

— Nu m-am gîndit în primul rînd la tehnicienii veterinari sau la îngrijitoare, continuă rectorul. Nimic n-ar fi mai normal decît să lărgim cercul, cuprinzîndu-i și pe donatori. Pe cei care prin sacrificiul lor economic au făcut posibilă o descoperire științifică.

— O monedă mică drept mulțumire pentru una mare? se miră Rosenquist.

— Mă gîndeam în primul rînd la onoare, continuă rectorul.

— Bună propunere de altfel, replică Rosenquist satisfăcut. Ar stimula dorința de investiții. Pe lîngă aceasta, în ceea ce privește Suedia, ar însemna că banii pentru premiul Nobel ar merge, pur și simplu, înapoi în casa statului.

Nu urmează nici o dezbatere. Nimeni nu se simte suficient de tare ca să treacă la contraatac. Nesiguranța e mare. Vulpile bătrîne se gîndesc cu suspiciune că, dacă premiul Nobel s-ar împărți la șapte persoane, colegii săraci din nișele ferestrelor ar avea ceva de cîștigat. În cadrul medicinei cu aplicație socială se întîmplă rar ca cineva să aibă o sclipire de geniu, epocală, într-o noapte neagră, în fața microscopului electronic cu baleaj. În general, medicina socială progresează prin truda multor oameni.

— Punctul patru, anunță rectorul : comorile de artă ale Institutului.

Șeful serviciului financiar Rosenquist are cuvîntul.

— După cum a fost deja informat consiliul profesoral, în toamnă a fost angajat un intendent de artă pentru a pune ordine la acest capitol. Întrucît toate operele de artă din Institut sînt sechestrate de poliția districtuală, avem în vedere să determinăm această instituție să răspundă de îngrijirea și de repararea lor. Asemenea valori de milioane nu pot fi lăsate să se deterioreze. În continuare vom planifica vizite cu grupuri de turiști interesați de artă...

— Și pentru personalul nostru, adăugă Edvin Karlsson.

— ...și pentru personalul Institutului.

— Putem conta și pe un anumit venit de la aceste vizite ? întreabă rectorul.

— Desigur, răspunde Rosenquist.

— Punctul cinci al ordinii de zi se referă la administrație, care vreme îndelungată a privit cu îngrijorare modul arbitrar de acordare a numelor animalelor de experiență, cunoscute pe plan internațional prin publicații și lucrări. Ca exemplu Rosenquist l-a dat pe Paracelsus. Administrația n-a putut găsi în hîrtii vreo legătură clară între noțiunea de țap, noțiunea de sete artificială și cea de Paracelsus.

Îmbujorarea de jenă se răspîndește printre profesori ca rubeola. Cineva se întoarce pe furiș spre singura nișă de fereastră goală, din fundul încăperii. Dar au trecut mulți ani de cînd postul de profesor asociat în istoria medicinei e liber.

— Așa cum spuneam, zice rectorul. Dar am impresia că dumneata Rosenquist, ai de făcut o propunere concretă.

— Propun să înființăm un grup nou, mai eficace, care să dea nume animalelor de experiență, cu drept central de decizie în toate problemele referitoare la nume.

Rectorul încearcă să se uite cu coada ochiului pe o hîrtie, apoi încetează să se mai prefacă și citește direct de pe hîrtia pe care i-a strecurat-o Rosenquist.

— Ca membri în acest grup vreau să-i propun pe Edvin Karlsson, intendent de artă, August Kleevberg, și ca președinte pe Rosenquist.

Nimeni nu are nimic de spus, ceea ce este echivalent au asentimentul.

Penultimul punct — punctul șase — se referă la numirea în posturi. Rosenquist citește

tare de pe o listă propunerea serviciului administrativ : cinci revizori, trei programatori, trei ingineri cercetători și un supraveghetor șef peste femeile de serviciu. Rectorul ridicase deja ciocanul poleit de judecător, cînd Nils Rosén întreabă :

— Dar Evy Beck ?

— Problema se referă numai la persoanele ce vor fi numite în posturile care se află deja enumerate pe listă, subliniază rectorul.

— Mă gîndisem de fapt s-o discutăm pe Evy Beck la „Diverse", spune Rosenquist. Dar poate că merge și acum.

— Așadar, Evy Beck este medic veterinar, care a funcționat la noi în ultimul an, cu subvenție de la F.E.O.F.M. În situații cu totul speciale, este posibil ca o atare persoană să fie angajată permanent.

— N-are importanță cine-i dă salariul, spune profesorul de chirurgie toracică. Principalul este că persoana are o slujbă și că e de folos.

— De folos ne este, spune profesorul Nilson-Roth de la Fizică. Evy ne-a scăpat de epidemia aceea de Marburg.

Rosenquist inspiră așa încît să-i ajungă pentru un potop de vorbe :

— Mai întîi am lăsat-o să hoinărească în voie. Nimeni n-a avut timp ca s-o îndrume mai amănunțit. Ea s-a orientat și și-a găsit propriile-i atribuțiuni de serviciu. Da, un timp a mers bine. Îngrijirii animalelor nu i s-a dat în toate situațiile atenția optimă. Evident că am primit ajutor. Mai ales noaptea, Evy Beck s-a

dovedit a fi folositoare. Cred că sînt mulți în jurul acestei mese care pot confirma, nu-i așa?

Cîțiva profesori dau ușor din cap; unul se uită la ceas.

— Cum spuneam, asistența veterinară este necesară. Dar cînd vine vorba de aspectul profilactic, sînt singurul care am sentimentul că un astfel de veterinar ar putea pune piedici în libertatea de mișcare a instituțiilor. Vreau să spun că nu putem permite unei persoane să umble de colo-colo și apoi să ridice pretenții care să ne răstoarne calculele.

Trei, patru profesori dau din cap — ceva mai energic de data asta.

Nils Rosén se ridică brusc de pe scaun, care cade cu zgomot pe podea:

— Evy Beck s-a zbătut într-adevăr să facă tot ce poate mai bine. Eu, care am urmărit-o îndeaproape, pot confirma că nu este altcineva mai bine pregătit decît ea. Și pe deasupra i s-a promis, mai mult sau mai puțin un post.

— Ei, promis! răspunde Rosenquist. O caracterizare bună va obține. Ce ne lipsește nouă cu desăvîrșire sînt serviciile de noapte.

Rosén își îndreaptă scaunul și se așază cu toată greutatea:

— Cît o privește, ea a luat-o ca pe o promisiune clară. Și în afară de asta, cine a spus că o să facă numai serviciu de noapte?

De data aceasta Edvin Karlsson cere cuvîntul, își vîră degetele mari ale mîinii sub bretele și își ridică suportul burții la locul cuvenit:

— Chestiunea cu serviciul de zi și de noapte are tradiție veche. O.F.M.-ul este de regulă răspunzător pentru cel de noapte. Și pe lîngă aceasta, trebuie să recunosc că au fost mici controverse. Referitoare nu numai la îngrijirea animalelor ci și la protecția muncii. Nu cred că a dat dovadă de prea mult discernămînt față de aceste delimitări, greu de făcut.

— Cineva ar fi văzut-o în drum spre Centrul de etică din Vasastaden, intervine rectorul.

— Capitolul este încheiat, spune Rosén. Nu pot decît să-mi exprim dezamăgirea profundă în cazul cînd consiliul profesoral consideră că nu poate să-i dea lui Evy Beck o slujbă.

— O să stăm acum o sută de șefi de instituții și să discutăm despre asta toată după-amiaza!? zice profesorul de medicină internă.

— Să vedem ce putem face în cadrul bugetului pe anul viitor, spune Rosenquist. Deocamdată ea știe că o apreciem. Mult. Așa de mult încît își va putea păstra biroul la noi la administrație.

— Putem trece la punctul șapte? întreabă rectorul.

Nils Rosén se ridică din nou, mai prudent de data aceasta.

— Evy Beck a depus o muncă enormă în îngrijirea profilactică a animalelor. Acum cînd s-a dat pe brazdă, cum se spune, sînt convins că va fi extraordinar de folositoare pentru Institut.

— Are toate nopțile la dispoziție, spune Edvin Karlsson. De ce să nu lucreze în schimb de noapte și cei cu studii superioare ?

Discuția o ia razna din nou. Nils Rosén se reașază pe scaun și-și prinde în mîini capul mare, frumos conturat.

Rectorul dedică problemei un minut de tăcere, apoi ridică ciocanul pentru a da startul la noul punct de pe ordinea de zi.

— O clipă spune șeful serviciului personal Rosenquist. O clipă. Dacă problema este atît de infectă... am să fac următoarea propunere : în noul nostru grup de acordare mai eficientă a numelor animalelor de experiență ne lipsește nu numai expertul în istoria medicinei. Întrucît animalele sînt acelea care vor primi numele, ar fi foarte important să avem în grup un veterinar. De aceea propun ca Evy Beck, în afară de serviciul de noapte să asiste și la ședințele noastre. Ca membru asociat.

— Consiliul este de acord cu propunerea ? întreabă rectorul.

Nimeni nu răspunde sau nu ridică mîna — ceea ce este echivalent cu aprobarea.

Cîteva minute mai tîrziu, membrii consiliului care n-au îndrăznit să se facă nevăzuți, se adună în jurul ceasului Nobel. Ceasul se inaugurează peste o săptămînă. Punctul șapte al ordinii de zi este inspectarea noului ceas Nobel. 43 de domni și două doamne din consiliu se înșiruiesc de voie pe marginea lată, din piatră, a bazinului.

Personalul comitetului de construcții dă la o parte prelata neagră din plastic.

La început, ceasul consta dintr-un număr de vergele verticale cu cîteva giruete pe fiecare. Acum el a fost completat cu benzi subțiri de argint, intersectate, un ghem de halouri. În fiecare cerc se poate mișca imaginea unei stele sau a unui animal. Ceasul se poate opri în semnul Racului sau în anul Porcului. Mobilul cu faimă mondială funcționează acum nu numai ca anemometru, ceas sau busolă — ci și ca zodiac.

Lector : MIRCEA BUCURESCU
Tehnoredactor : ELENA DINULESCU

Coli de tipar : 12,5
Bun de tipar : 22.03.1989.

Tipărit sub cd. nr. 5043/989 la
ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ
BACĂU Str. Mioriţei nr. 27.
REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA



462

Per Christian Jersild

veterinarul

E nevoie de mult curaj, irezistibilă candoare şi inepuizabile resurse morale pentru a scandaliza elita tehnobirocratică a Institutului Nobel cu problema **eticii** în tratamentul animalelor de experienţă. Dr. Evy Beck rămîne fără ndoială un memorabil personaj feminin în literatura scandinavă. Per Christian Jersild – remarcabil romancier vizionar şi polemist, autentic implicat în actualitatea suedeză a ultimelor decenii – propune conştiinţei contemporane o satiră antiutopică de o tulburătoare virulenţă caricaturală : **Veterinarul**.

GLOBUS

EDITURA UNIVERS



Lei 14,50

ISBN 973-34-0042-4